

శ్రీ కృష్ణదేవరాయల పాపానిలయును
మల్లప్రభాకర్, హైద్రాబాద్. అం. వ్య.

ధర్మఖండము

(ద్వితీయసంపుటయు)

ఈ ముద్రపత్రిక వాణిశకనీంద్ర

(ప్రచురించుకొన్నాడు)

శ్రీ విశాఖపురసంస్థానాధీశ్వరుల యాజ్ఞ సమగరించి

విమర్శాదిగృహ

నడకుదుటి వీరరాజశవిగారిచే

బరిష్కరింపబడి

శ్రీ విద్యజ్ఞ సమనోరంజనీ ముద్రాశాలయందు

ముద్రింపబడినది.

1931.

శుభమస్తు
అభిన్నమస్తు

ధర్మ ఖండము

=====

వ ష్టా శ్వా న ము

శ్రీ కరమార్జితశాంక

ప్రకటనవకాముదీనిరాశ్చరలోతా

నీశాంధతారశయ ద

త్వకరరాజన్యవలయ శ్రీగిద్దిలపూ.

1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతం దగు

సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె నట్లు

బృహస్పతి సురవతి కిట్లనియె.

2

క. రక్షోణాః దై న హిర

గ్యాః ఘోరైః దైగటార సతనియనువాఁడు పంగే

జాతునితోఁ బశుగోనితోఁ

సాయముఁదై కనకకశిపుఁ బాగ్నిమన్యురీక.

3

మ. హరిదేవాలయపంక్తిః ద్రోచి హరివే
 షాస్వీతులక్ శ్రీహరి
 స్మరణాసక్తుల నూర్ధ్వపుండ్రతులసీ
 సస్మంజరీధారులక్
 బరమామర్షత నొంచె విష్ణుహితదం
 భప్రక్రియక్ వేదశా
 ప్రరహస్యార్థము లుజ్జగించితిరి మీ
 ర ల్లంద్య లంచుక్ వెనక్.

క. కమలాక్షునిభక్తుల రై
 క్రమమున శివనిందసేయుకష్టములు మీరల్
 శమనుడు దండించు మిముక్
 శమనుడు నేఁ గాక యెందు శమనుడు గలఁడే.

ఆ. అనుచు విష్ణుభక్తు లగుమహీవిబుధుల
 ఘోరభాగరచితభాసమాన
 శృంగభంజనంబు చేసి బాధించె నా
 దితితనూభవుండు ద్వేషపరత.

వ. అంతఁ గులవృద్ధులను బంధుమిత్రాదులను గనుంగొని
 యిట్లనియె.

గీ. హరి మదగ్రజుఁ డగు హిరణ్యాక్షుఁ దునియె
 సతనిఁ గ్రమ్మఱు దునుమక యాట దీక్ష

సర్వశోకాగ్ని తద్జయోపాయ మరసి
తేలుపదగు మాకు మీరలు గలఫలంబు.

8

వ. అనిన విని వారలు దేవా! నీ వెఱుంగనికార్యంబు
తెయ్యవి బలశోర్యవంతుం డగు నీకు నింత విచారింప
వలయునె యైనను మానేర్చుతొంగున విష్ణుని జయించు
నుపాయంబు దెల్పెద మని యిట్లనిరి.

9

సీ. లఖిలలోకంబులు వ్యాపించి విష్ణుండు
వెలయు నాత్మవిధూతి విలసనమున
సర్వశోకముల దేహాయతనంబుల
యజ్ఞపాటముల ఋష్యాశ్రమముల
చిల్వవటశ్వర్థవృక్షీయహముల ను
మారామభూముల యతులయందు
వేదశాస్త్రపురాణవిద్యాధ్యయనధరః
బావసస్థలుల బృందావనముల
సర్వవంతులయెడఁ బ్రసాశాలికలను
ప్రతపరాయణు లగు విప్రవరులయెడల
ధర్మవరు లగు శ్రుతియోత్తములయెడలఁ
దరల కుండును విష్ణుండు దనుజనాథ.

10

ఆ. పుణ్యక్షేత్రములను భూరిసాలగ్రామ
పూజనముల సత్తభూములందుఁ

బుణ్యకర్మ లైన భూసుతులందును

హామహుంధు విష్ణుఁ డధిపతిండు.

11

క. పదునాల్గులోకముల నె

య్యది నిరతశ్రీసమ్పత్తి నలరు ముఖయు నె

య్యది ధర్మకర్మమూలం

బది హరివతియ మనుచుఁ దెలియు మనురొధిశా.

12

ఉ. వీరల నిగ్రహించుటయే

విష్ణుశయించుట యెట్లు గొన నీ

వారణసింహాశ్వర బ

లోదతే సాధుల బాధనీయునా

కూరమహాదేవిబుట్టున న

కుంఠితలీల వధించినట్టి యె

వ్వేరము దీటునే యకట

విష్ణుని నీక్రియ నొంపకుండునా

13

వ. కావునఁ బ్రత్యక్షలోకములను బాధింపు మని బాధించిన

సంతసించి రక్కసులతోడను హరితకరి బెరితామంతుగా

ననేకధనంబు లొసంగి యుండు.

14

సీ. దండ ప్రచండ బుద్ధిరండ ముష్టిపర్ణ

వక్రశక్తి వక్రతాన్వయ వక్రశక్తి

శత బాహు దశభుజ శతమణి బిజయ

దీర్ఘశక్తి తమ వీరబలము

వర్షాగర్భా కంఠేవక్త్ర చతుర్థేభ్య
 వలలభు క్షీకణభు శోగ్ర
 భూతాన్య వికట వక్షోలోచ నై కచా
 ధైర్యకర్మ గజాధైర్యకర్మాశు

దీర్ఘదంత ప్రభృతిఘోరనివీజవైరి
 వీరులను సాధుగూఢ గావింపఁ బనిచి
 కదలేఁ దానును లోకము ల్లాటవఱువఁ
 జటులచతురంగవాహినీసహితుఁ డగుచు.

15

చ. పారిపదభక్తులం గదపి

యాగతతు త్నిరసింది నజ్జనో
 త్కరముల నొంది మానులను
 దం బడఁగింది తటాకపంక్తు లు
 ద్ధురదురహంగ్మరిం గలఁచి
 లోఁట లొగిం బడఁద్రోచి భార్యనే
 సురుల వధించి పైత్యులు వ
 సుంధరఁ గ్రుమ్ముటి దుద్ధతక్రియఁ.

16

ఉత్సా. ఆహారగ్యాకళిపుఁ డంత సఖులలోకపాఠురన్
 సాహసక్రియఁ బయింపి సర్వలోకనరపదల్
 జా పొంది యనురూపి లతంద్రితక్తి గొల్పి ని
 ర్సాహదీప్తుఁ డన్యో పాయుభంగతాగ్నిశ్చ నడియె.

17

వ. ఇతైఃపింగుసః జతుర్దశభువనంబులు జయించి తనభక్తంబు
చేసికొని బ్రహ్మాండంబునకు శిక్షకుండును రక్షకుండును
దానన్తు హరిం బరాజితుంగాఁ దలంచి యతనిపరా
జయం బెల్లలోకంబులఁ జాటించి యుత్సవం బొనరించి
నేన జగన్నాయకుండ నని తలంచుచు నెదురులేక మదం
బునం బొదలుచుండె నిట్లుండి దురితవిపాకంబుకలంబున
నొక్కనాఁడు నిజనందనుం డగు ప్రహ్లాదుని రావించిన. 18

క. హరిభక్తుఁ డఖిలకాస్త్రా

ర్థరహస్యవిదుండు పూర్ణరజనికరకరో

త్కరవిమలుఁడు ప్రహ్లాదుఁడు

గురుగృహముననుండి వచ్చె గురుసన్నిధికి.

19

నీ. హరి తమాపతి సనకాదిమునిస్తుఁగుఁ

దననెమ్మనంబుసఁ దలంచువానిఁ

గేశవాచ్యుతరామకృష్ణహరే యంచు

మించువేడుకఁ బఠియించువాని

జగము శ్రీహరిమయం బగు సత్యమాని యెంచి

పులకాంకితాంగుఁ డై పాలుచువాని

ననిశంబుఁ దనుఁగాంచు నజ్జల నై నను

ప్రాజ్ఞులఁ గావించుప్రతిభవాని

తే. బలధిఁ డరఁగలువోలె నీజగము లెల్ల

విష్ణునం దుండు నంచు భావించువాని

విదులతరశంఖచక్రచిహ్నములవానిఁ

గాంచెఁ బ్రహ్లాదు నపుడు రక్కసులతోడఁ.

20

ఉ. ఆయన వచ్చువేళ నను

రాధపుఁ జెప్పని నెందుఁ గాంచెఁ దా
నాయెడ వానియందు హరి

యాకృతి గానఁగనయ్యె విస్మయముం
దై యతఁ దంత నన్ను నదె

రా వెఱపింపఁగ విష్ణుఁ డీగతిం
బాయక యిట్టిబూమియులు

వన్నె నటంచుఁ నలంచె నెమ్మదిగా. 21

తే. వీఁడు హరిభక్తి మరఁగనో వీనిఁ జూడ
హరిఁ గనుంగొనునట్టుల యయ్యె నతని
చిహ్నములు చాల్చి వచ్చె నక్షణమహిమ
విష్ణుఁ దరుడెంచెనో వీనినెంటఁ దగిలి.

22

తే. చతురమతి వేదశాస్త్రము ల్బుదివనని
సిరులు వటలఁగ యునరాజుఁ జేయువాఁడ
మద్విరోధి భక్తుడై మనలెనని
వీని నివృత్తి శిక్షఁ గావించుఁ బట్టి.

23

ప. అని తలంచి భస్మచ్ఛన్నాన్నిచండంబునఁ దేజరిల్లుచు
నెదుట నిల్చిన టమూరుం గనుంగొని యస్తనుజవిభుండు

వత్సా యిన్నిదినంబు లెక్కువద్య లశక్యసింధితిని నిని

పింపు మనినఁ జ్రోక్షణముఁ దీట్లునియ్యె.

24

తే. జగము గలిగింప రక్షింప సంహరింపఁ

గర్త యగు హరి ప్రభయోదకంబుకరణి

నొగిఁ జరాచరముల నిండియుండు ననుచుఁ

దెలియఁ జదివితి నీవిద్య వితిజరాజ.

25

వ. అనిన నతండు దత్సహచరులకు బాటకులు జూచి మీ

రెట్టిరెటంగునఁ జదివితి రనిన వార లిట్లునిరి.

26

క. హరియే తత్త్వము సత్యము

హరి జగముల నిండియుండు నాహరికంఠం

బర మేమియు లే దని యీ

సరణిం జదివితిమి రజనిచరకులతిలకా !

27

వ. అనిన విని శ్రోధతామ్రాక్షింజ్జ వారలం జదివించు

గురువులం జూచి యిట్లునియె.

క. మిము నమ్మి యాపు లనుచుం

గొమరునిఁ జదువంగ నిడినఁ గుత్సితమతి మ

ద్విమతునకు వశ్యుఁ జేసితి

రమరఁగ మీ రాతతాయు లై యిహ్మలున్.

29

వ. అని వారికి నుచితదండం బొసరించిన వార లిట్లునిరి.

30

ఉ. తాళక నిచ్చలం జనకుఁ

ఈ గురుఁడై గురుఁ డయ్యె మాగు నే

వేళల విష్ణుస్థానము

విష్ణుకథాశ్రవణంబుఁ జేయు ని

బాష్పమునిదలని మే మనుచుఁ

బల్కెద మోచనుజాధినాథ య

మ్మొలగు నీనిహాధి విని

మేమును నట్టిర మైతి మే మనగా.

81

న. మశకప్రాణు లైనమమ్ము దండిప లాభంబేమి నీకు
మారని కిక్కింపు మనిన సతందును దద్వాక్యబోధితుం
డై యబ్బాలుని కిక్కింపు మని కూరగర్భు లైన
భృష్మల నియోగించిన వారును నారని బాధింపఁదొ
దిగి రంత.

82

చ. శమనునివీటఁబోలె దను

జవ్రభువీటఁ దనర్చె యాతనా

సముదయ ములత విష్ణుపద

సారసభావనఁ జొక్కుచున్న య

క్కొమరుఁడు దైత్యభృత్యకృత

ఘోరతరామితయాతనావధిం

దెప్పుక మంచుచే సహిమ

నీధిత్తివడి నొప్పి నంతయున్.

83

తే. వెలి మట న విశ్వ మంతయు విష్ణుసందు

దూధి సభ్యస్తమ శుక్తిరూప్యభంగిఁ

గదిరె హరియే నిజంబు బగంబు మిథ్య
యనుమఁ దలపోయుచుండె నయ్యర్థకుండు.

34

ఉ. ఆదివిభాది సీరభటు

లండలు నొక్కటఁ జేయుబాధ వ్ర
హ్మదుస కిండమాపులజ
లంబు తెటంగున వ్యర్థమయ్యె నా
వేదన యించుకై సఁ బ్రభ
వింపఁగఁ జేయ కసల్పకోషమా
నాదినిదూర్చుడై పరగు
నాతని కావద లంటనేర్చునే.

35

సీ. మునియగదుఁ గడిఁదిమాంలనియగదు మనమగ్న
గజమునగదును మశకంబునగదు
శశ్రునగ్గమునందు మిత్రనగ్గమునందు
గీనునియందు భూజానియందు
మదిసీస్థలియందు మృదుశయ్యయగదును
నారుపుక్తికయందుఁ దరుణియందు
స్తుతియందు శాపసంగతియందు నతివదా
న్యనియందు ముఱి లోభిజనునియందుఁ
తే. గాంచనమునందు లోష్ఠనికరమునందు
హీనవంశజునందుఁ గులీనునందు

మాడుప్రళయందు నీచసద్భగటులందుఁ
బరఁగు సమదర్శనస్థితఁ బండితుండు.

86

స. బ్రహ్మ బోధించి విసివి యక్కింకరు లహంకరణంబుఁ దక్కి
హిరణ్యకశిపుు జీరి యుట్టునిరి.

87

మ. శరకుంతతిలముద్గరవముఖశ
 ప్రప్రశేషేవ చించి నీ
శరముఖహితరతికుర్ముగకము
 ఖ్యజూగిరసత్త్వాచే
సరుదారం గణపించి నొందితిమి జే
 వా పెక్కుచందంబులగా
హరిభక్తుం డగు నీకుమారకుఁడు జే
 య్యం జేమిటనే భీరరా.

88

ఉ. అంబులు ముంపలే నిసంబుఁ
 దాగి దహింపఁగఁ దక్కి మత్తనా
గంబులు నొంపలేక ఏము
 ఖర్చిము గైకొనియెన్ మదియకృ
త్యంబులు మాక పొధకము
 లై కమఁ బీడ యుసర్చె నీసుతుం
దంబుజనాధిదానుఁడు మ
 పాశ్వుఁడు గాక శిశోమూర్తుఁడ.

89

చ. అనయముః గూరకర్ముల మ

హార్యశిలాగణకర్మశంబు మా

మనము మదీయరూపము న

మస్తజగజ్జనభీతిదంబు మే

మనితరభేద్యవిక్రముల

మార్కితేఱంగున నిట్టిమాకు నీ

యనఘునిసంగతిన్ మృదుల

తాకరలీలః దనర్చె హృద్గతుల్.

40

వ. అని తెల్పిన నతండు శోధరక్తాంతలోచనుండును గలు

షీకృతమాననుండు నై భృకుటినిటలతటంబున నటంప

హరిచరణస్మరణపరాయణుం డగు నాశాబకు రావించి

యతనితో నిట్లనియె.

41

మ. హరిసేవారతి మాని నం గొలుపు పు

త్రా యశావరాజ్యంబు బం

ధురకారుణ్యత నిచ్చెదం దనయు లెం

దున్ ధర్మశాంతుమతిన్

ధరణిం గొల్వఁదగుం గురుం గురుడే టి

ర్థం బర్థమున్ ధర్మమున్

గురుడే భర్తయు హర్తయుం గిరియయుఁ బె

క్కు ల్వల్కు నిం కేటికన్.

42

వ. అనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లనియె.

43

ఉ. పుత్రులకై పిశునగును

బాధితక్షేత్ర తగువాడై తండ్రి; యి
ద్ధాతృ నివోదయింభయదుడు

తండ్రియై తండ్రి! ప్రదుర్భవానవా
మిత్ర హాని భయప నిగు

మించితి వేదము దండ్రీ హృదు; న
శ్చక్షుఃకు దండ్రీ దండ్రీ తన

పుష్కల దండ్రీ దండ్రీ జేయు కొప్పగు. 44

గే. కులము నెలయుంచు తనయుండు గలిగినేని

నిత్యసముత్కర మంతయు దీర్తి జలగు

గిశ్యపుడు నిన్ను గాంచి సౌఖ్యంబు గాన

దయ్యె గ్రహివాద నీదుజాప్త్యంబుకరన.

45

క. కారాగారములం దిడి

కారించితి వాదిగేయగణముల దివిష

న్నారుల గైకొంటివి ము

దారాదిస్థారసారగరువులతోడ.

46

చ. గురుడు సమస్తలోకముల

కుం గరుణానరుణాలయుండు శ్రీ

ధరు దనిశంబు నాతనిము

దంబున గొల్వక పైరివృత్తిచే

శ్రీ

బరగెదు తత్పదాంబురుహ

భక్తి భవాబ్ధికి నావ యమ్మహా
పురుషుడు పత్రపుష్పఫల

పూజితృణై ర్ముడు వాంఛితార్థముల్.

తే. గాత్రమాత్రంబునకుఁ దండిఁ గౌరణంబు
గాని వీర్యాప్రదుర డైన ఘనుఁడై తండిఁ
హితము సేకూర్చు నహితంబునే పడంచు
నతఁడు గట్లునే బహుళపుణ్యములఁగాని.

వ. విద్యాశీలాడుఁ టుభవేశించునతండై తండిఁ దోషదూషి
తుండ వీ వెట్లు తండిఁ పనినం దండ్రీ యిట్లునియె.

తే. ఏను దయా శన్న మొసఁగి నిన్నేదకున్న
జీవనం బెట్లు గడచురా చెనఁటి నీకు
వ్యక్తి యెందఁక నిలుచు నీవంతఁజాఁక
నను భజింపుము చెడనేల యధమశీలా

వ. అనినం గొడు కిట్లునియె.

తే. జననిగర్భములో నున్న సమయమునను
వృత్తిఁ గల్పించె నెస్వఁ డవ్విభుఁడు శేష
జీవనోపాయకల్పన సేయలేడె
మఱచి నిద్రించునో లేక మొఱఁగించనునొ.

వ. అనిన హిరణ్యకశిపుండు నారాజ్యంబున నుండక మొచ్చటి
కేనియుం జను మనినఁ బ్రహ్లాదుం డిట్లునియె.

తే. ఇచట నుండుట యొండ్లెడ కేగుటయును

వాకు నొక్క సమం బగు నాక్షనైరి

యనిశమును సర్వగతుఁ డయి యచ్యుతుండు

జెలయు నతనికి నాకును వేరు లేదు.

54

వ. అనిన నతండు మణియందైన ధనం బంతయుం గొని

ధర్మంబు నలుపుచు నావగతుపక్షంబు విడువు మనినఁ

బ్రహ్మాదుం డిట్లనియె.

55

ఉ. ఏమి యొనర్తు నెచ్చటికి

నేగుదు నెద్ది గ్రహింతు నింక నే

నేమి దొఱంగువాడఁ బర

మేల్వరుఁ డంతట నిండియుండ నా

శ్రీమహిళేశునేవమెఱుఁ

జేమఱు సౌఖ్యము లిందు నందును

వేమఱు నాయనం బరిభ

వించుట పాతకహేతు వారయన్.

56

వ. అనిన నతండు దుఃఖింబుఁ దొఱంగి ఘృణ వగు ఖిట్టి

యనహ్యలాపంబులు, మాని హితవచనంబులు వలుకు

మనిన నబ్బలుం డిట్లనియె.

57

తే. దుఃఖి ముటుగల్గుచోడధాత్మోలగవలయు

సుఖము గల్గిన మఱిగదా చొక్కవలయు

నాత్మసుఖదుఃఖపీసత నతిశయిల్లు

నాత్మయే హరి హరి నేన యనురవర్య.

58

ప. జగదీశ్వరుం డైన హరి నెఱుంగు మిదియ హితోపదే

శం బనిన దివిజవైరి యిట్లనియె.

59

క. నీవు కులీనుండవు వి

ద్యావిదుండవు భ్యాతియుతుండ వతులజ్ఞాన

శ్రీవిలసద్బుద్ధివి మే

ధావివి నీ కీర్తిభ్రాంతి తగునె కుమారా.

60

ప. అనినం బ్రహ్మాదుం డిట్లనియె.

61

మ. త్రిగుణాతీతుః హరిః భజించునతః డెం

తే సుప్రసిద్ధుండు జ్ఞా

నగరిష్ఠుండు గులీనుః దార్యుండు జగ

న్మాన్యుండు మేధావి యా

జగదాధారు నెఱుంగునాకు భ్రమ మే

చందంబునం జెందుః బొం

దుగ రూప్యభ్రమః జెందునే జగతి నెం

దుక శుక్తివిజ్ఞాతకున్.

62

ప. అనిన నతండు నీవు బాలుండవయ్యు నిర్భయంబున

నాయెదుటఁ బ్రేలుచున్నవాడవు నిన్ను శిక్షింతు శిక్ష

వలన ననేకగుణంబులు గల్గు ననిన డింభకుం డిట్లనియె. 63

ఆ. బాల్యమునావనాదిభావము లేనికి
గాని యాత్మ కెపుడు గలుగ వరయ
భేదబుద్ధులకును భీతి సంభల్లు ని
భేదబుద్ధులకును భీతి గలదే. 64

వ. సర్వశిక్షకుం డైన వద్మాక్షునిచే శిక్ష గాంచి త్రిగుణా
తీతుండ నైతి నింక నాకు వెండియు గుణంబు లేచందం
బునం గల్గు ననిన విని దనుజభర్త యిట్లనియె. 65

క. మదబంధురసింధుర మదే
యదయత నిను నొంపవచ్చె నర్భక నీ పీ
యదనం బటవక నిల్చెద
వడెరా నినుఁ గాచు నెవ్వఁ డనుపమకరుణా. 66

వ. అనినం బ్రహ్మాదుం డిట్లనియె. 67

పంచ. ప్రపంచభేదబుద్ధిఁ ద్రాదుఁ బాము గాఁగ నెంచు పా
డపారభీతిఁ బాటుఁగాక యద్వయోరునిష్ఠచేఁ
బ్రహ్మార్థతామసీవ గల్గఁ బాటిపోవ నేటికిం
గృహకరుండు నన్నుఁ గాచుఁ గేశవుండు వేడుకన్. 68

ప. అనిన నతండు క్రోధఘ్నూర్ణితనేత్రుండ్ల యోగి విష్ణు
సనలంబించి బుద్ధిచావల్యంబునం బ్రతికూలంబులు పలి
కెద ననిం చెం దుందుఁ దెల్పు మనస్రుదుఁ బ్రహ్మాదుం
డిట్లనియె. 69

తే. ఆత్మణాంబాది బ్రహ్మపర్యంతమైన
యబ్జాండంబునందుఁ దా నవిరతంబు
హరి పరేశుఁడు పరిపూర్ణుఁడై వెలుంగు
సర్వగతుఁ డవ్యయుండు నిస్సంశయంబు.

70

వ. ఆనవుడు.

71

తే. హరియై సర్వగతుండు దా నయ్యెనేని
యతనిభక్తుఁడ వగుచు నీవలరుదేని
యాసభాస్తంభమునఁ జూపు మివ్వు డతని
ననుచు ధట్టించి పల్కె నయ్యనురభర్త.

72

తే. అంత భక్తారిహరుఁ డైన హరి హిరణ్య
కళిపు వధియింపఁ దలఁచి యాగ్రహము చేలఁగ
నాసభాస్తంభగతుఁడయి యపు డొనర్చె
ఘనఘనామేయగర్జ యక్కటము గాఁగ.

73

చ. విరతశిఖాకలాపములు

వెల్వడఁ గంభమునం జటచ్ఛటా
తతనినదంబులన్ విలయ

దావకృశానునిరీతిఁ దత్సభా
పత్ను లగు రక్కస్త్వల్లలఁగి.

పాణిఁ దొడంగిరి భీతిఁ జెంది య
ప్రతిముజహంబునన్ దన్నుజ్జ

పాలకుఁ డొక్కఁడు దక్క- నందలున్. 74

ఉ. ఆయోః దేవసంఘము ల

హార్యసమాసవిమానరూఢులై
యాాయధమాసురసృళయః

మాత్మలః గోరి పసింది రాయ్యి పై .
హాయసపీఠి సంత నను

రాంతకుః డుద్భవమయ్యై భక్తునిం
గాయ సయోమయం బయిన

కంబమున సరసింహమూర్తి యై. 75

శా. అంభోధు ల్గలఃగ్గ శిలోచ్ఛయము లూ

టాడన్ దిశ త్క్రొసె ది
కుంభింద్రంబులు మ్రొక్కె గుంగఃబడియెం
గుంభినసస్వామి య

య్యంభోజాప్తఃడు మాసె గ్రోళయుగడై
ర్మ్యస్తంభసంఘాతుడై
యంభోజాత్ముడు నారసింహవపురు

ద్యచ్ఛ్రీ విజంబింవఃగ్గ. 76

వ. ఇట్లు ఘోరాకారుండును దంష్ట్రాకరాశవడనుండును
నిశాతవజ్రినఖాయుధుండును గహకహట్టహాసత్రాసిత
భువనత్రయుండును విభయభూమకేతుజ్వాలాజాలాభీ
లాంగుండును దుష్టిరీతురడును నై నృసింహచేత్రం బాతి
త్వవించిన.

తే. దితిజుఁ డత్తఱిఁ జిత్రపుత్రికతెఱఁగున
నుక్కు దఱిఁగియు ధైర్యసంయుక్తి కలిమి
ఖడ్గభేటకహస్తఁడై కదిసె నతనిఁ
బవనసఖుమీఁదఁ జను శలభంబువోలె.

78

శా. తక్షకుంజరుఁ బట్టి తెచ్చి నరహ
ర్యక్షుండు దిగ్భిక్షులన్
తూతూక్షిచ్చవి నిష్ప లుష్పతిల నూ
రుస్థాయిఁ గావించి త
త్కుక్షిచ్చేదన మాచరించె నఖర
క్రూరాసిధారాహతిఁ
రక్షించెన్ భువనంబు లిష్ప డని గీ
ర్వాణుల్ ప్రశంసింపఁగన్.

79

శా. భక్తోక్తిప్రతిపాలనార్థి యులు శుం
భన్నారసింహాకృతిన్
నక్తంచారి గతానుఁ జేరి త్రిజగ
న్నాథుండు గోధరబునన్
రక్తం బొక్కట దిక్కుల న్నినుచుచున్
రాగిల్లి తద్రక్త సం
సితాంగుండు పాత్ర నత విలయా
త్పర్యాతిచండంబునన్.

80

చ. అభిరతి సప్సరోపసిత

లాడిరి తోడనె దుందుభు ల్లుభుల్
గుభు లని మోయఁజేయుచును
గొన్ననవాన లెసంగ నిర్జరుల్
సభమున నిల్చి సన్నతి యొ
నర్చిరి పంకజనాభుఁ బద్మినీ
విభుఁడు ప్రభం జెలంగఁ జెలి

విం దనరారె నమస్తదిక్కులున్.

81

క. ఆనరాకేసరి యసు డ

స్తానవునిం ద్రుంచి దిగ్విలాసము లడలన్
దా సద్భుతగతిఁ గ్రోధము
మానక విలయదవదహానుమాప్తిఁ జెలంగన్.

82

వ. అనిన నింద్రుండు హిరణ్యకశిపునిం ద్రుంచెయు నరహారి
మరలం గోధి యగుటకుం గారణం జెయ్యది యానతి
మ్మనిన గురుం డిట్లనియె.

83

ఆ. తనదుభక్తుఁ డైన దనుజార్భకుని యార్తి
దలఁచుచునికిఁ గ్రోధకలితుఁ డయ్యె
నచ్యుతుండు తనయునార్తిఁ దలంచిన
తండ్రి క్రోధి యగుచుఁ దనదుసట్లు.

84

వ. సాత్త్వికియు, రాజసిమి, తామసియునన భక్తి మహాఁకు
విధంబు లై పరగు నందు.

85

శా. శంభుదేవులు దోషదూషితులు హిం
సాతత్పయల్ శ్రోధులు
శుంభత్కర్మవిదూరులకా బుధుల
స్థామనీయదూషణ
రంభగ్రస్తులు నైన భక్తులు సురేం
ద్రా తామసుల్ విష్ణుఁ డా
దంభాచారుల దుష్కుమారులవలెం
దాఁ గన్గొనుక నిష్కృపకా.

86

మ. ఫలకాంక్షారతిఁ గర్మము ల్సలిపి ద
ర్పశ్రోధమాసాధ్యులై
యలవోకకా హరిపూజసేయుచును భో
గాసక్తులై యుండువా
రు లలిన్ రాజసభక్తు లెంతయును గ్రూ
రు లావసవా వారి న
న్నలినాత్ముం డగుణాధ్యపుత్తులగతిం
బాటించు నెల్లప్పుడుకా.

87

మ. నిరహంకారులు నిర్వికారు అనఘుల్
నిర్మలత్వము సర్వవా
నిర్మలత్వము నిర్మలత్వము నిర్మలత్వము
నిర్మలత్వము నిర్మలత్వము నిర్మలత్వము

౧౪

౧౫

తరవిజ్ఞానులు సీరిసమేతులు నదా

నందుల్ ధరణ సాత్త్వికుల్

హరి తద్భక్తుల సత్కుమారులవలె

హరించి కాంచుం దయన్.

88

ప్రహ్లాదుండు సాత్త్వికభక్తియుక్తుండు గావున హరికి

చిత్రియుం డయ్యె నంత నురగణంబు లాప్రహ్లాదుని లక్ష్మీ

దేవిం బురస్కరించుకొని వచ్చి యాసరసింహదేవుని

నిట్లని న్తులియించిరి.

89

1. జగదుద్భవస్థితిసంఘోషకారిణే

ఘోషేక్షణాయ తుభ్యంనమోస్తు

నకలభూతగ్రహణోచ్ఛాటనహేతవే

ఘణిభూషణాయ తుభ్యంనమోస్తు

నిత్యాయ విష్ణవే నీరజబంధుచం

దాగ్నినేత్రాయ తుభ్యం నమోస్తు

పరయంత్రహరణాయ హరయే విషాగ్నిన

ర్పనిషూదనాయ తుభ్యంనమోస్తు

వ్యాఘ్రచర్మాంబరాయ తుభ్యంనమోస్తు

భయదదంస్త్రాయుధాయ తుభ్యంనమోస్తు

ప్రబలదైత్యాగ్రకాయ తుభ్యంనమోస్తు

పాహి నో నారిసింహ తుభ్యంనమోస్తు

99

తరవిజ్ఞానులు హింసమేతులు సదా

నందుల్ ధరణ్ సాత్త్వికుల్

హరి తద్భక్తుల సత్కుమారులవలె

హర్షించి కాంచుం దయన్.

88

5. ప్రహ్లాదుండు సాత్త్వికభక్తియుక్తుండు గావున హరికి

బిరియుం డయ్యె నంత సురగణంబు లాప్రహ్లాదుని లక్ష్మీ

దేవిం బురస్కరించుకొని వచ్చి యానరసింహజేవుని

నిట్లని నుతియించితి.

89

6. జగదుద్భవస్థితిసంహారకారణే

ఛా లేక్షణాయ తుభ్యంనమోస్తు

సకలభూతగ్రహణాచ్చటనహేతవే

ఫణిభూషణాయ తుభ్యంనమోస్తు

నిత్యాయ విష్ణవే నీరజబంధుచం

దాగ్నినేత్రాయ తుభ్యం నమోస్తు

పరయంత్రహరణాయ హరయే విషాగ్నిన

ర్పనిషూదనాయ తుభ్యంనమోస్తు

వ్యాఘ్రచర్మాంబరాయ తుభ్యంనమోస్తు

భయదదంప్త్రాయథాయ తుభ్యంనమోస్తు

ప్రఖలజైత్యాంతకాయ తుభ్యంనమోస్తు

పాహి నో నారసింహ తుభ్యంనమోస్తు.

99

తే. గీ. మీసకచ్చపకిరిసర మృగతనువులు
దాల్చి తిఁక వటుభృగుకులోత్తంసరామ
జలజినోత్తమకల్కిరూపములు దాల్పఁ

గలవు జగములు మనుప రక్కనులఁ దునుమ.

91

వ. దేవా భవదీయవదనగుహనిర్గతశిఖిశిఖాసందోహంబులు
తోకంబులకు బాధ యొనరించుచున్నయవి దేవకంటకుం
డగు హిరణ్యకశిపుండు నిహతుం డయ్యె దేవకార్యంబు
సఫలంబయ్యె నింక నీయుగ్రకోపం బుపసంహరింపుము
శరణాగతుల మగు మమ్ము మనిచి జగంబులకు శుభంబు
గలిగింపు మని యనేకవిధంబులం బ్రస్తుతించి దండప్రణా
మంబు లాచరించిన దరస్మితసుండరవదనారవిందుండై
యద్దేవుం డిట్లనియె.

92

క. ఈదనుజుఁ దునుముటకుఁ బ్ర
హ్లాదహితార్థముగ నే నయన్తన్తంభంబుం
భేదించి యవతరించితి.

నోదేవతలార భీతి యుడుగుఁడు మీరల్.

93

తే. గీ. అనుచుఁ బల్కి ప్రసన్నత నలరు నమ్మ
హత్ముడాపలికులు వెక్కి నబ్జగేహ
యటఁ దదీయాంగసంగసుఖానులబ్ధి
సురల కభయప్రదుం డయ్యె హరియు సంగ.

94

వృక్షీ. మహాద్గులు ప్రహాద్గులై మహితవేదనూక్తంబులగా
మహామతి నుతించి రమ్మనుజకేసరిగా వార్ధిజా
నహాయు నురదుందుభుల్ చదల మ్రోసె గల్పావనీ
రుహచ్యుతనుమావళిరుచిరవర్షసామగ్రితోగా. 95

క. ఆదేవుఁ డతులకృపఁ బ్ర
హ్లాదునిఁ జేరంగఁ జీఱి యసురాధిపుఁ డు
క్కేది హతుఁడయ్యె నియ్యెడఁ
బా దగుతనపూర్వకర్మపరిపాకమునన్. 96

ఉ. యాచకు చాతఁ జేయు నతి
హర్షితు దుఃఖితుఁ జేయు నెంతయుగా
నీచుని రాజుఁ జేయుఁ దరు
ణీనవమన్మథు వృద్ధుఁ జేయుఁ దాఁ
గాది దృఢాంగు రోగయుతుఁ
గా నొనరించు నమాన్యు మాన్యుగా
నేది యొసర్చుఁ గాలగతి
హేళిమెయిం దురితక్రమోద్ధతిగా. 97

శ్లో. అట్టికాలాత్మకుఁడ నేన యదియుఁ గాక
యాత్మ యంతటఁ బరిపూర్ణమై పెలుంగ
బాధ్యబాధకవృత్తు లేవగిదిఁ బుట్టు
నవియు మాయాకృతంబులై యలరుఁగాక. 98

ప. కావున నీవు శుద్ధికి వగపకుండు మని పలికి యరుణార.

వింధస్సుండరం బగు నిజహస్తంబున నతనియంగంబు నిమిరి
 కృతార్థం గావించి జైత్రదానవరాజ్యంబునకుఁ బట్టాభి
 షిక్తుం గావించి సురగణంబులం గనుంగొని మీఠలు
 నిజస్థానంబులకుం జని సుఖంబున నుండుండు యుష్మ
 శ్శత్రుతంబైన స్త్రాత్రంబున కేను బ్రీతుండ నైతి నీస్తా
 త్రరాజం బెవ్వండు పరియించు నతండు దురితవిముక్తుం
 డగు నని యానతిచ్చి మఱియు నిట్లనియె.

99

చ. స్థిరమతి నెవ్వఁ డేనియు నృ

సింహ నృసింహ నృసింహ యంచుఁ దా
 నిరవుగ నెల్లవేళ జపి

యించు నతండు నృసింహమూర్తియై
 వరగును వానిఁ గన్గొనినఁ

బాహుఁ బిశాచనిశాచధగ్రహా
 త్కరవరమార్కకాగణము

తనయు భీతిలి భూతకోట్లతోన్. 100
 మ. అరి మిత్రుం డగు దుష్టనాగచయముల్

హారంబులై చెల్వగు
 బరమాపద్వితతు ల్దొలంగు శుభసం

వల్లభసంసిద్ధి యా
 నరపాలుం డతివశ్యుడై మెలఁగు నె
 న్నన్ ముక్తి పాణిస్థితి

- బొరయున్ శ్రీనరసింహనామపఠనం
బొల్పొందు మర్త్యారికిన్. 101
- న. అని యానతిచ్చె నని చెప్పి గురుం డిట్లనియె. 102
- తే. నరులబంధంబు లూడ్చుట నారసింహుఁ
డనఁగ విఖ్యాతిఁ జెలువొందె నమ్మహాత్ముఁ
డాన్మసింహపదస్మరణాధ్యు లైన
మర్త్యు లనిశము పూజ్య లమర్త్యులకును. 103
- తే. మఱి స్మరింహయితాక్షరీమనుజుపంబు
నేయుమనుజున కిష్టార్థసిద్ధు లెనఁగు
ననభులీల శ్చుస్మిహాతాపని, పఠించు
నట్టినరుఁడు జీవన్ముక్తుఁ డగు విజ్ఞులు. 104
- శ్లో. మనస్మస్మిహాత్మకాత్మశ్రీయః గార్తవీర్య
నవనిజాలక్ష్మణానమేతుఁ డై నరాః
నాత్మఁ దలఁచినఁ జోరభాధాదు లనఁగి
మార్గమున లాభలబ్ధి య్భూ మదుజాలకుడు. 105
- త. ఈన్మసింహుచరిత మేప్రపాద్దు భక్తితో
వినుచునుండు నట్టిమనుజువరుఁడు
నిఖిలదురితతతుల నిరసించు స్వర్గలో
కమున సద్ధివసించు నమలచరిత. 106
- వ. అనిన నింద్రుం డిట్లనియె. 107

క. ఉరువై రాగ్యాన్వితుడై

పరగియు దైత్యమణి మైన బ్రహ్మాదుడు శ్రీ

హరిదత్తరాజ్యరమ యే

కరణిం బాలించె దెల్పఁగాఁ దగు ధిషణా.

108

వ. అని యడిగిన గురుం డిట్లనియె.

109

ఉ. ఆతఁడు రాజ్యలక్ష్మీఁ గని

నంతన తొంటివిరక్తి డించి తా

నాతఱి నిందియప్రతతి

నాఁవఁగఁజాలక భోగలోలుడై

భూతల మేలుకుండె సిరి

పొంపిరివోవఁగఁ జిత్తనిగ్రహ

భ్యాతిఁ జెలంగ శర్వునకుఁ

గాక పొనంగున యొందుదేహికిన్.

110

తే. అవని దున్నక పండ భేనువులు విదికఁ

బాలు, జలవహ్నితస్కరభాధ లెడలఁ

బారు లెల్లరు హర్షసంపదఁ జెల్లంగి

రవనిఁ బ్రహ్లాదుఁ డేలు నయ్యవసరమున.

111

ఉ. భానురదివ్యమాల్యపట

భవ్యవిభూషణభూషితాంగుడై

యాసవశర్కరాజ్యపల

లాంసలుడై రమణీమణిరతి

వ్యాసవిలాసతన్ మలయ

జాగరుచర్చః దనర్చి తా నవి

ద్యాసముపేతుఁడై పొవలె

నాతఁడు భోగరసప్రమత్తతన్.

112

లే. అతనికి విరోచనుం డను * నాత్మజాతుఁ

డొదనె నతనికి బలి యమ్మహోద్ధతునకు

గొనుఁ దుదియించె సీగతి బలిసి రసుర

లొక్కఁ డొక్కఁడె జగముల నొడువఁజాలి.

113

ఉ. తక్కటిదైత్యపుంగవు ల

తంద్రబలోద్ధతిఁ దర్సహాయులై

తక్క-క యుద్ధకాంక్ష నతి

దర్శితులై యెదు రెదు లేక యే

దిక్కునఁ దారయై మెలఁగ

దివ్యులు †దావనమానవావధుల్

పొక్కదొంగి రెంఱయును

బూర్వగతిఁ భయవిహ్వలాంగులై. 114

క. నానాహావనమన్వితం

లై నిత్యము భోగభుక్తి నలరుచు తర్వా

ధీనమతి నుర్వి. నిందితి.

దానవ్రులు హిరణ్యకశిపుతనువు లనంగన్. 115

* నాత్మజాండు, పుత్ర-కా-ర్మి † హిరణ్యకశిపుత్రుఁడు.

వ. అయ్యవసరంబున నొక్కనాఁడు.

116

ఉ. చారుతట్లతాలలిత

శారదమేఘ మనం గజారశ్మం

గారజటాచ్ఛటాళలిత

శారతనుద్యుతి చెంగలింపఁగా

నారదుఁ డేగుజెంచె గగ

శంబుననుండి సమీరణాహతిం

దారి విపంచి మించి హరి

తత్త్వమహత్త్వము లుగ్గడింపఁగా. 117

తే. పింగళజటాప్రభాజాలవీతచేల

మృగమదాసితవల్లకీశ్రీశమూర్తి

దనతే దత్పాంఠరాంశునుధానముద్ర

మధ్యశయనక్రియామేయమహిమ చెలఁగ.

118

క. కృష్ణాజినోత్తరీయం

దుష్టాంశుప్రతిమతేజః దురుతరవిద్యా

నిష్ఠాత్మ డ్భలవంద్యుఁడు

కృష్ణస్మరణాధ్యుఁ డతఁడు కృతకృత్యుఁ డిలా.

119

తే. అటు యదృచ్ఛాగతుండయినట్టిదీవ్య

మునికీ బ్రహ్మదుఁ డెదురుగాఁ జని నమస్క

రించి యుచితాననంబిడి మించుభక్తి

నాతిభేయాత్మసత్త్వియ లాచరించె.

120

చ. అతిథిగృహగతం తయిన

యత్పూజ యధ్వరవేళ యత్పూజ
పితృమునివర్యతీర్థసుర

బృందసమాగమవేళ యమ్మహా
మతులకుః శేయునర్చలు ర

మాహృదయేశ్వరుః శేందుః దత్తీక
స్కృతి సుకృతంబు నాయువును

శ్రీయు హరించు మనుష్యకోటిక. 121

ఆ. అతిథిపూజః దనినీ యలరించు సేగృహి

యతనిగృహమే సద్గృహఖ్య సమతు

నరఃదు విముఖుః దై న సమరూలు మునులును

విముఖు లగుదు రింక శేయన శేల ?

122

క. కాత్రనః బ్రహ్మాదుం డే

ద్దేవమునిం బూజనన్పి ధృతి సంతృప్తుం

గావించి యంత బలద

ర్షావిలమతి నిట్టు లనిమె నాతనితోడక.

123

క. సూర్యగతిక లోకముల న

వార్యగతిన్ సంచరించు వలఁతివి నీ వో

యార్యమతి నీయెఱుంగని

కార్యగతు ల్లుగ వీజగంబులయందున్.

124

వ. సచరాచరంబై న ప్రేతోక్యంబున సువర్ణగంధవర్ణమున్.

రక్షోగణంబులలోన న న్నెదిరించువీరుం డొక్కరుండును
 లేడు కలిగెనేనియుఁ డెల్పుము వానిం జయించెద నిజ
 గంబుల కేన ప్రభుండనై శీతూణరక్షణంబు లాచరించుచు
 సర్వనంద్యుండ నై వర్ణిల్లుదు సమానాధికరహితుండ
 నిగ్రహానుగ్రహదక్షుండ నేన యని గర్వంబుగాఁ బలికెన
 విని యమ్ముని తనమనంబున.

125

ఆ. యతః డభేదబుద్ధియుతుఁ డయ్య హరిభక్తుఁ

డయ్య రాజ్యమత్తుఁ డై నకతన

జ్ఞానహీనుఁ డయ్య జగతి నైశ్వర్యమ

త్తునకు జ్ఞానసిద్ధి యొనరు నెల్లు.

126

తే. సంగమాత్రాన జ్ఞాన మడంగిపోవు

నేనినచో రాజ్యలక్ష్మీమదాంధుఁ డై న

నరున కేరితి నబ్బు జ్ఞానంబు నడఁచు

వస్తు వొక్కటి సిరికంటె వసుధఁగలఁడె.

127

వ. రాజ్యధనోన్మాదనిమిత్తంబునను స్త్రీద్యూతానననిమి

త్తంబునను గులరూపవయోవిద్యానిమిత్తంబునను వినాశ

కారణం బై మదం బుదయించు నిన్మత్తజ్ఞాననై రాగ్యం

డగు నితనికిఁ దత్త్వమార్గం బుపదేశించి బోధింప నేల

పాపండపాపాచారదూషకజార చోర విశున రాజ్యశ్రీ ధన

ప్రేమత్తకోపనుల బోధించిన భస్మన్యస్తహవ్యంబును

జలలిఖతాక్షరంబునుంబోలె నిర్లభకం బగు శ్రీమదాంధు

నకు దారిద్ర్యంబ పరమావధం బని విచారించి యన్నా
రదుం డిట్లనియె.

128

తే. అసఖు డై శ్యేంద్ర వై కుంఠ మనఁగ నొక్క
వీడు చెలువొందుఁ దత్పతి విష్ణుజేవుఁ
డతఁడు రక్షకులాంతకుఁ డహితగర్వ
భంజనుఁడు భక్తలోకై కరంజనుండు.

129

ఉ. ఆతఁడు శంఖచక్రధరుఁ

దామరమౌళిచిరత్నరత్నవి

ఖ్యాతగభస్తిరంజితప

దాంబుజఁ డంబుదనీలవిగ్రహం

దాతతశౌర్యశాలి శర

ణాగతపత్స్యుఁ డంబుజాతనం

జాతనుతం డశేషదను

జవ్రభుమర్దనుఁ డెన్ని చూచినన్.

130

ఆ. మఱి హిరణ్యకశిపు మధుకై టభుల హిర
ణ్యాక్షు నుక్కడంచె నదియుఁగొక
యతఁడు జగములందు వ్యాపించి యుండు ము
సీంద్రచిత్తనిలయుఁ డీశ్వరుండు.

131

శా. దేవదుప్రకరప్రకీర్ణమును సం

దీప్తాచ్చరత్నాలయ

శ్రీవిస్మయనిరస్త సోమతపనా

ర్చిర్మాలితేజంబునై

భావాతీతమహోచ్చకారచనమయ

ప్రసాదనంకీర్ణమై

యానై కుంతము పోల్చు నన్యుల కాజీ

యంబై జగద్వంద్యమై.

182

క. ఘనసారమృగమదామలు

వినుమీ రానులయి పొల్చు విష్ణునిపీట

ఘనతరరత్న విమానము

లనుపమగతి లెక్క కెక్కు డై విలసిల్లు.

188

మ. హరిణీనేత్రులు సింహమధ్యలు శుకీ

వ్యాహారిణుల్ కంబుకం

ధర లంభోదవిసీలవేణులు శర

ద్రాకేందుబింబాననల్

కరిణీయానలు పల్లవోష్ఠులు తటి

ద్గారాంగు లాప్రోలినుం

దరు లావృత్త పయోధరల్ నటనగాం

ధర్మప్రవీణల్ గడు.

184

వ. కడిందిబలంబు గలదేని యచ్చటికిం జని సాధింపు మని

పల్కిన నద్దేవమునిం జూచి యతం డవ్వైకుంఠవతి నల్ల

గల్పెద విజయానందసందోహశాలి నగు నన్ను వీక్షింపు

మని పల్కి యతని ననిచి మణికాంధసమయంబును
ముక్తావితానసంయుక్తంబును రత్నతోరణభూషితంబును
గంజరాగణిలాబద్ధరంజితంబును రత్నసోపాన మండితం
బును యోజనాయామవిస్తారంబును ద్విభువనసారవస్తు
ప్రకస్తవిభవంబును దేవోమయంబును నైన నిజసభాభ
వసంబున రత్నసింహాసనాసీనుడై యొక్కయెడ ననక
ఫణందన వసిష్ఠ నాలఖిల్య పులస్త్య పులహ కృతుము
ఖ్యులును నొక్కయెడ యక్ష ధాక్షుష దేవగణంబులు
నొక్కయెడ మహిషాలురును నిజముఖవిన్యస్తదృష్టులై
హృదాలీనగ్రాహంబులరీతిం గొలువ వేత్రహస్తులు
సాహానినాదంబుల హేచ్ఛరింపఁ జేరోల్గం బుండి

రక్కసులం జూచి యిట్లునియె.

185

శ్రీపను పై కుంఠపురముపై విపుడు ధాడి

పెట్టి తద్విభు గల్చి యవ్విభవవితతిఁ

గొని యభేషితభోగంబు లనుభవితు

నీయుపాయంబు నారదుఁ డెఱుంగఁజెప్పె.

186

క. ప్రోకంబుల బలవంతుఁడు

నాకంటె నొకండు గల్గె నా విని చిత్తం

జేకరాగి సుస్థితం బగు

జోక్ష సుఖనిద్ర యెట్లు చొప్పడు నాకు.

187

వ. అని పలికి.

188

క. అభియాతిగర్భభిద్దుం

దుభి సఱవఁగఁ బనిచి దంతి తురగరథాలీ

సుభటావృతుఁ డై దనుజ

ప్రభుఁడు గదలె నతులబలపరాక్రమ మెలయన్. 139

వ. అర్ణవపరివృతుం డైన వరుణుండునుంబోలె ననేకసహ

స్రాక్షోహిణీయాతుధానబలపరివృతుం డై చని నాకంబును

శత్యలోకంబును నతిక్రమించి విష్ణులోకంబైన వైకుం

ఠంబుఁ దఱిసి తత్పురోవకంఠోపవనంబుల నకుంతితో

త్కంఠ దీపింప విడిసిన.

140

తే. అపుడు పురవాను లాతెఱుం గరసి కోట

గవను లిడి తాళము లైస్వచి ఘనతరాయ

సార్థశంబులు గట్టిగా ననువువఱిచి

ద్వారసంరక్షణస్థితిఁ దనరి రంత.

141

తే. ఉపవనంబులు భంజించి యుగ్రదనుజు

అపుడు శతయోజనోన్నతం బైనకోట

యొక్కజాలక యాచుట్టు నొక్కమొగిని

విడిసి యుక్కునఁ బీడ గావింపఁ గాంచి.

142

వ. తత్పురరక్షకు లైన పార్షదవీరవరు లనేకకోట లశనిప్రా

యంబు లైనయంగారంబులు వర్షించుశతఘ్నిప్రముఖ

శతసహస్రాయనపరుషయంత్రంబులు పన్నియు లోష్ట్ర

పాషాణవర్షు లగు దంచనంబు లెత్తియుఁ దప నై లకటా

హంబులు నిలిపియు ననేక సైన్యంబులఁ బ్రాకారంబుల
చుట్టు రక్షణార్థంబు నిలువ నియమించియు వ్యూహ
నాగు లగు ప్రద్యుమ్నానిరుద్ధవానుదేవనంకర్షణులయొ
ద్దకుం జని యిట్లనిరి.

143

మ. ఘోరాకారులు లంబనాసీకు లతి

క్రూరు లృషీవర్ణు లం
గారాక్షుల్ వికృతై కకర్ణచరణు
ల్లవ్యూతితుంగాంగకుల్
శూరు లైత్యులు జంగమాద్రు లన నె

చోచుండియో వచ్చి ప్రా
కారప్రాంతవనాంతరద్రుమతతుల్
ఖండించి రత్యున్నుతిన్.

144

క. వాహిను లంతటఁ బోవక

బాహుబలలీల వెలయఁ బ్రాకారం బా
రోహించి ఘోరయంత్రకి
లాహతులను నొచ్చి చుట్టు నలమిరి మణియున్.

145

క. ఆరాక్షససేన లకూ

పారముగతి నవధి లేక భాసిల్లి చతు
ర్ద్వారంబు లందు నిల్చి ర
పారబలుల్ దృఢకవాటపాటనవటిమన్.

146

- ఆ. పూర్ణశీతభానుపాలుపున ధవళాతః
 వత్త మబ్బలాధివతికి నమః
 వ్యజనపీజనముల నెలరెడు నద్దురా
 త్మకు నుపేక్షసేయఁ దగునె మీకు. 147
- వ. అని తెల్పిన వార లిట్లనిరి. 148
- తే. వెఱవకుఁడు పురరక్ష యేమటక సల్పుఁ
 డితఁడు ప్రహ్లాదుఁ డను డైత్యపతి రమేశ
 దత్తసామ్రాజ్యుఁడయ్యుఁ బ్రహత్తుఁ డయ్యె
 నతులభోగమదోన్మత్తుఁ డగుటకతన. 149
- క. శ్రీమద్రాజ్యమౌదాంధులు
 కామాంధులు నొక్కటే యకార్యముఁ గార్యం
 బేమియుఁ గానరు సౌఖ్యం
 బీమహిఁ గోరుదురు హితుల నెఱుంగుగలరే. 150
- వ. రాక్షసులకు నధర్మగుణంబు నై నర్తికం బని పత్తి వార
 లప్పడ యసంఖ్యాతబలసమన్వితులై చని భూరక్కను
 లం దలఁపడి రంత. 151
- క. సరిపోరి రుభయసేనలు
 శరముద్గరపరిఘవరశుశస్త్రామాతృలం
 గరి కరి హరి హరి యరదం
 బరదము భటుఁడు భటుఁడు రతిరక్షమునన్. 152

వ. అంత వాసుజేవుండు ప్రహ్లాదునిఁ బ్రేమ్యముండు
విరోచనుని నంకర్షణుండు బలి ననీదుద్ధుండు బాణుని
మాంకొని ద్వంద్వయుద్ధం బానరించి యనేకశస్త్రా
స్త్రంబుల నొప్పించి పరథులం గావించి సమరకరాజ్య
భులం జేసి తక్కటినేనలకుం గవిసి వజ్రంబునం గదలి
తరుషండంబులం ద్రొంచులీలం బడవైచి విజయంబు
నేకొని మరలి పురంబున కేతెంచి పూహనాథులు
అక్షిక్తకాంతంనకుఁ దద్వృత్తాంతం బాద్యంతంబును విన్న
వించిన నబ్బగవంతుం డిట్లుని యానతిచ్చె.

153

మ. నరసింహకృతించే హిరణ్యకశిపు

నర్మర్దించు నవ్వేళఁ ద

త్పరివారం బగు డైత్యబృందములు మ

త్పాంతులంబున న్నిల్వలే

క రయోదగ్రతఁ బాటి రాఖలులు లో

కంబు ల్వెతం గుంద దు

ర్భరబాధాకరు లైరి మీఱి భువికిన్

భారంబు నరధిల్లఁగన్.

154

తే. వారి నేరితిఁ దునుమంగ వలయునొక్కొ

యనుచుఁ దలపోయ నారదమునివరేణ్య

ప్రేరణంబునఁ బ్రహ్లాదుఁ డీరసమున

భోగమదమత్తుఁ డగుట వేవేగ వచ్చె.

155

క. ఈదనుజప్రభుఁ డగుప్ర

హ్లాదుఁడు మద్భక్తియుక్తి నలరియు రాజ్య

శ్రీదర్శితుఁడై జ్ఞానం

బేది బలాన్వీతుఁ డగుచు ని ట్లరుడెంచెఁ.

156

వ. కల్యాణగుణాస్పదు లైన మద్భక్తులకు నేన గతి దుర్గతిం

బొంద నర్హులు గారు కావున మీరలు మదీయంబైన

యాయుధపంచకంబుఁ గొని చని ప్రహ్లాదుండుదక్కఁ

దక్కినరక్కసుల నుక్కడంచి యతనిపై శంఖోదకంబు

చల్లి సుజ్ఞానవంతుం జేసి చనుడెం డనిన వారలు నట్ల

మరలి వచ్చునెడ.

157

నీ. అసురాధిపతియు నిజాసీకినుల నెల్లఁ

బురిగొల్పి వారితోఁ బో రొనర్చెఁ

గదిసి యథాపూర్వగతి ద్వంద్వయుద్ధమ్ము

విలసిల్లె గజముల బృంహితములు

వాజిఘోషలు రథవరనేమినినదంబు

వీరులయట్టహాసారవంబు

ప్రభుధనుష్టంకార భేరివిరావముల్

గగనదిగంతరగహ్వరములు

నిండ శరకుంతముద్గరభిండివాల

తోమరాద్యాయుధంబులఁ దుములసమర

మాచరించిరి యిరువాగు నపుడు బలర
జోగధకారంబు దిక్కుల నాక్రమించె.

158

సీ. అపుడు న్యూహాధినాయకులు రాక్షసయూధ
నాథులఁ గోగ్రధసనాథు లగుచుఁ
గొందఱ నందకకూరధారాహతిఁ
గొందఱ శంఖనిర్ఘోషనిహతి
శారధనుఃకృష్ణవృష్టిఁ గొందఱ
నటఁ గొందఱ సుదర్శనాభిహతిని
బ్రతతకామోదకీప్రహతులఁ గొందఱఁ
బరిమార్చి ప్రహ్లాదు విరథుఁ జేసి
దర్శితుని వానిఁ బుత్రప్రప్రప్ర
సహితముగఁ గట్టి వైచి పార్షదులు వొగడ
విజయమంగళశాహశవితతి మొరయ
జితవిరోధులు డించిరి క్షీతిభరంబు.

159

తే. అంత లజ్జతుఁ డైన ప్రహ్లాదుఁ జూచి
వానుదేవుఁడు దరహాసభాసురాన్యుఁ
డగుచు నీజ్ఞాన మెచ్చట నడచి తొర
భోగమత్తుండవై మూఢబుద్ధిఁ దనరి.

160

క. అని శంఖతీర్థజలమూ
యననైఁ బల్లుటయు ననఘుండై యతఁ డజ్ఞా

సనివృత్తుఁ డయ్యె మధుభం

జనుకృపఁ గనుపారలకును జడమతి గలదే.

161

వ. ఇట్లు జ్ఞానవంతుండై ప్రహ్లాదుండు వాసుదేవునిం గనుం
గొని దేవా నాయపరాధంబు తుమియింపుము దానవు
లకు బుద్ధి గలదే వారలు భార్మికు లని విశ్వసించం
దగదు చాపల్యంబును బాపకారిత్యంబును స్వామిద్రో
హంబును నసహిష్ణుత్వంబును మాకు నై సర్గికగుణంబులు
దురాత్ములకు ధర్మగుణంబును స్నేహంబును వాత్సల్యం
బును బంధుత్వంబును గలుగనేర్చునే యని డండప్రణా
మం బాచరించి యతనిచే ననుజ్ఞాతుండై నిజరాజ్యం
బున కేతెంచి పుత్రుం డగు విరోచనుని రాజ్యంబున
కభిషిక్తుం జేసి వీతరాగుండై హరిపూజ సేయుచుఁ గృతా
ర్థుం డయ్యె నిది ప్రహ్లాదుచరిత్రంబు దీని వినినం జది
విన సర్వపాపంబులు దొలంగు నని చెప్పిన.

162

తే. విని బలాసురదమనుఁ డోయనఘవర్య
శ్రీవరాహాన్మసింహులచేతఁ బొలిసి
దితిజు లిద్దఱు సేమెరి తెలియఁజెప్ప
మనినఁ జిత్రశిఖండినందనుఁడు వత్సె.

163

క. వారలు వెండియు దానవు

లై రావణకుంభకర్ణు లనఁ బుట్టుదు రి.

దారుణః కైకసి యను సుర
నారీమణికిం బులస్త్వనకుః గూరాత్ముల్.

164

క. వారలకు ననుజయై తగు
దారుణముఖ శూర్పణఖ మదనగురుభక్తి
శ్రీరమ్యః డంత గల్లు ను
దారుండు విభీషణుండు దత్తోదరుడై.

165

ఆ. కడిది కుంభకర్ణకాయంబు త్రిశతయో
జనసముష్ణతంబు శత్ర వినుము
బ్రహ్మకడకు నొక్కపర్వకాలంబున
జనకుతోడ నరుగుఘనుఁ డతండు.

166

ఉ. ఆతనిఁ జూచి బ్రహ్మయు భ
మాతృకుడై కను లెల్ల మూసి నీ
వీరతి వచ్చినట్టివని
యెయ్యది వెల్పు మనంగ నబ్జసం
జాతునితోడ నిర్దయ యొ
సంగు ముటఁగును వేడఁబోయి తా
నాతఁడు నిద్ర యిమ్మనిన

నబ్జజుఁ డట్ల యొసంగు నవ్వచున్. 167

ఆ. అపుడు వానిజనకుఁ డతిదుఃఖతుం డైన
నబ్జగర్భుఁ డీతఁ జూచునెల్ల

కొక్కనాఁడు లేచు నురుభుజబలయుతుం
డనుచు సెల వొసంగఁ జను నతండు.

168

ఉ. రావణకుంభకర్ణులు ది

రంబుగ నుగ్రతపంబునేసి వా

ణీవరుచే వరంబుగొని

నిర్జరమానవదానవావళిం

జేవడి నుక్కడంతు రట

శ్రీదుని గా దని యాతఁ జేలు లం

కావరపట్టణంబు గొని

క్రౌర్యమునకా వసియింతు రచ్చటన్. 169

ఉ. ఆవరపట్టణంబు మణి

హర్మ్యవితానవిరాజితంబు న

ప్రావరణప్రకాండనము

దంచితకాంచనచిత్రగోపురం

బావృతసింధుబంధురము

నై విలసిల్లి త్రికూటనామక

గ్రావమునం జెలంగు సుర

రాజ సురాసురదుర్విభేదమై.

170

ఉ. ఆదనుజాధినాథునిపి

యాంగన మంగళగ్రాతి యొప్పు యొ

దోదరి నాఁగఁ దత్సుతుఁ డ

యొన్నతుఁ డింద్రజిదాహ్వాయుండు ని
న్నాదనుజుండు గెల్వఁగలఁ

డాదశకంతునియూథపుల్ ప్రహ
స్తాదు భవక్రవిక్రమన

మగ్రులుదగ్రబలాధ్యు లెన్నఁగఁ. 171

అ. నిజసమాను లైన రజనీచరావళి

బలసి తను భజింపఁ బంక్తికంతుఁ

డఖలలోకములకు నార్తి యొనర్ప ని

గరులు విష్ణుకడకు నరిగియంత.

172

క. సతులు న్ముతులుం జల్పిన

వితతకృపాదృష్టి పారి వీక్షించి జగ

త్పతి గుళల మడుగ రావణ

కృతపాదలు దెబ్బుదురు రమేశ్వరుతోడఁ.

173

చ. దనుజుని యి ల్పదాగతి స

దా కసవూడుచు నంబుదంబు లిం

పునఁ గలయంపిఁ జల్లు శిఖ

ప్రాందుగఁ బాక మొనర్చుఁ జందురుం

డనుపమతాపహారి యగు

. నాఁగి నిదాఘమునందు మాల్వముల్

పనుపడుచున్ బుతూత్కరము

భాసభాను వేది యగున్ హిమాగతిన్.

ఉ. అంబుజగర్భః డద్దనుజు

సౌత్మజులం బునినెంచు వేదముల్

తుంబురునారదు ల్గడఁగి

తొరపువీణియు తెల్లి హత్తి ని

త్యంబును బాడుచుండుడుతు

హాళిమెయిం ద్రిదళాళి దాసకృ

త్యంబులు నిర్వహిపుచు భ

యంబున వర్తిలు నేవసేయుచున్.

175

క. పనులయెడ వేళనప్పిన

ననువుగఁ బనిసేయకున్న నసురాధము లీ

గున నీనురనికరములన్

ఘనగతి నొరపుదురు ముష్టిభూతోద్ధతులన్.

176

క. నందనవనసంస్థితహారి

చండనమృతాశపాచిహితాదితరుల్

పొందుగఁ బెరికి యమందా

నందమునం దనడు సెరట నాటము గడిమిన్.

177

క. అని విన్నవింప వారల

ననుకరిపోద్యప్పి జూచి పోర యిట్లును న

దనుజునియెడ భయమేటికి

వినుడి రచియింతు నొక్కశృతాంత మింకన్.

178

ఉ. పూతమగీషి పంశ్చీరఘ

పుత్తుఁడ నై జనియింతు రామవి

భ్యాతిఁ జెలంగి లక్ష్మణున

హయతఁ గాశీకు యజ్ఞపాలనం

బాతఱిఁ జేసి గౌతముప్పి

యాంగన శాపవిముక్తఁ జేసి నే

సీతఁ బరిగ్రహింతుఁ బుర

జిద్వరచాపము వంచి మెల్పునన్.

179

తే. పరశురామునిఘనబాహుబలముఁ గుంచి

దూషణుని ఖరుఁ ద్రిశిరునిఁ దుగ్రించి యట క

బంధుఁ బాలియించి పంకజబంధుతనయు

నేలి వాలి జయించి యింపెనఁగ నంత.

180

ఉ. భ్రాతృసమేతు నాదివిజ

బాధకు రావణు సహరించి సా

కేతపురంబుఁ జేరి ముని

కీర్తితకీర్తిఁ జెల్లంగి పొంగి నే

భూతసయాన్వితుండ సయి

భూతల మేలుదుఁ బన్నొకండువే

లాతతవత్సరంబు లట

నాత్మపదంబున కేగుడంచెదగ్. 181

వ. అని పలికి భగవంతుం డంతర్ధానంబుచేయు, నిక్కడ
వాల్మీకి రామాయణంబుగా రచియింపఁగలం డారామా
యణశ్రవణవతసంబుల దురితముక్తియు శుభావాప్తియు
నగు నివాల్మీకి యఖిలజగద్ధితార్థంబు తవంబుసేయు
చున్నవాఁ డితనివలన భయంబు వలన దని యనేక
విధంబుల బోధించిన గురునివాక్యంబు లాకర్ణించి హృష్ట
చిత్తుండై సురపతి భీతిఁ దొఱంగి యగ్గురుం బూచించె
ననిన విని శౌనకుండు రామాయణశ్రవణవతసఫలం
బుపదేశింపు మనిన నూతుం డిట్లనియె. 182

ఆ. వేదవేద్యుఁ డైన విష్ణుండు దశరథ
పుత్రుఁ డగుచుఁ బుడమిఁ బుట్టుకతనఁ
బ్రాధి వేదవితతి రామాయణాకృతి
వామలూరుజన్మవలనఁ గలిగె. 183

క. గాయత్రీమంత్రాన్విత
మై యిరువదినాల్గువేల శవరిన శ్రీరా
మాయణము వినినఁ జదివిన
శ్రీయుతులకు నఘము డిందుఁ జెందు శుభంబుల్. 184

వ. ఇందుల కుదాహరణం బైన యొక్కయితహాసంబు గల
దది యెట్లనిన. 185

ఆ. విప్రవర్యః షోకః డు వేదవేదాంగపా
రగుః డు గలః డు దొల్లి రామభక్తుః
డామహామహాండు రామాయణంబు ప
రించు సనిశమును భుజించుటెనుక.

186

చ. అతః డు ధనార్జనమ్మునకు
నై నిజశిష్యనమేతుః డై ద్విజ
ప్రతతులః గూడి పోవుచు న
రణ్యపదంబున నొక్కచోట న
చ్చతరజలాంచితం బయిన
చారుతటాకతటంబునందుః దా
నతులబుభుక్షు నన్నవచ
నార్థము నిల్చెఁ గృతాత్మకృత్వః డై.

187

ఆ. వండి యుచితనియతి వడ్డిండుకొనువేళ
నచటివటతరువును నాశ్రయించి
మెలఁగు బ్రహ్మరాక్షసులు యుతిరూపముల్
దాల్చి వచ్చి రపు డుదగ్రిబలులు.

188

శా. కక్షాలంబితదండకుండికులు స
త్కాషాయపస్త్రావృతుల్
ద్రాక్షాతీతవచస్కు లచ్చతసులి
స్తస్వర్ణభూతుల్ యతుల్

వృక్షచ్ఛాయల నిల్చి యక్షసరముల్
నే పాణులం ద్రిష్వాచుః
భిక్షాం దేహి యటంచుఁ జేరి రపుడౌ
పృథ్వీసురాభ్యాశమున్.

189

తే. యతికరంబున జల మిడి యంత భిక్ష
మొసఁగి నెండియుఁ దగ జల మొసఁగనలయు
నటఁ దదన్నము సేరుతుల్యంబు తజ్జ
లంబు లంబుధిసమములై డంబుమీఱు.

190

క. కాన్తన యతులకు నబ్బు
దేవుఁడు భిక్ష యిడి తృప్తిఁ దేలిచి తానుం
బావన మతి భుజియించె ధ
రావిబుధులతోడఁ దత్సరఃప్రాంతమునన్.

191

న. అంత సతండు వాల్మీకికృతంజనేన రామాయఁడంబు పరి
యించుటకు నష్టటభూరుహప్రాంతంబున నాసీనుండై
యున్నంత.

192

ఆ. మనము వీరి మ్రింగ ననువు విచారింపఁ
దార వచ్చి యిచటఁ దారసిల్లి
రీవటాంతికమున నిది కార్యసిద్ధికిఁ
గారణంబు మనకుఁ గలిగె భుక్తి.

193

క. అని బ్రహ్మరాక్షసులు తమ
మనముల నూహించి వారి మన్నిగొనఁగ న

ల్లనఁ జనుచో సవిప్రుం

డసెనుఁడు రామకథఁ జదువ నాయితపడుచున్. 194

౯౩. లోకం గొప్పగొలిచునని శేనుషీ

మొదలు సుఖానందకమానసీయు

సవిద్యుదాహిత్యుని సునియత్కృతాని రామ

దూతఁ గొలువఁ గీశనేత నిపుడు. 195

౯౪. రంగదభంగమంగళత

రంగభుజముల నింగింగ నా

లింగన మాచరించుకొను

లీలఁ జెలంగెడువార్ధి చాటి నీ

తాంగనశోకభీకరద

వాగ్ని వెసన్ హరియించి లంకఁ ద

త్సంగతి నిగ్దహించు సుర

సన్నతుఁ గొల్చెద నాంజనేయునిన్. 196

౯౫. ఎచ్చట రామునికథ దగు

నచ్చట సుఖవారిపూరితాత్ముం డగుచున్

నిచ్చలు భక్తిన్ మ్రొక్కిడు

సన్నతురుని వాయుపుష్ట్రు సభివర్ణింతున్. 197

౯౬. అనుచు నాందిఁ జదువ యతివేషధరు లయి

చేరి విప్రసరులచేత నున్న

పాటుటనుర లెల్లఁ బఱచిరి భీతిచే

ననిలసూనుపేరు వినినమాత్రం.

198

క. హనుమంతునకుం బీరం

బనువుపఱచి చదువఁదొడఁగ నతఁడు పవిత్రం

బును ముక్తిదంబు నగు రా

మునిచరితం బఖిలభూతములు వెఱఁగొందన్.

199

తే. శ్రోతృజనరంజనప్రాధి నాతఁ డిట్లు

చదువుచున్నంతఁ దత్కథాశ్రవణకలన

నలరి బహుపాన్మహానోకమాంబు డిగ్గి

వేగ చనుదెంచె బ్రహ్మరక్షోగణంబు.

200

శా. న్యగ్రోధావనిజాతసంశ్రయములు బ్ర

హ్మఘ్నుల్ మహాకాయు ల

త్యుగ్రాకారులు విప్రవేషు లఘుక

ర్మోద్యుక్తు లత్యంతసూ

క్ష్మగ్రీవాఘ్నులు బ్రహ్మరాక్షసు లుద

గ్రస్ఫుర్తి నేతెంచి య

భ్యగ్రక్షోణి వసింప విప్రులు భయ

భ్రాంతాత్ములై రందఱున్.

201

వ. అంత నందుఁ బెద్ద యగు తక్కనుం డవ్వీపునకు నిట్లనియె.

చ. వెఱవఁగనేల మీఠు వృథి

వీనురస త్తమ ముమ్ముఁ గాంచి యి

త్రణీ భవదుశ్చ రాఘవశః

భాశ్రయణంబున రాక్షసత్వముల్

దొంగిలి మింక మే చుమర

దూతవిసేతవిమానపంక్తు లిం

దటమును నెక్కిపోయెదము

నాశమునన్ నసింబుంప నింపునన్. 203

క. శ్రీరామాయణపఠనా

పారీణున్నిన్నుఁ గాంచి భాషించి చనం

గోరి యరుదెంచితిమి నీ

కారుణ్యమె మముఁ బవిత్రగాత్రులఁ జేసెన్. 204

వ. సత్పురుషులతోడ సంభాషించుటయుఁ దత్సహవాసం

బును స్వర్గాపవర్గంబులకుఁ గారణం బగు దురితవిము

క్తియు నగు నిండులకు నేమె దృష్టాంతం బనిన విని

యవ్విప్రుండు మీ రెట్టికర్మంబున నిట్లు బ్రహ్మరాక్షసు

లైతి రని యడిగిన వాఁ డిట్లనియె. 205

ఆ. వె. ఓమహానుభావ నే మును వేదశా

స్త్రోధవిదుఁడనై న యవనిసురుఁడ

లేమిచేత నొగిలి భామినీపుత్తులఁ

బోవ వెరవు లేక పొలుపు దఱిగి. 206

వ. తులాచార్యుండనై పదియార్యురుబుత్విగ్ధనంబులు నేను

దులాపూతులంబు ప్రతిగ్రహించి యనంతధనసంతోషుడ

నై నితాంతలోభాకాంతమతిః బ్రవర్తిలుచు. 207

చ. అతిథులఁ బూజఁ దన్న నిల

యాగతులైన యతీంద్రులఁ దిర

స్కృతి యొసరింతు నంజలియుఁ

జేయక కేవలదర్శవేళలన్

బిత్పతతికి న్నివాపజల

బిందుల నైనను దృష్టినల్ప నే

నతులితలోభదీనమతి

నై ఖలవృత్తి మెలంగుదుం దగఁ. 208

ఉ. శ్రీదవిన్దోదసంపదఁ గు

నీదమహావ్యవహారమేదురా

మోదముసందడికా ధనస

ముత్కరవాంఛఁ జెలంగి నొంగి నే

వేదము శాస్త్రముం జదువు

వేడుక యూడిచి పుణ్యాతీర్థయా

త్రాదులు దేవతార్చనము

నగ్నిసవర్యయుఁ జేయ మానితిఁ. 209

క. గాయత్రి వేయిమాణులు

పాయక నిత్యము జపింపఁ బాపము లడఁగున్

గాయత్రీమంత్రమునకు

నేయెడ నెక్కు డగుమంత్ర మిలపైఁ గలజే. 210

చ. పది జనియింప నేకజని

పాపము నూలు జపింపఁ బూర్వజ
స్మృతులెఱుఁగఁ దొలంగు గరి

మంబున వేయిటినిం జపించినం
గమరు యుగత్రయోపదిత

కల్మషము స్మృతఁగించు మంగళా
స్పద యగు వేదమాత ఘన

పాతకజాలవనాగ్నికీలనై.

211

ఆ. నె. అనఘ వేదజనని యైనగాయత్రి క

సాధ్య మైనపాపదయము గలదె

యాజపంబు నల్పు సతఁడు జీవన్ముక్తుఁ

డదియుఁ జేయనేర నైతి నకట.

212

వ. ఉగ్రదానవ్రతిగ్రహంబుకంటెం గర్మవర్జనంబునం బా

పంబు ద్విగుణంబయ్యెఁ దత్కారణంబున ఋత్విక్సహి

తంబుగా బ్రహ్మరాక్షసుండనై యిమ్మఱ్ఱి నాశ్రయించి

దురంతక్షుత్పిపాసాతురతం బరిభ్రమించుచుండితి.

213

క. ఇట మునుపట నొకనాఁ డి

వృటనిశీటము చేర విప్రవర్యుఁ డొకఁడు వ

చ్చుటయుం గనుఁగొని యేము

త్కిటమతి సతని వధింపఁ దలఁచితి మంత్రన్.

214

క. అపు డతఁడు జితేంద్రియుఁడు

జవళిలుఁడు ధర్మయుతుఁడు సదయాత్ముఁడు గ

ర్మవరుండు నగుటఁ జేరక

యపారభీతిం దొలంగి యరిగితిమి ఔనన్.

215

వ. శ్రుతివిరుద్ధకర్మంబులును విధిహీనం బగుకర్మంబులుఁ జే

యువారలఫలం బనుభవించుచుందుము మఱియు.

216

తే. గీ. అలికి ముగ్గు ఘటంపని యవనియందు

జనులు భుజియించు నన్నరసంబు మేము

మున్ను మెసఁగుదు మన్నీరసాన్నమంత

జనులు భుజియించిపోవుదు రసఘవర్య.

217

వ. ఇ ట్లున్నవారము బ్రహ్మకల్పంబునందుం బాయని మా

దురితంబు రామాయణశ్రవణకారణంబున నష్టం బయ్యె

నని పల్కి యవ్విప్రులు గనుంగొన జారుణశరీరంబులు

విడిచి డివ్యదేహంబులు ధరియించి విఘ్నసంబు లెక్కి

నాకంబునకుం జని రంత నాభూనురుండు నచ్చెరువు నొం

దుచు యథేచ్ఛం జనియె వని ఘోరం దెలింగించివ, 218

తే. గీ. అంత నాశౌనకాదు లోఁకునఘోరరిత

రావణుఁడు శుంభకర్ణుఁడు రావణదేవ

బొలిసి యెచటఁ జనించిరి జెలుపు మనిన

సూతు డి ట్లని పలికెఁ బ్రభ్రాతఘణితి.

219

క. ధారుణీః బుద్ధిరి వెండియు

వారణు శిశుపాలదంతపక్తాహ్వాయుతై

వారిః దునుమ యదుకులమున

శ్రీరమణీశ్వరుఁడు పుట్ట శ్రీకృష్ణుండై.

220

వ. శిశుపాలుండునుద్రినేత్రచతుర్భుజంబులతోడ నుదయించిన,

ఆ. ఎవ్వఁ డెత్తికొనఁగ నిబ్బాలువికృతవే

షం బడంగు నతఁడె చమధు వీని

ననిన నారదోక్తి విని తల్లి యందట

చేతి కిచ్చుచుండఁ జేతుతపాని.

222

క. ఒకనాఁడు గృష్ణుఁ డయ్య

ర్భకు నంటఁగ నెక్కు డగు కరంబులు నిటూట

ఒకమును నడంగ హరి వా

నికి నరి యగు నని తడఁబ విజయతిఁ దలఁకన్.

223

తే. హరికి మేనత్త యైన యాహరిణినేత్ర

తనయు మనుపు డుటఁజూఁ బౌర్ణిమ కృష్ణుఁడై

గ్రహగతి శతాపరాధముల మను యొనర్చు

ననుచు నానతి యొసఁగె నాయనఘమూర్తి.

224

సీ. హరి దేవకీపుత్రుండై నందగోకులం

బున నిల్చి పూతన మనికి మాన్చి

శకటతృణావర్త బకమహాదాగరవ

తాడులం దునిమి దావాగ్ని యార్చి

కాళియాహిపుఁ దోలి కేల గోవర్ధన

గిరి యెత్తి భేనుకానురు వధించి

జంగమస్థానరసకలప్రపంచంబు

వేణుగానామృతవృష్టిఁ దన్ని

నద్యశామధ్యమత్త గజంబువోలె

సఖిలగోపాంగనాన్యతఁ డగుచుఁ దనరి

యర్క-కన్యాతటాంతవనాంతరమున

రాసకేళిమహోల్లాసభాసి యయ్యె.

225

వ. త్రునిన విని శౌనకాదు లాగోపకాంతలు మోహకాం

తలై హరిం గూడి కీడించుటకుం గారణం బెయ్యది

బెల్పు మనిన సూతుం డిట్లనియె.

226

క. నీలేందీవరసురవర

వీలఘనశ్యాము రాము నిర్జరసుతు నీ

తాలక్ష్మణయుతుఁ గనుఁగొని

శ్రీలక్ష్మీయు మునులు మోహశీలితమతు లై.

227

వ. ఒక్కనాఁడు దండకారణ్యవాసి యగు నద్దేవునిసన్నిధి

కేతెంచి యిట్లనిరి.

228

శా. నీసౌందర్యవిలాసభాసురతనూ

నిర్వంచనాలింగనా

శ్రీసౌఖ్యం బెడఁ గోరి వచ్చితిమి ని

ర్ణిద్రాసురాగోద్ధతిం

బ్రాహ్మనాంబశశంబబాణహతి ధై

• ర్యసూర్పర్తి యూటాడె మ
మోసశ్వేశ యనంగసంగరసము

ద్యోగాబ్ధి నోలార్పణే.

229

ఆ. అనినఁ జెవులు మూసికొని రాముఁ డమ్ముని

నరులఁ జూచి పురుషుఁ బురుషుఁ డెందుఁ

గనయునింత గలఁడె ననని భాతిభ్రంశ

కాఖ్య మైన దురిత మది తలంప.

230

వ. అదియునుంగాక బాల్యంబునం బలాత్కారంబున నజ్ఞా

నంబునం జేయంబడు పాపంబునకు నిష్కృతి గలదు

గాని బుద్ధిపూర్వకంబుగం జేసిన పాపంబునకుఁ బ్రాయ

శ్చిత్తంబు గలుగనేరదు విశేషించియు మీరు మునిశ్రే

ష్ఠులు జ్ఞాననిధులు నగుట నిట్టివిరుద్ధమనోరథంబు మీకుం

గొటగాదు తపోధనంబు రక్షించుకొనుండు చనుం డని

పల్కిన వార లిట్లనిరి.

231

ఆ. నీయనుగ్రహమున నిఖిలబరధమ్ములు

నూడిపోవు నింక నొండుబంధ

మెట్లు గల్గు మాకు నే మెట్లు లయినను

నిన్నుఁ జెందెదము వినీలదేహ.

232

శే. శుశ్వరుఁడ నన్యయుండవు శాశ్వతుఁడవు

సర్వగతుఁడవు గర్తవు సర్వసాక్షి

౧౩

వనఃకు సీయాత్మ యెఱుఁగని యర్థ మొద్ది
మామనోరథ మీదేర్చి మనువనబయు.

288

క. అనిన విని రాఘవుం డా

మునులం గని యోదవకులమునఁ గృష్ణుడనై

జనియింతఁ జపుకు మీఁకో

రినకోరిక దీర్చి మీఁకుఁ బ్రీతి ముటొందుఁ.

284

క. మునులార మీరు గోపాం

గన లయు జనియించి వన్నుఁ గవయుఁడు మీయం

గన బెల్ల ధేనుగణమై

గనియెదరు మదీయకతుణఁ గల్యాణమతిఁ.

285

తే. అని పలికి పద్మపద్మయాననముఁ జూచి

నీవు తుక్కిణి కై జనియించు మపుడ

యవనిపుల గెల్చి నినుఁ బెండ్లి యగుదు నందు

నగు మదీయాంగసంగసౌఖ్యంబు నీకు.

286

వ. అది గావున నేకపత్నీవ్రతస్థుండ నై న నే ని న్నె ట్లిప్పుడు

పరియింతు ననినఁ గోపించి లక్ష్మీదేవి యిట్లనియె.

287

ఆ. నీమనోహరాంగనిత్యసౌఖ్యంబు నే

నభిలషింప నన్ను నాదరింప.

వైతి నీమనంబు రాలిది నీవును

రాయివై వసింపు తథుకులేక.

288

వ. అనిన రామభద్రుం డిట్లనియె.

289

శా. సీలేందీసరచాదనేత్ర వినుమా

సీవల్కు తథ్యంబుగా

సాలగ్రామశిలాకృతి స్మలగదా

శశ్వత్పవిత్రస్థితిన్

మేలై నర్వజగద్ధితాగ్ధముగఁ ద

న్మిశ్రాంబులేశాప్లుతిం

జాలం గల్లు నశేవతీర్థనలిల

పన్నానక్రియాపుణ్యముల్.

240

మహానగ్ధర. ఆసాలగ్రామదానం బఖిలభువనదా

నాదిపుణ్యోఘతుల్యం

బానక్తి న్మేను శంభుం డజఁడును నిజమ

ధ్యస్థితిగ్రా లీలఁ గ్రాణా

భాసిల్ల న్మీచా అయితిన్ బలసి తవుల ని

ప్పాట నీటం దొలంవం

దానమృక్చుద్ధవృత్తిం దనర సావుడు త

త్ప్రిన్తరం బంబుజాక్షి.

241

ఆ. అట్టి నివృత్తిలకు నాచామానము ను

ద్వాననంబు లేదు తదభిషేక

జలకణంబు తత్ప్రసాదంబు సాదజా

దులు గ్రహింపఁదగదు జలజహేశి.

242

వ. అని పల్కి రామదేవుండొ వాతల నందఱ ననిచి యభే

చ్ఛం జనియోః దత్కారణంబునం గృష్ణుండు వ్రేతలం
గూడి కీడావిన్వోదంబులం గ్రీడించె నంత. 243

క. కంసప్రితితుః డగుచు నృ
శంసుఁడు కేశి యను రజనిచరుఁ డశ్వంబై
హింసామతి రాఁగ యదూ
త్తంసుఁడు ఖండించివైచెఁ దత్తునువు ధరఁ. 244

ఆ. అంతఁ గృష్ణుఁ బిల్వ నక్రూరుఁ డక్రూర
మతిఁ జెలంగ నందు మందిరమున
కరుగుదెంచెఁ గంసుఁ డనువంగ గోదోహ
నావసరమునందు నర్హగతిని. 245

క. అక్రూరచరితుఁ డగుహరి
యక్రూరునిపార్థనమున నగ్రిజయుతుఁడై
విక్రమసంపద వెలయ మ
హాక్రూరునిఁ గంసుఁ దునుమ నరిగె మధురకుఁ. 246

ఉ. హరిరథాధిహూఘుఁ డయి
యంబురుహంబకుఁ డంబుదాభుఁ డ
క్రూరుఁడు తోడ రా మధుర
కుం జనుచు నిజవిశ్వరూప మిం
పారఁగఁ జూపి యాతనిఁ గృ
తార్థునిఁ జేసెఁ గళిందనందనీ

సారససంచరన్మధుప

జాలసమంచితగానలోలుఁ జై.

247

తే. అంత సాయాస్నా సమయంబునందుఁ దత్పు

రాంతికోపవనావని నధివసించె

వనజనయనుఁ డవ్వార్గ కంసునకుఁ జెల్పి

చనియె నక్రూరుఁ జాత్మీయసదనమునకు.

248

క. అరుఁగోదయమున నీరియు

హరియుం గృతకల్యకృత్యు లయి నిరతిశయ

స్ఫురణంబున నా మధురా

పురికిం జని రాజమార్గమున వచ్చుతఱిన్.

249

మ. మదమత్తద్విపరాజయానుల లన

స్మణీకృతభూషాఢ్యులన్

సదనన్మధ్యుల సంచరత్తుహినకృ

ష్ణత్కృతభృదచ్ఛాంగులన్

మృదులశ్యామపిశంగవాసుల దర

స్మేరాన్యులం దత్పురి

సుదతుల్ నూచిరి రామకృష్ణుల సుధాం

శుబ్రద్గురోచిష్ణులన్.

250

ఉ. వీధుల వీధులందు నలి

వేణులు వేణువినోదిఁ జూచు చం

భోధరచుంబిచంద్రమణి

పుంజితరంజితహైమవిస్ఫుర

తౌధము లెక్క వారికను

దమ్ములు శోభిత నల్లగల్వలగా

మాధవుఁ డేగుజేర గరి

మంబునఁ దోరణ గట్టిరో యనగా. 251

క. అబ్జాతగంధి యపు డొక

కుబ్జాంగన గంధసారకుంకుమపరిపూ

రాబ్జమణిపాత్ర మరుణక

రాబ్జంబునఁ బూని చనఁగ హరి సరసోక్తిగా. 252

క. సేమం బొదవు స్నీకుం

గామిని మా కిమ్ము యక్షకర్దమ మన స

బ్భామిని మదిఁ బొదలి యదు

గ్రామణి సౌందర్యగరిమ గని విస్మితయై. 253

తే. చక్కఁదనమున వన్నెకు నెక్కు దీవ

యలఁదుకొ మ్మని యొసఁగ నయ్యలఱఁబోడి

సాంద్రచందనచర్చానుచర్చఁ జేలి

హరియు నయ్యంతిఁ గరుణింప నాత్మఁ దలఁచె. 254

తే. అది స్వభావముచే నింతి యదియుఁగాక

దాసి యాచారవర్జిత దాని కొనరె

శ్రీవిభునిఁ జండసమున నర్చించుసుశ్రుత
మాసరోజాక్షిభాగ్య మే మనఁగవచ్చు.

255

తే. వాఙ్మనఃకర్మధర్మైకవర్తనమున
నలరి నిర్మలబుద్ధిచే నలిననయనుఁ
బూజనల్పినఁ గోర్కు లప్పుడ ఫలించు
గండ మొనఁగి త్రివక్ర యిం పొందినట్లు.

256

తే. పూర్వజన్మంబునందు సపూర్వలీల
నెంత దవ మాచరించెనో యీత్రివక్ర
కాకయుండిన భగవంతుఁ గంతుజనకు
నీశ్వరు నెఱింగి సిరిగండ మెట్లానంగు.

256

చ తనదొరయానయుం దొఱఁగి

తన మారి వేడిన మాషణస్థితిం

దనరక గంధ మిచ్చి వని

తామణి తా మనియె శుభాత్మయై

మొనసి యదూషణోద్యమన

మున్నతభక్తి మెలంకెనెని య

మ్మనుజు నుమాధవుండును ర

మాధవుడుం గృహఁ బోవకుండున్. 257

క. పైదలిపదమునఁ బదమిడి

యాదటఁ దచ్చులుకనీకు వంగుళు లిడి య

శ్రీదయితుఁడు నిగుడించిన

మోదంబున సదియు రుచిరమూర్తి వహించెన్.

258

తే. కుబ్జపంకలు దీరిచి కోర్కు లొసఁగి

యబ్జనాభుండు గంసునియంబరములు

మడఁకలుగఁ జేసికొని వచ్చుచెడుగురజకు

సడిగె మాకిమ్ము చేలమ్ము లనుచుఁ బ్రీతి.

259

వ. ఆరజకుండు రామకృష్ణుల కీటనియె.

260

ఉ. కోరఁగఁ జన్నె దుష్టమతిఁ

గోకలు బాలిశులార మీర లా

భీరులు గ్రామ్యవస్తువుల

పేరు నెఱుంగరు మీకు వస్య మా

హార మసారవల్కులము

లంబరముల్ వనచారు లొట నీ

సారెకుఁ దప్పుఁ గాచితి వె

నం జనుఁ డిద్వరు జీవితాక్షులె.

261

క. రాజార్హ దివ్యవస్తువు

లోజం గామింపఁగూడ దురుబుద్ధులకుఁ

రాజప్రతికూలకళా

1 యోజన తత్సత్ప్రైతియుఁ మానఁదగున్.

262

క. సృపమంత్రితకార్యంబుల్

కపటస్థితి బయలునేయఁగా వలవదు త

న్నసదాగలతో నెప్పుడు

జపలమతికా మాటలాడఁ జనదు బుధునకుఁ.

263

క. డ్విరకరజకులు స్పృశులకు

నారయ నేకాంతమిత్తు లటుగావున మీ

గోరిక నావలసన్ విని

మారాజు సహింపఁ డిప్పుడు మాట లిఁకేలా.

264

క. బాలుఁడు చందురుఁ డెప్పును

పోలికఁ గోరితిరి కంసభూపతివలునల్

మే లగుజీవితముపయిన్

భాళి దొఱఁగెనేమి మీకు బాలిశులారా.

265

శే. అనుచు వివరితగతిఁ బల్కు నధమరజకు

ముష్టిహతి నుగ్గుగావించి ముఖ్యవస్తు

తతులు రాముఁడు దాను సన్నతి ధరించి

తక్కటివి గోపకుల కిచ్చె దనుజభేది.

266

క. మక్కువనాగరయువతుల

దృక్కుముదము లలర రామదేవుఁడు దానుం

సక్కారునియింటికిఁ జని

తక్క-క యచ్యుతుఁడు పువ్వుదండలు గొనియె.

267

ఉ. అతఁడే బారకాంతలు గృ

హాంతరకార్యము లుజ్జగించి న

త్పూతమతిశా గనుంగొనిరి

పుష్పవహాభయశక్రప్రతాపవి

స్థీతుల సింహశౌర్యుల న

ఛేతకళంకుల శోభనాంగులన్

• భ్రాతృల రామకేశపుల

రత్నవిభూషణభూషితాంగులన్.

268

* సుగంధివృ. పాతరంబుజాతనేత్రు భానుతేజ నీలజీ

మూతమేచకాంగు విశ్వమోహనాసితాలక

పాతసంవృతాస్యుః బీతవానుః గృష్ణః గాంచి య

బాతగంధుః తెల్లః జత్తజాతకృత్ చిత్త తే.

269

• క. మదనోన్మాదభ్రాంతిన్

మదవతులు కనుంగవలును మాససస్పృశ్తుల్

యదునందనుపై నిడి య

య్యదనః దగిరి సాలభంజికాకారములన్.

270

• ఉ. ఆరయ మేకవన్నెపులు

లట్ల యదూర్ధ్వహు లంత భూరవి

రారివిమర్దనక్రియకు

నాయితమై చనిరంగమంగళ

ద్వారము సొచ్చి రతిమ బల

దర్పితులం దముః గాంచి సైనికుల్

ఫేరనముల్ మృగేంద్రముల

బిట్టు గనుంగొనులీల నుల్కఁగఁ. 271

తే. తాళసాలోన్నతంబును స్థూలతరము

యాగయోగార్చితంబును నై నధనువు

విఱిచి తగండములఁ గంసపీరభటులఁ

జదిపి నన్నయుఁ దానును జక్రపాణి. 272

వ. అంత హతశేషులైన భటులు కంసు డగ్గఱి యిట్లనిరి. 273

ఆ. నీప్తసాండునీలదేహు లమానుషా

హీననత్త్వ లిర్వు రేగుడెంచి

భటుల మూడుకోట్లఁ బరిహార్చి యాగీయ

ధనువు ఖండములుగఁ దునిమి రథివ. 274

ఆ. అద్భిక్తాపములకు హర్షక్షజంబుక

ములకు క్షీరనీరములకుఁ గల్లు

నంతరంబును ద్వి యమ్మహాసింహప

రాకములకు మాకు రాజవర్య. 275

వ. అని చెప్పిన విని కంసుడడు కోపోద్దీప్తవహానుషు డత్యం

నంత. 276

తే. అతనిపాలికి నారదుఁ డరుగుదేర

నర్హసత్కార మొనరించి తునధువర్య

విప్రసితృమాతృబంధువిచ్చేక్షబుద్ధి

యెట్టికారణమున నాకు నెలఁపఁ జెప్పుము. 277

తే. హరిహరాదులభక్తిపై నాన మాన
వనతటాకాదిభంజనహంభ గొఱలెఁ
బొకర్ములతో మైత్రి పరిధవించె
నామనం బేటి కిట్టిచందంబు నొందె.

278

సీ. అన విని దేవమానివరుఁ

జాతని కిట్లనుఁ గాలనేమి నాఁ

జను దనుజుండ వీవు మును

సారసనాథునిచే హతుగవై

విను మిపు డుగ్రసేనవృథి

వీపతికిం దగ క్షేత్రజుండవై

యొనరితి కంసనామమున

సుగ్రబలాధ్యుడ వై ధరాధిపా.

278

ఆ. విప్రవిష్ణుబంధువిద్యేషణము ననా
చారజారచోరసౌహృదంబు

ప్రాజమాతృపితృతిరస్కరణంబును

జారసంభవులకు నహజగుణము.

279

వ. నీవు జారజుండవు రక్కసుండవుం గావున నిట్టిదుర్గుణవిశి
ష్టుండ వైతివి విష్ణుండు కృష్ణుండై జనియించి నిన్నుఁ
దునుముట కరుగుదెంచినవాఁ డిందులకుఁ బ్రతీకారంబు
విచారింపు మని తెల్పి నారదుం డరిగిన యనంతరం
బాకంనుండు చామరముప్పీకు లను మల్లులను గువల

యాపీడం బనుగజంబును గృష్ణవధార్థంబు నియోగించి
తానును మహాత్మేధసాధం బాహోహించి రామకృష్ణులం
విలిపించిన.

280

ఉ. సీరులు రామకేశవులు

వింశ్యధరాధరబంధురంబు దు
ర్వారమదాప్తకాన్వితము
వారిజబంధుసుధాంశునిగ్రహణ
దారవిధుంతుదగ్రహవి
ధాముహూర్ధ్వదిశాప్రసారణ
స్ఫారకరాంచితంబు నగు

సామజరాజముఁ గాంచి తయ్యెడఁ. 281

ఆ. ఆమదావళంబు నాధోరణప్రియ

త్నమున దానవారి దానవారి
దడిసి బృంహితములఁ దారావధం బెల్లఁ
బగుల నెదిరి మీఁది కెగయుటయును.

282

క. పుష్కరనయనుఁడు నిజకర

పుష్కరమునఁ గుంభమధ్యమునఁ బాడువ వెనన్
బుష్కరమార్గమునంటన్

బుష్కర మెగయించి తుండి భూస్థలి మొగ్గెఁ.

282

చ. వెఱ పొకయింతలేక యదు

వీరుఁడు వారణాశ్శూరదంతముల్

పెరికి తదీయపాలకునిఁ

బీచమడంచి నిశాటకోటి నం

దలఁ దెగటార్చి యన్నయును

దాను మహోద్ధతి రంగభూమి న

తైఱపి నెదుర్చుమల్లుల వ

ధించి వసించిరి తద్ధరాస్థలిన్.

284

వ. ఇట్లల్పమృగంబుల సింహంబులుంబోలెఁ జాణూరముష్టి
కుల మడియించి రనంతరం బాపారులు హరిల నుద్దేశించి.

ఉత్సా. వీర లాశ్వినేయు లొక్కొక్క విధుదినేశమూర్తులొ

మూరణ్ణోటిసుందరుల్ ప్రమత్తనాగయాను లా

భీరపీరు లిట్టివారె పృథ్వి నెన్న నిమ్మహా

పూరుషుల్లలంప నాదిపూరుషోత్తమాకృతుల్.

286

మ. అని చంద్రోదయఘూర్ణమానజలధి

||

వ్యాఘ్రావలీలఁ జనుల్

ఘనులం దాలఖగాంకులం బొగడ న

క్కంసుండు హింసామర్తిఁ

దనయోధావళిఁ జీటి యీకుమతీలఁ

భట్టించి జే త్రోయుఁ డి

వనసంచారులు మత్సమీపమున ని

త్వం ఖాత్రుజే కున్సీతుల్.

287

చ. అన విని దండతాడితను

హాహితేఱంగునఁ గ్రోధి యై జనా
ద్దనుఁడు తనుఁ జెసం గదియఁ

దావకృశానునిలీల నచ్చు న
య్యనఘునిఁ గంఠుఁ డుగ్రనిశి

తాసిఁ జలంబున వైచె వైవ దా
నిన కొని వానిమస్తకము

నెట్టన ద్రుంచె సరోజనాభుఁడుఁ. 288

వ. అంత.

289

క. సీరదవర్ణునిఁ బాడుచు

శారదనారదపటీరచంద్రాంశుసుధా

పారదనిభశుభవర్ణుఁడు

నారదముని నింగి నిలిచి నాట్యము సత్పఁ.

290

క. మధురాపుటభేదనమున

మధుసూదనుఁ డుండె జనకమాతృయుతుండై

మధురత బాంధవులం గా

మధుగభిమతధనవిటీర్ణిమహిమఁ దనుపుచుఁ.

291

సీ. అంత జరాసంధుఁ డాకంసవధయు శ్రీ

పతి వసుదేవునిసుతుఁ డగుటయు

నిఖిలరాక్షసకోటి నెఱిఁ గూల్చు ననియు నా

రదమునివలన సర్వంబు నెఱిఁగి

యేను మున్నుగఁ గృష్ణు నెదిరించి గల్చిన
రాక్షసనివహంబు బ్రదుకఁ గాంచు
నని తలంచుచు సనేకాక్షౌహిణీపరి
వృత్తుఁడై బలోద్ధత రేణుపటలి

కడిసి మిన్నును మన్ను నొక్కటిగ సదుక
దనుజవంశాటవీచ్ఛిదాదక్షరూక్ష.
నందనందనవరశువు సవ్యసమర

శౌణమున వాఁడి గావించుబాడ నరిగె.

292

వ. ఇ ట్లరిగి మధురాపురంబు నిరోధించె నంత.

293

తే. ఫలము దునుకలు చేసి సపత్ను లిరువు
రొకట భక్షింప మాసవశకలయుగము
గలిగె జర యనునది వానిఁ గలయ సదుక
నట జరాసంధుఁ డనునాఖ్య నమరె నంత.

294

వ. అని నారదముసీంగ్రుచే విని గృష్ణుండు.

295

ఆ. సింహబలుఁడు భీమసేనజరాసంధ
బకసుయోధనులు సపారబలులు
తుల్యసత్త్వ లగుటఁ ద్రొంచు వీరల భీముఁ
డను వీనిఁ దునుమ నేల యనుచు.

296

ఉ. రాముఁడు కేశవుండు మధు

రాపురి వెల్వడి యేగుడెంచి ను

త్రామముఖామరప్రహిత

ధన్వజీనుఖమండలాగ్రిము

భాగ్యమునదివ్యశస్త్రచయ

మక్షయతూణశతాంగసంగతి

నోయ్యమపదంబునది డిగ న

యోన్నతిఁ గైకొని రుద్ధితక్రియన్. 297

చ. పగబలనార్థిఁ జొచ్చి యగి

భంజను లుగ్రిగదాప్రకాండశం

ఖరణసచక్రఖడ్గమాల

కార్ముకముక మహాశరాహతిన్

హరుల మతంగజంబుల శ

తాంగములన్ భటగోళులం బొరిం

బొరి నులుమాడి రక్తజల

పూరనదుల్ పరగించి రుక్మగన్. 298

క. రంగస్థలిఁ దగునటులతె

ఱం గమరంగఁ జిత్రవేషరాజితం లగుచున్

రంగద్ధతిమాతంగతు

రంగశతాంగతతిఁ జదివి రహి నాడి రటన్. 299

చే. కృష్ణకార్ముకనిర్ముక హేమపుంఖ

కాండములు నై రివీరనికాయకాయ

కాండములఁ జొచ్చు టొప్పెను జండలీల
వామలూరుతతుల్ సొచ్చుపాము లసఁగ.

800

తే. మత్తదంతానభములు తామరసనరసి
నాడుతెఱఁగునఁ గ్రీడించి రమ్మహాత్ము
లరిభటాభి నిజాభిముఖ్యము భజించి
యగ్గిపైఁ బడుశలభంబు లట్ల మడియ.

801

వ. ఇట్లీరువదియత్తోహిణుల నుగ్గాడి యంత భగ్నశాఖం
బైన వృక్షంబునుంబోలె నున్న జరాసంఘసుగంఁ గవసి
ఘోరయుద్ధం బొనర్చి రందు బలుండు హలమునలం
బులు పూని వానిం జెగటార్ప నుంకించి గగనవాణిచేత
నివారితండ్లై వాని విడిచి విజయంబు గైకొని పురంబు
ప్రవేశించె నంత.

802

తే. ఆజరాసంఘఁ జెప్పటియట్ల బలము
లెక్కుడుగఁ గూర్చుకొని యిర్వదొక్కమాటు
సమర మొనరింప సైన్యంబు సమయఁజేసి
యతని నొక్కనిఁ బోనిచ్చు నచ్యుతుండు.

803

వ. ఇట్లు ధారుణీభారంబు నివారించుచు వారిజాక్షుండు
మధురానగరంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు నారదుండు
కాలయవనునియొద్దకుం జని యతనిచేఁ బూజితుండై
యిట్లనియె.

804

- క. జనకుఁడె గురుఁడుం దైనము
జనకుఁడె సదాబంధవుండు జనకాజ్ఞాపా
లన మొనరించుచు మెలఁగిన
యసఘాత్ముఁడు పుత్రుఁ డనఁగ నలరుం ధరణిఁ. 805
- ఆ. క్షీతి నపుత్ర కునకు గతి లేదు సౌఖ్యంబు
నొందఁ జెందునైన నిందఁ జెందుఁ
బుత్రవంతుఁ డఖిలపూజ్యాండు వానికి
నిదియె త్రిదశలోక మెఱిఁగికొనుము. 806
- ఉ. యాదవు లాత్మవంశగురు
నాధ్యుని గర్లముసీందుఁ జూచి యి
వ్వేదజడుండు వండుఁ డవ
విత్రితగాత్రుఁడు వీనిముట్టఁగాఁ
గాదు నిరర్థకుం డఖిల
కర్మబహిష్కృతుఁ డంచు నార్యమ
ర్యాదఁ దొఱంగి మత్తు లయి
హాస్యరసోక్తిఁ దిరస్కరించినఁ. 807
- వ. ఇ ట్లవమానితుండై . 808
- క. గర్గుం డాయాదవులన్
దుర్గుణవంతు లని వారిత్తు శ్లఱఁప జగ
త్సర్గస్థితిలయకారణ
భర్గున్ మది నిల్పుకొని తపం బొసరించెన్.. 809

తే. దినదినము లోహచూర్ణంబుఁ దినుచు నిట్లు
 లుగ్రతప మాచరింపఁగ నుగ్రుఁ డింపు
 దపులఁ బ్రత్యక్ష మగుచు యాదపులఁ ద్రొంచు
 నాత్మజు నొసంగె నమ్ముని యాత్మఁబొంగ.

810

క. గర్గుం డట దాసీసం
 సర్గం బొనరింప నీవు జనియించితి దు
 ర్మార్గుల యదుకులజన్ముల
 దొర్గర్వ మడంగఁజేయ ధూర్జటికరుణన్.

811

తే. అంత ననపత్యుఁ డగు నొక్కయవనన్యపతి
 మనుప నటఁ గాలయననసమాఖ్యఁ జెంది
 తీవు జనకునిచూజు దదీయభక్తి
 జలిపి కీర్తి వహింపుము శాశ్వతముగ.

812

తే. యదుకులంబున శ్రీకృష్ణుఁ డనఁగఁ బుట్టి
 మధుర నున్నాఁడు దానవమదవిభేది
 కంసుఁ డునిమె జరాసంధుగర్వ మడఁచె
 నిపుడు శిశుపాలుఁ డెగటార్ప నిచ్చగించె.

813

వ. యాదవవినాశంబునకు గర్గునివలన జనియించిన మహా
 బలుండపు యాదవులు మధురాపురంబునఁ గృష్ణపాలి
 తులై యున్నవారు వారిని జయింపు మని చెప్పి నార
 డుం డరిగిన.

814

చ. యవనుఁడు క్రోధదీప్తుఁ డగు
 యానననీరులు మూఁడుకోట్లతో
 జనగతి వచ్చె సాగరము
 చందమునక మధురాపురంబుపై
 సవల జరాసుతుండును మ
 హాబలసంనృతుఁడై కడంగి వె
 న్దవులఁగ సంస్వయాదవక

దంబములం దమియించుసీసునక. 315

సీ. అతఁడు గర్గాచార్యసుతుఁ డుగ్రుఁ డనుచు శ్రీ
 ధన్వఁ డాత్మ నెంచి యుద్ధవునిఁ జూచి
 విప్రకోప మనిష్టవిధికి హేతువు పరి
 హానంబు నేయంగ వగునె వారి
 యాదవు లెఱుంగక యుపహాసించిరి గర్గు
 నాయన కోపాన్ని యవనరూప
 మున పచ్చె నే వీనిఁ దునిమినఁ గినియు న
 మ్మునివరుం డీక వీనిఁ దునుమకున్న
 యాదవులఁ బిల్కుమార్చు నీయవనుఁ డేచి
 యాజరాసుతుండును వచ్చి యాజి కొనరె
 దీని కెయ్యది నీతి చింతింపు మనిన
 నుద్ధవుం డిట్లు లను మధురోక్తు లమర.

316

వ. దేవా నీవెలుంగనియర్థం బెయ్యది భవత్పన్ని ధానంబున

నమరాచార్యుండును బలుక సమర్థుడై యైనను కాప్పద.

ఆ. నీలవర్ణ మధుర సీ వ్రుండి యీజరా
తనయుతోడఁ బోరఁ దగవు గాఢు
కాలయవను సీవు ఖండింప వలవదు

• గిర్గళోపవహ్ని గలయ నలమ.

818

వ. పదంపడి చేయవలసిన కార్యంబు నేయుం డనిన మెచ్చి
యుద్ధవునిఁ దనబహిష్కారం బని మన్నించె నంత. 819

చ. వననిధిమధ్య దేశమున

ద్వారక యన్ పురి సంఘటింపు మీ
వని యదునందనుడు దన

కాసలియిచ్చిన విశ్వేశర్మ య
వ్వననిధిసూత్నరత్నము ల

వారణఁ గైకొని చిత్రలీల నే
పున రచియించెఁ బట్టణ మ

పూర్వతరం బయి డంబు మీఁగన్. 820

చ. అది తగు దేవదాసవదు

రాసదహాటకవప్రదీప్రమున్
సదనమణిప్రభా స్తమిత

సాంద్రనిశాతిమిరక్రమంబు శా
రదశశ్శకౌముదీవిశద

రత్నవితానవిరాజితము న

ధ్యుదితరనివృత్తాచ్ఛమణి

పుష్కలతోరణమండితంబు నై. 821

క. స్వర్గమునకంట మిగులు ని

సర్గవిభావై భవమున జనములు గొలువ

వర్గల్రయి యరుడే యస

నర్గంబును సంఘటించు ద్వారక యెపుడు. 822

ఉ. ఆపురిసాధవీధుల వి

హారము నల్పు విలాసినీమణుల్

పాపలచేతినూనియల

పాటునఁ గాఢిమఁజెందె నంచు న

భావగలోని వద్మరజ

మాశశిబింబముమీద రాది తా

రేపున నీడఁ జూచుతఱి

నేమఱుపాటునఁ బోవు చంద్రుడు. 823

తే. చంద్రశాలల విహరించు చంద్రముఖుల

జడలయందంబు వీక్షించి చంద్రసూర్యు

లడఁగి యడఁగియుఁ బోవుదు రవ్వరమున

బహువిధుంతుడతనులతాభ్రాంతు లగుచు. 824

క. ఆరవిసోములు చనుటకు

ద్వారంబులు రెం డమర్చి వరణమున కలం

కారార్థంబుగ నెండియు

ద్వారద్వితయంబు త్రిదశవర్ధకి నిల్పెన్.

825

తే. యంత్రపాంచాలికాతతి కమరసతులు

గగనసరిదబ్జకలికలు గానుకిచ్చి

మేడలకుఁ జేర సనియు మాటాడకునికి

విన్ననై చన సగుదు రవ్వీటినతులు.

826

చ. అరుణమయూఖపింబము ర

యంబున సంబరవీధి నేఁగఁ న

త్పరవరసౌధకేతుహతి

పొందునఁ జిల్లులువోయెఁ గానిచో

నరు దగునట్టి ఘోరసమ

రాననియందు సవార్యశౌర్యులై

పరగిన యోధబృందములు

పల్మరు దూఱఁగ దారిగల్గునే.

827

మ. అగరూద్యద్భుతసాధూపధూమ మిభచ

ర్మాచ్ఛాదనప్రకీర్తియన్

మిగులన్ స్వర్ణది శీర్షసన్నిధిగ నె

మ్మిన్ శోణమాణిక్యకుం

భగణప్రాంశురుచుల్ జటాపటలిగాఁ

బ్రత్యక్షభర్గాకృతిన్

మగరామేశ్వరు తత్పురాంతరమునఁ

భాసిల్లు నచ్చచ్చవిన్.

828

న. పరిఘజలుగు లాడఁ జని

పన్నగకన్యలు దేలి యిచ్చు సుం

దరమణిసోరము గొని ను

దంబున సౌధము లెక్కి సౌరసుం

దరులకు నిచ్చి వా రొసఁగు

నాకమసోజసుమాధి భోగిసుం

దరులకు నిత్తు రిం పమరఁ

దన్వరకాంతలు మిత్రిపెంపునఁ.

829

నే. తన్వరోద్యానవాటికాంతరమహీజ

వితతి యెప్పుడు సుమముల విఱ్ఱవీఁగ

మగుడ నోహదధూపము ల్మగువ లిడుడు

గాసకమిన్మోక్తి - కడు ముగ్ధ లగుటన్మోక్తి.

830

క. వరపద్మవితరణంబున

గురుకవితతి మనిచి మధురగుణసంగతిచే

సరసులు సరసులక్రియ ను

స్థిగగతిఁ బురి నమరు నచ్చజేవనమహిమఁ.

831

వ. ఇట్లన్వరకాంతరమణీయంబుగాఁ బురంబు నిర్మించిన.

832

తే. మధుర నున్నజనంబు లేమటి సుషుప్తిఁ

జెంద వారల ద్వారకఁ జేర్చు మనుచు

యోగివంద్యుండు హరి నిజయోగమాయ

కానితిచ్చిన నదియును నట్ల చేసి.

888

ప. మధురావాసు లందఱు ద్వారకానగరంబున సుఖంబున

నుండి రంత ననంతండు జరాసంధునితోఁ బోర బల

రాము నియోగించి తా నయ్యవనునిం దలఁపడి కొండా

కడడవు సమర్థంబుసేసి యోడినతెఱంగునం బఱచి

ముచికుందుం డను రాజ్ఞుని నిద్రించుచున్న గుహఁ జొచ్చి

యం దొక్కకోణంబున డాఁగి యుండె వాఁడును వెను

వెంటన తగిలి యాగుహలోని కరిగి నిద్రించుముచికుం

దునిం గాంచి ముకుందుండకాఁ దలంచి.

884

క. ఓరీ యాదవ నాతో

ఘోరాజి యొనర్చి యలసి కూర్కెదవే యి

ద్దారుణగుహ నాముందట

నేరీతిం బఱవవచ్చు నెఱుంగవు కంటే.

885

క. అని నిజపదహతిచే న

య్యనఘునిఁ దాఁచుటయు నాతఁ డప్పటన మే

ల్కని యలిగి చూడ హఁ డం

తన భస్మీభూతుఁ డగుచు ధారుణిఁ బ్రెల్లన్.

886

ఉ. అంతట శంఖచక్రధరుఁ

జాయనముందటఁ గొన్నభవభా

కాంతదిశాంతుఁడై నిలువఁ

గన్తాని చాఁగిలి మొక్కి లేచి దై

త్యాంతక కృష్ణ యాదవకు

లాంబుధిపూర్ణసంధామయూఖ శ్రీ

కాంత భవత్పదాబ్జములు

గాంచి కృతార్థుఁడ నైతి నీశ్వరా.

౩౩౭

వ. అని వెండియు నమ్ముచికుందుండు.

౩౩౮

తే. జలచరకోడహరిమటుజావదగ్ని

కమలహితకులబలజనకల్కిముఖ్య

దివ్యమూర్తులు ధరియించి దితిజనదితిఁ

జమపుష్పోదయ నీకు మొక్కిద నశంత.

౩౩౯

క. వారిధరవర్ణ పరమో

దారా క్షుణ్ణస్థలోక తామరసాక్షా

వారినిధిశయన హరి గిరి

ధీరా రక్షింపు మమ్ము దితిజవివక్షా.

౩౪౦

క. శంసాంతకాయ నిర్జర

సంసర్మకుటమణివిహితచరణాయ యదా

త్తంసాయ మునిమనోబ్జరి

రంసాభృంగాయ కృష్ణరాయ నమస్తే.

౩౪౧

చ. అని వినుతింప మెచ్చి హరి

యమ్ముచికుందునిఁ జూచి నీమనం

ఋనఁ గల కోర్కెఁ దెల్పు మది

పొందుగ దుర్లభమైన నిత్తు నా

విని నిను నిట్లు గాంచియును

వెండియుఁ గోరిక యెట్లు గల్గు నో

• వనజదళాక్ష యైన నప

వర్గ మొనంగి కృతార్థుఁ జేయవే. 842

వ. అనిన హరి యిట్లనియె. 843

తే. జ్ఞానమునఁ గాని ముక్తి పొసంగనేర

దీవు యత్త్రియుఁడవు మృగయావినోద

మహిమఁ బెక్కుమృగంబుల మన్నిగొంటి

వకట హింసాపరుండు మోక్షార్థుఁ డగునె. 844

తే. మద్యమాంసాశనులకుఁ బ్రమ్మరాజ

తతికిఁ గైవల్య మబ్బునే ధర్మశీల

శాంతిదాంత్యాదియుతులకు సాత్త్వికులకు

నతులవై రాగ్యమతులకు నబ్బుఁగాక. 845

వ. అది గావున నాదర్శనంబు గల్గుటంజేసి నీకు జన్మాంతరం

ఋన ముక్తి గల్గు నని యానతిచ్చిన నమస్కరించి ముది

కుందుండు బదరికాశ్రమంబునకుం జనియె జరాసంధుం

డును హరిం బరాజితుంగాఁ దలంచి నిజస్థానంబునకుం

బోయెఁ గృష్ణుండును రామసహితుండై వచ్చి ద్వారకా

పురంబును బ్రవేశించె నంత కలహాప్రియుం డైన నారదుం

దొక్కనాడు శిశువాలునొద్దకుం జని నత్కృతుండై
యిట్లనియె.

846

చ. గుణవతియు మనోరమయు

గుర్వనుకూలినియున్ మనోజ్ఞభా
షిణియును సుందరాంగియు సు
శీలయు బాలికయుం బతినృతా
మణియును నైన భార్య గల
మానవుడే శుభవంతుడ డట్టి ల
క్షణవతి లేని ప్రియనరు

జన్మమునిష్ఠుల మెన్ని చూచినా. 847

సీ. వినుము కుండినపురంబున భీష్మనరవతి

పుత్రి యక్కిణి యను పుత్ర్వోబోడి
గలదు సాక్షాల్లక్ష్మికై వడి నర్వల
క్షణలక్ష్మితాంగి యక్కాంతః బెండ్లి
యై కృతకృత్యుండ వగు మని నారదుం
డఱిగించి చన నమ్మహిళుడ పుడ
బంధువర్గంబులఁ బనిచి యక్కన్నియ
నడిగించి తత్సోదరానుమతిని

నెల్లి లగ్నం బనుచు నిశ్చయించి కదలి
తను జరాసంధముఖ్యమిత్రప్రజంబు

బలసి చనుజేర కుండినపట్టనంజు

జేరి వైవాహికోత్సవశ్రీః దసర్చే.

848

వ. నారదుండును రుక్మిణీదేవినన్నిధికిం జని యిట్లనియె.

849

చ. తగినమదండు నీకు వని

తా మునితాపహరుండు కృష్ణుఁ డా
నగధరుఁ బూర్ణశీతకిర

ణప్రతిమాననుఁ బీతవాసు న
త్యగణితచిద్విభాను జల

జాయతలోచను బంధమోచనుం

దగ వర్ణియింపు మింక నొరుఁ

బాపకరుణ వరుఁ గోర నేటికిన్.

850

వ. అనిన విని రుక్మిణి మున్నె కృష్ణునిం గోరియున్నదిగావున
నద్దేవముని ణిట్లనియె.

851

క. ద్వారకకుం జని నారద

సారథయాశ్రమ వెలయ జలజోదరుఁ గం

సారిం గృష్ణునిఁ గని నా

కోరిక వచ్చియించి యతనిఁ గూర్చుము నన్నున్.

852

తే. ద్విరదపతిఁ గాచె నై కుంతపురి వసించి

తనిపెఁ దలదండ్రులను గంనుఁ దునిమివైచి

రావణునిఁ ద్రొంగె జానకీతమణిఁ బ్రోచె

హరికి ననుఁ గాచు టరుడె నయమితలేణ్య.

853

క. అని నిజకుచమధ్యస్థిత

ఘనమూక్తాహార మపుడు కంజాత్మని కి

మ్మని యెనునగి యనుప నారద

మునియుం ద్వారకకు నేగె మోద మెలర్పన్.

౩౫౪

ఉ. నీరజబంధుబింబకమ

నీయతనుద్యుతి చెంగలింప న

న్నారదుః జీగుడెంచి యదు

వందనుః గన్గొని యర్హపూజ లిం

పారఃగః గాంచి రుక్మిణికి

నాత్మః బాసంగినకోర్కిః జెల్పి తా

నారమణీమణిప్రహిత

హార మొసంగె నుదారపైఠరికా.

౩౫౫

ఉ. హరియును గంఠదేశమున

నామణిహారముః చాలె రుక్మిణి

తరుణిః గవుంగిలించినవి

ధంబునః దత్త రళోత్తమంబు త

ద్గురుకుచకుంభసంకుమద

కుంకుమపంకనుగంధబంధుర

స్ఫురణము నొందుటన్ విరహ

పుష్కలతాపము దీఱజేయఁగక.

౩౫౬

ఉ. ఆమునివర్యుఁ డంత జల

జాయితతోజనుతోడఁ బల్కె న

బృహిని నగ్రజుండు శిశు

పాలుని కీయఁ బ్రతిజ్ఞనేయఁ దా

నామున నట్ల పెండిలికి

నాయితమ్మె యతఁ డేగ నోయదు

గ్రామణి సంతసంబున జ

రాసుతముఖ్యన్మపాలకోటికోన్.

857

తే. దేవ యాచంద మెఱిఁగి యాదేవి యొక్క

పలుకు నీ టెఱిఁగింపంగఁ బనిచె ననిన

హరికి నప్పల్కు వినుతమి యలమెఁ బతికిఁ

దరుణిపలుకులు భువిషుధాధార లగుట.

858

సీ. దండకాటవిలోన దయ నానతిచ్చిన

పలుకులు వాటింపు వద్దనాభ

కులదేవయాత్రైక్ గుడికి నేతెంచి నే

సంబికఁ బూజింతు నప్పు డరసి

కడిది సింగము జంబుకమ్ములఁ జోదొలి

యాత్మభాగము గొనునట్లు వచ్చి

భూపాలకుల నెల్లఁ బోదొలి నన్నుఁ బ

త్రిగ్రహింపుము దేవ రేవ వచ్చి

యనుచు సద్దేవినందేశ మమరమూని
దేలుపఁ బులకాంచితాంగుఁ డై జలజనేత్రుఁ
డపుడు గరుడనిష్ఠుఁ డెక్కి- యతఁడుఁ దానుఁ
జనియెఁ గుండినపట్టనంబునునుఁ బీఠి.

359

శే. అంత బలరాముఁడును జశురంగసైన్య
తోటి గొలువఁగ వెన్నునిఁ గూడ సరిగఁ
గృహుఁ డవ్వార్త యపుడు రక్షిణికిఁ దేలుప
నారదునిఁ బంచి కుండిననగరి సొచ్చె.

360

క. వసతీక్షుణునకు నెదురుగఁ
జని తోడ్పెచ్చు విదర్భజనపతి వినయం
భునఁ దనుఁ గృతకృత్యునిఁగా
మనమునఁ దలపోయుచును నమగ్రపీఠి.

361

సీ. అభ్రాంతమస్థుని కాశ్మనప్రంబుచే
విధుమణిప్రాసాదవితతచేత
జాతరూపని బద్ధనదనబృందంబుచే
సవ్యముక్తావితానములచేత
నాగవల్లిదళపూగీఫలాభిచే
రమణీయమణితోరణములచేత
బహుభవస్తునమృద్ధివణ్యవీధికలచే
బ్రవిహులకమలాకరములచేత

నందనోద్యానతులితవనములచేత

నమితచతురంగవాహినీనమితచేతః

దత్పురమతల్లి సురపురితల్లి యనఁగ

నంత యదుకాంతు నద్భుతాకాశ్రాంతుఁ జేసె. 862

తే. దేవమునియును రుక్మిణీదేవితోడ

దేవదేవుఁడు వచ్చినతెఱఁగుఁ డెల్పి

హర్షవారిధి నోలార్చె నంతఁ బొర

తరుణు లుత్కంఠ గదుర సౌధమ్ము లెక్కి. 863

ఉ. శ్యామలకోమలాంగు జల

జాతదళాయతనేతుఁగ్ గాన్తుభ

శ్రీమణిశోభితుం బురుష

సింహునిఁ గాంచనవాసు వీరల

శ్రీమహానీయుఁ గృష్ణుఁ గని

శ్రీరమణీమణిఁ బోలు రుక్మిణీ

కామిని కీవిభుండు దగుఁ

గాంతయు నీతనిపత్ని గాఁదగున్. 864

తే. ఇద్దఱకుఁ డుల్యసాంధర్య మొందిచూడఁ

దగినదాంపత్య మిదియ యిద్దఱణిహోన

నీసతీమణిరూపవిలాసలక్ష్మి

కితఁడె తగినమగండు పల్వేందువదన. 865

ప. అని చెప్పికొని రఱత హరిరాక వివి రాజు లెల్లరు రుక్మి

• గోహరణంబునందు నిరాశులైరి హరియును రుక్మిణిచేసి
నసమయంబు ప్రతీక్షించుచుండె నంత. 366

ఉ. ఆమఱునాఁడు రుక్మిణియు
నర్హవిధిం గయిసేసి యుబ్బునం
గామునిపూజ్యరాజ్యరమ
కై వడి వచ్చెఁ గడానిపల్లకిన్
సామజరాజవాజిభట
సంఘ మనంఖ్యము గొల్చి రా నభి
స్తామనమేతయై త్రిపుర
సుందరిమందిరసీమ చేరఁగన్. 367

సీ పూర్ణచంద్రోదయఘూర్ణమానార్ణవ
ధ్వనుల వాదిత్రనిస్వనము లెసఁగఁ
బణ్యపుణ్యాంగసల్ ప్రస్తుతు లొనరింప
సన్యోస్యసమ్మర్ద మరయ కాత్మ
సుందరవదనారవిందవీక్షానంద
కందాత్ము లగునృపనందనాభి
కట వేత్తహస్తప్రహరవారచ్ఛిన్న
హారముక్తామణుల్ తార లట్ల
వింత గొలువంగ నయ్యదుకాంతుఁ దనదు.
స్వాంతమున నిడి జేవీనిశాంతమునకుఁ

గాంత వచ్చె నభిజనాక్రాంత యగుచుఁ

గాంతతరలీలఁ గంతుపూబంతివోలె.

868

క. దేవళము సొచ్చి యపు డ

దేవి యుచితనియతి వెలయ దృఢతరభక్తి

దేవోపచారముల న

దేవిం బూజించి పృస్తుతింపందొడఁగె.

869

మూర్తి క. జయజయానితంబబింబలంబిసింహికానస్తనభ్రమభృ

ద్వేణీబంధనిధ్యానయోగనముద్వేగ సమాకులగళత్సుధా

రనవతంసితసుధామయూఖరేఖాంశుసంవృతమేదురమేదక

కచనిచయభారే ముఖారవిందసౌందర్యకల్లోలినీవలమాన

మీనమిధునవిలాస విలోల కర్ణాంతాయతనయనతరంగిత

కరుణాసారే సమంతతోన్మృతకేశపాశధ్వాంతసంగానాభి

యాతేప్రతిబద్ధతరుణారుణానుకీర్ణోత్తమ శ్రీహరి సస్పృ

మంతసిందూరరేఖాప్రధానే, బంధూకప్రసూనారుణ

పరిధానే, రాకాశశాంకవిజయనిజసుషమాసమాహృత

తత్తీర్తిప్రతాపడంబరవిడంబినాసామాక్తికశోణమాగేష్వి

తాటంకప్రభావిభాసితవదనే, సౌరభుససారనీటికాపాటల

దాడిమీబీజ విలాస భాసురరదనే, ఆతామ్రగదచ్ఛదా

భరణచ్ఛవిచ్ఛటాన్యక్కారాంగీకృత పార్శ్వద్వయసేవక

భావప్రవాళవల్లీతల్లజ శంకాకృదభంగుర సాటలిమ గంగ

న్మృదులపూహలతాకలితే, వరాభయపాళాంశుశనర్కిత.

తామరసాతిలలితే, సాధకయూథదారిద్ర్యవిద్రావణానల్ప
విశ్రాంతి శ్వర్యకల్పనాకల్పసల్లిమివల్లికే, జంభారి కుంభి
కుంభగరిమకుచకుంభభారసమత్సదనస్మధ్యవల్లికే, గభీర
సాధీసరోవర శ్యామరోమావళి కుల్యాసముద్ధూత డిండిర
ఖండముండలీసాభాగ్యసందేహాకృతారహారభూషితే, హృ
ల్లేఖామనుపతనతత్పరమునిజననమస్యాశోషితే, అవంగ
మంగళశంఖలావణ్యాధురంధరబంధురకంధరాబద్ధదేవచ్ఛం
దాదిముక్తాపళీసమ్మిళితమాంగళ్యసూత్రే, పత్రపాశ్యాగ్ర
పద్మరాగమణిప్రసరత్ప్రభాభ్రమదకోకనడచ్ఛాయాసము
ద్దీప్తితనిటలభాగాంచన్నత్రే, రత్నాకరమేఖలాగరిమధురీణ
శోణిఫలకనమంచితరత్నాకరమేఖలాభాళభక్త్యరుచికమ
సీయే, చంద్రికాదరహాసభాసురముఖచంద్రశోభాదము
ణీయే, స్తంభేరమశుభాషణ్డైకనిర్యాతసార్థవిజమాన
వైభవసమాత్తతద్విజయవిభాసిసుస్త్రిగ్ధరంభాస్తోభాప్రము
ల్లసదూరులతే, సహస్రదశకమలమథ్యాథ్యాసీనసదాశిష
యుతే, జగత్ప్రియవిజయోద్యమమకతప్తతాకళోణమణి
తూణవిభ్రమభృష్మంజుజంఘాప్రికాండే, చండముండా
ద్యఖండాఖండలారిచండదోర్దండఖండనప్రవీణబాణకాండే,
పురగండరసుందరీముఖ్య బృందారకదారబృంద చిక్కురనికర
ఘటిత రాజీవరాగమణిగణనీరాజితాంఘ్రినీరజాత గుంజ
స్మగజముంబరవిరాజితే, ద్వాదశదళాంచదనాహతకమల

సపర్యాచతురసమయమతనిరతపరిపూజితే, కలకంఠకుల
కంఠ కాకలీచంచత్పంచమన్వరప్రపంచితవిపంచీకర్షణనతా
లోజ్ఞేదరణస్తానికంఠగాంఠికరసరసిజకాంతికాంతే, యో
గీంద్రస్వాంతైకనిశాంతే, సుధాసింధుమధ్యభద్రకల్పద్రుమ
రాజరాజస్మణిద్వీప చింతామణి సుందరమందిర విహారిణి,
శుంభనిశుంభవిదారిణి, శశ్వదనశ్వరవిలాసరంజితమహే
శ్వరి, సకలభువనేశ్వరి తే నమస్తే నమస్తే నమః. 870

ఆ. అనుచుఁ బ్రస్తుతించి యార్య ! నాకార్యంబు
దంఘటింపు మనుచుఁ జాఁగి మ్రొక్కి
కుండినేంద్రతనయ గుడిలోన వెలువడి
బచ్చె మెచ్చి యెల్లవారుఁ జూడ. 871

క. అటమున్నె రామకృష్ణులు
చటులధ్వజనీకదంబసహితు లగుచు న
చ్చట నిల్చిరి ద్వీరదనము
త్కటగతిఁ దద్రాజకన్యకాగ్రహణేచ్ఛగా. 872

ఆ. తరుణి మరలి వచ్చుతఱిఁ జూత మనుచు రా
జన్య లెల్ల నాత్మసైన్యసమితి
గొలువ నిలిచి రంత మెలుపుగఁ దొలకరి
మెఱపుచంద మమర మెలఁత వచ్చె.

మత్త. వ్యోమయానము లెక్కి నిర్జర
యూథముల్ గగనస్థలిం

బ్రేమ నిల్చి కన్గ సురారెవి
 భేది కృష్ణుడు రాజక
 న్యానుగెన్ వెసఁ బట్టి తెచ్చి శ
 తాంగసంస్థితఁ జేసి న
 బూభమిపాలకు లెల్ల చిత్రిత
 పుత్రికాకృతి నుండఁగఁ.

874

ఉ. అప్పుడు చూచి భూమిపతు
 లాత్మలఁ గ్రోధ మబాధలీలచే
 నుప్పతిలంగ యానవుఁ డ
 యో నృపకన్య గ్రహించె బల్మి నే
 మిప్పుడ వీనిఁ జాట్టుకొని
 యీతరుణి విడిపింపకున్నచో
 నొప్పమి వచ్చు నుగ్రరణ
 యోధుల కూరకయుండఁ జెల్లునే.

875

క. గెలిచిన భీష్మకకన్యక
 గలుగుఁ మడసినను ద్రోదీవకాంతలతో నే
 చ్చలు చెలిమి గలుగు మసకీక
 దలఁకఁగ నేమిటి కూరతరులకు ననికె.

876

తే. నమర మనరెవఁ జాలని హృత్ప్రియుండు
 సాత్మకర్మంబు నల్పని యవనిసురుడు

కడిది పరలోకసౌఖ్యంబుఁ గాంచలేరు

వసుధ నిర్గంధగుసుమముల్ వార కారె.

877

వ. అని సమయంబు చేసికొని యుద్ధంబునకుఁ గవిసి రంత. 878

తే. బలుఁడు గృష్ణునిఁ జూచి యిప్పడఁతఁ గొనుచు

సీపు ముందట నేగు మే నిపుడు వీరి

గర్వ మడఁచెద లాంగణాగ్రప్రహతుల

గోరఁ జీరెడు పనికిన్ గొడ్డలేల.

879

సీ. అని పల్కునంతలో నభియాతివీరులు

గదిసి గదాశూలఖడ్గబాణ

హతుల నొంచుచుఁ జుట్టు నలమిన బలకృష్ణు

లాబలంబులతోడ నని యొనర్చి

యందఱఁ దెగటార్చి యట జరాసుతగీశు

పాలాదిన్యపతులఁ బాఱఁ దఱిమి

రంతభీష్మకనందనాగ్రాణి రుక్మఁ డ

య్యదుపతిపై రోష మడర నలిగి

బవర మొనరింప దేవకీపట్టి వాని

గర్వ మడఁగించి పెడకేలు గట్టివైచి

విశిఖ మొక్కటి గొని వాని విశిఖుఁ జేసె

జిఱునగవు మోముఁదమ్మిపైఁ జిగురులెత్త.

880

వ. అప్పుడు రుక్మిణీదేవి హరి వానిప్రాణంబుల కలుగు నని

శంకించి యిట్లనియె.

881

తే. ఈతఁ డపరాధి యగు నైన నితని మనిచి
భ్రాతృభిక్ష నా కొనఁగుము పద్మనేత్ర
సాపరాధుల రక్షించు టరుదు గాక
యనపరాధుల రక్షించు టవని సరుడె.

882

క. అని రుక్మిణి ప్రార్థింపఁగ
వనజాక్షుఁడు వలె వీని నైరూప్యముతున్
గొనిచనియెడ ద్వారకలో
ఘనతరకీలీమృగంబుగాఁ జేయుటకున్.

883

క. పాలనుఁడై యీతఁడు శిశు
పాలునకుఁ హితముఁ గూర్చి పలుమఱు నన్ను
గేలి యొనరించె నైనను
బాలింపుదు వీని నీదుప్రార్థన నబలా.

884

ప. ఇట్లు పల్కుచుండె నంత.

885

చ. హలియును నంతలోన నభి

యాతిబలంబులఁ బిల్కుమార్చి యా
జలజదళాక్షుఁ జేరఁ జని

చయ్యన రుక్మనిఁ గాంచి కృష్ణ యి
బ్బలియుని సీగతిఁ వికృత

భావునిఁగా నొనరింపఁజెల్లునే

యులిపి నటంచు బంధనము

లూడిచె సాంత్వనపూర్వకంబుగాఁ . . . 886

క్ష. ఇంక హరితోడ నన్నుండు విగ్రహింపకు మని యనిసిన
 హిందునుం బోయె నంతర్గత గృహ్యండు రుక్మిణీబలభద్రదశి
 సహితుండై నిజబలంబులు గొల్పువ ననరాకకు నల్లం
 కృతం బైనద్వారవృత్తిం బ్రవేశించి కవిగాయకవంధి
 మాగధస్తుతిరథంబును శంఖభేరిమృదంగకాహళవిగావేణు
 ప్రముఖవాద్యవిస్వనంబున్లు నేకీభవింప నెడనెడ గణికా
 సహస్రంబులు లాస్యంబు లొసరించుచు నేగుజేర
 స్థురలు గుసుమవర్షంబులు వర్షింప నిజమందిరంబున నేగు
 దెంచి దేవకీభసుదేవులకు నమస్కరించి రుక్మిణీ బరిణ
 యంబు గూడలంచి యుండునంత.

887

సీ. పాకారిముఖ్యదిక్పాలకుల్ వసువులు
 గంధర్వనాగయక్షవ్రజంబు
 వామదేవవసిష్ఠవాలఖిల్యసనంద
 నాత్రిగౌతమనారదాదిమునులు
 నట మేనకానసూరూరుంధతీముఖ్య
 దివ్యపతివ్రతాస్త్రిగణంబు
 చిత్రాశ్లాగు కేశీపుంజకస్థలా
 రంభాదినిఖిలాప్సరఃప్రతీతియు

నవనిఁ గల రాజపుత్రులు నవనిఘోరులు
 భూరితలంపున వైకుంఠపురపముఖులు

నిర్మలము విశ్వకర్మవినిర్మితంబు

నైన ద్వారక కేతేంద్రి రత్నగతుల.

388

వ. అప్పుడు మహావైభవంబున గర్గానాథ్యానుమతంబై
కృష్ణుండు రుక్మిణీదేవిని బాణిగ్రహణం బొచరించి యనం
తరంబు వైవాహికోత్సవదిదృశ్యైశమాగతసురవూనిభూ

సురభూపాలకాదినకలజనంబుల జూబూనదాంబరహార

మణిభూషణాన్వీదకాదిదానంబులఁ దృప్తులం గావించి

యుడుగర లొనంగి నిజస్థానంబుల కనిచి యంతః 389

చ. హరుఁడును గొరియుఁగఁ ముఖిఁ హి

మాద్రీయు మేనఁ యు. వార్ధియుఁగఁ నరి

ద్వారయునుబోలెఁ గృష్ణుఁడబడు

హృత్పూర్వాయతనోత్సాహిణి

తరుణియు సంతతంబును ము

దంబునఁ గేళిరసైకలోలత

గర మనురక్తి సౌఖ్యరమఁ

గాంచి పసిందిరి ద్వారకాపురిఁగఁ

390

వ. అనిన నైఖియేయు లనంతసకలప్రతాపం బెల్లయ్యె

నని యడఁగుటయు.

391

ళా. దుగ్ధాంభోధనిమంగళంగతపలాం

ధోవీరశ్రోర్మినం

దిగ్ధాపాటలకై టభారిశర పృ

క్షీభృన్మహాకార్ముకా

దృగ్ధామాహతసూనసాయక తను

శ్రీఖండపంకాంకిత

స్నిగ్ధస్వచ్ఛశరీరతోషితభవా

నీమానసాంభోరుహః.

892

చతుర్విధకందము.

గోరాజగమన దురితవి

దారా వారాశితూణ దక్షమఖారీ

తారేశమకుట హర ఫణి

హారా నీరేజకాండహర భవదూరా.

898

స్వాగత. ముగ్ధచంద్రధర ముక్తిద వ్యాఘ్రా

స్మగ్ధరావట విరించనశీర్ష

స్రగ్ధరీణ భవజాలతమిస్ర

ప్రాగ్ధరోదయవిభాకరమూర్తి.

894

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావై భవ

యీదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన

విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబై న

స్కందపురాణంబున ధర్మఖండం

బను ప్రబంధంబునందు

ప్రహ్లాదానమః.

శుభమస్తు
ఆవిష్కృతమస్తు

ధర్మ ఓడము

సప్తమాశ్వాసము

శ్రీ గమణీశ్వరనయనాం
భోరుహపరిపూజితాంఘ్రిపుష్కరనయన
శ్రీరంజితభువనాఖ్యయు
మారమణీసంగతాంగ మల్లయలింగా.

1

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతం డగు
నూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె నక్కాలంబున
సత్రాజిత్తుం డనురాజు నూర్యునింగూర్చి పరమదుష్కరం
బగుతపంబు సేయం దొడంగె.

2

ఆ. అంబికయును భానుఁ డంబికాసూనుండుఁ
గొలుచువారలకును గోర్కు లొసఁగి
యామయంబు లడఁచి యంతరాయములఁ బోఁ
దొక్కిలి మనుషుదురు విశాలకరుణ.

3

ఆ. వేయిమాఱు లాదిగాయత్రి జపియింపఁ
దగు నుపాసకులకుఁ దత్పరమతి
నట్లు సలుపకున్న నమ్మంత్రితతి కుక్కు
టాగ్రనిహిత హేమమట్లు ముడియు.

4

వ. గాయత్రి జపియించి పదవిపక్షి యిష్టమంత్రంబులు జపి
యించిన ఫలదంబు లగు శనంతరంబ హోమంబును విస్ర
సంతర్పణంబును జేయనగుం గావున సత్రాజిత్తుం డట్ల
తత్తర్థంబు లాచరించుచుం దపంబుసల్ప నరదాభయహ
స్తుండును శంఖచక్రాభిశోభితుండును ఊరకేయూరకిరీట
కుండలాన్వితుండును హిరణ్మయంతనుండును నగు
భానుండు ప్రసన్నుండై న దండప్రమాణంబు లాచరించి
యిట్లని స్తుతియించె.

5

సీ. గ్రహపతరేషే హేమకందుకయాపాయ
తేనురహంత్రే జగద్విపకాయ
షంకజబరధేవే పంకజహస్తాయ
పద్మసీపతయే ప్రభాకరాయ
రవయే రమాధిపత్రే హేమశరణాయ
పరమార్త్యనే జగద్బంధహాయ
శ్రుతిమూర్తయే జగద్ధితచాత్రాయ ద్యు
మణయే చిదానందహరదీరాయ

నమదనుగదేహనాశాయ శాశ్వతాయ
సర్వకర్మాఘసాక్షిణే శర్మదాయ
భాస్కరా యాంఘ్రిపద్మయశస్కరాయ
భాసవే లోకచక్షుషే తే నమోస్తు.

6

ఉ. ఒక్కతురంగమంబు మఱి

యొక్కరథాంగము గల్లునట్టితే
ఒక్కటఁ బిచ్చకుం టతిగ
యొద్దతి రొప్పఁగ సరిబరస్థలిన్
మక్కువ నేగుచుకా దివస

మానము తప్పకయుండఁ జేయునీ
యక్కజమైనవితఁ గొని

యాడఁగ నెంతటివార మన్యయా.

7

న. అనుచుం బ్రార్థించిన నడ్డేవుండును వరం బడుగు మను
టయు.

8

ఆ. అంగశోషణంబు లగువ్రతములు క్రితి

దానముఖ్యనిఖిలదానవిధులు

యాగయోగతతులు సన్నియుఁ బుత్రసం

జనసపుణ్యమునకు సాటి యగునె.

9

వ. కావున సంతానం బొసంగు మనిన నట్లకాక యని ప్రసే
నుం డనుకుమారుని సత్యభామ యనుకన్యకను శమంత

కమణీయును నిచ్చిన సత్రాత్మతుండును లబ్ధమనోరథుండై
సుఖంబున నుండె సంత.

10

చ. నలినద శ్రేక్షణుండు గణ

నాథునిఁ బూజ యొనర్చి సంతసం
బెలయఁగఁ దచ్చత్తుర్థినిశి
నిందునిఁ గన్గొని సందియంబునం
గలఁగుచు దేవమానివరుఁ
గాంచి గణేశచతుర్థిఁ జంద్రునిం
బెలుచనఁ జూడఁగూడ దని

పెద్దటు వల్కి రిజేమి తెల్పునూ.

11

తే. అనిన నారదుఁ డిట్లను సబ్బనాభ
యీగణేశచతుర్థి గణేశుఁ గొలున
గరిమ నావత్సరమున విఘ్నంబు లణఁగు
నని గణేశుఁ బూనింపుదు రవనిజనులు.

12

చ. నలినదళాక్ష మున్ను గణ

నాయకుఁ డందఱుఁ జేయు భక్తిపూ
జలు గొని పాయసాన్నమును
శర్కరయుఁ మఱి లడ్డకంబులు
ఫలములు మోదకంబులు న
పారముగా భుజయించి యంతఁ జా

నలసత నేగె మోదకము

హస్తమునం గొని యల్లనల్లనన్.

13

ఆ. బొడ్డు మోనలేక పోవు హేరంబుని

దొనఁగుఁ గాంచి యచ్చతుర్థియందుఁ

చగఁ బ్రదోషవేళ సగియెఁ బక్కున హరి

ణాంకుఁ డపుడు హాస మాఁపలేక.

14

వ. అంత నేకదంతుండు నిజలంబోదరభారంబుఁ గాంచి నవ్వు

టగాఁ జెలిసి యామృగలాంఛనం గని యోరీ సౌంద

ర్యగర్వంబునం గన్నులుగానక యపహసించితివి గావున

నిన్నుం గనుంగొనినవార లపయశంబునం బొందుదు రని

శసించె నంత నమరగణంబులు చంద్రశేఖరు సన్నిధికి

నేతెంచి యిట్లనిరి.

15

చ. కరినదనుండు శాప మిడె

కై రవమిత్తున కిప్పు డాతనిం

బారిఁ గనుఁగొన్న దుర్యశము

వొందు మముం బరమేశ యూనిశా

కరుఁ డుదయింపకుండిన జ

గంబులు నాశము నొందుఁ గావునన్

స్థిరకరుణాప్తి నీయడరుఁ

ఢీఱిచి పోవుము మమ్ము నందఱన్.

16

ఆ. అనుడు హరునియాజ నాశాపనిధికి మ
 ర్యాదఁ జేసి నప్పు డాచ్యుతుండు
 నాగశేఖునినమునందు నిందునిఁ నూచు
 వారి కపయశంబు వఱలు సనుచు.

17

ప. అమ్మహాత్ముం డట్లు వ్యవస్థం గల్పించెం గాని శాపనిస్తా
 రతోపాయంబు సేయఁడయ్యె నయ్యచ్యుతుండవు నీవ
 కావె కావున నీకు దుర్యశఃప్రాప్తి గాఁగలఁమది భవత్కి .
 భాకథనంబున జనంబుల కపయశంబు నివర్తించు నని
 తెల్పి నారదుం డరిగిన.

18

సీ. అంత సత్రాజిత్తుఁ డంబరమణిదత్త
 మణి కంఠమునఁ దాల్చి మధువిరోధి
 సభ కేగుడెంచిన సభ్యులు తన్నణి
 ఘృణికలితాంగు నాన్మవతిఁ జూచి
 వసమాలిఁ గనుఁగొన వచ్చినదినమణి
 యని తలపోసి రయ్యదుపలియును
 గడు విస్మితాత్ముఁడై గొస్తుభమణికంట
 నమ్మణిమీఁదఁ జేరాన పూని
 దాని నడిగించె నప్పు డుద్ధవునిచేత
 నాతఁ డదియును నిత్యంబు జాతరూప
 వర్షి యగుటను మది ధనవాంఛ దొరయ
 నొనఁగలే డయ్యె నప్పురుషోత్తమునకు.

19

సీ. పారి రెయిసి, నెటి మృగివ్యార్థం బరణ్యాని
 కరిగ రథాచూఢుఁ డగుచు నంత
 వాసిగఁమణిదత్త వరమణి చాల్చి న
 త్రాజిత్సుతుండును వాని నెక్కి-
 చనియె వెంబడిన యాసాచూహ్నమును గూర్గ
 మృగముల వేటాడి మొగులు పన్ని
 పెళపెళ నుఱుముచుఁ బెనునాన గురియ న
 వర్షబాధార్తిచే వడకునట్టి

నృపభటరథాశ్వమాతంగనికరసహితుఁ
 డగుచు నిజపురి కేతెంచె నచ్యుతుండు
 నటఁ బ్రసేనుని నొక్కహార్యకు మాఁగి
 తునిమి యమ్మణిఁ గైకొని చనియె నంత.

20

తీ. అచ్చభల్లనాథుఁ డమ్మణిఁ గొనియె సిం
 గంబు నడిచి యంతఁ గపటవృత్తి
 నాప్రసేనుఁ దునిమి హరియించె మణి యని
 హరికి నింద పఱలె నచట నచట.

21

క. తనకొస్తుభమణికంటన్
 భుసమో యీదిఱుతరాయ కమలాత్మసకున్
 ధనతృప్తిఁ గొనియె నవనిన్
 ధనలోభికి ధర్మమును సధర్మము గలజ్జె

22

అ. ధనముమీఁదివాంఛఁ జల్లిన దండ్రీని
భ్రాతృవృద్ధజనులఁ బరిభవించుఁ
దవిలి నరుఁడు బుద్బుదప్రాయ మైనకా
యంబు నిత్య మనుచు నాత్మ నెంచి.

28

వ. అని.

24

ఉ. ఈగతి ద్వారకానగరి

నిండుల నిండుల వీధి వీధులఁ

నైగమవృద్ధు లెల్ల యదు

నందను నింద యొనర్చుచుండ న

న్నాగశయానుఁడుం దనమ

నంబున నెంతయుఁ గుందుచుఁ యదృ

చ్ఛాగతుఁ డైన నారదున

కంజలిచేసి ప్రియోక్తు లొప్పఁగఁ. 25

క. లోకంబులఁ గలవార్తలు

మాకుం దెల్పు మన సతఁడు మాధవుతోడన్

నీ కెఱుఁగఁబడనియర్థము

లోకంబులఁ గలదె యఖిలలోకాధీశా.

86

ఉ. ఐనను విన్నవించెదఁ గృ

తాంతసభం గనినట్టివెంత వ్ర

జ్ఞానిధి చిత్రగుప్తుఁ డని

శంబు దనంబులపుణ్యపాపముల్

దా నియతిః లిఖించునెడ

ద్వారకలోపలిమర్త్యకోటికిం

బూనినసావ మొక్కటి ప్రి

పూజ్యవతిః లిఖించెఁ జెచ్చెరన్. 27

ఆ. జనునిపుణ్యాసాసనముదయంబులు ప్రితి

రాశ్రమును దదీయగాత్రయాష్టి

నీడ వోయి తెల్ప నెఱి చిత్రగుప్తుండు

వ్రాయుచుండు ధర్మరాజనొద్ద.

28.

క. మణిలోభంబున నతిని

గ్ధులొడై తునిమెం బ్రసేనుఁ గృష్ణుం డని వ

ట్టణజనులు లేనిపాపము

గణుతించిరి నిన్నుఁగూర్చి గరుడతురంగా.

29

వ. అట్టిమిథ్యాభిశంసనదురితంబు వారలయింద్రియాధిదేవ

తలు ఛాయామాపంబున వసియించి యెఱింగించినఁ జిత్ర

గుప్తుండు లిఖించె నీవు నిమ్మిథ్యారోపణపాపంబు

నిర్వాపణంబు సేయందగు నాత్మకృతంబును నారోపితం

బును ననం పాతకంబులు రెండుతెఱంగులం బ్రవర్తించు

మిథ్యారోపితపాపుండు వ్యవహారదక్షుండు గా నేర్చునే

యదియునుంగాక జపాకుసుమసాన్నిధ్యంబున స్ఫటికంబు

గర్జనం బైనయట్లు దురాత్ములసహవాసంబునఁ బురు

షుండు గీఁకొందుఁ గావున నీవును నీదుష్టప్రజలసహవా

సంబు చేసి విశ్వస్థిపం దగదు పెండియు.

30

తే. వసుధ నల్పున కుత్కృష్టవస్తులబ్ధి
జీవనాశకరంబు ప్రసేనుఁ డడవి

గెడసె మణికారణంబునఁ గేసరియును

సమసె నమ్మణికతన ఋక్షపతిచేత.

31

క. ఆజాంబవంతుచే ని

రవ్యజమతిఁ దానిఁ బెద్ది రహి నీ విడఁ ద

ద్రాజన్మణికతమున స

త్రాజిత్తుఁడుఁ బెగు నిఁక శతధన్వునిచేతన్.

32

వ. ఆశతధన్వుండును నారత్నంబు కారణంబుగా నీచే నిహ
తుం డగు నమ్మణి నిన్నుం జేరఁగలదు బలవద్భోగ్యం

బైన రత్నంబు సీచులం జేరునె యని శుభోదర్శ-వృత్తాం

తం బెఱిఁగించి నారదుం డరిగ నంత.

33

చ. హరి మఱునాఁడె రేపకడ

యాదవసంఘముతోడఁ జొచ్చె ని

ర్జరమునితెల్పు నేకపది

చాయన యేగుచు నయ్యరణ్యముం

గరికిరిసింహుడవృక

కానరసంచరణానుగుణ్యముఁ

డరణికరప్రతారణవి

ధానిబిహాంధతమోగగణ్యముఁ.

34

ఆ. అట్లు సొచ్చి నిహతు లైనప్రసేనకే

నరులచొప్పుఁ గాంచి జాంబవత్స

దాంకతాధ్వసీమ నల్లన యేఁగి త

ద్విలముఁ జూచి యచట నిలిచి యంత.

85

వ. నిజాస్తులం గనుంగొని యిట్లనియె.

86

ఉ. ఆయువు నూలువత్సరము

లందు సగంబు సుషుప్తిచే జెడు

బాయును బాలకస్థవిర

భావములన్ మఱి సాము యావన

శ్రీయుతుడై వధూమణుల

క్రీడలజాడలఁ జొక్కు నింకఁ దా

నేయెడ నాచరించు నరు

డిద్దమహామతి ధర్మకర్మముల్.

87

లే. ధర సనాచారరతుడైన నరునియాయు

వణఁగు ఛిద్రఘటాంబువు ననుకరించి

యొగి సదాచారి యపమృత్యువును జయించి

మును శతాబ్దము లమరసమానుఁ డతఁడు.

88

లే. అందఱకు జీవితంబుపై నాస బలియు

సయిన నయశోధురంధరుం డైన నరుని

తనువు వ్యర్థంబు పాఁ డెంతదడవు మనిన

నేమి ధనవంతుఁ డైనను నేమియుటవు.

89

వ. కావున నాకుం బ్రాపించినదుర్యశంబుఁ బాపికొనుటకు
మణిఁ దేసరిగెద సంధకారబంధురంబును సురాసురాగ
మృంబును నైన యిబ్బిలంబు మీకుం జొర నశత్యంబు
నారాకఁ బ్రీతిఁజ్ఞించి యుండుం డని వారల నందఱ
నచ్చట నిల్చి యిబ్బిలంబుఁ జొచ్చి చని జాంబవంతుని
ప్రోలు గని యంత.

40

క. సింగము ప్రసేనుఁ దునివెన్
సింగంబుం జాంబవంతుచే హత మయ్యెన్
రంగయినపట్టి ! వగవకు
మంగళకర మీశమంతమణి నీయదిరా.

41

చ. అని శిశురోదనప్రశమ

నార్థము పాడిన దాదిపాటఁ దా
విని మది సంతనం బొదవ

వెన్నుఁడు శంఖము మ్రోయఁజేసెఁ ద
ద్దనతరనిస్వనంబు లయ

కాలఘనాఘనగర్జచంద్రమై
మొనయఁగ జాంబవంతుఁడు స

మున్నతసంశయసంకులాత్ముఁడై .

42

ఉ. ఈనినదంబు నన్ను దయ

నేలినశ్రీరఘురాముశంఖస

ద్వానము శ్చ వడిన్ శ్రవణ

దారణకారణలీల బొత్తు ము

నన్ననినవంబు తా విని ని

జాత్మఁ గలంగి తొలంగి పాతె దు

ర్మాని దశాననుం డమర

మానవిమర్దనకుర్దనుం డనిన్.

43

టి. ఆరఘురామదేవుఁడు స

మాగతఁడయ్యెనొ యంచు నేఁగి యా

శూరుఁడు రుక్మిణీవిభునిఁ

జూచి యమానుషశౌర్యఁ డీతఁ దా

క్షీరసరిద్వరాలయుఁడా

శ్రీబదరీతరుషండమండితా

గారవిహారియో యొరుఁడు

గాఁ డని విస్మితఁ డయ్యె నెంతయున్. 44

మ. అతనిం గృష్ణుఁడు గాంచి వీఁడు విధిజ్యం

భారంభవేళాసము

చ్చిరతలీలాజనీతుం డఖండితబల

శ్రీశోభితుండై రయో

ద్ధి హేమాద్రుఁ బ్రదక్షిణించి విఠిచెం

దచ్చుంగరాజంబు జా

నుతలాఘాతములన్ మెలంగు ధర

సందున్ భగ్నజానుబ్రహ్మ.

45

చ. తతబలగర్వితుం డీతని

దర్పము శిక్ష యొనర్ప నేన కా

కితరులచేతఁ గా దనుచు

ఋతుబలాధిపుఁ దాఁకి యుద్ధ మ

ప్రతిహతశౌర్యదీపుఁ డయి

పద్మదళాక్షుఁ డొనర్చె సంతఁ దా

నతఁడును మల్లయుద్ధగతి

నాహరితోడఁ పెసంగెఁ గ్రొవ్వునన్.

46

చ. ఇ ట్లనోన్యన్యవిజిగీష నేకవింశతివాసరంబులు ఘోర

యుద్ధం బొనర్చి రంత గోపాలముష్టిఘాతప్రతాడితుండై

నొచ్చి భల్లూకనాయకుం డతివిస్మితుండై యితఁడు

సాక్షాద్విష్ణురేడు గాని ప్రకృతిమనుజుండు గాఁ డని నిశ్చ

యించి నీ వెవ్వండ పెద్ది కారణంబున వచ్చి తని యడి

గినఁ గృష్ణుండు గణేశచతుర్థీచంద్రదర్శనసంభవదుర్యశః

పంకసంత్రాశనార్థం బరుగుదెంచితి నని నిజవృత్తాంతం

బంతయు వివరించిన నజ్ఞాంబవంతుండును సంతృప్తమాన

సుండై జాంబవతి యనుకన్యకామణియు శమంతకమ

ణియు నొనంగి యమఘ మరలి ద్వారక శీలెంచి.

47

క. సుత్రామనంద్యుఁ డాహరి

సత్రాజిత్తునకు నొసఁగె సన్నని కరుణన్

మిత్రామాత్యస్థవిర

శ్లోత్రియబుధబంధుస్సృపతిసూనులయెదుటన్.

48

వ. అప్పుడు సత్రాజిత్తుడును నసమసంబున.

49

ఉ. లోభము క్షేశకారణము

లోభముచేతనె ప్రాణహాని యా

లోభికి దుర్యశం బొదవు

లోభ మనర్థకరంబు లోభి దాఁ

బ్రాభవహీనలీల గురు

బంధుబుధాభిఁ దిరస్కరించుఁబో

లోభనమన్వితుండు భువి

లోఁ గడు నిందితుఁ డాఁ దలంపఁగన్. 50

క. వై భనము గలిగెనేనియు

లోభికి సౌఖ్యంబు నున్న లోభ మవిద్యా

లాభప్రద మగుఁ గావున

లోభము విడువఁదగు ధరణిలో మనుజవరుల్.

51

వ. అని మున్ను గృష్ణుండు మణి యడిగిన నొసంగ కుండిన

తనలోభంబును నిందించి వెండియు సద్దేవునికారుణ్యంబు

వడయుటకు నుపాయంబు విచారించి.

52

క. దానములలోనఁ గన్యా
దానంబును మేదినివ్రజానము విద్యా
దానము నుత్తమములు దురి
తానీకము నడఁచు నాపుడు నతిఫలదములై.

53

వ. అందు.

54

తే. ఉపల నూఁకుతరంబులు నవల నూఁకు
తరములును నక్షణము పూణ్యతరులఁ జేయు
కన్యకాదాత దత్పుణ్యగణన సేయ
వశమే భూరజ మెన్నంగ వచ్చుఁగాళ్.

55

తే. మాతృప్రీత్యదారకులములమనుజవితతి
కక్షయస్వర్గ మొసఁగుఁ గన్యాప్రదాత
యెన్నిగింజలు తిలరాశి కన్నివత్స
రములు తానును నాకలోకమున నుండు.

56

క. ఇనమండలపర్యంతము
నెనసినయవరాశి గింజ లెన్ని యగుం దా
నును నన్నివత్సరము లు
బృహదఁ గన్యాదాత త్రిదివమున వసియుంచుగా.

57

వ. కావున.

సీ. ఎవ్వనియూరుపు లెల్ల వేదంబులు
వివిధాగమాదిసద్విద్య లెల్ల

నేమహాత్మునిదివ్యనామాంకపతనంబు

పాపనిర్వాపణప్రాపకంబు

శ్రీకరం బెవ్వనిచిరతరకీర్తియె

వ్వండు సురమునిబృందవందితుండు

చుగుకాంబుతులసికాదళమాత్ర మొసంగిన

నెవ్వండు సాయుజ్య మిచ్చు దవిలి

యట్టిపురుషోత్తమునకు విశ్వాధిపతికి

గన్య నిచ్చి కృతార్థతాగరిమఁ గాంతు

ననుచుఁ దనపుత్రి సత్యభామాఖ్య నాశ

మంతమణితోడ నొసఁగి శ్రీకాంతునకును.

౪౭

వ. శ్రీకృష్ణుండును సత్యభామాజాంబవతుల మహావైభ

వంబున వివాహం బయ్యె సంత.

60

సీ. దివ్యనయమిచ్చిత్తభవ్యకంజాతప్ర

భాకరుం డాశ్రితశ్రీకరుండు

దారుకావసమకానిదారికామానన

చోరకుం డంహోవిదారకుండు

జగదుద్భవస్థితినంహరణోదార

కుర్దనుం డంగజమర్దనుండు

జాటజాటకుడుంగనత్సుమాయితనిశా

నాయకుం డపవర్గదాయకుండు

శంకరుఁడు భక్త లోకవశంకరుండు
వారణామరరిపుష్కర్పవారణుండు
హరుఁడు శ్రీశైలవామనోహరుఁడు ప్రేమ
నాముకుందునిఁ జూడంగ నరుగుడెంచె.

61

వ. అప్పుడు వివాహవైభవదిదృక్పాసమాగతులైన బ్రహ్మ
దులును పురందరాదిబృందారకబృందంబును నయ్యిందు
ధరునకు వందనంబు లాచరించిరి నందనందనుండును
ఊడశోపచారంబుల నద్దేవునిం బూజించె నంత నమ్మహా
దేవుం డందఱం గనుంగొని.

62

నీ. తగ నభోమణి శమంతకమణి సత్రాజి
దవనిపాలున కిచ్చు టాది గాఁగఁ
బద్మాక్షుఁ డీసత్యభామఁ బెండిలియగు
టిది తుదిగా నిమ్మసీయచరిత
మెవ్వఁ డేనియును గణేశచతుర్థి మృ
గాంతునిఁ గాంచినయట్టివేళఁ
దతభక్తి నొడువఁ దత్సంబంధదుర్యశః
కలువంబు వానికిఁ గాక తొలఁగు
ననుచు నానతి యిచ్చిన నమరవరులు
యక్షగంధర్వులును సనకాదిమునులు
నందనందనుఁడును సదానందగరిమఁ
జెంది నుతియించి రవ్వు డాశ్రీగిరీశు.

63

వ. అంత నయ్యిశ్వరుండొట్టి వేల్పు లధిదళును, యుజ్జేచ్ఛం
జని రని చెప్పి సూతుం డిట్లనియె.

64

ఉ. ఈకథ విన్నమానవుల

కీహితము ల్బ్రమకూరుఁ బాపని
రొక్కవిముక్తి యకాఁ జెలఁగి
ముక్తి కర్షస్థితవర్తి యకా మఘా
నీకఫలంబు గల్గు కమ
నీయచిరాయురుప్రేతులై నుఖ
శ్రీకలితాత్మవర్తన న

శేషశుభోన్నతిఁ గాంతు రుర్వరన్. 65

వ. అని చెప్పి సెండియు నిట్లనియె నట్లు హరి మఱియు
నేవురురాజకన్యకల వివాహంబై ద్వారకానగరంబున
నుండునంత నరకానుబంధిత బాధితులై నురమునిగణం
బులు శరణు నొందినఁ జిద్వధార్థం బరుగ నిక్షేపించి
వైనతేయునిం దలంప న్నక్షాంబ.

66

మ. శతకుండేందుతుషారపారదసుధా

స్వచ్ఛాననాబ్జండుగ
ర్పురధాతీధరతుంగసంహననుఁ డు
త్ఫుల్లాబ్జశ్రేతుండు భా
స్కరతేజఃప్రధితుండు తుండనఖశ
ప్రప్రీజ్యులుండాశుగ

స్ఫురదుద్యద్గతి నేగుడంచె విసతా
సూనుం డనూనోద్ధతిన్.

67

చ. హరి సరకాసురుం గెలువ
నాయితమై తగ సత్యభామనో
గరుడని నెక్కి కాస్తుభవి
కన్వరభాన్వరదీధితు ల్విభా
కరకరదీప్తులన్ మలపఁ
గాఁ జని తత్పురపాలకున్ మురా
సురుని వధించె నాబలని
షూదనముఖ్యులు గంతసింపఁగన్.

68

మ. సరసీజేక్షణుఁ డంత భీషణగతిన్
శంఖంబు పూరింపఁ ద
ద్వరకల్పాంతఘనాఘనస్త నితదు
ర్వారారవనుష్ఠర్తిచే
ధరణీసూనుఁడు కోధదీప్తుఁ డగుచుం
దామోదరుం దాఁకి నం
గరసంక్రీడ యొనర్చె దారుణగదా
ఖడ్గోద్రుశస్త్రోద్ధతిన్.

69

మత్త. రామరావణులట్ల నిర్జర
తాజవృత్తులయట్ల ను

గ్రామకేళి యొసర్చి రయ్యదు
 రాజదైత్యులు గొంతసే
 పామెయిం దగ సత్యభామ ము
 రాంతకాజ్ఞ నొనర్చె నా
 భూమిపుష్పనిశోడ యుద్ధ ము
 పూర్వవిక్రమనైఖరికా.

70

ఉ. ఆవనితాలలామము ర

యంబున నంబుధరంబు వర్షధా
 రావళి యద్రిపైఁ గురియు
 నట్లు కదంబకదంబకంబు ల
 దేవవిరోధిపైఁ గురియు
 దీక్షొని వాఁడును ఘోరబాణముల్
 దేవిపయిన్ వెనం బఱపె
 దేవత లచ్చెరు వొంది కన్గొనకా.

71

శా. ఆరామూమణి వానిఁద్రుంచుట తృణ
 ప్రాయంబుగా నెంచి ప
 ద్మారామూధిపునాజ్ఞ లేమి నియతిం
 దత్కార్యమున్ మానె భ
 ద్మారూఢస్థితి నట్లకాదె ధరఁ బ
 త్యాజ్ఞాసముల్లంఘన

ప్రారంభంబు పతివ్రతామనుషులకే
బాపావహితాల్ కహా

72

సీ. పతియాజ్ఞ దాటినవతులపుణ్యం బగ్నిఁ
గార్పాసగిరి యట్ల కాగిపోవుఁ
బ్రాణేశు వంచిండునది యన్న పానవి
హీనత విధవయై యెపుడుఁ గుందుఁ
బతియై దైవము కులసతులకుఁ దత్సేవ
యిహోపరసౌఖ్యములు లిడుచునుండు
జగతిఁ బాతివ్రత్యసమధికతవ మత్కి
దహమహిమ నుత్తమతపంబు
భర్తృసేవాదిహీనయై పరగునట్టి
తెటివఁ బ్రోవంగ నోవఁ జేజేర్చుఁ దైన
పతియై దైవంబు గురుఁడును బతియై తిర్గ
మతివలకు నొండదిధర్మంబు లవనిఁ గలవె.

73

చ. హరియు శరాసనంబులో గొని

యహనరకాయతమహావ మార్గణో
త్కరము నిగుడ్చి పాఁడు నది.
గన్గవి పాత్రభగవత్సమైన ద
ర్శనము బుభుక్షుఁ దీర్చుకొన
రోషభగతిగా విజయము గోరి ను

ద్వరశరభిండివాలములఁ

గవ్వ పొరిలగగనాంధబుద్ధియై.

74

తే. వ్యాళనకులంబు లాఖుబిడాలములును
నాగవంచాన్యములు భేకనాగములును
బోలెఁ బొల్చిరి దానవపుంగవుండు
నబ్బనాభుండుఁ బోరాడునవసరమిది.

75

క. శరసంధానము మోక్షము

కరవరలాఘవము లయ్యెదకాశలము నవి

స్మరణంబును నుద్ధతియును

స్థిరతయు ధీరతయు నమర శ్రోవిభునందుకా.

76

మ. కరకంజాంచితశారకార్ముకము చ

క్రవ్రక్రియం బొల్పు నా

హరి దిగ్భాగగనాంతరాళము శర

వ్యాప్తంబు గావించెఁ ద

చ్ఛరసంధానవిజృంభణాంతరము లే

చ లేక భూపుత్తుడ

చ్చైరమౌండెం బొగడొండె దుర్భకబల

శ్రీముక్తుఁ డయ్యెకా మదికా.

77

చ. అరుదుగ మేరుమందరహి

మాచలము త్వకలితదుశ్శక్తిచే

నిరతముఁ గ్రొవ్విసట్టి ధర

ణీసుతుఁ డంబుధివేలవోలె శ్రీ

ధరుని నతిక్రమించుటకుఁ

దానొకయింతయుఁ జాలఁ దయ్యె నా

హరియును జక్రముల దలఁచె

నయ్యనురాధముఁ ద్రుంపఁ జెప్పునన్. 78

ఉ. నీరజబంధుకోటికమ

నీయమహోమహానీయమున్ సహ

స్మారసమన్వితంబుఁ బ్రళ

యానిలతుల్యమహారయోజిత

శ్రీరమణీయమున్ దనుజ

శిక్షణదక్షము భక్తలోకమం

దారము నై పొసంగిన సు

దర్శనచక్రము వచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 79

తే. హరి తపం బొనరించిన హరుఁడు మెచ్చి

యానుదర్శన మొనఁగె నత్యంతకరుణ

నదియు హరిచే నియుక్త మై యనురసమితిఁ

దుర్మించి తత్కరమున కరుదెంచు మరల. 80

క. చక్రము దారితదానవ

చక్రము శతపత్రనయననప్తాశ్వసుహృ

చక్షుశ్రము సాలితధరణీ

చక్షుశ్రము వేగ చనుడెంచె సాధిష్ఠగతిఁ.

81

శే. శృంగుఁ డాచకృ మప్పుడు కేలఁ బట్టి
త్రిప్పుచుఁ ద్రిలోచనునిమాడ్కిఁ దేజరిల్లెఁ
బ్రథయవేళార్కతేజ నాప్రభునిఁ జూచి
జగము లన్నియు భీతిల్లి సంచలించె.

82

ఉ. ఆదనుజుండు యజ్ఞ కీటి

యంగనిదాఘవయఃకణా ప్రిచే

మేదినిఁ బుట్టెఁ గావున న

మిద్ధబులోద్ధతు వాని నత్యభా

మాదయితుండు పుత్తుఁ డని

మన్వక తుంప్రంవఁదలంచె నట్ల యాఁ

గాడె తనూజునై నఁ గృపఁ

గాతురె క్రూరుని ధర్మవర్తనుల.

83

వ. అప్పుడు నరకాసురుండు శ్రమంబునం గుండక మనఃభే
దంబుఁ జెందక తుత్తప్తస్థాలస్యాదిరహితుండై యుద్ధం
బానరింప నతనిచ్చైర్యస్థైర్యబలమహత్త్వంబులకు మెచ్చి
శృంగుం డతనితో నీ కిష్టంబైన వరం బడుగు మిచ్చెద
ననిన నతం డిట్లనియె.

నీ. అపవర్గ మడుగ నే నచ్యుత యది దైన్య

యాచ్ఛాదిగుణముల నబ్బుగలదె

ధరణి నిష్టాపూర్తధర్మము లేయితిచి

ఫలః విద్వ్యిః జేహసుల భ్రమలః తెట్టి

యన్ముక్తిః గాక్షింప నంతరామును నీవ

జేయుము విఃక జేఱ చెప్ప నేల

షండునిః గాంచిసనతులకుబలె బ్రహ్మ

సంవిదుపయి సురసమితి రోయు

నైన నీచేత హతులై న యట్టివార

లందఱు భవత్పదంబున నధివసించు

రట్లు గావున ముక్తి నే నభిలషింప

నీదుక్రోధంబె వరమయి నివ్వటిల్లు.

85

నీ. అయివను నొక్కటి యడిశెద నీవు న

న్నే వాసరమున జయించి వెలయు

దావాశరమునఁ జైలాశ్శ్యంగ మొడపించు

నరులకు నెల్లను నరకబాధ

తేకుండ వర మిమ్ము లోకేశ. యని పల్కి

నిబిడనామకస్మప్తి నిగుఱఁ గేయ

హరియును గుపితాత్ముఁ డై చక్రనిహతి న

న్నరకామరారాతిశిరముఁ దునిమె

నంత నచ్చర లెల్లనాశ్శ్యంబు పల్పి

రమరగణములు తునుమవర్షములు దుధిసి

రథలదిశలుఁ బ్రసన్నత నతిశయిల్లె

రావణప్రధనావసరమునఁబోలె.

86

వ. అప్పుడు హరివల్లభ యైన భూదేవి సాకారఘ్న చతుర్భుజయును శాలీక్షుప్రముఖసస్యాభిదేవతాసమన్వితయు నై యిందీవరశుకంబులు శరంబులం దనర మత్త మాతంగగ మనంబునం జనుదెంచిన మన్నించి కృష్ణుండు తత్ప్రేక్ష్యుండగు భగదత్తునిం బ్రాగ్జ్యోతిషపురంబున కభిషిక్తుం జేసె నంత.

87

తే. ఆశ్వయుజకృష్ణపక్షమహాత్రయోద

శీనిధూదయవేళ నశేషజనులు

చెలఁగి యభ్యంజనక్రియ సేయవలయుఁ

జైలమున నారకవృథ దానఁ దొలఁగు.

88

ఆ. ఆదినంబునందు నభ్యంజనము లేని

మూర్ఖజనుఁడు నరకమున వసించుఁ

డై ల మబ్బకున్న దద్దర్శనముచేసి

హరి భజించె నేని యగుము లడఁగు.

89

వ. అని లోకోపకారార్థంబుగా మున్ను నరకుండు గోరిన శేఱంగున వరం బొసంగి భూదేవిం బ్రీతాత్ముం జేసె నంత నబ్బుదేవత నరకానురాసితఋషిషడశసహస్రరాజక న్యకల ద్వారకాపురంబునకుం గొనిచని పాణిగ్రహణం

బాచరింపు మని తెల్పిన భగవంతుం డట్ల నమ్మింది
యానరకాసురునిపురంబుఁ బ్రవేశించె నంత.

90

ఉత్సా. మారకోటినుండరుం బ్రమత్తనాగయానుఁ బం
కేరుహాక్షు విపులవక్షుఁ గృష్ణుఁ గాంచనాంబరుఁ
సీరదాసితాంగుఁ జూచి నృపకుమారికామణుల్
భూరితేజు నమ్మహాత్ముఁ బొందఁగోరి రాత్మలక.

91

వ. ఇట్లు మోహించిన పదియాఱువేపురు రాజకన్యలం గొని
కృష్ణుండు ద్వారకాపురంబున కేతెంచి యంత.

92

సీ. యువతుల నందఱ నొక్కలగ్నంబున

నుద్వాహ మగుటకు నుత్సహింప

నావధూమణులకు హోటకాగారముల్

వెవ్వేఱ రచియించె విశ్వకర్మ

నాకమహీజ చింతామణి నురగవి

ప్రముఖవస్తువులతో బలవిభేది

యరుడెంచె బహుసహస్రాంబుజాక్షిమణి

యుగపద్మివాహమహోత్సవాప్తి

నలరునట కృష్ణుఁ డని విస్మితాత్ము లగుచుఁ

దరతివచ్చిరి న్వర్గపాతాళమర్త్య

వాసు లందఱుఁ డద్వైభవంబు గనఁగ

సఖులలోకంబులకు ముదం పావహిలై.

98

ఆ. హరియు నపుడు గర్గు నాచార్యకృత్యంబు
నడుపు మనిన నతఁడు నాదుశక్తి
కోలఁదిఁ జల్పువాఁడ గోవింద యనిన న
య్యంబుజఁచుతాక్షుఁ డల్ల నగుచు.

94

ఉ. ఒక్కొక్కవేదియందుఁ దగ

నొక్కొక్కగర్గమునిఁ నృజించి తాఁ
గ్రొక్కున నట్ల వ్యాసముని
గౌతమనారదముఖ్యమౌనులఁ
బెక్కువగా నృజించి యటఁ

బెంపునఁ దానును బెక్కురూపులై
యక్కజమైనలీల నువ

యామవితర్దిక లెక్క నొక్కటఁ. 95

వ. అత్తైఱంగున విశ్వరూపధరుండై యద్దేవుండు షోడశసహ
స్రరాజకన్యకల నేకలగ్నంబునఁ బాణిగ్రహణం బాచ
రించిన నమ్మహిమంబుఁ గాంచి యఖిలజేవమునిగణం
బులు నితాంతవిస్మయాకాంతస్వాంతులై కొనియాడు
చుండి రాసమయంబున నారదుండు తద్విభవంబు విలో
కించి కృష్ణుం డొక్కరుండు నిందఱు సుందరుల నొక్క
ముఱుగార్గంబున నేచందంబునఁ బరిణయం బగునో
యని తత్పరీక్షానక్తిం ద్రిమ్మరుచు వీణాపాణులును గాన
విద్యాప్రవీణులు నతులభేష్టమునందు నగ్గు ననేకసహ

సృనారదులం గాంచి విస్మితుండును లజ్జాకలితుండును
ఖిన్నమానసుండును నై పదంపడి.

96

క. తనవీణీయ యొకచో ము

న్నునిచినపాఁ డగుట దాని నొగిఁ దెచ్చుటకుఁ
జని తానఁడయ్యెఁ బ్రతిగృహ
మున నొక్కతెఱంగురంగు పూనుకతమునఁ.

97

ఉ. నారదుఁ డిట్లశేషభవ

నంబులు గ్రుమ్మరి పెక్కుశృంగులన్
నారదులం గనుంగొని మ

నంబున సచ్చెరువంది కుంది ప
ల్మాటును వీణె యూరయుచు

మాటికిఁ జింతఁ గలంగి క్రుంగి దు
ర్వారతరభ్రమార్తుఁ డయి

వచ్చినచోటికె వచ్చుఁ గ్రమ్ముటన్.

98

క. ఏ నారదుండఁ గానో

పూనిననావీణె యెండు వోడ్లువొ యుద్వి

జ్ఞానం బేమయ్యెనొ యుని

యూనారదమాని లజ్జ నతిభవన్తుండై.

99

ఉ. వారిజనాభమందిర మ

పత్రిగతిం పొరఁబోయి యొక్కచో

వారక ద్వారపాలకని

వారెతుండై యట నిల్చి నే నహో
నారదమాని నన్న, నగి

నారదు లిందు సహస్రసంఖ్య; లో
చోరుడ నారదుం డయిన

జూపు విపంచి యటంచు వారనక. 100

చ. మును దనుఁ గాంచి పూజలు న

మున్నతభక్తిని జాలఁ జేయు న
మృదుజాలు సీచుఁ గన్గొనిన
మాడ్కిఁ దిరస్కరణం బొనర్చుచున్
వినుతియుఁ జేయఁ జేడఁ గలి

విన్నదనంబున నబ్జగర్భనం
దనుఁడు చరించుచుండె శుభ

సంబులవెంబడి మీఁక యారయక. 101

ఉ. గానరస్మికలోలుఁ డయి

కంజదళాక్షుఁడు పిల్వజంచెఁ బ్ర
జ్ఞానిధి! సీదువీణీయ పె

సం గొనిర మ్మని యొక్కరుండు న
స్మాన మొనర్చి త న్బిలువ

నారదుఁ డాత్మవిపండి లేమి ల

జానిరతిం దిరన్కరిణి

చాటున నీగను వాడు నవ్వెగఁ. 102

తే. అత్తెఱంగున విష్ణుమాయార్ణవమున

మునిగి త్రిమ్మరుచుండె నమ్మునివరేణ్యఁ

డిట్లు సుజ్ఞానవంతులు నెఱుంగ రనిన

నెట్లు జడమతు లమ్మాయ * నెఱుంగఁగలరు. 108

వ. అని చెప్పి సూతుం డిట్లనియె.

104

ఉ. ఆతఁడు మున్ను కృష్ణుని మ

హామహిమంబుఁ బరీక్షఁజేసి తా

నీతెఱంగయ్యెఁ గావున న

హీనగుణాఘ్నని నెవ్వఁడేని దు

ర్శితఁ బరీక్షసేయు నత

నిం బెడబాయు నమస్తలోకవి

ఖ్యాతియు భూరితేజము న

ఖర్వమనీషయు శ్రీయు నాయువుఁ. 105

చ. అతిథుల వేదవిత్తుముల

నర్థిజనంబుల నార్యవర్కులం

గృతకమతిం బరీక్ష యొన

రించుటకంటెఁ దృణాదిభక్షణ

స్థితిః బాలుపాండు నీచపశు

జీవనముల్ గడు మేలు వెండి నం

తతవిషభక్షణవ్యథయుఁ

దాఁ గడు మే లగు నెల్లభంగులన్. 106

వ. అనధరింపుఁ డది యట్లుండె నట్లు గుమ్మరునారదుం.

జూచి కరుణాకరుండును భక్తవత్సలుండును నగు భగ

వంతుండు వృద్ధబ్రాహ్మణరూపంబునం జనుడెంచి వీణెయ

యున్నచో ప్పెఱింగించి మాయాయననికాపనరణం

బొనరించిన నతండును బ్రకృతిస్థుండై యనేకవిధంబులఁ

బ్రస్తుతించె నంతఁ బరిణయవీక్షాగతచతుర్దశలోకనివా

సులకు వివిధమణిభూషణాదు లొనంగి సత్కరించి యనిచి

గోవిందుం డాసుండదల నండఱుం గూడి క్రిడింపం

దొడంగ వెండియు.

107

క. నాయింట నుండుఁ గృష్ణుండు

నీయింటం గలఁడె తెల్పు నెలఁత యనఁగఁ దా

నాయింతికిఁ జూపున్ సతి

శ్రీయుత సుఖవృచ్ఛసేయు శ్రీవల్లభునిన్. 108

చ. ఒకనతితో రమించు మఱి

యొక్కనతిం గడగూడి పల్కు నొం

దొకతరుణీమణిం గలసి

ద్యూత మొనర్చు విలాసలీల వే

తొకసతిగోహసీమః దన

యమ గృహ లాలస మాచరించు నొం
తొకసతికిం గృహోపకర

నోత్కరముల్ ఘటియించు నర్మలిగ్. 109

సీ. ఒకయింటఁ బుత్తుని నువలాలన మొనర్చు

నొకయింట భోజనయుక్తి నొనరు

నొకయింట నుతవివాహోద్యుక్తిఁ ద్రిమ్మరు

నొకయింట మధుమధురోక్తిఁ దనరు

నొకయింట గానరసోత్సాహరసికుఁ డా

నొకయింట నుఖనిద్ర యేసరఁజేయు

నొకయింట నద్వ్యుత ముఖశుపోకకు నాఁడు

నొకయింట సద్గోష్ఠి * నోలి మెలఁగు

పోడశసహస్రయువతులతోడ నిల్లు

కీడలాడుచు నుండె నాకేతవుండఁ

తన్నహతత్వ మెఱుంగంగఁ దరమై కమల

జాదిసురవరులకు ననకాదులతును.

110

సీ. ఈపావనకథఁ జదివి

నోపికతో వినిన శుభనమున్నతి మెలయు

బాపసమున్నయి మహాగంగా

శ్రీకతికాద్యు మెలయు శ్రీత మనుజులకు.

111

సీ. అంత బాణాసురు నని గెల్చి తత్పుత్రి
 యగునుషాకన్యక నర్హసరణి
 నాత్మపౌత్రుండై న యనిరుద్ధునకుఁ బెండ్లి
 గావించి యట ద్వారకాపురమున
 సక్రూరవసుదేవహలధరోద్ధవముఖ్య
 హితవృద్ధజనపురోహితనమేతుఁ
 డై సుధర్మాఖ్య నభాంతరాళంబునఁ
 జెలఁగి సింహాసనాసీనుఁ డగుచుఁ

గొలువు గూర్చుండి కవిబుధగోష్ఠి నలఱ
 నాయదూత ముఁ బుండరీకాక్షుఁ జూడ
 నమరనాయకుపనుపున నరుగుడెంచె
 నారదుఁడు గానవిద్యావికారదుండు.

112

క. ఆనారదునకు వైద
 ర్భీనాథుఁడు పూజ యాచరించినఁ బ్రీతుఱ
 డై నుతియించి పదంపడి
 యానిర్జరవశాని యిట్టు లనియె మృదూక్తి.

113

తే. దేవ శిశుపాలునాజ్ఞచే ద్విజులు మఘము
 లాచరింపక దుర్మార్గు లై నకతన
 త్కుత్సిపాసార్తిఁ గలఁగిరి సురగణములు
 తత్పురోడాశభక్తిచేఁ దనరలేమి.

114

తే. దేవ పంచమహాయజ్ఞతృప్తి లేదు
 నఖిలమునిసిత్వసుర అనాహారకలన
 సిలగిరి ద్విజాళి స్నానసంధ్యావిహీను
 లగుచు శ్రుత్యుక్తవిధదూరు లగుటజేసి. 115

క. భూదేవకర్మముల బ్ర
 హ్మదిసురలు తృప్తి నొంది యతులితజవన
 త్వాదినమన్వితులై రో
 గాదు లడగి దీప్తదేహు లగుదురు కడిమిన్. 116

ఉ. బాలిశబుద్ధి యైన శిశు
 పాలుఁడు వేదవిరుద్ధకర్ముల
 లాలన మాచరించి మద
 లంపటవృత్తి మెలంగు దాన జే
 వాలయదేవతాప్రతిమ
 లర్చ యొనర్చుజనంబు లేదు శ్రా
 ల్మాలి మహిం బడె ద్విజు ల
 మాన్యత నొందొ కర్మహీనులై. 117

వ. కావున నప్పాపాత్ముని సంహరించి లోకగులు రక్షింపు
 మని పురందరసందేశం బెఱింగించి యద్దివ్యముని పెం
 డియు నాకలోకంబునకుం జనియె నంత సమరసభామ
 ధ్యంబున నున్న పాండురా జతని కిట్లనియె. 118

లే. ఓమహాత్మ యుధిష్ఠిరభీషువిభిషు
నకులసహాదీవనాములు నాదుసుతులు
మున్ను శతశృంగపర్వతమున వసించి
ఓపుడు వా రెచ్చటికీ జని రెఱుగఁజెపుమ. 119

వ. దేశాంతరస్యాస్త్రిగడ నయ్యుఁ బుత్రిమోహంబుఁ దొ
ఱంగఁజాలకున్నవాడఁ గావునం దద్వృత్తాంతంబుఁ
దెల్పు మనుటయు నారదుం డిట్లనియె. 120

సీ. నీతనూజాతు లజాతారిముఖ్యు ల
నూననంయమిసీయమాను లగుచు

జననీపమేతులై శతశృంగగిరినుండి
కరిపురి కేఁదించి కథయు వేక్క

నురసరిత్రనయవిదురలాలనంబుఁజే

గురుకుమారములతోడఁ గూడి ప్రేడ

లాడుచు నుండి రయ్యనసరంబున శాధ

లందఱలోపల నెఱియఁజేయుదు

బలయుక్తుం జూటఁ గొని నొంపఁదగ్గదలంచి

వ్యాళములచేతఁ గఱపించి క్షేపణ విడిదియుఁ

గృష్ణరక్షితం ధగువాని గెలువజేక

యాత్మలోఁ గుండె ధార్తరాష్ట్రాగ్రిజుండు. 121

వ. ధృతరాష్ట్రుండును బుత్రిమోహంబున దుర్యోధనుఁడు
సేయుకృత్యంబులు నివార్తింపఁదగ్గయ్యె నంతఁ గృపాచార్యు

నొద్ద రాజకుమారు లందఱు విలువిద్యఁ గఱచుచునుండి
రద్యుడ.

122

డి. పాండవకారవౌఘములు

పట్టణబాహ్యవనాంతరంబునం

గండుకకేలి నల్పునడఁ

గాంచనరత్ననిబద్ధమైన యా

గండుక మొక్కనూతఁ బడఁ

గాంచి తదుద్ధరణం బొనర్చె ద్రో

ణుం డను విప్రముఖ్యుఁడు ధ

సుష్కలితోరువృషత్కపంక్తులఁ.

128

టి. వేదశాస్త్రముఖ్యవిద్యాన్వితుని ధను

ర్వేదవిదుని ద్రోణ నాదరించి

భీష్ముఁ డాత్మపౌత్రబృందంబునకు నెల్ల

కాద్ముకాదివిద్యఁ గఱపఁ బనిచె.

124

చ. అతఁడును రాజసూనులకు

నందఱకున్ వివిధాస్త్రశస్త్రసం

తతు లుపదేశ మిచ్చి ప్రథ

నప్రతిబాధ్యులఁ జేసి యంత ను

దతబలవంతుఁ డైనద్రుప

దక్షిణిపాలకుఁ బట్టి తేర నం

చితగతిఁ బంచే వీరభట

సింధురస్సెంధవబంధుకోటితోఁగఁ 125

తే. తొల్లి తను నవమానించె ద్రుపదుఁ డనుచుఁ

బగ మనంబున నిడి వానిఁ బట్టి తేర

గురుఁడు వనిచినఁ బాండవకురుకుమారు

లండఱుఁ దడాజ్ఞఁ డలమోచి యరిగి రంత. 126

వ. ద్రుపదభూనాథురాజభానియైన కాంపిల్యనగరంబునకుం

జని యతనితోఁ బురం బొనర్చి కర్ణనహితంబుగాఁ

బరాజితులై మరల నరుగుడెంచి రంత నర్జునుం డొక్క

రుండును ద్రుపదుం బట్టి తొచ్చుటకుం బ్రతిజ్ఞచేసి చని

వానితో మహాయుద్ధంబుచేసి యోడించి ఘోరము గట్టి

గురునకు దక్షిణగా నిచ్చిన. 127

సీ. గురుఁడును ద్రుపదుఁ గన్గొని యుల్లసములాడి

విడిచిన నప్పు డప్పుడమితేఁడు

కడు లజ్జితుండయి కాననంబున కేఁగి

యచట దుష్కరతపం బొచరింప

హరుఁడు వ్రసన్నుడై యడుగుము వర మన్నఁ

గుంభనంభవు గెల్చు కొమరు నొకని

నర్జునునకుఁ బత్ని యగువుత్తి నొక్కతె

నడిగి తద్వారమున ననలకుండ

మున జనించు ధృష్టద్యుమ్నుఁ తునుతనూభాఁ
గృష్ణ యనుకన్యఁ గాంచి పృహ్లాష్టచిత్తుఁ
డయ్యె నయ్యింద్రతనయు బాహుపరాక్ర
మంబుఁ గొనియాడి రఖలజనంబు లుర్వి.

128

చ. కరిపురవాసు లందఱును

కర్ణసుయోధనముఖ్యులం దిర
స్కరణ మొనర్చి యగుచుని
సాధితసద్గురుకార్యశౌర్యధీ
గరిమ నుతింపఁ జొచ్చిరి ని
కామముదన్వితచిత్రవృత్తులె
కెరలిన వీడు న న్నయిన
గెల్చు నటంచుఁ దలంచె ద్రోణుడు॥

క. సురసరిదాత్మజుఁ డపు డ

న్నరునిభుజాబలమునకు మనంబునఁ ధగ న
చ్చెరు వంది నాదుపిమ్మట
నరిసూదనుఁ డితఁడె యనుచు నభినందించె॥

180

ఉ. ఈవిధి నిందశ్శినకాను శుతి

యిషణ్ణఁ గర్ణసుయోధనాదియో
ధావధి సిద్ధితివ్హిగిలి

యాత్రానకుల్ ధృతకామ్యోతోడ న

త్యావిలచిత్తులై తేలుప

నాతఁడు పుత్తమతానువ రేయి

భానమునం దలంకి యట

సాండుతనూజాలఁ జేటి యిట్లనున్. 181

ఆ. భూరేణేజులార వారణావతపుర

వరమునకును మీర లరుగుఁ డదియు

నఖిలవై భవాధ్య మై సస్యసంపూర్ణ

మగుచు ధర్మకృజ్జనా పి నలరు.

182

మత్త. వారణావతపట్టణంబు నివాసయోగ్యము మీకు నో

ధీరవిక్రములార మీర లతిర్వరంబు ఇని యుండు నిం

పారఁ దధ్వతదామ్యసాలనవహాశరియ్యుఁ డనంగ న

వీరు లప్పురి కేఁగి రక్కుదువీరవత్సనియానతి.

183

సీ. అపుడు సుయోధనుం డితికలుమీత్ముఁ డై

సౌబలకర్ణదుశ్శాసనాదీ

మంత్రీదుర్మంత్రీనిమంత్రణ హరిణా

వతపట్టికజేయన జితద్యహములు

రచియింపఁ బనిచె నారాజన్య లయ్యిండ్ల

నేమఱియున్న దహింపఁదలఁచి

యంత సప్పండవు లొలక్కయిండ్లలో

నధివశింపఁగ విడుతానుమతిని

ఖనకుఁ యొక్కఁడు ధర్మజుకడకు *వచ్చి

కొద్దిదిలితుఁ డైన దుర్యోధనుండు

సేయుదుర్మంత్ర మంతయుఁ జెప్పి వారు

వెలువడఁగ నొక్కచిలము గావించె నచట.

184

వ. కృష్ణాంగారకచతుర్దశినాటి నడురేయిఁ దద్బిలద్వారం

బున జనసీసహితులైన పాండవుల వెలువరించి ఖనకుం

డరిగఁ దవనంతరంబ యాలాక్షాంగారంబున వారలు

నిద్రించియున్నవార లని తలంచి.

185

చ. తొడరి నుయోధనప్రహిత

దూతజనంబులు తద్గ్రహంబు లు

బృడర దహించి రట్టితెఱఁ

గారసి పొడలు సంభ్రమించి య

జడమతులైన సూతసుత

సౌబలకౌరవనాథముఖ్యులం

గడుకొని నిందసేయుచు ని

కామశుగార్తి గలంగి రయ్యెడన్.

186

ఆ. అయుతదంతిసత్త్వఁ డనిలతనూజఁడు

నడువలేక నిదుర జడత నొందు

సోదరులను దల్లి నాడట మోచుక

యరిగఁ జీకటనక యతిరయమున.

187

చ. అనిలసుతుండు గండున మ

హావిపినంబున వీతభీతుఁడై

యనిలజవంబునఁ శ్రమము

• నాఁకలి దప్పియుఁ జెంద కేఁగఁ దాఁ

జనునెడ నూరువేగహతి

సాలలతాపథి మ్రొగ్గి డిగ్గనం

బొనుఁగువడం బదాహతుల

ప్రాందునఁ బ్రస్తరపంక్తి నుగ్గుగఁ. 138

తే. ఇట్లు యామద్వయంబున నిరువజేను

యోజనంబులు గడచి సూర్యోదయావ

సరమునం దొకవటతరుచ్చాయ డించె

నన్నదమ్ములఁ దల్లి నయ్యనిలజాండు.

139

ఉ. అంత హిడింబ నాఁగ నొక

యాసురకామిని యేఁగుదెంచి దు

ర్దాంతబలాధ్యు భీము వవ

తామరసాయతచారులోచనం

గంతుమనోహరాంగుఁ గని

కాంతవకుంతనిషీడితాంగియై

చింతఁ గలంగి యాయనకుఁ

జేతులు మోడ్చుచు నల్ల నిట్లనుఁ. 140

నీ. అనఘ యివ్వని హిడింబాసురుం జనునొక్క
యసుర గెలండు సాయగ్రజుండు
భక్షణార్థము మిమ్ముఁ బట్టి తెచ్చుటకు న
న్ననిచిన నిచటికి నరుగుడెంచి •

• ననయావనాంగుఁ గందర్పప్రతీకాశ
లావణ్యగణ్యవిలాసకలితు
నినుఁ గాంచి మోహించి నిలిచితి నాదుపా
ణంబులు సీయధీనములు చేసి

కావున మనోజబాధితఁ గావు నన్ను
నిప్పు డాకూరదానవు నేపడంచి
కాననస్థలి నిష్కంటకప్రసిద్ధిఁ
దనరఁ జేయుము నీకు భద్రంబు లొడవు. 141

వ. అని పల్కునెడ. 142

ఉత్సా. అనుజ రాక మసలె ననుచు ననుర గినిసి దాని న
మ్మనుజవరుల నొక్కపెట్ట మన్నిగొనఁగఁ జేర న
య్యనిలసుతుండు వానిఁ దాఁకి యతులముష్టిహతుల న
ద్దనుజతోడఁ బోరుసల్పై ధైర్యశౌర్యళాలిక్తు. 143

వ. ఇట్లు కొండొకడడవు ఘోరయుద్ధంబుచేసి. 144

ఆ. అంత ముద్గరాభిహతి దధికురభంబు
వగుట నడఁచులిలఁ బహనీపుత్తుఁ

డశనికల్పముష్టిహతి హిడింభాసుధ

* మస్తకంబు వ్రచ్చి మడిపె నపుడు.

145

క. విజయం బీగతిఁ గైకొని

విజయాగ్రజాఁ డగ్రజునకు విసతుం డగుచున్

నిజజననియాజ్ఞతో నా

రజనిచగాంగన పరించి రతిఁ గరంగించెన్.

146

వ. అప్పు డదియును.

147

ఘ. అచలప్రాంశువిసీలవిగ్రహుని శ

స్తాస్తామనిష్ఠాతుఁ గా
మచరుం బంక్తిరోధసన్నిభు మహా

మాయున్ బలోదగు రా
త్రిచరాగ్రేసరు వజ్రకర్కశతనున్

ధీరున్ గభీరున్ ఘటా

త్మ చుఁ డన్ పుష్పినిఁ గాంచె భీమువలనన్

దాఁఁగిష్ఠపాహార్గభున్.

148

న. అంత.

149

చ. జతుగృహము ల్దహించి విల

సద్గతి ధూతలు ఘోయి ఖేల్చు ధూ

ర్మతి యగు కారవప్రభుఁ డ

మృత్యులు దానును సంతస్తింపఁ బ్రి

స్తుతమతు లై న పాండుస్యప

మానులసేమము విన్నిఁజేసి న

స్మృతి విదురుండు సంతసిలి

మాట మదిం దదుదంత మంతయున్. 150

సీ. అంత వేదవ్యాసువనుశాసనమునఁ బృ

థాత్మజు ల్విప్రవేషాధ్యు లగ్రుచు

రహి నేకచక్రపురముఁ జేరి యందొక

భూవిలుధాలయంబున వసించి

వేదము ల్బదువుచు విప్రగోహంబుల

భిక్షుము స్థైర నాప్యథయు నందు

సగము భీమున కిడి సగము దా రేవురు

భుజియించుచుండ నష్టరజనములు

భసితసంఛన్న పావకప్రతిము లై న

కారిఁ గన్గొని ధారుణీభారహరణ

చతురమతు లై నదేవాంశసంభవు లని

తలఁచి పరమాన్న భిక్షులఁ దనిపి తెలము.

151

ఆ. అట్లు భీమసేనుఁ డందఱు దెచ్చిన

సరసభుక్త రాశి పాము దినియు

నుండుఁ దృప్తి నొంద కుపవసించినగతిఁ

దుందిలుండు గాన వొనఁగు నొంతి.

152

సి. అయ్యగ్రహారంబునందు బకాభిఖ్యుఁ

డనుర యజస్రింబు నవనిసురుల

దినము నిల్వరున నొక్కనిఁ దిను నవ్వార్త

విని పాండవులు వానిఁ దునుముననువు

మది విచారించి యొక్క-దినంబునందు ని

జావాసదుండె న యవనిసురున

కాబకారాధనం బావశ్యకంబైన

యగ్రజానుజ్ఞచే ననిలనుతుఁడు

విప్రపుత్రుని మరలించి వివిధభక్త్య

భోజ్యములు మెక్కి యన్నసంపూర్ణమైన

శకట మారోహణముచేసి చనియె దనుజుఁ

గడపి భూనురసమితి రక్షింపఁబూని.

153

వ. ఇట్లెలామరీచిరామతసంస్కృతవ్యంజనాన్వితంబును భక్త్య

పూర్ణంబును నైన యన్నశకటం బెక్కి చని బకానుర

స్థానంబు చేరి యయ్యన్నంబు భక్షించుచుండె నాసమ

యంబున.

154

తే. రక్కసుఁడు భీమసేనుతెఱంగుఁ గాంచి

దండతాడితభోగిచందమునఁ గనలి

దండిహారివాయువులలో నొకండు గాని

యితఁడు మనుజుండు గాఁ తని యిచ్చ నెంచి.

155

చ. అడరెడురోషభీషణతో

నక్షుల నిప్పుక లుప్పటిల్ల నె

క్కుడువెనఁ గాలఁ దాఁచుటయుఁ

గొంకక రక్కసుదిక్కుఁ జూడ క

వ్వడముడి యిక్షుఖండము ల

వారణ మెక్కిడు వాతనేంద్రుకై

వడి మెనవెం నదన్నము ల

మంబును జిక్కకయుండ మెందుగఁ. 156

ఉ. ఈవిధి నిష్టమొప్ప భుజి

యించి మహాజననర్త్తహారియై

పావని వానిఁ దాకి దృఢ

పాఠిహతిఁ నెసనొంచె నంత న

ద్వేషవిరోధయుం దిరిగి

దీకొనియెం దగ నిట్లు లిద్దఱుఁ

భూవర ! తుల్యవిక్రమతఁ

బో గొనరించిరి భీమవైఖరిఁ.

157

వ. ఇత్రైఱంగునం గొంతదడవు మల్లయుద్ధంబుసేసి.

158

మ. వృకతుందుం డతిరోషదీప్తుఁ డయి దో

ర్వీర్యం బపార్యంబుగా

బకునిం గీటణఁగిరిచి గెల్పుకొని వి

ప్రస్తుత్యవారిత్తఁడై

యకలంకస్థిగతే రిశాలికి నబా

తారాతికి మొక్కి యేం

బకు సమ్మోద మొనర్చి తమ్ములను సం

భావించె నెమ్మిది చగళా.

159

ఆ. ఏకచక్రసగరి నీగతి ద్విజాలకు

హితముఁ గూర్చి వార లెలమి నుండి

గంత ద్రుపదస్పృహలి యాత్మజాతకు స్వయం

వరము సొటఁ బంచె సరవరేణ్య.

160

శే. అన్మహాత్మనమునకు రాద్యమునఁ గల్లు

సరవరేణ్యులు కాంఠిలీనగరమునకుఁ

జనిరి చతురంగవాహ్నిసీసహితు లగుచుఁ

దరుణి చరియిరిచునానదేఁ పత్తతమున.

161

సీ. కాంతేయు లేకచక్రాపురావనీసుర

నహితులై విప్రవేషములతోడ

నన్నార్థు లగుగతి నరుగుచు మార్గమ

ధ్యమున నంగారపర్ణాభిధాను

గంధర్వు నిర్జించి కాంఠిలీనగరంబు

చేరి యుండొకకుంభకారసదన

మున వసియించి రయ్యజగములలోన బీ

భత్సునిఁ గొంచి యాబ్రహ్మజుండు

మఘవసన్నిభుః డీతః డీమత్స్యయంత్ర
 భేదనం బానరించి యీప్యథునితంబ
 బింబః బాంచాలన్యవకన్యః బెండ్లియాడు
 ననుచుః బలికిరి తమలోన నార్యజనులు.

162

ఆ. అపుడు ద్రుపదన్యవతి యంబరతలమున
 యంత్రమత్స్య మొకటి యనువువజీచి
 తాళతరునమానధనువును శరములుః
 జూపి నిఖిలరాజసుతులః జూచి.

168

సీ. ఈవిల్లుమోపెట్టి యెవ్వఁడేనియు నేను
 మార్గణంబుల యంత్రమత్స్యలక్ష్య
 భేదనం బానరించుః బేర్చి నాతండ్రినా
 కన్యకు వరుఁ డని కడఁగి వలుక
 న్యవతు లాకాంతఁ బరిగ్రహింపఁగఁ బూని
 యావిల్లుమోపెట్ట నలనులై న
 నంత నర్జునుఁ డొకయంబకంబున మత్స్య
 యంత్రంబు భేదించి యాశుభాంగిఁ

గొనియొ దదనంతరమ కర్ణకురుకులేశ
 ముఖ్యన్యవు లోర్వఁజాలక మొనసి పోర
 భీమవిజయులు తోడ్పరబృందములఁ బ
 రాజితులఁ జేసి యగ్రతరాజిలోన.

164

ఉ. ఆవిధి గెల్చి యొక్కఫల

మబ్బె నటంచు నరుండు బెల్పు వి
రేపురుఁ బంచికొం డని య

హీనదయామతిఁ బల్కి యంత రా
జీవదళాక్షిఁ గృష్ణఁ గని

చిత్తమునం గడు విన్ననై వృథా
దేవి దలంక భీముని యు

భిష్టిరునిం గవలం దలంచుచుఁ. 165

ఉత్సా. భీమబలులు పాండుసుతులు భిక్షు లెత్తి తేర నా

శ్రీమనోజ్ఞజేషఁ గృష్ణఁ జీతీ కుంతి యిందులో

సాము భీమున కిడి కడమనగము నాటుపాళ్ళుగా

నోవిం సేయు మనుచుఁ బల్కె నున్నయాధ్వరం దినఁ. 166

క. ఆగుణవతియును నట్లు వి

భాగము లొనరించి యిడఁగఁ బవనసుతుం డి

చ్చాగతి భుజియించియుఁ దా

నోగిరమున కాససేయుచుండు బుభుక్షుఁ. 167

ఉ. వీరలు రాజనందనులొ

విపులొ సత్వరలీల నేఁగి నీ

వారసి రమ్మటంచు ద్రువ

దాననిభర్త తనూజుఁ బంప న

వీరవరుండు పాండవుల

వృత్తము కూటునకుండి కాంచి యీ
ధీరులు భూరివిక్రములు

దేవసమాను లటంచు నంచుచున్. 168

శా. అన్యవ్యాహాభిదానుచింతనము వా

హారోహాహోహావిధూల్

జన్యోపాయము నస్త్రుశస్త్రనియతుల్

జానొండఁ గాంతేయు ల

న్యోన్యంబు న్వచియింపఁ బొంచివిని తా

నయ్యామిని వీరు రా

జన్యుల్ భూసురవేషధారు లని ధృ

ష్టద్యుమ్నఁ డెంచె మదిన్. 169

వ. మీవేషంబుల విప్రత్వంబును భాషావిశేషంబుల రాజ

త్వంబును దోచుచున్నయది యుట్టియమానుషకర్మకర

ణంబు విప్రజాతికిం గలుగున ధర్మగాంభీర్యాదిగుణం

బులకతన క్షత్రియు లగుట నీడ్డంబు భూర తవ్వ రని

యడిగినఁ బొంచాలనందనునకు ధర్మజుండముం డిట్లనియె. 170

ఆ. ఏను ధర్మజుండ నీతండు భీముండు

వాడు విజయుఁ డల్లహారు గవారు

వినుము జ్ఞాతిజనులు వేధింప విప్రరూ

పమున పెడలి వచ్చితిమి రయమున.

క. అని తమయుదంత మంతయు

జినుసించినఁ బొంగి పాండవేయులఁ దగ వీ

ఁకొని ధృష్టద్యుమ్నుఁడు సని

జనకునకుం జెలిపె వారిచరితం బెల్లకా.

172

మత్త. ఆరసానిలఁ బ్రసాదంఁ జరాభిశాంక్షితకాద్య ఘ

య్యార నేడు ఫలించె నందుఁ బ్రహర్షితత్త్వముఁజే వెసక

వారగాశ్వశతాంగభూషణవస్త్రహారకజ్జేటికో

దారవస్తువిశీర్ణఁ దన్వెఁ బృథ్వాతనూజుల నర్మితిన్.

173

తే. అంత సర్వజ్ఞఁ డగుకృష్ణుఁ డానృపాల

మణులు ద్రుపదునిపురి నుండుమతముఁ జెలిసి

యజులయాదవనికరంబు లతని శిలువ

సరిగఁ బై తృప్త్యసేయుల నలరుజేయ.

174

క. హరి పాండవేయులకుఁ గర్తి

హరిరథమణికసకభూష లర్పించెన్ శ్రీ

వరుకరుణ గలుగునరులకు

సరయ నలభ్య మగునస్తు నశనిం గల్గజే.

175

చ. అపుడు గృహగతుం డగుజ

సార్దరుఁ గన్గొని సంతసెన్ నా

తపము ఫలించె సన్న్వయము

ధన్యతఁ గాంచె మృధీయమందిరం

విపుడు పవిత్రముయ్యెఁ బర

మేల్వర నీవరుదే నటంచు నా

ద్రుపదమహీతలాధిపుఁ డె

దుక్కొని పూజ యొనర్చి వేడుకఁ. 176

శా, విద్వద్వంధితుఁ డంబుదాసితమహా

వేస్తుండు గృహ్లాజినాం

చద్వాస్తుండు సమస్త వేదపటలీ

శాస్త్రార్థసంఘారణా

చిద్విద్యావిభవుండు పింగళజటా

శ్రీభాసురాంసుండు కృ

ష్ణద్యౌఃపాతునుఁ డాపృథాత్మజులఁ గా

న న్వచ్చె సహోచ్చటికీఁ.

177

శా, పారాశర్యమహామునిఁ ద్రిపదభూ

పాలుండు వీక్షించి న

త్కారం బింపుగఁ జేసి నీదుపదప

దృశీపరాగాప్తిఁ జె

న్నారం బావనమయ్యె మద్భూహము ధ

న్యం బయ్యె మద్భవంశముఁ

నీరాకన్ మునివర్య యంచుఁ బొగడె

న్నిర్ణీధ్రహర్షోన్నతిఁ.

178

త. అప్పుడు ద్రుపదునిఁ గన్గొని యమ్మహాము
 నీంఁద్రుఁ డీపాంచవీయుల కేప్రరకును
 పెట్టి సేయుము నీపుష్కరిఁ జేర్చి ననిన
 నమ్మహాపాలకుఁడు సంకయ్యత్తుఁ డగుచు. 179

త. అచ్చెరువు నొంది యిట్లనె సరనితోడ
 ననఘ మీయానతికిని మాఱాచ వెలుతుఁ
 గాని యొక్కనెలంఠకుఁ గాంతు లేవు
 రగుట యేయుగములనైన నవనిఁ గలదె. 180

ప. అనియె నంతఁ గృష్ణుండు ద్రుపదున కిట్లనియె. 181

ఉ. మార్తమహాపదేశగరి

మృగ సృప యీసృపనూను లేవురు
 స్మితనుజాతఁ బెండ్లియయి

నెమ్మిఁ బొనంగిన నెగ్గు గాదు ము
 స్మితరథాయరాయీ పరు

లేవురు గల్గఁ దపంబు నల్పఁ దా
 నీతఱిఁ దత్తపంబు ఫలి

యించె వివాహ మొనర్పు మర్కిరిగ్గ

ప. అని యిట్లు.

క. కృష్ణద్రోపాయనుఁడు

గృష్ణుండును ననుమతింపఁ గృతి ద్రుపదుఁడు

కృష్ణమృగశాబలోదనః

గృష్ణ నొసఁగఁ బాండ్వలకుఁ గృప చెలువొండఁ. 184

ఉ. ఈవిధి ధర్మజప్రమాఖు

లేవురు సాత్యవతీయునాజ్ఞచే

ద్రోవడిఁ బెండ్లి యై దుర్రవదు

ప్రహేళ ముండుఁగ నత్తెఱంగు చా

రావళి చెల్పఁగా విని యు

శాత్రుకుఁ యైన నుత్రోధనుండు చి

తావిలమామమం డయి ప

భాంతరసంస్థితుఁడై రయంబునన్. 185

క. ద్రోణకృపభీష్మవిదుర

ద్రాణిశకునికర్ణ సోమదత్త శలాద్య

క్షీణప్రాజ్ఞామాత్య

శ్రేణిం గని పల్కెఁ గ్రార్యశీలితమతిన్లు. 186

తే. వింటిరే పాండవులు విప్రవేషధారు

లగుచు ద్రోవడిఁ బెండ్లాడి రవఁగ వింటి

వారిఁ గెల్చునుపాయంబు మీర లర్థి

మద్ధితాత్మల డెలుపుఁడు మనల కిపుడు. 187

వ. అనిన శాంతనవుం డిట్లనియె.

188

క. కృతపుణ్యులఁ బాండవులం

గృతకమతొన్నెపు నేయుకిడు దవులనె

కృతమగులు యతోధర్మ

సగోజయ యనంగ వినయ ధరణీనాథా.

189

ఉ. ఎచ్చటఁ బాండవాత్మజ ల

హీనగతిఁ వసియింతు రింపుగా

సచ్చట వర్షము ల్గురియు

సచ్చట భూరుహము ల్భుతించుఁ దా

నచ్చట భూమి నన్యవతి

యై కడు సొంపగు భేనునంఘముల్

నిచ్చలు నచ్చటం బిడుకు

నిర్మలదుగ్ధము లధ్యయస్థితః.

190

తే. వితతధనధాన్యసంపద విఱవీఁగి

ప్రజలు ధర్మాభినిరతులై బ్రతుకుఁ గాంతు

రఖలవిప్రులు వేదశాస్త్రానురక్తి

నుండుదురు వారు వసియించునుర్వోయందు.

191

సీ. దివిజనన్నిభులు కాంతేయులు మాకు నీవు

సేయకృత్యంబులుఁ జిక్కఁచడిరె

కాంపిలీనగరిలోఁ గలన తుదానిగతి

గలువఁదే శృంగారంబుఁ గీడి యొకఁడ

యతనిశోర్యంబు నీ కగపడినదియె .యె

టత్యంతబాహుళ్యాధ్యులై న

యమ్మహామహాలకు హరి మాతులేయుండఁ

సతతంబు భద్రము ల్సంఘటించుఁ

దత్సహాయంబుకలిమి గంధవహదీప్త

హుతవహోగ్రప్రభామహాభ్యుదయతేజః

తైరి పాంచాలపతియుఁ గన్యాప్రదాత

యగుట నుజ్జ్వలగతిఁ దత్సహాయుఁ డయ్యె.

192

వ. మఱియును.

198

మ. నరనారాయణు లాదిమాను లరవిం

దప్రోద్భవప్రార్థనఁ

ధరణీభారము వాపఁ బుట్టిరి నితాం

తస్థేమనంశోభితుల్

నరుఁ డస్పార్థుఁడు నందనందనుఁడునూ

నారాయణుం డమ్మహా

పురుషుల్ సౌహృదవృత్తి వర్తిలుదు రిం

191

పు త్నింపి యన్యోన్యమున్.

194

ఆ. విను మజాతశత్రుఁ డనఘుఁడు ధర్మజుఁ

డతని కహితవీరు లవనిఁ గల్గ

రట్లు గల్గిరేని యభివృద్ధి నొందరు

వానిమహిమ మెన్న వశమె చెప్పుమ.

195

ఉ. భీముఁడు భీముఁ డాజుల గ

భీరవరాక్రముఁ డర్జునుండు నం

గ్రామవిహారదుం డహిత

గర్భతమస్త ఫనుండు చాపవి

ద్యామహాసీయుఁ డద్రినిభ

ధై త్ములు మాద్రీసుతు ల్దలంపఁ దా

నామహితాత్ముల న్మనుపు

నచ్యుతఁ డర్మిలి నెల్లవేళలఁ.

196

చ. హరి పరమేశ్వరుండు సఖుఁ

జై నిరతంబును జొరవ నై భవ

స్ఫురణము గన్న పాండునృప

సూనుల కావడ గల్గనేర్చునే

కురుకుల నింతయుఁ నుసావఁ

గోరితినేనియు వారిఁ దెచ్చి ను

స్థిరతఁ బొనంగి యుండు నిటు

నేయక తక్కినఁ గీడగుం దుదన్.

197

చ. అని పల్కిన విని యుధరిపడి కడ్డం డిట్లనియె.

198

ఆ. భీష్మ నీవు ధర్మబృందంబు లెఱుంగుదు

గాని యెఱుంగ విజరకాద్యగతులు

వృద్ధ వగుట నీకు నిని ధర్మములు దెల్పు

వేళ గాని యుద్ధకాల మగునె.

199

క. నీయుద్ధ సెపుణియు ఖా

హాయతశక్తియును గాన తయ్యో నిపుడు కొం

తేయులకు వెఱచితివి నీ

కాయుర్వృద్ధి యగు నింటి కరుగుము వేగఁ.

200

చ. వెఱచినవారిమాటలు ని

వేకధురీణులు విందు రెల్లుము

నైఱుఁగమె పాండునందనులఁ

శృష్టుఁడు నాద్రుపదూండుఁ దోడుగా
నెఱిఁ జనుదెంచిరేనియును

నే నొకకోలన వారిన్లు నే

డైఱ నుఱుమాడినె చెదఁ గ

డిందినుగంటిమి యుల్లసిల్లఁగఁ.

201

వ. అనిన యప్పలుకులకుం గనలి కృపాచార్యుం డిట్లనియె. 202

తే. కర్ణ నీ విట్లు వల్కుడె గంగపట్టి

నతనికిని నీకు గిరిసర్వపాంతరంబు

దుప్రదూఁ బట్టంగ నేఁగిన యపుడు నీదు

శౌర్య మేమూఁబ కరిగె నిజంబు సెపుమ.

203

వ. నరపాలపరిషన్మధ్యంబునం బెద్దలం బరిభవించ వలంతివి

గాని సంగ్రామరంగంబునఁ బలాటాటెండవు గాక ధనుఁ

కౌశలంబు పెఱసి నిలువంగలిగితివే యని పలికినం

గొధించి దందశూకంబుగతి తోషించి కానీనుం డిట్లనియె..

ఆ. భూమినుదుండ వీ వపూవప్రియుండవు

గలదె సభల నీకుఁ గార్య మొకటి.

గోరు ఖడ్గధారఁ గువలయాధీశ్వరఁ

డాజ్యధారఁ గోరు నవనిసురఁడు.

205

మత్తి. బాలు బాలుఁడు వృద్ధ వృద్ధునిఁ బ్రస్తుతించుజగంబునన్

బాల వృద్ధుఁడ పొట నీగతి సగస్తుతించితి భీష్ము నీ

బాలిశత్వము చెల్లునుమ్రొక్క గృహ నృపాలసభాస్థలిం

బ్రేల దేల తలంగు నీకిది పిండివంటలరాశియే.

206

క. అని పలుకుసూతసూతునిఁ

గనుఁగొని దండాహతాహి కై వడి మై డి

గ్గిన లేచి శ్రావణి యుదలు

దిన నాతనిఁ బల్కె గోషదీపశుం డగుచు.

207

ఆ. వృద్ధసేవ నల్పువిధమును బ్రాజ్ఞత

లేదు నీకు నొక్కలేశ మైన

నోరి ! కురుస్యపాలు ద్వారంబునందుఁ గా

లేయకంబుగీతిఁ గూయు దిట్లు.

208

వ. అని వట్టెం బొటవెటికి రాధేయుని ప్రేయగమకించిన

దుర్యోధనుండు లేచి కృతాంజలిమై దేవప్రతకుంభసంభ

వాశ్వత్థామకృపాదులకుం బియంబుఁ జెప్పి యాకలహం

బు మాన్చె నంత విమరుండు ధృతరాష్ట్రుని కిట్లనియె. 209

ఉ. నీతివిదుండు ధీరు డవి

నింద్యచరిత్రుఁడు వృద్ధసేవి ప

భాతబలుండు జేవనతి

దాత్మజా తాయనబుద్ధి విన్ని- మే

లీతటి నీకుఁ బుత్తులకు

నెంతయు పాఖ్యముఁ జెందుఁ గాన నీ

భాతబలుండు లైన యల

పాండవులన్ దయఁ జెచ్చు లా పుగున్.

జ. నీతివిదూరుఁ డుద్ధతుఁడు

సింధ్యచరిత్రుఁడు వృద్ధదూషకుం

జాతతరోపదూషితుఁ డ

కూపబుధిమంతుఁడు నై నవాఁడు దా

మాతులపుత్తుఁ డైన గరి

మన సభ కర్షుఁడు గాఁడు భార్య

నేత తదీయనీతి విని

నవ్వగలం బొగులున్ ధరాధిపా.

211

క. దండీతనము సింగంబులని

నొండొత్తులని గలది బ్రతుకునొత్తుల మోతుల

పాండవులని గలము దిశాత్

నొండొత్తులకుఁ గోల పెట్టనడు నుద్వేదాధా.

212

మ. అని బోధించిన నాంబికేయుఁడు పోయె

పాండవులనుం బెట్టి కుం

తనుసునుండును సీవు మాకు శుభసం

ధాతేల్లటా మీరు చె

ప్పినచందంబునఁ జీయువాడ నని సం

ప్రీతాత్మఁ గావించి యా

భునునిం బంచె నపారవిక్రముల న

క్కంటేయులం జేరఁగన్.

213

చ. పనిచిన నయ్యశోధనుఁడు

పాండుకుమారులశాలి కేఁగి య

ర్హనియతిఁ బూజ నొంది ధృత

రాష్ట్రవిదేశ ములంగఁ జెప్పి య

య్యనఘుల జేవకీసుతన

మన్వితులన్ దుశ్శవదక్షిణీశ్వయం

జనుమతిసేయఁ దోడుకొని

హస్తి పురంబున కేఁగుదెంచినన్.

214

ఉ. దుందుభికాహారవక్రములు

మూర్ఖునిసాదీయఁ లొక్క బట్టి విం

న్నంది నమస్తభూధరగు

హకుహరావతీతల బ్రతధ్వజుల్

గ్రంధుకొనన్ జీతరగజత

రంగులకలకాభటాళి శౌల్య నే

కృందన్త కౌశవంబునఁ బు

రంబు వ్రావేళ మునర్పి రాన్మపుల్. 215

ఉ. ధీయుతు లత్యుదారులు యు

ధిష్ఠిరముఖ్యులు కుంభజస్మగ్గాం

గేయకృపాంబిళీయుల క

కృత్రిమభక్తి నమస్కరించి రా

ధేయసుయోధనాదుల న

తివ్రమదంబున గారవించి తా

రామోక్ష నుండి రార్యనిచ

యం బనుకంప బహూకరింపఁగన్. 216

క. ఈతెఱఁగున పారలు కం

జాతాక్షసమేతు లగుచు సభనుండు తఱిన్

నీతివిదుఁడు విదురుఁడు ప్ర

ఖ్యాతఫణితిఁ బలికె నంబికానుతుతోడన్.

217

సీ. నీతమ్ముడగుపాండునృపనుతుల్ సత్యవ్ర

తిజ్ఞులు సీకు విధేయు లుద్వీ

భ్రాజ్ఞులు జీకృష్ణులు దక్షిణ

లతులపరాక్రము లార్యహితులు

సగుట దజ్జనకాంక్ష మగురాజ్య మొనఁగి వా

రలఁ గూడి మనుము నిర్వాజకలన

నీది భీష్మగురుకృపకృష్ణముఖ్యులకు న
 క్షుతమును ధర్మక్రమంబుఁ దలఁప
 గర్జరూపరూపాప్రభంజనకలితమై ను
 యోధనానల నిహయస్వయోరువిసిన
 మంత్రయు సహించుఁ గావున నయ్యిరువుర
 బుద్ధి వినక కౌంతేయులఁ బ్రోవు మనఘు.

218

క. కావునఁ గుంటీసుతులకు

నీ వింద్రప్రస్థనగర మిమ్ము సుభేచ్ఛ
 భూవర తనయాన్వీతుఁడ
 వై వెలయుము కీర్తశోభి పై విశ్వమునన్.

219

ఉ. అని విదురుండు బెల్పుటయు

నాధృతరాష్ట్రుఁడు గుంభజన్మశౌర
 తనవకృపాదినజ్జనవి

తానము లుల్లసలంగఁ బాండునం
 దనులకు నర్ధరాజ్యము ము
 దంబున. నిచ్చె ననంతరంబ య
 య్యనఘు లశేషబాంధవన

మన్నితులై చని రాధ్యసమ్మతిన్.

220

క. ఇంద్రవిభవమున నీగతి

నింద్రప్రస్థంబు చేర నేగఁగ నదియున్

రుంద్రమ్మగాకీర్ణంబై

సాంద్రలతాగుల్మసాబనంసృత మగుటగా.

231

వ. కనుంగొని ధర్మనందనుండు.

223

మ. ధృతరాష్ట్రం డతితోషదూషితోడు ధా

తీర్థాక్షదానోపధి

స్థితి నీకానన మిచ్చె జ్ఞాతిజను తి

స్థి జ్ఞాతినజ్వైభవో

న్నతి సైరింపంగ నోపువారె పలుకుల్

నవ్యామృతాసారముల్

మతి దీప్తాన్నియుపో సగోత్రులకుఁ ద

న్మాహాత్మ్యము ల్వింతలే.

223

అ. ఇమ్మహోగ్రవిపిన మెట్లు పురంబుగాఁ

జేయువాడ ననుచుఁ జింతఁ గలఁగి

యంబుబాయతాక్షు నడిగిన నమ్మహా

పూరుషుఁ డనియె ధర్మపుష్ట్రితోడ.

224

క. నను నెఱిగి పూజనల్పిన

యనఘులకుఁ వాంఛితాధికార్థము లబ్బు

వినుము నను మించుపాత్రం

బెనయఁగ వేత్తోడఁడు గల్గుజే విశ్వమునన్.

225

తే. అనఘ మధ్యాహ్న పేర సమాగతుఁ డగు

నతిథి ననుఁ గా శివంగు విజా వేదనిఁ బూజ

నేయు ధర్మాత్ముఁడు జ్వలశ్రీనమృద్ధిఁ
బ్రబలు నతిథిని మించుపాత్రంబు గలఁడు.

226

ప్ర. విభవముకొలంది నొసంగక వితతహోభ
కలితుఁ డగు మాసవుండు దుర్గతులఁ జెండు
మఱియు నాతండు నూలుజన్మములదాఁక
నతిదరిద్రితచేఁ గుంతు నవనినాథ.

227

తే. కొంచె మైనను ఘనమైనఁ గులిలవడక
పాత్రభూతున కిచ్చుట పాడి మనుజుఁ
డన్నజలదానకుశలశాక్యములఁ జేల్చి
యాచకులయాస దీర్పంగ నగు నృపాలు.

228

క. పాత్రప్రదానమహిమః
 ధాత్రీశ్వర యల్పమైన చా నధికంబాఁ
 బాత్రంబ నేనె నన్ను న
 కృత్రిమగతిఁ బూజనీయు మిచ్చెదఁ గోరుకొన్.

229

చ. అసప్రదం వన్యమూలక ఘ

లాజ్యపయోదధిముఖ్యశివ్యశ.

సూనికర మిచ్చి ధర్మజుఁడం

తోయదనాభునిఁ బూజసేసె న

య్యసఘ్నుఁడు ప్రీతుఁడై యవుడ

యామరవర్గః జూచి పాండునః

దనులకు నొక్కవట్టగా ము

చారగతిన్ సృజియింపు మీ వసన్. 280

క. అపు డాతఁడు నిండ్రవ

స్థపురము నిర్మించె శిల్పచాతురిచే నిం

ద్రపురవరలక్ష్మి మిగిలిన

యవనిమితశ్రీసమృద్ధి సలరారంగన్. 281

ఉ. హస్తపురంబు దానిపది

యూటవపాలునుఁ బోలకున్న ద

వృస్తుసమృద్ధిచే నిటియె

స్వర్గపురం బని సర్వభూభుజిల్

ప్రస్తుతిచేసి రన్నగిరిఁ

భాండుస్పృశాలక ! యంత ద్వారకా

వాస్తునియానఁ గైకొని థ

వత్సుతు లందు వనించి రేవునన్. 282

అ. అట్లు అవ్వరమున ననుపమనై భవ

కలితు లగుచుఁ దనిరి రలఘుమహిమ

ధరణినాథ నీదుతసయుల కీజగ

త్రయి నసాధ్య మెద్ది తలఁచి చూడ. 283

వ. అని తెల్పిన పాదకునకుఁ బాంథూరా జట్లనియె. 284

ఆ. కర్మదూరులకును ధర్మరారులకు న్వ

ర్గంబు చొరఁగరాదు బ్రహ్మశ్రీ

ధగ్మగగ్మపలకు నిర్మత్సరులకును
నత్ప్రజేశకలన దీనరు నండుగి.

235

నీ. బునాబుజనాన్మగితపటుపుణ్యలభ్యమై
యమరసయమగలోక్షమున నెనఁ
దారితమృగమునఁ దగుభగినియను
యమకేంద్రసింహాసనపుష్పగర్భిణి
దగియె హృదయపుష్పగర్భిణి
ధనమదాంధులనై తత్కృతు హాసయి
కునికి నిర్జరసభ శున్నవాడ.

నల్లు గావున మత్సుతుం డైనధర్మ
రాజనొద్దకు నీవేగి రాజసూయ
యాగ మొకరింపఁ బనుపు మీ వతని దాన
శక్తిసగన వనించెద సయమింద్రి.

236

క. అని పాండుఁ డనున నారథ
ముని యింద్రప్రస్థనగరమున కరిగి పృథా
తనయాగ్రణిఁ గనుఁగొని యా
యమకుఁ జనకునినిదేశ మంతయుఁ దెల్పె.

237

క. యమసంగననుఁ డపు డానం
యమశోభితు నాజ మూలి సమరిచి ఘడనా

- గముగతి సలరుచు నయ్యా
గము శేయాగఁ బూని మానిఁ గని యిట్లనియెన్. 238
- అ. షికఁడు సేయుధర్మ మొనరంగ నన్యున
కెట్లు యెందు సన్మునీంద్రచంద్ర
తలఁప నితరునకును ఫలమిచ్చెనేనియుఁ
గర్త కెట్లు ధర్మగరిమ వెలయు. 239
- న. సర్వజ్ఞాండప్ర సీపుదక్కం దక్కినవా రోప కీనంశయంబు
వాపవే యని యడిగిన నతనికి నారదుం డిట్లనియె. 240
- తే. ధర్మనూక్ష్యంబుఁ జెల్పెద ధర్మరాజ
వినుము తథ్యంబు నీవల్కు వేఱ యొకఁడు
సేయుపుణ్యాంబు లితరులఁ జెంద నైనఁ
ధనయుఁ డొనరించు సుకృతంబు జనకుఁ జెందు. 241
- న. తనయుఁడు సల్పునత్కియకుఁ
దండీయ కర్త యగు జగంబున
మును పతి భార్యగర్భము న
మున్నతవైఖరిఁ జొచ్చి పుష్కరజై
జననము నొందుఁ దానె విల
సద్గతిఁ దండ్రీయనూ కుమారుడై
ఘనుపగు పార లిద్దఱకు
భేదము లేదు తలంచిచూచినన్. 242

శే. గీపమునఁ బుట్టు వేఱొందుగీపమట్ల
జనకువలనఁ దనూజుండు సంభవించు
సట్లు గావున ధర్మాత్ముఁ డైననుతుఁడు
తండ్రిఁ దరియింపఁగాఁ జేయు ధరణినాథ. 243

క. తనయుం డధర్మరతుఁడై
జనకునిదుగ్గతులఁ జేర్చు జనములు సుతులగా
మును పెక్కండ్రం గోరుదు
రసభూ యం దొకఁడు సుకృతి యగునో యనుచున్. 244

క. పాపముసేయరు పాక్షిణు
పాప మిహాముత్రపైరి పాపాత్మునితో
నేపాందఁ జెలిమిచేసిన
యాపురుషుఁడు తత్సమానుఁ డగు నిక్కముగా. 245

సీ. అభుకర్ముఁ డగువాఁడు యమలోకమున కేగి
యందు నారకదుఃఖ మనుభవించి
వెండియు ధరఁ బ్రభవించి తద్వాసన
నెనసి కుందుచు నుండు నెట్లు అనిన
నసివ త్రవనవాని యగునట్టి మనుజుండు
వికలాంగుఁడై ప్రభవించుఁ జూపె
తప తెలకటాహనువుఁ డౌమర్త్యండు
రాజయత్ముఁ గృగించు రాజతిలక

మఱి నిరుచ్ఛాస్వగతుఁడై న మానవుండం
 శ్వాసరోగాధ్యుఁ డగు నిట్లు జగతిఁ బుట్టి
 భూరిపూర్వాఘనంస్కారకారణయును
 బాప మొనరింతుఁ గ్రమ్మఁ బంచజనుఁడు.

246

నీ. కావునఁ జిత్తవాక్కర్మకృతంబైన
 తావంబుఁ బాపంగఁ బ్రాచితంబు
 గౌతమీపుష్కరగంగావినదులలోఁ
 జేయంగఁ దగు నట్లు చేసెనేని
 వేచినగింజల వెన నంకురంబులు
 గలుగనిగీతిఁ బ్రౌఞ్జన్మకలుష
 పాసన యణఁగు భూవల్లభ యట్లు పం
 యశ్చిత్త శుద్ధాత్ముఁ డగునరుండు
 వెండి దురితంబు లొనరింప కుండవలయు
 ధర నహంకారధనలోభదర్పకలనఁ
 గలుష మొనరించి మరల దుర్గతి వసిండుఁ
 గలుషభోగవిరామంబు గలుగ దెప్పుడు.

247

తే. సీవు హరిభక్తుఁడవు ధర్మనిపుణమతివి
 రాజశూయంబు నేయును రాజనర్య
 యజ్ఞకర్మంబు ధర్మంబునందుఁ బెద్ద
 యఖిల్లోకాదిపూజ్యఁ డయ్యజ్ఞకర్త.

248

శా. సామూహ్యానయనినాదమేదురము దీ
 డాహోమహామాత్యత
 వ్యోమస్థానము భవ్యజౌవ్యవిభవా
 మాతీక్రియభ్యాగత
 శ్రీమన్నిగరసంఘసంకులము నై
 చెన్నొందుజన్నంబు శ్రీ
 రామాజాని కనంతహర్షకరమై
 కాగిల్లు నుర్వీశ్వరా.

249

తే. భాగ్యునియందుఁ దెలిదీవి బదరికావ
 సమునఁ గలశాబ్ధి డెకుంతనగరి మాని
 చిత్తముల నుండొకరణి లక్ష్మీధవుండు
 నవనవాటిక నుండొ సస్సంకోయంబు.

250

వ. కాపున మఖం బొనరించి హరిం బ్రీతాత్మఁ జేయు మని
 తెల్పి నాగదుం డరిగిన.

251

ఉ. ఆయత తేజాఁ జైనముని

యాసతి జన్మము నేయఁబూని తా
 నాయెడ ధర్మరూపఁడౌ
 దధ్వరకార్యము నిర్వహింపఁ జ
 క్రియునుఁడే సమర్థుఁ డని
 యాత్మఁ దలంచి యసంతరంబు య

త్తోయజనాభునిం బిలువ

దూతజనాంబులఁ జంచె నర్పితిగా.

253

తే. ద్వారవతి కేగి వారలు వాసుదేవుఁ

గాంచి ధర్మజుఁ డనిపినక్రమము దెల్పు

నపుడు శిశుపాలుపై దండయాత్రసేయఁ

బయనమై యున్ని నెన్నుండు బలునిఁ జూచి.

258

క. ఆర్య సుహృత్కార్యము సుర

కార్యంబును నొక్కసారి గదిరెన్ ధీచా

తుర్యమునఁ దెల్పు మిం దే

కార్యము సేయంగ నగు జగద్ధిత మొనరగా.

254

తే. అనిశ విని యాప్రిలంబ జెత్యారి వల్కె

నిపుడు శిశుపాలుఁ దెగటార్చు టిదియ మేలు

ప్రబలతరుఁ డగునభియూతి పైని గతుగ

నిదురవచ్చునె కంటికి సీరజాక్ష.

255

క. హలహతి నజాండభాండం

బులు చక్కడఁచెద నరాతిఁ బొడుచుట యరుదే

నిలూపుము సేనలఁ జైద్యుం

బొలియించెద సేన యరిగి పురుషవ్రవరా.

256

వ. అని పలికిన.

257

క. అద్ధీరవరుని నడిగిన

పద్ధతిఁ దను నడుగఁ గార్యభాగజ్ఞుండై

ఋద్ధిం గీష్పతి కేస యగు

నుద్రవుఁ డిట్లనియె నయ్యదూర్వహుతోడకా.

258

ఉ. లొర్కుఁడు తేజముం బలధి

యంబులు గోరినమాడ్కి విశ్రుతో

దర్కమహాఫలజ్ఞుడవు

తామరసాయతనేత్ర నీవు మ

త్కర్కశభాషణశ్రవణ

కాంక్ష యొనర్చితె సీదుసన్నిధిం

దర్కకళాప్రవీణుఁ డగు

దైవతమంత్రియుఁ బల్కనేర్చునె.

259

ఉ. ఐనను నాకుఁ బోలినకి

య నివ్వరింటే మఖంబు సేయఁగాఁ

బూనిరి పాండునందనులు

భూనుతవైఖరిఁ దత్కీయాశునం

ధాన మొనర్చు తే తొకఁడు

దక్షుఁడు గల్గునె నీవుదక్క నీ

మేనమఱిందు లార్యజన

మిత్రులు వారలఁ బోచు టొప్పగున్, 260

వ. కాంతేయులు నీయధీనులు గావున నచ్చటికిం జని తదీయా

ధ్వరకాశ్యభారంబు వహింపందగు నదియనుం గాక. 261

ఉ. పంకజపత్రనేత్ర శిశు

పాలుఁడు నచ్చటి కేగుడెంచుఁ గూ
లంకవగర్వదుర్వహంబ

లంబున నిన్నుఁ దిరస్కరించి ని
శ్శృంగఁ జేలంగు రాజవరి

షడ్గతు నాఖిలచిత్తు మత్తు నా
పంకనె తుంప్రపరాజె నుర

వార ముదారముదబ్ధిఁ జేలఁగన్. 262

క. కాపున ధర్మజుపాలికిఁ

బోవుట నీతి యని తోఁచె బాలుపొందఁగ నా
భావంబున నట మీఁదట

జీవరచిత్తంబు సర్వజేనప్రసరా. 263

వ. అని తెల్పిన.

264

క. ఉద్ధవుని మెచ్చి లోకకు

భోద్ధనసంధాత పూరుషోత్తముఁ డయ్యాయ్
గోద్ధరణసిద్ధమతిచే

సద్ధర్మజుపాలి కరిగె సామాత్యుండై. 265

వ. అప్పుడు.

266

ఉత్సా. భ్రాతృసహితుఁ డగుచు ధర్మరాజు వాసుదేవు వి

ఖ్యాతభక్తిఁ బూజపల్పి యాగకరణవాంఛ నా

2015
12-12-71

- శీతలం జనించె దన్మహీయధర్మ మీవు నం
ప్రీతి నిర్వహింపు మనుచు బేర్చి వేడె నాయనక. 267
- వ. కృష్ణదేవుండును విశ్వంభరాభారహరణంబునకు నిదియె
నీజం బని విచారించి యిట్లనియె. 268
- ఆ. అనఘ రాజసూయయాగంబు సేయంగ
దలచితేని విశ్వధాత్రి గలుగు
నవనిపతుల గెల్చి యగిగొనవలయు ని
య్యదియె ధర్మమునకు గుదారు తలఁప. 269
- క. మున్న జరాసంధస్పృశ
మన్నిగొనగవలయు వాడు మడియక శృప నీ
జన్నమున హవిర్భాగము
లన్నిగదల లంద రతిభయాన్విత లగుచుక. 270
- క. అని పక్కి ధర్మసందను
ననుమతి గొని పవనసందనార్జునయుతుడై
చనియె భూసురతేషం
ఋష హరి మగధాధినాగుపొంక మడంపన్. 271
- క. అద్వారంబున నరిగి గృ
హద్వారము జేరి యమ్మహాత్ములు ముగురుక
విద్యన్ముద్ర నిలిచిన
దద్వారస్థితఁడు జెల్పె ధరణిపుతోడక. 272

సీ. ఆజరానంధుఁడు ననిశంబు ఖాసుర

వరులఁ బూజ యొనర్చువాఁడు గాన

నలరి చిత్తంబునఁ దలఁచె నిట్లని వీరి

వాంఛితార్థము లియ్యవలయు నిప్పుడ
నైశ్వజేవక్రియావసరసమాగతా

తిథివర్గములయాశ దీర్పఁ బాడి
సమయసంప్రాప్తుల విముఖులఁ గావించు

జీవనంబునకంటెఁ బావు మేలు

లలితమాధుర్యధుర్యఫలంబు లొనఁగి

తరువ్వలెనను బ్రాణులఁ దనుపుచుండు

వది తదీయస్వభావంబ యాగుణంబు

మూదృశుల కెల్ల బోధింప మతము గాడె.

273

వ. అని తలపోయుచుండె ననిన విని శౌసకుఁడు సూతున

డిట్లనియె.

274

ఆ. అఖిలధర్మవితతి నవనిపై నిలువంగ

నవతరించినట్టి యంబుజాక్షుఁ

డతిథిపూజ నల్పు నతిధర్మయుతు మగ

భేషు నేల దునుమ నిచ్చయించె.

275

వ. అని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె.

276

సీ. పరదారహరణంబు పరవంచనంబును

నిజకులోచితకర్మనిరసనంబు

సాగ్నిషసద్భృందసంపరిత్యాగంబు

సంతతదుర్జనసంగ్రహంబు

సకలజగజ్జాలసంక్షోభకరణంబు

భూరినిజోదరపూరణంబు

సనిమిత్తహాసనపాపానుచింతనములు

నిర్దయత్వము వృద్ధసిందనంబు

నెవ్వనికి నైజగుణము లాహీనమనుజుఁ

డాట్టినుకృతంబు సల్పిన నేపడంగు

భన్మవిన్యస్తహన్యంబుభంగి యగుచుఁ

గిరటిభుక్తకపిత్థంబుకరణి యగుచు.

277

వ. జరాసంధుండు జగత్సంతాపకరుండై దుర్వృత్తిం బ్రవ

ర్తించుఁ గావున నద్దేవునికార్యుణ్యంబునకుఁ బాత్రుండూ

గాఁ డయ్యె నది యట్లుండె నట్లతం డప్పురుషప్రకాండూ

డగ్గటం జని ప్రాంజలి యై యాతిభేయంబైన యిష్టా

న్నం బొసంగి సంతృప్తులం గావించెదం గొనుం డని

ప్రార్థించిన వానికిఁ గృష్ణుం డిట్లనియె.

278

మ. సురవిద్యోసివి సర్వభూభుజులు నం

క్షోభింపఁగాఁ జేయు డి

ద్ధరకున్ దుర్భరభారభూతుఁడవు మి

థ్యాదృష్టి వీధామణో

త్కరముల్ సమ్మగరాదు మాకుఁ గదు నిం
 ద్యంబైన నీయన్న మే
 కరణి గ్రాహ్యము నీమనం బిరవు ని
 స్కారుణ్యనంపత్తిన్.

279

తే. సత్కు లీనతయును ముదుసలితనంబు
 సిరియుఁ గలిగిన దుష్టుండు శిష్టుఁ డగునె
 సాధుసజ్జనమానసశల్యతుల్యుఁ
 డైనమనుజుండు సాధు వెట్లనఁగఁ బరగు.

280

వ. అనిన విని యాతం డిది దానసమయంబు మీకెద్ది గావ
 లసిన నిచ్చెద నడుగుం డనినఁ గృష్ణుండు శక్తి గలదేని
 మాతోఁ గయ్యం బొసరింపు మని పలికిన నగి వాఁ
 డిట్లనియె.

281

శా. మీర ల్విప్రులు శక్తిహీను లధము
 ల్మృష్టాన్నసూపాజ్యముల్
 గోరంగఁ దగుఁ గాక మాదృశులతో
 ఘోరాజి చేయ న్మదిం
 గోరం జన్నె వసుంధరాధిపులతో
 ఖోణీనురు ల్విరులై
 పోరం జేతుదురే మనం దలఁచినం
 బొండింక మీయిండ్లకున్.

282

క. సమరముసేయఁగ నాత్మో

సము లెందును లేరు మీ రశక్తులు రణరం
గమున న్నిలువ సమర్థులె
యమితబలోదగు నన్ను నాఁగంగలరే.

283

తే. కలహ మొనరించుకోరిక గలిగెనేని

యట్ల కావించు విప్రవేషాధ్యు లగుచు
నేగుడెంచితి రిందు మీ రెవ్వ రేమి
పనికి నింతయుఁ దెలియంగఁ బలుకవలయు.

284

వ. అనిన వానికిఁ గృష్ణుం డిట్లనియె.

285

ఉ. భీముఁ డితం డితం డహిత

భీముఁడు ఫల్గునుఁ డేను గృష్ణుఁడన్
బ్రేమను రాజసూయ మొన

రింపఁగ దీక్ష వహించె ధర్మజుం
డేము దదాజ్ఞ ని న్గలువ

నిచ్చటికిం జనుడెంచినార మీ
ట్లామఘలీల కెన్నఁ బ్రథ

మాంగము దుర్జనశీక్ష గావునన్.

286

వ. అనిన విని యతండు దండతాడిత భుజంగంబుభంగిఁ
బొంగి యప్పిశంగచేలునిం గనుంగొని.

287

నీ. ఓహో సుయోధనుం డొకయూ రొసంగిన

బ్రతుకుధర్మాత్మజుపనుపుచేతఁ

జనుడెంచితే నీవు సత్యంబు పలికితి

చనుఁ జను నీకు నజ్ఞనపరికిని

శమనాత్మజుఁడు నీవు సమరపరాక్కులు

లెంతయు దుర్బలు లేని చెప్ప

యుద్ధరంగమున మున్నోడి వెండియుఁ బాండ

శ్రులఁగూడి నను గెల్వఁ దలఁచితొక్కొ

యహహ నీనత్త్వ మెఱిగినయదియె తలఁప

బాలుఁ డబలుండు నరుఁడు గోపాల వీఁడు

కలను గావింపఁ జాలఁ దిక్కడిదిబలుఁడు

భీముఁ డొకరుండె నాతోడఁ బెనఁగ పలఁతి.

288

క. అని పలికి మగధనాథుం

డనికిఁ బిలువఁ బవనతనయుఁ డాయితమై గ్ర

క్కున నెదిరి పోరఁ గ్రీడియు

వనజదళాక్షుఁడును హర్షవననిధిఁ జేలన్.

289

తే. సమర మొనరించి రప్పు డయ్యమితబలులు

సమబళంబున భీమవిక్రమనిరూఢి.

సమదగణములు వోల్కమయాశముల నిల్చి

సమవధానత వీక్షించి సంభ్రమింప.

290

ఉ. ఒండొరుఁ గిట్టి పట్టుదును

నొండొరుఁ బాయుదు డాయుచున్ మహా

ద్ండతలప్రహారహతిః

దద్దయు దద్దరిలంగఁ జేసి దో
శ్చండిమఁ గూపుచుగా మదగ
జమ్ములచందమునం జెలంగి యా
దండిమగ త్వెనంగిరి ని
భవదతాడనపీడనోద్ధతిగా.

291

వ. ఇట్లు ఘోరయుద్ధంబు సేయునెడ.

292

ఉ. గంధవహతృజం డపు డ

ఖండితనత్త్వసమగ్రతఁ జరా
సంధు మహాగ్రకాయము వె
సం బెనువ్రక్కలు చేసివెచి త
ద్భంధుల కెల్ల సాధ్వసము
దార్కొన బిట్టుగ నార్చె నర్వది
క్లింధురకర్ణము ల్వగులఁ
గృష్ణుఁడు జిష్ణుఁడు సంతసిల్లఁగన్.

293

వ. ఇట్లు భీమసేనుండు జరాసంధుమేను రెండువ్రయ్యలుగాఁ
జేరిపై చె ననంతరంబ వాఁడును జర యనురక్కసిచేత
సంధింపఁబడి లేచివచ్చి.

294

తే. బవర మొనరింపఁ గరువలిపట్టి వాని
నట్ల చీరిన వెండియు నధుకుళొనియెఁ

జెలఁగి పలుమాటలు లీగతిఁ జీరివై ప
నదుకుకొని వాఁడు గ్రమ్మి నని యునర్చె. 295

న. అంతఁ బడునొకొండవయుద్ధంబునందు. 296

తే. పవనజాఁడు చూడఁ దృణము చేబట్టి చీరి
యవల నీవలఁ బడవైచె నచ్యుతుండు
తత్ప్రకారంబు గని వానితనువుఁ జీరి
వైచె నత్తున్కు లీవ లావలగ నతఁడు. 297

వ. అప్పుడు సురలు పరమహర్షంబునఁ గుసుమవర్షంబులు
గురియించుచు నిర్భయంబున వర్తిల్లి రిల్లు విజయంబు
గైకొని విజయాగ్రజుండు 'తమ్మికొలంకునం గ్రీడించు
మత్తకరిం బురుడించె నంత. 298

చ. అనిలజుచేత నిట్లు మగ

ధావనిపుం దునిమించి తద్గృహం
బునఁ జెఱ నున్న భూపతులఁ

బొల్పమరగ విడిపించి వాని నం
దను సహజేవుఁ దత్పదము

నం దగ నిల్పి తడియసూత్నర
త్ననికరముఖ్యవస్తులు ము

దంబునఁ గైకొని కారి గ్రమ్మనఁ. 299

తే. అనిలజార్జునసహితఁ డై యరుగుదెంచి
యమృతనూజునిఁ గని మగధాధినాథుఁ

దునుమువృత్తాంత మాద్యంతమును వచింప

హర్షనారిధి నోలాడి యతఁడు వల్కె. 800

సీ. జగదీశ నీకు నసాధ్యంబు గలదె నీ

నిశ్చయింతులు నిగమవితతి

కర్తృభోక్తృ గారయితన్త నీవ

ఫలదాయకుఁడ వగు ప్రభుఁడ, వీవ

నీయనుగ్రహమున నిఖిలాపదలు మున్ను

గడచితఁ బ్రభాతఁ గాంచఁగంటి

రాజసూయమహాధ్వరంబు నేయించి మ

జనకు వాంఛాపూర్తి సలుపు మింక

శంఖచక్రగదాహస్త జటజనేత్ర

భూతభావన భూతేశ పీతవనన

చి. ద్వారకావాస కేశవ వాసుదేవ

నన్ను రక్షింపు మిదె నీకు నతి యొనర్తు.

801

వ. అనిన భగవంతుం డిట్లనియె.

802

ఆ. దుష్టనృపుల నెల్లఁ దునుమక రాజసూ

యాధ్వరంబు సాగ దవనిపాల

యప్రమేయసత్త్వ లవనిపుల్ రావణ

సములు పెక్కు గలరు జగతిలోన.

803

క. ఆరావణుఁ దునుముట్టకై

శ్రీరాముఁడు రవితనూజుఁ జేపట్టి నునా

నీకనుతుఁగ వాలిం గది

వీరున్ సమయించె నొక్కవిధియుచేతన్.

804

వ. రాఘవుం డవ్వాలిం దుగ్రించి త్రిలోకవిజయుం తగురాజు
గుండు సమసినవాఁడకా నూఁటిల్లె నవ్వాలివరాక
మాతిశయం బొకర్ణింపుము.

805

చ. వననిధిఁ గ్రుంతి యొట్లవగ

వల్లభుఁ డొక్కట సంధ్యవార్షుచుం

దనసయి దాడిబెట్టు బల

ధర్మితు రావణుఁ జంకఁబట్టి చ

య్యత నిజవాలరోమమున

నంటఁగఁగట్టి రయంబునం జతు

ర్వనధుల ముంచెఁ దత్సుభట

వర్గము దోమలలీలఁ దూలఁగఁ.

806

వ. అంతఁ బులస్త్యప్రార్థితుండై యంభోజసంభవుం దారా
వణు విడువు మని వాలిపాలికి నొక్కదూతం జూచిన.

ఆ. భాతమీఁద నలిగి తల్లోక మంబుధిఁ

గలుపువాఁడ ననుచుఁ గవివరుండు

తోఁకఁ జాట్టఁబెట్టు ద్రుహిణుండు ఫీతిల్లి

యరుగుదెంచెఁ దాన యతవికడకు.

807

శా. ఆకంజోద్భవుప్రార్థనంబునఁ బ్లవం

జాధీశ్వరుం డంతఁ డ

శ్లోకోన్మూలనవాంఛ మాని యట మహా
 లోకేతునప్తా సురా
 నీకారిక వశకంఠరూ విడిచె నె
 తే విక్రమప్రక్రియం
 బాకారిప్రముఖామరాఘముఖా దక
 బల్కాఱు గీర్తింపఁగఁ. 809

ఆ. వృథులలోమబంధవీడదే జర్జరి
 తాంగుఁ డగుచుఁ బోయి యానారభర్త
 జెంది నర్వలోకవిరతి బాధించె దు
 ర్జనుఁడు శిక్షఁ జెంది సాధుఁ డగునె. 810

ఆ. పరవిహింసనంబుఁ బాపవర్తనమును
 జగతి ఖలుల కెన్న నహజగుణామం
 లట పునర్భవంబు సంధియుఁ బరహింస
 మానలేరు వారు మనుజనాథ. 811

వ. పతివ్రతయైన యతివ పురుషు ననువర్తింతునట్లు సాధు
 త్వంబును ఖలత్వంజును జన్మజన్మాంతరంబులఁ బాముక
 ప్రాపించు ఖలులకు నిహపరస్థుంబులఁ దూరంబు లగు. 812

క. ఆరావణుండు రాముని
 చే రణమున నిహతుఁ డగుచు శిశుపాలుండై
 ధారుణి జన్మించె దురా
 చారుండును భూరినర్త్వసంపన్నుఁడౌ నై. 813

వ. జరాసంధుండు హతుర దయ్యో శకుచాలంబుఁ నమసిన
వాఁడుగాఁ దలంపు మింక దుర్యోధనదుశ్శాసనకర్త
శకునిశల్యవ్రభృతి నరవతు లొక్కొక్కతారణంబున
హతు లయ్యెద రనిన విని ధర్మరా జిట్లనియె. 814

అ. అజరాసుతుండు హతుఁడైనఁ దాదృశ-
క్రూరధరణిపతులుఁ కోటి గలరు
వారి నెల్లు గెలువవచ్చు నాయనుజు ల
వృనికిఁ బూనఁగలరె పద్మనాభ. 815

వ. అనివం గృష్ణుం డిట్లనియె. 816
శా. రాజవ్యాజమునం జనించు దనుజు

వ్రాతంబులం ద్రుంప నం
భోజప్రోద్భవుచేతఁ బ్రార్థితుడనై
పొల్పొంది కృష్ణాఖ్యచే
నే జన్మించితి యాదవాన్వయమున
స్వశ్వేశ్వరుం డైన యం
భోజాక్షుండఁ జూచి యెఱుంగు మిదె నా
భూపాలచూడామణి. 817

తే. అజుఁడు సృజియింపఁ బాలనం బోచరింతు
నేను; హరియించు శంఖుఁడు సృపవరేణ్య
హరుఁడు నాశక్తిఁ గొని ప్రోచు నరసి జగము
లేను హరుశక్తిచే హరియింతుఁ జూపె. 818

ఉ. అక్షయదివ్యవిగ్రహంబుల
 మన హయందును నేనెఱవనైనట్లు
 శిక్షణరక్షణక్రియలు
 నేయుడు నుండును మర్న భంగి నీ
 రాక్షసరాజరాజి నను
 రంబునఁ గీటకకోటాంబోల నే
 శిక్షణ మాచరింతు నృప
 తేభర వియరంగులంగ నేటికి. 819

తే. శివునిఁ బూజించి నను వెలిసేయునతఁడు
 శివుని దూషించి నన్నుఁ బూజించునతఁడు
 రామనులు వారే తిరువురు ధరణీలోన
 లేడు హరునకు నాకును భేద మధివ. 820

క. భాత్రీశ కాశికాది
 తేత్రంబుల నిరువురము వసింపుడు మొలదిన్
 సత్తాశనులం బోచి జ
 గత్త్రయిఁ గల దుష్టమతుల ఖండింతు మొగిన్. 821

శ. శివుఁ డర్జునుండు ధరణీ
 ధవ నే నారాయణుండ దైత్యవధార్థం
 బవని నుదయించితిమి యి
 ట్లవినాభావంబు మాకు నను వసు నెపుడున్. 822

వ. అని యానతిచ్చి భగవంతుండు నీయమిచ్చి యానతిచ్చి నట
ప్రసాదించు నిజకత్తి కుమారిని నిర్వహించు భంజం బనిదిన. 828

ఆ. నిర్వరరాజనందనుడు

నిర్వరరాజనందనుడు

దుర్జయ నైవ్యసందనుడు

దుర్జయ నైవ్యసందనుడు

తర్జయ నైవ్యసందనుడు

C18. తర్జయ నైవ్యసందనుడు

తర్జయ నైవ్యసందనుడు

యంభులు గొనియె మగంటిమిన్. 828

ఆ. అట చనంగఁ గొంద జవనిపు లివ్వరుఁ

దొడరవళ్ళయె మనకు ద్రోణుఁ డనుపఁ

బట్టి తెచ్చె నట్ట ! పాంచాలనాయకు

సంగరాంగణమున భంగవతిచి.

825

తే. యంత్రమత్స్యంబు భేదించి యవనిపతుల

నాజి నోడించి పరిణయం బయ్యెఁ గృష్ణ

నమరవతి ఖండవం బేర్చె ననుచు ఖితిఁ

జెంది కప్పం బొసంగి పూజించి నతని.

826

వ. అంత.

827

ఉ. కొందఱు రాజనందను ల

కుంతిదర్ప మెలర్పఁ జేరి ను

కృందననందనుం దొడరి

కయ్య మొనర్చిరి తత్పరాక్రమం

బెందును మున్నెఱుంగమి మ

దేభశతాంగతురంగపంక్తితో

నందఱు నై కమత్యమున

నాహవదోహాలతన్ శరయంబునఁ.

౩౨౮

ఉ. అర్జునకీర్తి శాలియు న

యానయశౌర్యవిదుండు నై న య

య్యర్జునుఁ డాన్యపాలకుల

నందఱు ఘోరరణంబులోన వి

స్ఫూర్తితలీలచే గలిచి

పుష్కలనిష్కమణివ్రతాన మ

త్యూర్జితవృత్తి వారిదెన

నొప్పుగఁ గైకొని యేఁగ గ్రక్కునఁ.

౩౨౯

వ. ఇత్తెఱంగున నొత్తరీయు లగు ననేకదేశాధిపతుల నొడిచి

యనంతకాంచనమణిగణరాను లప్పనంబు గొని హిమా

చలంబును మానససరోవరంబును నతిక్రమించి యక్షకి

న్నరగంధర్వనివాసదేశంబుల కరిగినం దత్రత్యు లగు

ద్వారపాలకు లర్జునున కిట్లనిరి.

౩౩౦

క. మనుజులకుఁ జొర నశక్యం

బసఁగూ యిదేశ మింక నవలఁ జనకు మే

పని కీచటి కరుగుడెంచితి

వినుసింపుము నీదుతెఱిగు విస్వప్రముగన్.

831

ఆ. అనుడు ధర్మరాజయాగార్థమై దిగ్గ

యంబునేయ నిటకు నరుగుడెంచి

నాడ నర్జునుడ ధనంబు దత్ప్రీతిగా

నొసఁగి తద్వశగతి నుండుఁ డీరు.

832

వ. అనిన.

833

ఆ. వాధు నుల్లసిల్లి పానవి కమితహి

రణ్యరత్నరజతరాసు లొసఁగి

రక్తు గెలిచి ధనముపార్జించి యతఁడు ధ

నంజయాఖ్యఁ దనరె నాటఁగోలె.

834

వ. ఇత్తెఱంగున నుత్తరదిశ్చరేంద్రుల గెల్చి నరుం డనేకసర

ఖరోష్ట్రకరిహరిశతవాహ్యాం జైన ధనంబు దెచ్చిసం

జూచి ధర్మజుండు.

835

క. నిజభుజబలమున ధరణీ

భుజులం దుర్జయుల గెలిచి భూనుతగతిచే

నిజయము నొందితి గావున.

విజయాఖ్యవహింపు మీవు విశ్వములోనన్.

836

గ. అని యతని మన్నించెఁ దదనంతరంబ.

837

ఉ. ధీచరితుం డదభ్రరవి

తేజుఁడు వాయుసుతుండు ధీరతఁ

బ్రాచికి నేగి యందు శిశు

పాలముఖాపనిపాలురం ద్రియా

మాచరులక జయించి గరి

మక మణిహాటకముఖ్యవస్తు లు

గ్నిచర * ఖేదరప్రతి

విస్మయ మందఁగఁ జెచ్చె గ్రక్కునక.

ఉ. దక్షిణదిగ్గయాగ్రము ము

దం బడరక నహజేప్రఁ జేగి వి

శ్వక్తితినాథులం దొడరి

వశ్యులఁగా నొనరించి వారిచే

నక్షయహేమరత్ననిచ

యంబులు గైకొని నీలుఁ డకధరా

ధ్యక్షునిమీఁదఁ బోయిన న

తండును బోలె నహార్యశాస్త్రజ్ఞ . ౪౪౭

వ. ఇట్లు మాహిష్మతీపురాపతి యగునీలంతో మహాయు

ద్ధంబు సేయునడ.

840

ఆ. అతని యట్లుఁ జైన యగ్నిజేప్రఁజం నహ

జేప్రసైన్యసమితిఁ దీవ్రశిఖల

నేర్పఁబోచ్చె దాని నెఱిగి యవ్వీరండు

ప్రస్తుతింపఁ దొణఁగఁ బవననఖుని.

841

ఉ. హవ్యము మోచి తెచ్చి యజ

రాధికి హాధి సెలంగ నిచ్చుటగా

హవ్యవహాఖ్యచే వెలసి

తాగమనంతతి సంతతంబు నీ

దివ్యమహత్త్వలీల గణు

తింపంగ నాహవనీయగార్హవ

త్యావ్యయదక్షిణానలన

మాఖ్యః జెలంగుదు వాళుళుక్షణి. 842

క. మూరుతసఖ నీకు నమ

స్కారము ధర్మజుఁడు సేయు క్రతుకర్మం బిం

పారంగ భవదర్థమెకా

యారయఁ దద్విఘ్నకరణ మది యుచితంబే. 843

చ. అని వినుతింప హవ్యవహుఁ

డప్పుడ మామకుఁ దెల్పి పాండూనం

దనునకు రత్నకాంచనవి

తానము లెంతయుఁ బ్రీతి నిచ్చినం

గొని విజయాధ్యుఁడై యగుఁ డ

కుంతితవై భవ మొప్ప లంకకుం

బనిచే దశాననానుజుని

పార్థికి వాస్తుల కార్యదీప్తులగా. 844

క. ప్రణిధిముఖంబున నాన్యప

మణి వచ్చుట జెలిసి యమరమాన్యండు విభీ

షణ్ణుడు తన*పాలఁ గల ధన

మణినికరము కర మొనఁగె నమందవిభూతిన్.

845

న. గ్రన్విధంబున నహచీద్విజయం బొనరించి సహదేవుం

డును నిజపురంబున కేతెంచె నిట్లనుజానీతద్విజయోపార్జ

తానంతకనకమణిరాసులఁ గాంచి యుధిష్ఠిరుం డత్యంత

హర్షితస్వాంతం డయ్యె నంత.

846

తే. హరియును ననేకధన ముపాయన మొనంజె

నిట్లు సంపన్నుడై యాతఁ డీధనంబు

నద్విజాధీన మొనరించి జలజనాభ

యీక్రతుక్రియ తగ నిర్వహింపు మనిన.

847

వ. కృష్ణుం డతనిం జూచి.

848

క. చేయుము క్రతూత్సవం బెడ

చేయక భద్రంబు లెల్లఁ జేకులు నీకున్

నీయనుజన్ములు నేనును

ధీయుత ప్రత్యూహనమితి ధృతిఁ దోలంగన్.

849

తే. అనిన ధర్మజఁ డానందవనధిఁ జేలి

జేవకీనందనునిఁ బ్రస్తుతించి యమ్ము

హాపురుషునా^{న్} నధ్వరాయతనమునఁ బ్ర

వేశ మొసరించె నమధికవిభవ మొనఁగ.

850

ఉ. ఆతటి హృద్యవాద్యనిచ

యంబులు మోయ నమేయధీయుతుల్

గాతమనారదాత్రిభృగు

కశ్యపకౌశిక ధామ్యముఖ్యవి

ఖ్యాతమహామునీంద్రు లఖి

లాగమశాస్త్రపురాణపారగుల్

ధాతృసమాను లాన్మపవ

తంసుని దీక్షితుఁ జేసి రిమ్ముగన్.

851

తే. పైలఙ్గామ్యులు హోతలై పరిగి రంగునఁ

జల్పె బ్రహ్మత్వ మప్పరాశరసుతుండు

యాజ్ఞవల్క్యవసిష్ఠాదు లైసమాని

వర్యు లధ్వర్యు లైరి భావంబు లలర.

852

వ. మఱియు వీరలపుత్త్రప్రాప్తులును గివ్యవర్గంబులును దగ్గ

త్కర్మకరణతకుం బాలుపడి రట్లందఱుఁ బుణ్యాహంబు

సేయించి యుచితనిధులం బ్రవర్తిల్లుచుండి రంగ.

853

మ. అహితాహంకృతిభంజనప్రథితబా

హాస్థేమనంవశ్శుఁ డా

సహజేవుం డపు డద్ధకాధిపతియా

జ్ఞం దూతలం బుంచి యు

మృహిపై నాల్గుచేటంగులం గల జగ
 న్మాన్యావసీదేవుల
 మహిభృద్వర్యుల వైశ్యశూద్రుల నికా
 మప్రేమ రావించినన్.

354

వ. ఇట్లు నచ్చిన నానాదేశాగతజననికరంబులు ధర్మరాజు
 చేత నుచితసత్కారంబులఁ గాంచి రంత.

355

తే. అపుడు ధర్మజునానతి హస్తిపురికి
 నరిగి నకులుండు ద్రోణకృపాదిగురుల
 నాపగేయాంబికేయాదు లైన సర్వ
 కురుకదంబంబు నెల్లఁ దోడ్కొనుచు వచ్చె.

356

చ. బహుమణిభూషణంబులు న
 పారధనంబులుఁ దెచ్చి యప్పితా
 మహాభృతరాష్ట్రసూతనుత
 మద్రమహీశనుయోధనాదు ల
 మృహిపతి కిచ్చి యందు గరి
 మన్ వసియింపఁగఁ జూచి యక్కురూ
 ద్యహుఁడు సపర్యలం దనిపె
 వారల నెల్ల బహూకరించుచున్.

357

వ. మఱియు ద్రుపదజయద్రథభగదత్త శిశుపాలాదిమహీపాలు
 కులును బలభద్రానిరుద్ధబభ్రుసారణసాంబగదసాత్యకి

ప్రద్యున్నచారుదేష్టాదు తై న యదువృష్టివీరులును
జతురంగబలనంపన్నుతై యేతేంచి రనంతరంబ. 858

ఆ. నర్తకీజనములు నటులును వేనవే
లరుగుడేంచి రమ్మహాధ్వరమున
కంత వారి కెల్ల నభిపాంభితద్రవ్య
నమితి యొనంగఁ బనిచె శమననుతుఁడు. 859

సీ. అతులితభక్త్యభోజ్యాధికారంబున
వడి దుస్ససేనుఁ గట్టడ యొనర్చి
యుర్వీసురావధి నుచితార్హణక్రియఁ
దేలింప గురువుత్తుఁ బాలుపెట్టి
యఖిలరాజన్యుల నరసి పూజింపంగఁ
బటుమతి సంజయుఁ బాదుకొల్పి
వివిధకృతాకృతవిజ్ఞానకలనకు
ద్రోణగాంగేయుల దొరలఁ జేసి
రాజు లిడు కానుకలు గొన రాజరాజు
నర్హనియతి నియోగించి యవనిసురుల
కపరిమితదక్షిణ లొనంగఁ గృపునిఁ బనిచె
నఖిలధర్మవిదుండు ధర్మాత్మజుండు. 860

వ. మఱియు విదురాదిసుహృజ్జనంబులం దగువారల నయ్యె
పనుల నిలువ నియమించి భూసురుల కనేకశతసహస్ర
యుతభోనుమణికనకాన్నదానంబు లొనంగుచు యథోక్త

విధి రాజసూయం బాచరించె నిట్లు డినపంచకంబును
గడచినయనంతరంబ యాటవదినంబునందు.

861

తే. అఖిలమానివరేణ్యులు నవనిపతులు
స్వర్ణభంగి సమాసీను లైనఁ జూచి
యగ్రపూజ యిం దెవ్వరి కాచరింపఁ
బానఁగు నని శాంతనన్ర ధర్మపుత్రుఁ డహగ.

862

ప. అద్దేవవ్రతుం డిట్లనియె.

863

తే. సర్వయజ్ఞమయుండును. సర్వగతుఁడు
మానిహృత్పద్మనద్ముండు దానవారి
పద్మనాభుండు జేవకిపట్టి దక్క
వేత్తాకఁడు పూజనీయుఁడే ధారుణీశ.

864

ప. కాపున సర్వలోకనమస్కృతుండును నిగ్రహానుగ్రహ
దక్షుండును నగు కృష్ణదేవుఁ బూజింపు మనవుడు సట్ల
యదేవుం బూజించిన.

865

తే. యమతనయుచేతఁ బూజితుఁ డై విహాయ
సమున. గ్రహజాలమధ్యభాస్కరునికరణి
ననుశమాచ్ఛచ్ఛవిస్ఫుర్తి నతిశయిల్లె
శంబుజాక్షుండు రాజసభాంతరమున.

866

సీ. అప్పుడు శిశుపాలుఁ డత్యంతకుపితుఁ డై
యాపగేయునిమీఁద నాగ్రహించి

వీడు నృధుడు శాస్త్రవిదుడు గాఁ దపనీశ

ధర్మం యెఱుంగక ధర్మజాండు

దలఁకె యాదవృచకుఁ దద్యోధితుం డయి

సమాదేవుఁడును బూజ సంఘటించె

సత్యవ్రతిజ్ఞులు శాస్త్రజ్ఞులును నగు

రాజుల నెల్లఁ దిరస్కరింతు

రఱి యపూజ్యులు పూజ్యులు నగుదు రెచటఁ

బూజ్య లవమాసనాప్తిచేఁ బాలుతు రెపుడు

నచట దుర్భిక్షభయమరణాదికములు

సంభవిలు నిక్కువం బిది శాస్త్రసరణి.

867

తే. పెద్ద లుండంగ నీచులఁ బిలిచి తెచ్చి

పూజనేయు టనర్హంబు బుధజసంబు

లందు నర్థవినాశంబు నవయశంబు

శ్రమము సరకంబుఁ గర్తకు సంభవించు.

868

వ. అని పల్కి శిశుపాలుండు.

869

క. తనవాసి యెఱుంగనేరని

జనములయొడ్లకును బోవఁ జనఁగా దని ది

గ్గన లేచిపోవ నపు డా

తని మరలఁగఁ దెచ్చి ధర్మతనయుఁడు నమ్మి.

870

వ. అప్పుడు భీష్ముండు శిశుపాలు నుద్దేశించి ధర్మపుత్ర

నితో నీసారమేయంబు వోయిన నేమి యగు నేల
యూరార్చి తెచ్చి తనిన వాఁ డిట్లనియె.

371

మ. తల యెల్ల గడుఁ దెల్లఁగా నరసినం
తం బెద్దవే నీవు నీ
బలము దృష్టియుఁ బుష్టియుం బొలిసె ని
ర్భాగ్యుండవై పుత్రుఁడ
రలఁ బోషింపఁగ నోప కీగతి నిర

ర్థబ్రహ్మచర్యవ్రతం
చిలపైఁ దాల్చితి రాజ్యభారకథ నీ
కెందె న సిద్ధించునే.

372

క. ఇల నృపుల గెలువ నేరుపు
గల దింతియకాని నీకుఁ గార్యాకార్యం
బుల నెఱుంగఁబోలునే రా

జులసభ నార్యుగతిఁ బలుకఁ జొప్పడియున్నే.

373

వ. నీ వ్రవదేశించు ధర్మంబు ధర్మరాజునకు నీకునుం గాని
రాజవర్మలకు నమ్మతంబు గాదు కులాచారపరిభ్రష్టు
లును రసవిక్రయోపజీవులు నైన యాదవుల నధికులంగా
నెన్నందగునే యనినం గోపించి సహదేవుం డిట్లనియె.

374

ఉ. యాగఫలప్రదం డగు జ

నార్దనుఁ బూజ్యునిఁగ్దాఁగఁ జెప్పె వి

శ్వాగమపారగుండు సరి

డాత్మజుఁ డప్పలుకు ల్సహింపలే

కీగతి దుష్టభాషణము

లెవ్వఁడు వల్కిన వానిమాధిపై

వేగమె వామపాద మతి

విశ్రుతలీల ఘటెంతు నీనభఁ.

875

క. ఎఱిగించువాఁడు భీష్ముఁడు

మఱి శ్రీహరి పూజ్యుఁ డాశమననందనుఁ డి

త్తఱిఁ బూజకుఁ డిప్పనికిం

గొఱుత గలఁజె శ్రుతిహితం బగు న్నిక్కముగఁ.

876

వ. అనియె నంత నాశిశుపాలుం జూచి శాంతనవుం డోరీ

మాతృసంబంధదోషగబున దయాపరుండైన ధర్మరాజు

భోజనార్థంబు విలిచిన వచ్చితివి యథేష్టంబుగా భుజి

యించిపోవుట గాక యలర్కంబు పురోడాశం బవేయిం

చునట్లగ్రీపూజంగోరందగునే వృథార్హగార్హగర్హణంబు

రాక్షసులకు సహజగుణంబు జన్మగుణచేష్టాదులవలన

నీవు రాక్షసుండ వనిన వాఁ డజాతశత్రున కిట్లనియె. 877

చ. కులబలశాలు లైన నృప

కుంజరులఁ బలిచేసి దుర్మతిఁ

మలసితి ధర్మరా జనున

మాఖ్య నిరర్థక మయ్యె నీకు నీ

రలఁ బిలువంగఁ బంచుట తి

రస్కరణం బానరింపనొక్కొ యీ
యలఘుబలాఢ్యులైన నృపు
లల్పులె నీమదిలోన నెంచుమా.

878

ఆ. కుమతి వగుచు గోవకునిఁ బూజసల్పితి
బ్రహ్మచారిమాట పాటిచేసి
యేమి గల్గె దీన నీరాజవర్యుల
క్రతువు కనుచుఁ బిలిచి గర్వ మణఁవ.

879

వ. ఈగోపాలబ్రహ్మచారులకును నీయనుజు లగు భీమవిజ
యులకును వెఱచువారిం దెవ్వరు లేరు జరాతనయుఁ
గపటవేషంబున జయించుట యాదిగాఁ దత్పరాక్రమం
బందఱకుఁ దెల్లం బయ్యె నని వల్కిన.

880

ఉ. అప్పుడు భీమసేనుఁడు ల

యాంతకుకై వడిఁ గ్రోధ మత్కులం
జిప్పిల నిల్చి లేచి గద
చే నమరించినఁ దత్సభాసదుల్
దప్పఠ చూచి చెద్యుఁడు వృ
థా కలహించె మరుత్తనూభవుం
డిప్పుడు రాజబృందముల

నిందఱఁ దూర్జిపఁగ నున్నవాఁ డొగిన్.

క. మనము మన దేశమునకుం

జను టుచితం బార్యనింద నల్పదు నీడు

రనుపల్కులు వినఁగూడునె

వినినం బుణ్యములు దొలఁగు వేయును నేలా.

882

చ. చెలఁగి మహన్నిగర్హణము

సేయుదురాత్మకుఁ బట్టి యాసభన్

వెలువడఁజేయఁగాఁ దగు వి

వేకనమన్వితు లట్లు సేయఁగా

నటవడదేని కర్ణయుగ

మప్పుడె పాణులఁ గప్పి గ్రక్కున

దొలఁగుట మేలు దచ్చవణ

దుష్కృతి వాపఁగఁ గోరి రేనియున్. 883

వ. అని పలికి రంత.

884

తే. పలుమఱును జైద్యుఁ డాడుదుర్భాషణములు

గృష్ణవిద్యేషులకుఁ జాలఁ బ్రియము లయ్యె

నంతఁ గోఱిధాగ్ని కిది వేళ యగునె యనుచు

గంధవహనుతు వారించె గంగపట్టి.

885

వ. అప్పు డాశీషుపాలుండు భీష్ము నవలోకించి.

886

ఆ. వాయుతనయు నేల వారించెదవు భీష్మ

శౌర్యైథ్యధుర్యుచందమునను

వీడు బాలుఁ డీవు వృద్ధుండ విద్రుఁ
గదనధరణి నెదురఁగలరె నన్ను.

౩౮౭

ఉ. ఈనున సీసభాస్థితమ

హీతలవల్లభతల్లశౌఘముల్

బాసటగా ననుం దొడరి

బాహుబలంబునఁ బోరఁ జూచెదో

వాసిగ నట్ల నేయు మగ

వాడవయేని యెఱున నాదుబా

ణానముక్త బాణహతి

నంతకుపోలు గనంగఁజేసెదన్.

౩౮౮

శ. అని పల్కి న్వపక్షత్త్రియుట నెల్లం గూర్చుకొని
యుద్ధనన్నద్ధుండై యుండె నంత భీమార్జుననకులనహదే
వులునుం గదనంబునకు నాయితంబై రప్పు డక్కలకల్లం
బాలించి ధర్మనందనుం డయ్యాగంబునకు నంతరాయం
బు సంధిలె నని చింతించిన నాపగానందనుం డతని
కిట్లనియె.

౩౮౯

ఉ. యాగఫలప్రదాయకుఁడు

యాగమయుండును నైన కృష్ణుఁ డీ

యాగముఁ గాచుచుండఁగ నృ

పా యొకవిఘ్నము గల్గనేర్చునే

యాగరుషాంకుః డిష్పాడ దు

రాత్మునిఁ జెద్యుని నుక్కడంచి యీ
సాగరమేఖలాభరము

నయ్యనఁ బావుఁ గలంగ నేటికిఁ. 890

వ. అని బోధించె నంత దుర్యోధనుండు గర్జుం జూచి. 891

క. సమయం బబ్బె మనకుం

గ్రామమున మనసేయ నున్న కార్యంబు నృపుల్
దమవనికై చేసెద రీ

యమితబలుల గలువ నేరికయినను దరమే. 892

వ. మనబలం బెల్ల నొక్కడఁ జేర్చికొని శిశుసాలుం గలసి
నిలుతమే యనినఁ గర్జుం డిట్లనియె. 893

తే. ఇదియె కర్జముసుమ్ము మహీతలేశ
తొడరి యారాజసంఘంబుతోడఁ గూడి

పాండవేయుల గెల్చి యఖండమహిమ

విపుడ తద్రాజ్యము హరింపు మేల దలఁక. 894

వ. అనియె నంత ద్రోణుండు దుర్యోధనుం జూచి. 895

ఉ. ఏల దురూహ నేసెను మ

హీశ్వర ధర్మవరుండు ధర్మజం

డేల నలంగు దుష్టనృపు

లెల్లఁ గ్రమంబున నంబుజాక్షుడే

గూలఁగ నున్నవారు హరి

కుంభినిభారముఁ బాపఁ బూని యీ

పోలికఁ బుట్టెఁ జెద్యనృపు

పోడిమియుం జెడు నీక్షణరబునఁ. ౩96

తే. అని నివారించె నంత శతాపరాధ

పూర్తి యగునంత దమఘోషపుత్త్రుఁ దునుముఁ

దలఁచు వనుజేవనందను తలఁపుబడిన

వచ్చి చక్రంబు తత్పార్శ్వవర్తి యేర్పె.

౩97

శా. అంతం గృష్ణకరాగ్రముక్తమయి యు

ద్యద్భానుకోటిప్రభా

కాంతానంతదిశాంతమై నిగిడి చ

క్రం బన్యరాజన్యదా

ర్దాంతప్రక్రియ నేఁగి చేదివిభుమ

స్తంబుఁ వెసం దుర్మించెఁ ద

త్పాంతారాతివనుంధరాధిపులు వి

భ్రాంతాత్ములై తూలఁగఁ.

౩98

ఆ. విరులవాన గురిసె విన్నును దిక్కులుఁ

జెలివిగాంచి మించెఁ ద్రివివవేశ్య

లాడి రుచితగతులఁ బాడిరి గంధర్వ

పతులు చెద్యనృపుఁడు వడినయంత.

౩99

క. ఆయెడ నాశిశుపాలుని

కాయములోనుండి యొక్కఁగునతేజము నా
రాయణునిఁ జొచ్చె యాగన
మూముతసమస్తజనము లచ్చెరు వందఁ.

400

సీ. అప్పుడు ధర్మబం డవసీసురక్షత్ర

సంఘంబునకుఁ బూజ సంఘటించి

యట వసిష్ఠుండు పూర్ణాహుతి గావించి

యాగశేషక్రియ లాచరింప

సవభృథస్సానపూతాత్మైః సన్ముని

గణముల నుచితదక్షిణలఁ దనిపి

యఖిలబంధుజనాళి కర్ణపూజ లొసర్చి

యెలమి నిజస్థానములకుఁ బనిచె

నట్లు కృతకృత్యుఁ డగు సన్ముహూమహీశు

కృతువుచేఁ దృప్తుఁ డగుచుఁ బురందరుండు

పాండునరపాలశేఖరు భవ్యతగ ని

జాసనార్ధంబునం దిడి యాదరించె.

410

వ. కృష్ణదేవుండును శిశుపాలదంతవక్త్రాది దుష్టజనంబులఁ

ద్రుంచి ధరణీభారంబు వారించుచు బంధుజనపూజితుండై

బలభద్రసహితంబుగా నిజపురంబునకుం జనియె నిట్లు, 402

తే. జయవిజయులఁ బ్రసాదభాజనులఁ జేసి

సిద్ధజేగీయమానప్రసిద్ధమహిమ

నలరి చ్చారకలోపల నధివసించె
నఖిలలోకస్రభుండు చక్రాయుధుండు. 403

శ. ఋణమౌను లగు జయవిజయులు
ద్విజశాసం బెడలి దివ్యదేహకలితు లై
నిజసుకృతనశంబునఁ జని
భుజగళయనుపార్శ్వచరతఁ బాలించిరి మరలన్. 404

శ. ఈయుత్తమకథ వినినను
ధీయుతులకు రుజలు తొలఁగుఁ దేజఃకీర్తి
శ్రేయోభివృద్ధి దనరుం
బాయుం గలుషములు విష్ణుభక్తియు నొనరున్. 405

న. అనిన విని నై మిశారణ్యవాసులు వ్యత్యస్త రామనామప
రాయణుం డగు చోరునితెఱుం గెట్టి దయ్యె నని యడిగిన.

శా. షట్కంబాంతరతత్త్వవిన్మునిజన
స్వాంతాంబుజానందకృ
త్విట్కంబాన్త భవా భవాబ్ధితరణీ
దిజ్మండలీచేల పా
స్మట్కల్లాంబుదనీలకంధర ధరా
భృద్భూరిచాపా బల
ద్విట్కంబి ద్యునదీ సుధానిధి సము
ద్దీప్తావదాతాంగకా. 407

జ. సురవరసరతిర్యక్తాన్
 పరనానాజంతుపూర్ణపనజభవాండ
 స్థిరఫలకలితశరీర
 స్ఫురదురుయజ్ఞాంగ ముస్తోభితగంగా.

408

కలహంసవృత్తము.

యమిజనాశుమృదయాబ్జనివాసా
 ప్రమథనాథ హిమపర్వతపుత్రీ
 కమన భక్తజనకామితవానో
 ద్యమసురాగమ మహాగమవేద్యా.

409

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితావై భవ
 యూదులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన
 విభేయ భవానీశనామధేయప్రసీతంబై న
 స్కందపురాణంబున ధర్మఖండం
 బ్రహ్మ ప్రబంధంబునందా
 సప్తమాశ్వాసము.

అవిఘ్న మస్తు
అవిఘ్న మస్తు

ధర్మ ఖండము

అష్టమాశ్వాసము

శ్రీ గారీషదలాత్మా

యోగావత్రలగు ధామయజ్ఞాభిషేకా

యోగినికురుంబకాంత

ర్యాగార్చిత గగనకేశ హర మల్లేశా.

వ. అవధరింపుము వివిధపురాణావధాకధనప్రఖ్యాతుం డగు
సూతుండు శౌనకాదిమునిముఖ్యుల కిట్లనియె న. ట్లచోచు
రుండు తపంబుసేయుచుండ ననేకమన్వంతరంబులు గడ
చినయనంతరంబ తుల్య భరద్వాజ గౌతమ వృద్ధగౌతమ
కాశికవసిష్ఠాదు లైన మహర్షులు పదివేసరు శిష్యులం
దారును హిమ శైలంబు డిగ్గి యమ్మాద్ధంబునం జను
డెంచుచు.

క. ఎడ నెడ శివ శివ యనుచున్

బడి బడి శ్రీరామ రామ. పాహి యనుచు ని

పడఁగ వేడొక్క విధున్

గను వేళ్లు జగద్ధితార్థగతికు నొడువ్రచున్.

ఉ. అంగపరిశ్రమం బడర

సమ్మునిపుంగవు లప్పభంటునగా

జంగమవేదశాస్త్రముల

చందమునం జని కాంచి రొక్కచో

రంగదభంగసౌరభవి

రాజితపుష్పఫలాభినమనా

రంగలవంగలాంగలికు

రంటకముఖ్యమహీజవాటికన్.

4

ఉ. భృంగమయూరశీరపిక

పేశలసూక్తులు ముక్తికామిని

సంగతివైఖరుల్ దెలుప

సంయము లత్తరువాటిఁ జొచ్చి త

స్థంగళవృక్షమూలతల

మంజులవేమల విశ్రమించి రం

తం గడ్డుజల్లనై మలసె

దక్షిణదిక్పవమానదీంభముల్.

5

ఉత్సా. షారిజాతమాతులుంగపనసకదళికామ్రమం

దారనారిశేఖముఖ్యధరణిజాతజాతముల్

సౌరతరుల కెన యనంగఁ జాలు మేలు నెలయ నిం

పాదు తత్ఫలములు చేత నందికొనంగ ననువగున్.

6

క. తృణగుల్మరహితమై ద
 ర్పణసన్నిభవిమల ఫరణి భాసిల్లుచు నీ
 క్షణవర్షనిర్వహణతరు
 గణముల నొప్పారు నది జగన్ముతమహిమః.

7

క. ఆవిదయాహ్వాయచోరుత
 పోవిస్ఫూర్తికిని బెగడి భూతము లైదుం
 భావనమతి నృజయించిన
 యావనివిభవంబుఁ బొగడ నజనకుఁ దరమే.

8

ఆ. జాతినైర మెడలి జంతుసంతతి మహా
 దార్మిత్రి నలరఁ దద్వినంబు
 విబుధగణనితాంతవిహారణస్థానమై
 యఖిలసౌఖ్యహేతు వగుచుఁ దనరు.

9

తే. దేవవల్లభమహిళాప్రదీప్త మగుచుఁ
 బ్రబలసుమనోమనోజ్ఞరంభావిలాస
 శోభితం బయి యవ్వని చూడ నొప్పె
 నందనవనంబుగతిఁ గడు నంద మగుచు.

10

నీ. హరినీలనీలబంభరడింభనికరంబు

చొప్పు పెన్నెఱివేణియొప్పు నెఱవ

నరుణారుణస్ఫురదురువల్లవశ్రేణిఁ

గంగేలిపోలిక గీలుకొనఁగ

నచ్చాచ్చతరుసుమగుచ్చవిలాసము
 గచ్చిచ్చన్గుచ్చులయుక్కుఁ డెల్వ
 మంజులలతికాసమంజన వైఖరి
 కిం గన మేనిలెటంగు దోష

తే. ననమకుసుమవిలాసంబు హాసలీలఁ
 దనర నిశ్చేయసౌంగనం దాక్షిణ్య
 శంబలియుబలె వనలక్ష్మి సంయములకు
 సలలితామోదవిస్ఫుర్తి శంఖుటించె.

11

నీ. నానావలాశసంతానాన్వదం బయున్
 సుమనఃకదంబ విస్ఫురణఁ దనరి
 మన్మథవిభ్రమమహిమ రంజిల్లియు
 నీలశంకప్రేమనిరతి వఱలి
 పల్లవరాగసంపద్యాసుతం బయున్
 ద్విజవశప్యద్యమై తేజరిల్లి
 యవిరతమధుసకులానక్తిఁ జెందియు
 సత్యదారాగమాభ్యుతఁ దనర్చి

తే. నవ్యపుష్పితగణికాసనాభమయన్
 సతతప్రవాహసంకతి నతిశంఖిల్లి
 వెలయు నయ్యాశ్రమారామదివసనరబు
 గాంచి మునివర్యుఁ డున్నతాకాంతం లగుచు.

12

ఆ. నందనంబు కర్మబృందానుసారిత
నంఘటించు భోగసముదయంబు
జంతువితతి కీలన సౌఖ్యంబు లొనగూర్చు
నిదియె నందనమున కెక్కు డగుచు.

13

ఆ. నందనంబు జనమనస్థానసంధాన
తారతమ్యభోగదంబు గాని
యివ్వనంబుకరణి నెల్లజంతువులకు
ననిశసౌఖ్యహేతు వగునె తలఁవ.

14

మ. అని వర్ణించుచు మానిపుంగవులు శి
వ్యవ్రాతముల్ బాదు న
వ్వనభూజంబులలోనఁ గుఱిమ్మరూపు భా
వంబుల్ మహాశ్చర్యన
ద్వనధిం దేలఁగ హఠి నొక్కయెడ న
త్వప్రాణిలోకై కమో
హనమాకందమహీజమూలమునఁ జె
ల్వార స్సమానీనుతై.

15

తే. కొంద యందంద ఫలమూలబృంద మర్థి
రాసులుగఁ జేసి రవుమ పేరాసకలిమిఁ
దృష్టి నొందక కొందఱు దిరుగుచుండి
రిన్వసీవీక్షణపీక్ష యలముకొనఁగ.

16

క. అమునిముఖ్యులు గొందఱు

కామక్రోధాతిలోభ కలితాత్మకులై

వేమలు వాదించిరి తా

రామ్యను ఫలమూలనంగ్రహవసరములగా.

17

వ. తదనంతరంబ వార లందఱు సన్నిససంధ్యామృదితవి

ధులు దీర్చి ఘనసారగంధబంధురంబులును సుధామృగు

రంబులు నైన ఫలమూలబంబుల నాహారకృత్యంబులు

నిర్వర్తించి పరితృప్తులై పురాణపఠనశ్రీనాదినర్తనం

బుల నద్దిన శేషంబు గడపి రాత్రి యగుమ నిద్రించు

చుండి రంత.

18

సీ. మహితతపఃక్రియామహినుచే మూర్తిమ

ద్వీతిహాత్రునిభాతి వెలయువానిఁ

జిత్తనాక్కర్మముల్ శ్రీరామునం దిడి

తన్మయత్వంబునఁ దసరువానిఁ

గార్వ్యంబుఁ జెందిన గాత్రంబుచే ద్వితి

యాచండూక్తి నడి నలరువానిఁ

బుటపాకమున శుద్ధిఁ బొరసినకనకంబు

గతి నకల్మషమీలఁ గ్రాలువాని

తే. నిర్జితక్రోధకాముడై నెగరువాని

నఖిలజీవప్రియంకరుం డై నజాని

మోనిపుంగవు నొకని నమమ్మానివరులు

స్వప్నమునఁ గాంచి రపుడు సుస్వప్నశదృశు.

19

న. వెండియు.

20

శా. ఆమకానీంద్రునకు న్వరం బొసఁగ న

భ్యర్ణక్షీతి న్నిల్చు శ్రీ

రాముఁడై వతసార్వభౌము దనుజేం

ద్రావ్రాతభీము స్థన

శ్యాము న్సర్వగుణాభిరాము రఘువం

శాంభోధిసోము న్బలొ

ద్దాముం బావననాముఁ గన్గొనిరి నీ

తారాము నాసంయముల్.

21

సీ. నిరుపమసౌందర్యనిర్జితపంచేషు

హారకిరీట కేయూరభూషు

ముందస్మితాంచితసుందరాస్యవిలాసుఁ

బృథులకాంచనమయవీతపాసు

ననకాదీసన్నునిసముదయగుంభావృత్తి

భరతలక్ష్మణముఖభ్రాతృసేవృత్తి

శ్రీకృష్ణభక్తలోకై కరత్రణదక్షు

మందారసుమదామమహితవత్సు

తే. గాము 'శతకోటిభాస్కరభాముఁ గాంచి

మేలుకొని రామనామ య ఘ్నేలు మనుషు

హర్షపరపశు లగు నమ్మహర్షులకును
క్షణనమానాశులీల నాక్షణద వేగ.

22

వ. అంత స్నానసంధ్యాదికాల్యకరణీయంబులు నిర్వర్తించి
సభయై కూర్చుండ వారలకడకు నారదమునీంద్రుం
డేగుడెంచిన నందఱుఁ బ్రత్యుత్థానంబుచేసి యర్ఘ్యపా
ద్యాదినత్తారంబు లాచరించి బహూకరించి సుఖాసీనుం
గావించి రందు వసిష్ఠమునీంద్రుం డమ్మునీంద్రునితో
ని ట్లనియె.

23

ఉ. ఎవ్వనియాశ్రమం బిది ము

నీంద్ర ! మహేంద్రవనంబురీతిఁ బా
నివ్వసుధం గరం బలరె

నీడినసౌఖ్యగమనమ్మద్ధితే
నిన్వని విశ్వకర్మ రచి

యించెనొ కాక మయుం దొనర్చెనో
యవ్విధ మంతయుం డెలిపి

యందఱ కింపు ఘటింపఁజేయవే.

24

క. పదునాల్గులోకముల నిం

పు దలిర్పఁగ నంచరించుప్రోడవు నీకుఁ
విదితం. బశేషవృత్తం

బది గావునఁ బెల్పు మివ్వనావనిమహిమల్.

25

న. అని పలికి యంతియ క్కా నొక్కమింత విను మని యిట్లనియె.

క. అస్వప్నమానివర మా
 సుస్వప్నములందు నొక్కశుభచారిత్తున్
 భాస్వత్ప్రభుఁ గంటిమి రా
 మస్వామి మది భజించుమహితాత్మకుని॥. 27

శా. అక్షయ్యస్థితి రామనామజప మ
 త్యానక్తిమైఁ జేయుచున్
 సాక్షాదగ్నియపోలఁ గ్రాలెడు ముని
 స్వామిం గృపం బ్రోవఁగా
 సాక్షాత్కారముఁ జెందు రాఘవుని వి
 శ్వత్రాణపారీణు భ
 క్తశ్శేమంకరుఁ గంటి మిందఱము మా
 కన్నుల్ గడుం జల్లఁగ॥. 28

న. అని స్వప్నవృత్తం బెఱింగించి వెండియు. 29

ఆ. అనఘ రామ రామ యనుమధురస్వరం
 బిపుడు వినఁగ నయ్యె నివ్వనమునఁ
 దజ్జపంబు నల్పుధన్యునిఁ బొడఁజ్ఞాన
 మఖిలతరువులందు నరసి యరసి. 30

ఆ. ఆమనోజ్ఞమృదురవాక్తరనవహనఁ బ్ర
 హ్లాదవార్ధిఁ దేలి ముఖిలలామ,
 యొందుచోటి కరుగ నుల్లంబు గొలువక
 యింద యున్నవార మిందఱమును. 31

క. ధరః బుణ్యాశ్చే శ్రీమనకు

నరిగినగతి నలర మానసాబ్జములు మునీ

శ్వర యివ్వని మును చూచిన

కరణిం గనువట్టఁ బ్రీతి గదిర న్నాకుఁ.

82

వ. ఈకారణం బేమియో యింతయుం దెలియ వివరింపు

మనిన నద్వివ్యముని యిట్లనియె.

83

నీ. ఎఱిగింతు మునులార యితిహాస మొక్కటి

శ్రోతల కత్యంతశుభకరంబు

నర్థార్థులకు నిఖిలార్థప్రదంబును

బుత్తార్థులకు బహుపుత్రదంబు

భుక్తిముక్తిప్రదంబు సపారసంసార

తరణంబు వినుడు చిత్తంబు లలర

మున్ను నే గెలుసమునకు మహిమ జ

గత్పతి సభవు శంకరునిఁ జూడఁ

త. గోరి యరిగితి నరిగి తద్ద్వారసీమ

నతులబలదీప్తు లైన శళాంకమకుట

కింకరావళి పారింపఁ గలన నిల్చి

యుంటి సమ్మోదమున నటు లుండునంత.

84

ఉ. శంకరకింకరాధి యొక

సత్పురుషుం గని పూజ నర్చిని

శ్మంకః బ్రదక్షిణించి నుతి

నల్పై నమస్కృతిపూర్వకంబుగాఁ
బొంకముతో నతండు నొక

పుష్కరయానవరాధిరాఘః డై
శంకరసన్నిభం దగుచు

శాంకరభూమికః దాల్పై గ్రక్కునన్ కిం
మ. అతనిం గన్దొని యాతః డెట్టిసుకృతం

బార్జించెనో యెట్టిను
వ్రతముల్ నల్పెనొ శంభుకింకరు లుదా

రక్షితి నర్చింప ను
న్నతిఁ గాంచెం దగు నతఁడు నెంచి లేదనూ

నన్నిగఁ తేజోబుతో
ద్ధతికి చీతిలి మొక్కి పల్కితి నెతాం
తప్రితి సంధిల్లుగన్.

ఆ. ఓనుహత్య మెట్టియురుతపం బొనరించి
తేమి పూజ నల్పి తెట్టితీర్థ
యాత్ర నల్పితిని శృతార్థుడవై యెట్టి
దాన మిచ్చి తీ వనూనమహిమ.

క. * ఏనుకృతమహిమమునఁ గై
లాసావాసుడవై చెలంగితి విటము

* ఏనుకృతమున గైలాసావాసుడవై చెలంగి తీ విటమువాని ప్ర.

న్నేసుకృతుల కైన శివా

పాసము దుర్లభము ప్రాముఖ్యవర యూహింపగా.

88

క. ఘోరపిశాచనిశాచర

వీరులకుం గ్రూరులకును వీక్షింపఁగఁ జె

న్నారఁగ నంట నశక్యము

తారక శైలంబు ప్రమథతతికిం దక్కగా.

89

వ. నీ వేమి పుణ్యాంబునఁ గైలాసయుతుండ నైతి వెఱింగిం

పు మునిన నాకు నతం డీ ట్లని చెప్పె.

40

మత్త. ఏను పూర్వభవంబునందు మహీనురుండ ఖలుండ దు

ర్దానవస్తుతతిప్రతిగ్రహదర్శితుండ నిరాకృతిగా

మానిపుంగవ విప్రకర్మము మాని శూద్రకులొచితం

బైనధర్మమునం జరింతు దురంతదుష్కృతకారి నై.

41

తే. బంధకీతతనురతసంబంధపరతః

బతితపాషండదుర్జనప్రతతిః గూడి

సతతవృజినద్రుష్టండవనంతమూర్తి

నగుచు విహరింతు నార్యులు నను నగంగ.

42

క. ఈరీతిఁ గల్మషంబు ల

పారముగా నాచరించి పదపడి నేత

త్కారణమునఁ గిటికరటి

క్రూరకువశజనితతాటిఁ గొఱలితి ధరణిగా.

43

మత్త. ఘోరజన్మము లెత్తి యాగతిఁ గుంది కర్మవశంబునన్.
 దూరసంచరణాతిశక్తియు దూతదృష్టియుఁ గల్గి చె
 ల్వారుగృధ్రమనై జనించితి నంత నోమునిముఖ్యు త
 గ్గారుణాకృతిఁ గాంచి భూతవితానముల్ వెఱఁ గందఁగన్.

న. అంత ననేకకాలంబు గడచినయనంతరంబున. 45

తే. ఆమిషార్థినై ఘోరవనాంతరమున
 కరిగి యచ్చట నాహార మబ్బ కునికి
 క్షుత్తిపానలచేఁ గడుఁ గుంది యంత
 నొక్కదేవాలయమునకుఁ నొయ్యఁ జేరి.

46

మాలిని. ధవళఖగవిభాస్వద్వజ్రలేపస్ఫురత్త
 ద్భవభవనసమంచ ద్భర్మకుంభంబుపైఁ బ్రా
 గ్భవకృతసుకృతోఘప్రాధిమై నెక్కి యం దా
 సవిధవివిధతిర్యక్సంతతిం జూచుచుండన్.

47

ఉ. అనమయంబునందు మృగ

యారతిచే నొకలుబ్ధకుండు బా

ణాననబాణపాణి విల

యాంతకుఁ బోలికి నేగుదెంచి యు

ల్కానదృశాశుగంబునఁ జ

లంబున నేసె మహేశ్వరాలయా

ధ్యాసితశాతకుంభకల

శాగ్రసమాశ్రితతద్విహంగమున్.

48

క. వ్యాధధనుఃప్రేతశర

బాధః గలఁగి పూర్వపుణ్యపరిపాకమున

శ్మాధరపుత్రీశమహా

స్నేహగారంబుచూర్చు దిరిగితఁ బెలుచు.

49

ఆ. అటఁ బ్రదక్షిణత్రయానంతరమున న

వృక్షితనువుఁ దొఱఁగి యాక్షణమున

దివ్యతనువుఁ దాల్చి దివ్యగంధాంబర

భూషితుండ నైతి బుధులు వొగడ.

50

వ. ఇట్లు బలాత్కారకృతశివప్రదక్షిణభావంబున నస్సరోగ

ణనంకీర్ణంబైన దివ్యవిమానం బారోహించి తేజఃపుంజ

రంజితసకలదిజ్ఞుండలుండ నై గంధర్వగానంబు వినుచు

విద్యాధరకదంబంబులు గొలువ నాకలోకంబునకుం జని

పురందరాదిబృందారకబృందంబులచేతం బూజితుండ నై

చిరాయు వనునామంబున సనేకకాలం బందు వసియుం

చితి ననంతరంబ యొక్కనాఁడు ప్రసంగవశంబున దివ

స్పతి వాచస్పతి కిట్లనియె.

51

మ. అతులానందకరంబు నందనవనం

బారామ, మీదేవతా

ప్రతతుల్ గింకరు, లదిభేది పవి శ

౬౯౯

స్త్రుం, బీశచీదేవి ము

త్సతి, స్వర్గంబు పురంబు, నద్గురుఁడ వెం

చ నీవు నా కిట్లు శా

శ్వతసామ్రాజ్యయుతుండు నేనకడ జే

వా యీతిలోకంబునకా.

52

క. అనవుడు నీయైశ్వర్యం

బనిత్యతాహేతువునఁ గ్రియూజనితముగా

ననుమేయింపం దగినది

ఘనవాహన యనుచు నతఁడు గ్రమ్మఱఁ బలికెన్.

53

వ. అప్పలుకులు విని యైశ్వర్యతారతమ్యగణనాప్రసంగం

బున సభ్యులకు వివాదం జైన నీవివాదశాంతిఁ గోరి

పురోహితబోధితుండు పురుహూతుండు సభ్యులుం

దానును మత్సన్నిధి కేటెంచి తద్వృత్తాంతంబు వివరిం

చిన సకలశాస్త్రసమ్మతంబుగా నే నిట్లంటి.

54

క. పొందుగ విభవంబు క్రియా

బృందజ మస్థిరము శక్ర వృథుచైతన్యా

*నంద మొకటియు నకర్మజ

మిం దనుమేయంబుగా దక్షిణప్రాప్తికా.

55

నీ. దృశ్యత్వకారణస్థితిచేత సఖ్యంబు

సస్థిరం బగు నమరాధినాథ

* (1) నంద మొకటియు నకర్మజ, మందనుమేయంబు — అని యొక వ్రా. ప్ర.

(2) నందంబొకటియు నకర్మజ, మందనుమేయంబు — అని తక్కిన వ్రా. ప్ర.

పదుమువ్వురిందుల ప్రకటితై శ్వర్యంబు

గనుఁగొనినాఁడ నాకన్న లలరఁ

సంతంత కనువయ్యె నవలి శక్రులసిరి;

యాద్యశక్రునిసతి యొసశచికఁ

బరిచారికాకృతిఁ బరగ నిప్పటి శచి

యిది యంతయును నాకు విదిత మయ్యెఁ

తే. గాలయుగధర్మభేదముల్ గలుగు నిట్ల

యప్పడప్పుడు పొణుల కదియె *యిచటఁ

బరనుసౌఖ్యంబుగాఁ గనుపట్టుచుండు

ననుచుఁ బల్కిన విని యిందుఁ డనియె మరల.

56

తే. ఇవ్వివాదంబు శాంతించె నింక నొకటి

యడిగెద శివప్రదక్షిణం బొచరించి

యేఘటము గాంచు మనుజుఁ డహీనభణితిఁ

దెలిసి యీసంశయం బెల్లఁ దీర్పు మనఘ.

57

ప. అనిన నే నిట్లంటి.

58

ఉ. ఏ మును గృధ్రదేహి నయి

యీశ్వరమందిరసత్ప్రదక్షిణం

బామెయి వ్యాధబాధతుఁడ

నై యొనరించితిఁ దానఁజేసి నే

నీమెయి దాల్చి యిందు వసి

యించితి నింపమరం జిరాయు వ

న్నామముతోడ శక్ర పదు

నల్వరు శక్రకులు దీటునంతకుఁ.

59

క. నావిభవము గనుఁగొని శివ

సేవాఫల మెఱుఁగు మనిన జిష్ణుఁడు శతీకం

గావాసమునకు వలగొను

తేవ గడిందిగఁ దలంచె డెందం బలరఁ.

60

వ. అని ఇంద్రాదులనంవాదంబు వివరించి వెండియుఁ జిరా

యు విట్లనియె ముసీంద్రా యిట్లు త్రిదివలోకంబున

వసియించినకాలంబు నాకొక్కదినం బయ్యె ననంతరంబ

ైకుంతభవనంబున కేఁగి యచ్చట దివసద్వయంబు

నిలిచితి సంతఁ బుణ్యగౌరవంబున నీ కైలాసంబున కేఁగు

జెంచితి ననిన నే నిట్లంటి.

61

తే. హరుసకుఁ బ్రదక్షిణత్రయం బాచరించు

కారణంబునఁ గైలాస గమన మబ్బె

నీకు వైకుంతభవనాదిలోకములకు

నట్టిసుకృతంబుచే నేఁగి తెఱుఁగఁ జెపుమ.

62

వ. అనినం జిరాయు విట్లనియె.

63

తే. పొనఁగఁ దిర్యక్కులకు భేదబుద్ధి లేదు

దూషణము దానిమూల మాదూషణంబె

యఖలధర్మవినాశంబు నాశించు
వివిధలోకవిరోధయై విస్తరిల్లు.

64

క. ధర దూషణంబు వెలిగా

సరుఁ జేధర్మంబు చేసిన న్సఫలతచే
నిర వొందు సర్వలోక

స్థిరగమనము గన నెఱుంగఁ జెప్పితి నీకుఁ.

65

వ. అనియె నని చెప్పి నూతుండు.

66

క. ఈపుణ్యచరిత మెవ్వం

జేపున విను శ్రద్ధ గలిగి యిద్ధరఁ బుణ్య
శ్రీవటిమ వెలయు నాతఁడు

పాపవిముక్తుఁ డయి పరమపదముం జేరుఁ.

67

వ. అని చెప్పి నారదుండు వసిష్ఠాదుల కీర్తన ను నట్లచ్చిరా
యువునకు మ్రొక్కి యతం డనువ రెండవద్వారంబుం
బ్రవేశించితి నంత.

68

శా. హీరద్వారకవాటదీప్తమును బఠ

హిష్ఠాద్భుతముక్తామణి

స్ఫూర్తోల్లాభవిభాగురంబుఁ గుముడా

వప్రిస్తరాబద్ధతే

దీరమ్యంబును నై పొసంగి ప్రతుఘా

ధిష్ఠానమై యొప్పు త

ద్వారం బింపు ఘటించెఁ గన్గవకు సాం
ద్రక్షోత్సన్నచండోబునన్.

69

శా. అందు న్వజ్రవిశుద్ధవిగ్రహం విశా
లాక్షు న్మహాబాహుఁ బ
ర్వేదుప్రోజ్వలనుందరాస్యుఁ బ్రమథా
ధీశవ్రభావు న్నదా
సందుం జిత్రరథాభిథాను నొకవీ

ణావాద్యవిద్యాధ్యు నా
డెందం బెంతయుఁ బ్రీతిచేఁ బాదలఁ గం
టికా రత్నపీఠస్థితున్.

70

శ్రీ. అతఁడు శివనామకీర్తనం బాచరించి
వీణఁ బలికింపఁ దచ్చుఁగితివిలసనంబు
నాశుఁగితిపుటద్వయీరంజనం బొనర్చి
యలఘురోమాంచకంచుకితాంగుఁ జేయ.

71

క. నతిచేసి యతనిచే న

తృప్తియు నమస్కృతియుఁ బజ్జసి స్థితరనికట
స్థితపీఠమునఁ దదాజ్ఞ
గృతమతి వసియించి యతని కే ని ట్లంటిన్.

72

శా. ఈయైశ్వర్యమునం జెలంగుటకు నీ
వేదేవునిం గొల్చి తి

వే యే ధర్మము లాచరించితివి ము
 స్నాంతే ధృతి స్మితకర
 స్థాయుష్యిల్లకీ దాన పల్కేడి శివాం
 చన్నామముల్ చంద్రికా
 ప్రాయంబై తగ్గ నీదుమూర్తిఁ గని నా
 భావంబు పొంగెన్ రహిగా.

73

వ. ఏనుకృతంబుకతంబున నీకీమహిమంబు గలిగె నెఱింగింపు
 మననఁ జిత్రరథుం డిట్లునియె.

74

ఉ. ఏ మును సామదుం దను ము
 పీఁసురుడం గడు దుర్విసీతిచే
 గామకళాప్రగల్భగణి
 కారమణీగృహసీమలన్ విట
 గ్రామణి నై మెలంగుదు సు
 కర్మము లెవ్వియు నాచరింప నెం
 తే మదలీల నార్యజన
 నిందయుఁ జేయుదు నెల్లవేళలగా.

75

వ. మఱియు నాయుర్వివాశకరంబులు నార్యనిందితంబులు
 నగుదుష్కృతంబు లనేకంబు లాచరించితి నంత నొక్క
 నాఁడు నహచరులం గూడి కార్యాంతరవ్యాసంగంబునఁ
 బురవీధి నరుగుచుండి.

76

క. నవలక్షకుసుమములచే

నవనివిభుం డొకఁడు త్రిపురహరుఁ బూన్పఁగఁ బ్రా
గ్భవసుకృతహేతువ్రనఁ ద
ద్భవనంబున కేగి యందు భావం బలరక్ష.

77

తే. అతఁడు కల్పోక్తవిధిఁ బూజ యాచరింపఁ

జూచుచుండితి దృఢతరశుద్ధబుద్ధి
నంత నాయుఃక్షయం బొట యమునిబంటు
లరుగుదెంచిరి నాయుక్కు యరసికొనుచు.

78

ఉ. ఆశివపూజ నల్పు నిల

యంబు చొరంగఁ దరంబుగాక కీ
నాశభటుల్ మనంబుల ఘ
నంబుగ భీతి వహించి తద్దృహ
భ్యాశమునన్ మదాగమన
మారయూచు న్వసియించి రద్రిజా
ధీశనమర్చనంబులెఱఁ
గేను గనుంగొనుచుండు నత్తటిక.

79

తే. యక్షజేతాశవితతికి రాక్షసులకు

ఛిద్ర మన్వేషణముచేయు చెనఁటులకును
మృదునిసన్నిధి నొక్కింత మెలఁగరాదు
వెలుపలన నిల్చి రంతకవీరభటులు.

80

శ్రే. వింటి శివనామవతనంబు వీను లలరఁ
గంటి శివపూజసేతుఁ జెంగట వసించి
దాన మృత్యువు దొలఁగ నత్తటి మునీంద్ర
సజ్జనులపొందు ధరఁ గల్పశాఖ యగుట.

81

క. నిరతము వైదికనిష్ఠా
నిరతుండై శ్రద్ధ గలిగి నిష్కల్మషుండై
పరగినహారవదభక్తుఁడు
స్థిరతరగతి వర్షశతము జీవించు మహిళ.

82

క. భవితవ్యతానుసారిత
భవపూజాపరిసమాప్తపర్యంతము న
బృహి వసియించితి నంతం
బావులుచు యమభటులు మగిడి పోయిరి లజ్జ.

83

క. శివనామకీర్తనంబును
శివపూజాదర్శనంబు శివదిన్యకథా
శ్రవణంబు సల్పనియమో
ద్భవ శుగు ఫల మనఁగరాదు వద్మజతనయా.

84

వ. అట్లు శివపూజాదర్శనమాత్రంబున బ్రహ్మాదిదుర్లభం
జైన యీశరీరంబు భరియించి కైలాసద్వారంబునండు
నుండం గాంచితి నని యెక్కి చిత్రరథుం డనుపఁ బ్రమథ
సంకీర్తనంబును విదిత్రకుళికుటీమంబును నానామణిగణ

బద్ధవేదికంబును నైన తృతీయద్వారంబు ప్రవేశించితి
నందు. 85

తే. తండుభృంగీశ్వరాదు లుద్దండలీల
శివదిదృక్పానమాసక్తిఁ జేరువారి
భవునిదివ్యాజ్ఞ వెలిగ లోపలికి నరుగ
నీరు తద్ద్వారసీమ నెవ్వారి నైన. 86

శా. వేత్రిప్రస్ఫురితప్రహరకలనా
విర్భూతిచే నంతయుఁ
నుత్రామప్రముఖామరౌఘముల సం
శుద్ధాత్ములం జేయుచుం
దత్రత్యుం డగు నంది నుజ్జ్వలమహా
నందిం దగం గాంచి నే
నత్రైన్ద్రసిథి లోని కేగితి మహే
శాజ్ఞానుసారంబుగఁ. 87

మ. ధరణీభృత్ నయామనోహరు సము
ద్యతోక్తికంజాష్టబుర
ధురతేజః ద్రుహిణాండభాండదహనో
ద్భూతోల్లసద్భూతిసు
స్థిరరేఖాకలితు న్మణిమయమహా
సింహనసన్ముఖ సుధా

సురవంద్యం బుర వైరిఁ గాంచితి హరున్

సోమార్థః శోటీరునిన్.

88

ఉ. కాంచి సమస్కరింప గర

కంఠఁ డకుంఠదయార్ద్రనీక్షణం

గాంచి మదీయసత్ప్రణతిఁ

గైకొని కన్బొమ సన్నసేయ న

వృంచశరారియాజ్ఞఁ దదు

పాంతమునం దగఁ గూరుచుండి రెమి

క్కించుక కొంకుచుం గదిసి

యిట్లని విన్నవ మాచరించితిన్.

89

తే. స్వామి రెండవద్వారజేశంబునందు

చిత్రరథుఁ డనుననుగు విచిత్రవేషుఁ

గాంచి మున్నెట్టిసుశృతంబు గారణముగ

నిట్టివిభవంబు నీ కబ్బె నెఱుంగఁ జెపుమ.

90

వ. అని యడిగిన నతండును నవలక్షకుసుమశివపూజాదర్శ

నంబున నిట్టి యైశ్వర్యం బబ్బె నని చెప్పెఁ దక్షుజా

మహత్త్వం బానతియవలయు ననిన నమ్మహాదేవుం డి

ట్లని యానతిచ్చె.

91

క. నను నెనఁ హరి నెనన్

మునివర యొక్కకరవీరమునఁ దగఁ బూజిం

చిననరుఁడు భద్రములఁ గనుఁ

బునరుద్భవదుఃఖవశత పొందదు వానిన్.

92

తే. కార్తికంబున నైన మాఘమున నైన

ననఘ వైశాఖమున నైన నచ్చకుడ్య

మృదులపల్లవతోరణపృథువితాన

లలితముగ నొక్కగేహం బలంకరించి.

93

సీ. నియతుఁడై ప్రతి యందు నిల్చి హిరణ్మయ

ప్రతిమ గావించి తత్ప్రతిమయందు

హరి నైన నను నైన నావాహనము చేసి

భాసురాగరుధూపవాసితంబు

రంగవల్లిచిత్రరచితాంచితంబు నై

యమరునచ్చొటఁ బీఠమున నిల్చి

పటహావీణావేణపటునిస్వనంబును

బుష్కలస్తుతిరవంబును జెలంగఁ

తే. గలితపంచామృతాభిషేకంబు చేసి

లక్షసుమములఁ బూజించి లలితధూప

దీప్తనైవేద్యములచేతఁ దృప్తి సేయ

వలయు వాక్కర్మనియమప్రవర్తనమున.

94

వ. ఇట్లు ప్రతిదినంబును లక్షకుసుమంబుల శివశంభుమహే

శాదినామగంబుల నన్నును సచ్యుతానంతగోవిందాదినా

మంబుల హరిని జతుర్థ్యంతంబులుగా దూర్చురించుచుఁ

బూజించి నిత్యంబును బ్రాహ్మణులకు భోజనంబు నిడు
నది యిట్లు చేసి నవమదివసావసానంబున.

95

చ. వ్రతి గడు ధర్మనిష్ఠఁ డయి

వస్త్రయ్యుగాంచిత మైన శాంచన

వ్రతిమ నగణ్యపుణ్యఁ డగు

బ్రాహ్మణుఁ బూజయొనర్చి దాన మ
వ్రతిహతలీల నీఁ దగు ధ

రాతలదానపురస్సరంబుగా

ధృతి నిటు సేయుమానవుఁడు

దేవుఁడుగాక మనుష్యమాత్ముఁడే.

96

సీ. వ్రధమదిసంబునఁ బద్మముల్ రెండవ

వాసరంబునఁ గలువలు తృతీయ

ఘన్రంబునను రక్త కరవీరములు నాలు

గవనాఁడు కుటజంబు లవలినాఁడు

చంపకప్రసవముల్, షష్ఠీదివంబున

మొల్ల లేడవదినమునను డెల్ల

గన్నెరు లవ్వమఘస్రంబునను జాజు

లట గాంచవములు, దా నవలినాఁడు

తే. వ్రతిదినంబున లక్షపుష్పముల నిల్లు

పూజసేయంగవలయు నభూజసేయు

నరుఁడు కైలాసవై కుంఠపురముల వసి

యించు శాశ్వతపై భవ మెనఁక మెనఁగ. 97

వ. ఇది నవలక్షకుసుమపూజాప్రకారంబు మఱియు. 98

క. తులసీదళముల శ్రీఫల

దళనికరములం దిలాక్షతముల న్నను ని

మ్ములఁ బూజించినధన్యుం

డిల జీవన్ముక్తుఁడగు నహీనవివేకా. 99

తే. హరిహరులపూజ కంఠరాయంబు సబ్బు

నరుఁడు నవలక్షవర్షముల్ నరకపాపి

యగు నటులు గాన విష్ణుశివార్చనముల

కంఠరాయము సేయఁ గా దనఘమతులు. 100

క. శివపూజ సేయు నతఁడు

శివపూజాదర్శనంబు సేయువత్తుడు

శివపూజాముద్రితుండు

శివమతిఁ గైలాసమునకుఁ జేరుదు రనఘుల్. 101

వ. చిత్రరథుండును బూర్వభవంబునఁ బాపాత్ముం డయ్యు

శివపూజాదర్శనమహత్త్వంబునఁ బవిత్రుండై తత్కార

ణంబున నవద్వీపం బనుపురంబునఁ జంద్రవంశంబునఁ

జంద్రాంగదుం డనునామంబున భూపాలుండై ప్రభ

వించి వాసనావశంబున సంతతంబును శివపూజ యాచి

రించుచు నిఖిలభోగభుక్తిం బరిత్యజ్తుం డై శతవర్షం

బులు చేవిదే సంత సతనిం గైలాసంబునకుం దెచ్చు
 టకుఁ బ్రమథులచేత నూర్యసంకాశం బగువిమానరత్నం
 బనిచితి నవ్విమానంబు నారోహించి గంధర్వగానమో
 దితుం దై యస్సరస్సంఘంబులు గొలువ మత్సరూప్య
 కలితుండును వీణాపాణియు నై యభ్రపీఠ సరుగు
 దెంచునప్పడు.

103

ఉ. ఆయతకోటిభానుకుము

దాప్తరుచిం బాలుపొందుతద్రాగ
 చ్ఛాయ కృతాంతువీటిపయి
 జానుగఁ బర్వఁగ నందు దుర్గతిం
 బాయక వ్రేగుమర్త్యులకు
 బాధ దొలంగినఁ బొంగి యెవ్వఁడో
 యీయనఘాత్ముఁ డిందు ముము
 నిందఱ మన్నె నధర్మవృత్తులఁ.

108

తే. ఏమహాత్ము రథచ్ఛాయ యిందుఁ బర్వ
 యింపుమీఱంగ మము సుఖయింపఁజేసి
 నామహాత్ముఁడు మము నారకాలయమునఁ
 బాపుఁగా కని పల్కి రప్పాపు లపుడు.

104

ఉ. ఆపలుకుల్ విసరిబడిన

యంత నితాంతకృపార్ద్రదితుఁడై

యాపరమోపకారి రథ

మచ్చటికి న్మరలించి నిల్వ న
ప్పాసులు నారకవ్యథలఁ

బాసి దినంబున కేఁగి రంత ని
ర్వాపితతేజులై యమని

వాసముఁ జేరిరి తద్భటావభుత్. 105

వ. ఇట్లు చేరి నైవస్వతున కిట్లనిరి. 106

చ. అరదము నెక్కి యొక్క తరు

గారుణసన్నిభుఁ డై నపూరుషుం
డరుగుచు నారకీప్రతతి

యార్తరథం బొనరింపఁ గాంచి తా
నరుగక నిల్చె నిల్చుటయు

నాతథవీక్షణ మాచరించి యా
నరులు సుఖించి నాకభ్రవ

సంబునకుం ఐని రద్భుతంజుగఁ. 107

క. యమ రాజధాని నీసం

యమనీనగరంబు శూన్య మయ్యెన్ మే మ
య్యమవంతుఁ డెవ్వఁడో తెలి

యము దీనికిఁ బ్రీతివిధాన ములవలుపు మిఁకఁ. 108

వ. అని చెప్పిన విని దండధరుండు దండాహతకుండలితెఱుం
గునఁ గనలి యేతెంచి యద్వివ్యపురుషునిమూర్తి గాఢి

తద్వీణాక్వణితశివనామం బాశర్ణించి పిపాసార్తుం డమ్మత
పానం బా వరించికభంగిం బొంగి నమస్కరించి యతనితో
నిట్లనియె.

109

మ. శివనానూమ్మతనర్పియై యరుగు నీ
చే బొల్పువీణారవ
శ్రవణానందము నీదునిర్మలరథ
చ్చాయాసరీరంభవై
భవముం గల్గుటఁజేసి నారకులు నం
ప్రాస్తామరావాసులై
భవబంధాఘనివృత్తులైరి సుకృత
భ్రాజిష్ణులం బోలుచున్.

110

తే. వెన మదీయాధికారంబునీటిఁబోవఁ
బ్రమథవర పాడుచేసి తిప్పట్లసంబు
ధర్మమార్గరతుండ వై తనరు దీవు
ధర్మమర్యాద దాటంగ ధర్మ మగునె.

111

వ. ఇంక మే మెవ్వరిం దండింతు మెఱింగింపు మనినఁ జిత్ర
రథుం డతనితోడ.

112

సీ. కమనీయతరశివకల్యాణనామంబు
లనిశంబు పలుకనియట్టివారి
భూతియు రుద్రాక్షములు నంగములఁ బాల్చు
కత్యంతదురితాత్ము లై నవారి

ననయంబు భిన్నమర్యాదచేఁ బెంపొంది

హరిహరదూషకు లై నవారి

నైదికాచారంబు వఱదపాలుగఁ జేసి

పాపండవృత్తిచేఁ బరగువారిఁ

తే. దన తైలకటాహమధ్యమునఁ బేల్చి

కశలఁ బ్రహరించి ముద్గరాఘాతములఁ గ

లంపు మని తెల్పి యపుడ తైలాసమునకు

సరుగుదెంచెఁ గృతాంతుఁడు నరిగెఁ బురికి.

113

క. ఈనత్కథ చదివిన న

త్యానక్తి న్వినిన మర్త్య లఘునివహములం

గాసి యొనరించి యట గై

లాసంబున నుండుదురు విలాసకలితులై.

114

వ. అని చెప్పిన నద్దేవునితో సర్వధర్మంబులలోన నుత్తమధ

ర్మం బెయ్యది యెఱింగింపు మనిన నయ్యాశ్వరుండు

నాతో నిట్లు లాసతిచ్చె.

115

తే. సంయమిశ్వర వినుము సజ్జనులపొందు

తత్సహాభాషణంబు సత్యంతభక్తి

నారి సేవించుటయు వారి భూరిదాన

మహిమఁ బోచుట ముఖ్యధర్మంబు లవని.

116

తే. సాధుసంగతి గౌతమిస్నానమును శి

వార్చనంబును జేయఁగా నగు నరుండు

చేలఁగి సాధుజనాళిఁ బూజించెనేని

కలుగు ధర్మార్థకామమోక్షములు వరుస.

117

సీ. సాధుబృందములసార్వప్రదేశముల ముం

దట వెన్న వసియింపఁ దగు సరుండు

సతతంబు సజ్జనసంగతిఁ బొందు

సతఁడు దరించు భవాగ్రనంబు

గుజనసంగతి గడుఁ గూల్చు నారణమున

మహి విషసంగితమధువుభంగి

నెట్టియాపజ్యేభనేనియు సత్సంగ

సంపరిత్యాగంబు నలుపఁ దగదు

తే. సాధు లెచ్చట నుండు రచ్చట సుఖము

దివ్యతీర్థాస్పదం బయి నేవరిల్లు

వార లెచ్చట శిథిలజీవసతిఁ బొలుతు

రచట దుర్భిక్షచోరబాధాదు లడరు.

118

క. మును విదురుఁడు సత్సంగం

బున వైకుంఠంబుఁ బడసె భువి కాసీనం

దనుఁ డెచట మోక్ష మెచ్చట

యనఘా సత్సంగమహిమ మలవియె పొగడగ.

119

తే. హరిహరులయందు సమచిత్తు లైనవారు

వైదికాచారరతుఁ లయివఱులువారు

నాస్తి కత గల్గి శ్రద్ధచే నలరువారు

సజనులును మునిజులైన సంతయమీంద్రులు. 120

వ. అట్టి సజనులం బూడించుట పరమధర్మం బని తెల్పిన

విని యే నిట్లంటి. 121

ఆ. శ్రుతివిరుద్ధకర్మరతు లై సబ్రాహ్మణ

క్షత్రవై శ్యశూద్రజాతములకు

నట్టిగతులు గల్గు నెఱిగింపు లోకైక

నాథ శైలజాతనాథ యభవ. 122

వ. అన్ని నీశ్వరుం డిట్లనియె.

123

ఆ. వేదవిరుద్ధకర్మ లగు

విప్రులు రాజులు నూరుజన్ములు

మేదిని గూరబుద్ధు లయి

మేచ్చజనిన్ జనియింతు రట్ల య

వైదికకర్మనిష్ఠల న

వార్యతపం బొనరించెనేనియుం

బాదభవుండు క్షేత్రములఁ

బాల్పడు సద్గతి లేదు పానికి. 124

వ. ఇట్లు చతుర్వర్ణాశ్రమంబులవారలును విషరీతకర్మణు

లొచరించి మేచ్చులై జనియింపుదు రట్లు గావున నైహి

కాముష్మికఫలప్రాప్తిం గోరి స్వజాతివిహితం బగు

కర్మంబు సేయవలయు నన్యధర్మంబు లొనరించినఁ

గీడొందు శూద్రుండు నిజధర్మము లైన విప్రసేవాదు
లవలనఁ దరియించు నెందును స్వకర్మకర్తనులు పూజ్య
తము లని చెప్పిన నే నిట్లంటి. 125

క. హరుసన్నిధి దీపం బిడు

సరుసకు న్నెట్టిఫల ముఖ్యు నగధన్వ మహే
శ్వర విన వేడుక యయ్యెడిఁ

దిరముగఁ గృప యుల్లసిల్లఁ జెలువఁగవలయు॥. 126

వ. అని యడిగిన నప్పరమేశ్వరుం డిట్లనియె.

127

తే. దీపదానమహత్త్వంబు జెలియ వినుము

సురమునీశ్వర యత్యంతశుభకరంబు

శత్రుభావంబుచే బిర్మొనెత్తి వసించు

స్వగ్గమున నొగకొనెనెవ్వఁడఁ దలచి. 128

ఆ. ఏతద్ధర్మమైన యిట్టిహాస మొనెక్కితి

గలదు దాని వినిన ఖలుల కైనఁ

గలువనముదయంబు దొలఁగు నిక్కువ మజ

తనయ వినుము సానధానముగను.

129

క. ఆది స్మృతరుఁ డనునొక

భూదేవుఁడు గలఁడు గూరబుద్ధియుతుఁడు సం

ధ్యాదివిరహితుం డన్య

స్త్రీనయితుఁ డకృత్యకరణశీలుఁడు ధార్మి॥. 130

130

ఉ. వేమఱు నార్యులం బరిభ

వించుఁ బరాన్నమె మెక్కు నెప్పుడుం

బామరత స్మృష్ఠార్థములె

పల్కు నిషాదునిచేత నెచుఁ దా

పేమము ప్రేమ సందికొను

నెక్కుఁ దలంసక జారవోరచూ

డామణి యాద్విజుండు నెఱ

టన్కుఁదనంబున కెల్ల నెల్లయె.

131

శా. ఆవిప్రసాధముఁ డక్షకేళినిరతుం

డై యూడి తా నోడియుం

దా విత్తంబున కెందు నెనఁ జరభా

త్వర్థం బొగిం జేయుఁ గా

మావేశంబునఁ బుల్కసాంగనలతో

నైనం బ్రవర్తించు ని

క్లువేశం బురిఁ ద్రిమ్మరున్ నుజను లెం

తేఁ ద నివ్వగర్హింపఁగన్.

132

తే. అందఱకు దినవారతారాదికములు

దెలిసి యుపవాసనియతి విధించుఁ గాని

యతఁడు మానఁడు కృష్ణజయంతియందు

హరిదినంబున శివరాత్రి సన్నభుక్తి.

133

తే. హరిదినంబుల వేయింట నైన సుకృత
మొనరు నొక్కకృష్ణాష్టమి నుపవసించ
వేయికృష్ణాష్టములఁ గల్గు శ్రేయ మబ్బు
నొక్కశివరాత్రి మానవ్రం దుసవసించ.

184

సీ. శివవదధ్యానంబు శివనామవరనంబు

ననిశంబుఁ జేయుమహాత్ముఁ డొకఁడు

శతరుద్రమంత్రసంగతి శివు నభిషేక

మాచరించినయట్టి యసఘ్నఁ డొకఁడు

శ్రీఫలదళముల శివుని సహస్రనా

మంబులఁ బూజించుమాన్యుఁ డొకఁడు

లలితప్రదోషవేళల శివదర్శనం

బారూఢిఁ గావించు నార్యుఁ డొకఁడు

తే. నవనిలోన జీవన్ముక్తు లగుట ధృవము

నిమిషమైనను మఱి యర్థనిమిషమైన

శివుని భజించువానికిఁ జిరతరముగ

నిఖిలలోకాధిపత్యంబు నివ్వఁటిల్లు.

185

క. ఇల నొకయఖండవిల్వీ

దళపూజఁ గోసహస్రదానఫల మగుం

దులసీదళార్చనంబునఁ

గలుగుం గ్రతుశతము సేయఁగా నగుఫలముల్.

186

తే. హరుని బంధురాఖండలిలాక్షతలను
 బూజయినదించు నెవ్వఁ డప్పురుషవర్యుఁ
 డమతతుల డిగ్గఁద్రావి పూతాత్ముఁ డగుచు
 సలరి కైలాసపదమున నధివసించు. 137

క. అమితంబుగ నవిషాన్నము
 నమలుటయుఁ గోణితంబు నలిఁ ద్రావుటయు
 గ్రీమిణీటభక్షణంబు
 నమ మగు శివరాత్రిఁ దినినసరసాన్న మిలక. 138

క. ధరఁ జగదాలాన్నముఁ గు
 ర్కురపలలముఁ దినుట మే లగు న్మఱి పాశ్చా
 త్కురసంత్యాగము మే లగు
 హరివాసరమున భుజించు నన్నముకంటెన్. 139

క. కనక స్తేయము గుర్వం
 గనఁ గనయుట బ్రహ్మహత్య కాదంబరి కొల్లి
 వ్ర్వనఁ గోలుట యుర వగు ని
 మ్మునఁ గృష్ణజయంతి నన్నము దినుటకంటెన్. 140

ఆ. అట్టివ్రతదినంబులందు భుజించి య
 మ్మందరాహ్వయుం డమందహర్ష
 పరవశాత్ముఁ డగుచుఁ దిరిగి జేశములు ధ
 నాగనంబు సేయు నాన గొటలి. 141

వ. ఒక్కనాఁ డుజ్జయిననగరంబునకుం జని యందు నలభా
హారుండ్ల జరరాసలం *బినుమడింప నాసాయాంతం
బును బురపీఠులం గ్రుమ్మరి విసివి యద్దినంబు శివ
రాత్రి గావ్రన నుత్సవదిసదిదృశానమాగత శ్రీరీకజననం
ఘంబులం జూచుచుఁ దోరణకాయమాసవిరాజితంబును
ఘనసార గంధసార కాశ్మీర మృగమ దాద్యనులేపితం
బును సగరు గుగ్గుల ముఖ్య ధూపధూమ గంధ బంధురం
బును దీపమాలికానమాక్రాంతంబును జంపక కర్ణికార
కరవీర మల్లికా మాలతీ బిల్వద భాద్యనేకపు బాద్రవ్యస్
వ్యంబును భక్ష్య భోజ్య ప్రముఖ నైవేద్య పరిపూర్ణం
బును నానాప్రతిజననమాక్రీడంబును సఖిగడనిభవాభిశో
భితంబు నైన మహాకాళ దేవుడేవలయంబునకుం జని
యమ్మహాలింగమూర్తి సందర్శనంబు చేసి సమస్కరించి
కొండొకదడవు నిల్చి యద్గురితాత్ముం డిట్లని యూహించె.

తే. ఆకటికి నాకు నేమియు నబ్బదయ్యెఁ

బ్రాగ్భవంబునఁ జేయుసాపంబుకతన

సహహ సత్పాత్రునకును జన్మాంతరమున

నువచరింపంగ లేనైతిఁ గవటవృత్తి.

148

క. జల భక్ష్య భోజ్య శాక

స్థల సూన్యతభాషణముల సాధుజనుల

ములఁ దృష్టి సలువ నే న

క్కలువంబున నిప్పు డిట్టిగతి వాటిల్లె.

144

సీ. ఈజన్మమున నైన గృహసమాగతు లగు

నతిథులఁ బూజింప నైతి నకట

యనిశంబు దుర్వ్యసనాభిభూతుండ నై

స్నానసంధ్యాదులు సలుప నైతి

నన్యాంగనాసంగమానక్తి మసలితి

హరిహరరాదిపుణ్యవ్రతముల

క్షౌరకాలయమున క్షౌరమై సలిపితి

నపుడ తైలాభ్యంజనాదికములఁ

గే. కరనివీడితచేలంబు గట్టుకొందు

నిట్లు మఱియు దరిద్రతాహేయ మగు కు

కర్మములు సేయుచుండితిఁ గాని సుకృత

కర్మ మొక్కటియును జేయఁ గాన నైతి.

145

ఆ. అన్నపూర్ణ యైన యవని నే నొకఁడన

యన్నకాంక్షి నగుచు నున్నవాఁడ

పాత్రములకు లేశమాత్ర మైనను దొలు

భామునందు నిడనిపాపి నగుట.

146

వ. ఈజన్మంబునఁ దపోదానపూజాదు లొనరింపనికారణం

బున భవిష్యజన్మంబునందును దరిదుండ నగుట తప్ప

దని తలంచుచు నాకటిపెల్లావలేక శివార్పితంబైన

యీ భక్త్యభోజ్యాదిపదార్థంబు నిజసంబు లేమనియున్న
తటి నవహరించి భక్షించెదం గాక యని యద్భుతమ
ననుం దాసమీపంబునఁ బొందియుండె నంత. 147

తే. అనిశీధంబు శివపూజ యాచరించి
జాగరణకేలిఁ జేలి యచ్చటిజనంబు
లలసి నిద్రింప దీపంబు లస్తమించె
నవతమన మల్లనల్లన యాక్రమించె. 148

సీ. అపుడు ద్విజాభాసుఁ జాగివాభ్యాశప్ర
దేశంబునకు నోదనాశఁ జేరి
యమ్మహేశసమర్పితాన్నము దృష్టి
భాగోచరంబైన నరయునేష్క
ప్రబలి తత్రత్యనిర్వాణదశభాన్న
దీపంబు నిజపటాదీప్తవర్తి
బ్రజ్జలింపఁగఁజేసి పక్వాన్నభక్త్యభో
జ్యాదులు గైకొని యరిగె నంత

తే. వానిచరణాగ్ర మొక్కనిమేను సోకె
దస్కరుం డని కూయ నత్తటి నెఱింగి
యారెకులు తాల రువ్వి చిట్టార్చి చుంవి
రవినయనిధాన మైన యయ్యదనిసురుని. 149

తీ. అతఁడే గోటికొటిజల

జాప్తవిభానిభవాంచితంబు జే

వార్యకళాటిశీలము

వద్రముఖాఖిలసూక్ష్మతత్త్వవి

స్థితము నై చెలరగు వొక

చిత్రవిమానవరము నేమ్మి నే

మాతనిఁ జోడి తెచ్చుటకు

నంచిత మింపుగఁ జార్వదాభిచే. 150

క. ఆహైమగగనయానా

రోహణ మొనరించి యప్పరోగణగాన

శ్రీహర్షితుఁ డై త్రిదశ

వ్యూహము వినుతింప నాతఁ డుజ్జ్వలమహిమ. 151

వ. వేణువీణాగానముదితుండై యక్షణంబు కైలాసంబున

కరుగుడంచె నిట్లు. 152

తే. అతఁడు దీపప్రదానమహత్త్వకలనఁ

బతితుఁ డయ్యును నిర్వాణవధముఁ గాంచె

నియతమతులైన సత్కర్మనిరతు లవని

దీప మిడునట్టిమహిమంబు బెలువఁ దరమె. 153

వ. కావున.

154

తే. దీపదానంబుకంటె నుత్కృష్టపుణ్య

మెయ్యదియు లేదు జగముల నెంచిచూడ

నిమిష మాహరినన్నిధి నిలుపుదీప

మక్షయఫలం బొసంగు పంయమివ ర్థ్య. 155

అ. ఒక్కమాన మైన నొక్కయబ్బమైన న
ఖండదీప మిడునరుండు నిఖిల
దురితసమితి నొడిచి నిరతంబు శివలోక
మున వసించు జీవమునిలలామ.

156

సీ. గ్రహపీడ లక్షగు శాస్త్రపులు మిత్రతఁ గాంతు
రఖిలకామితసిద్ధి యగుఁ దలంప
నాయువు వర్ధిల్లు నట మనోవాక్కాయ
జములైనకలుషనంఘములు దొలఁగు
జలగండములు దప్పు వెలయ రోగార్తుండు
దృఢశక్తి యుక్తుడై తేజరిల్లు
వంధ్యుఁ డెంతయుఁ బుత్రవంతుఁ డౌ దుర్లభుం
డనుపమసంపద నతిశయిల్లు

తే. దీక్షు ఋణ మెంతయైన నుదారమహిమఁ
గోరి హరి నైన హరు నైనఁ గూర్చి యాజ్య
తేలములచేత నొక్కయబ్బం బఖండ
దివ్యదీపంబు నిల్పిన దృఢవివేక.

157

తే. అట్లు వర్షత్రయము దీప మవని నిల్పి
సతఁడె శంభుండు శౌరియు సతఁడె వర్ష
శతము భువి సర్వభోగసంగతిఁ జెలంగి
యంతమున మత్స్యభంబున నధివసించు.

158

వ. మఱియు దీపదానప్రకారం బెఱింగించెడ.

159

తే. మాఘమైవను గార్తీకమాసమైన
మొదలు గావించి సామజికదను నిర్వి
పూజసేయంగవలయు సంపూర్ణభక్తి
సనుదినము నుండకము లుపహార మొనఁగి. 160

వ. ఆవిభక్తురాజనన్నిధి హరిహరులలో నొక్కని నుద్దేశించి
పురుషప్రమాణం బైనదీపకారువుపై మృతామృతిత్వ
రజతపాత్రంబులలో నొక్కపాత్రంబున కృతంబును
నించి కార్పాసకృతవర్తి నఖండదీపం బిడునది యిట్లొక్క
వత్సరంబు గడచిన యనంతరంబ యథావిభవంబున
నొక్కనువర్ణప్రతిమ రచియించి యందు నిష్ఠజేవత్
నావాహించి పూజించి. 161

తే. ప్రతిమయును దీపపాత్రంబు వటయుగంబు
ధర్మకర్మాభిరతునకు దాన మొనఁగి
యంత శక్తికొలంది విప్రీవభులకు
సరసమృష్టాన్న మిడి తృప్తి నలుపవలయు. 162

క. ఈనద్వితంబు భక్తిం
జేసిన వాంఛితము లెల్ల సిద్ధించుం గై
లాసావాప్తియు నగు జల
జాననసుత! మానవులకు ననవరతంబున్. 163

వ. మఱి యొక్కభాశ్రవణంబున నిఖిలదురితనివృత్తి యగు
సని చెప్పిన నవ్వరమేశ్వరునితో లక్షపూజాప్రకారం

బెట్టిగింపు మని యడిగిన సద్దేవుం డిట్లనియె.

164

తే. ధైత్రమున నైన మూర్ఖకీర్షమున నైన

శుభదినంబున నేకాంతగుఱ్ఱమున

విష్ణు నైనను స్మృత జేడ్క నిలిపి

పూజసేయఁగవలయు సంపూర్ణ భక్తి.

165

వ. ఉత్పల శతపత్త్ర కరవీర కాంచన చందక ద్రోణ కుగద

కురువ కాదికుసుమంబుల నైన నఖండ బిల్వ మొలసీదళం

బుల నైనను దిలాక్షతంబుల నైనను బూజించుచు నిత్యం

బును పోడజోపచారవిధులం దనుపవలయుఁ బూజా

సమాప్తి పర్యంతంబు నఖండదీపం విడువది యథాశక్తి

నొక్కసునర్ణప్రతిమ రచియించి లక్షపూజానుష్ఠానం

బైన యనంతరంబ దరిదురిం జైన విప్రునకుఁ దత్ప్రతి

మాదానం బొనంగవలయు.

166

క. తాన వని కేగి సూసవి

తానముఁ బత్త్రములుఁ గోయఁ దగు నర్చకు నిం

పూస నది యుత్తమం బ

న్యాసీతసుమంబు లెల్ల సర్థఫలదముల్.

167

తే. యానమునఁ దెర్థికునితీర్థయాత్రోత్త

దిలిచి తెచ్చినవిడి లబ్ధఫలము లొనఁగుఁ

గానఁ బూజార్థ తమియల రాన తే

వలయు నిష్కర్షనయిది వలయునెది.

168

తే. శివునిపూజకుఁ గొన్న నల్ సిదుమువేళఁ
గరపదస్థలముల ముండ్లు గాడెనేని
హస్తపాదంబు లూర్ధ్వరేఖాంకితంబు
లగుట కది యాదికారణం బగు ఖరిత్తి.

169

ఆ. ఇట్లు లక్షపూజ యింపొందఁ జేసిన
భూసురుండు రాజపుంగవుండు
హరిపదమున నైన హరినివాసంబున
నైన లక్షయేఁడు లభివహించు.

170

వ. అని శివుం డానతిచ్చునవసరంబున.

171

ఉ. వాసవముఖ్యనిర్జరు ల

వారితభక్తి శనిత్రయోదశీ

వాసరపుణ్యవేళఁ జెలు

వంబుగ న్నదినుతాపహాయి దే

వాసురవంద్యమానచర

గాంబురుహద్వయు నద్వయుఁ హరుఁ

వాసుకికంకణుఁ నుజిన

వత్సలుఁ గొల్వఁగ వచ్చి రిమ్ములన్. 172

వ. ఇట్లు వచ్చి యత్కైలాసద్వారంబున.

173

శ. శై లాదియనుమతంబున

నాలోనికి సమ్మదమున నతుడెంచి వెనక

శూలికి ముక్కి తదాజ్ఞా

లీల సమానీను లగుచు లేఖప్రతుల్.

174

తే. హరుఁడు గట్టిన కంకృత్తి హరువు గాంచి

దీని నేటికిఁ దాల్చె నగ్రేవుఁ డనుచుఁ

దత్తభాస్థిత శివకథారసజ్ఞ

నశతురు వామదేవుని నడుగుటయును.

175

క. కైలాసనగస్థితయును

ఫాలాక్షునిసన్నిధియును భవునికథలపై

హాథియు నివి యుక్తకటియె

చాలవె యాదివిజవితతి జనిసఫలతకుఁ.

176

తే. దప్పి గొన్న జనం బమ్మగంబుఁబోలె

శివకథాసుధ నజరాధి చెవులఁ గోరిల

నింపమర వామదేవమునీంద్రచంద్రుఁ

డిట్టు లని తెల్పుఁదొణఁగె నహీనఫణితి.

177

చ. గజదనుజుండు నాఁ గలుగు

గాటపురక్కనుఁ దొక్కఁ దుర్వి న

ద్విజుల ముదం బడంచెయును

దేవగణంబులడంబు మాన్చియుఁ

భుజబలశౌర్యసంపదలఁ

భాంపిరివోవుచు నొక్కనాఁడు నా

రిజభవనాద్ధ కేఁగి బెద

రించి కలంచెఁ దదీయలోకమున్.

178

న. మునియు.

179

శా. నై కుంతంబున కేఁగి దానవుఁడు న

ర్వప్రాణిహింసార్థియై

ప్రాకారంబులు రత్నమందిరములుం

బ్రాసాదముల్ గూల్చి త

న్లోకం బంతయు గాసిచేసెఁ దను నా

లోకింపఁగా నోప క

వైకుంఠాదు లకుంతభీతిమెయి దు

ర్వారత్వరం బాటఁగన్.

180

న. వెండియు.

181

ఉ. ఆ సమదద్విపాసురుఁ డ

హంకృతి నెందును మాఱులేక కై

లాసముఁ జొచ్చి దిక్కరి గొ

లంకునుబోలెఁ గలంచియాడెఁ దా

నాసమయంబునం బ్రమథు

లందఱు నొక్కటఁ గూడి వానిపై

నేసిరి యుద్ధమగ్గుదు ల

హీనబలంబున నస్మశస్మముల్.

182

చ. మునలగదామునుండిశర

ముద్గరచక్రముఖాయుధాఘముల్
వెనఁ బరగించి యద్దనుజ
వీరుఁ గలంపఁగ, లేక వానిఁ దా
రసదృశవిక్రమంబుఁ గొని
యాఁగిరి వాఁడు శ్రమంబుఁ జెంద క
య్యసమశరారికింకరుల
నందఱ నాజిఁ గలంచె నీనునఁ.

183

చ. కమలభవాండభాండములు

గాల్చు నవక్రపరాక్రమాన్వితుల్
ప్రమథతతుల్ గజానురుని
బారికిఁ గాశ కలంగిఁబాటి ర
య్యమరవిరోధియుఁ బవనుఁ
డంబుధులం గలఁగించులీల ని
క్రమముమెయిం బరాజితులు
గా నొనరించి యలంచె వారలఁ.

184

మ. కరిదై త్యేశ్వరుఁ డుగ్రకింకటిల నొ

గ్రీనుభరి మొ గల్చి యు
ర్వరకుం గ్రమ్మఱి పట్టనంబులు గిరి
హ్నితంబులం గూల్చుచుం

బారి నేఁగ న్నిజపూర్వజన్మకృతప
త్పూణ్యప్రభావంబునఁ
నరపాపాశీకిఁ బుణ్యరాశీకి దయా
వారాశీకిం గాశీకిఁ.

185

క. ౯౩ కరటిదానవునిఘో
రాకృతిఁ గని వెఱచి పఱచి యన్నగరి ప్రజా
నీకంబు లుద్దవిడిఁ జని
శ్రీకంతున కధికభక్తిఁ జేఱుఁచి వెనఁ.

186

వ. ఇట్లుని విన్నవించిరి.

187

ఆ. దంతిరూపఘోరదానవుఁ డొక్కఁడు
నవనహస్రయోజనప్రమాణ
తనుఁడు వచ్చి వానిఁ గనుఁగొనునంతనె
గుండె లగిలె జనులకును మహేశ.

188

నీ. సచరాచరం బైన జగ మంతయును వాని
చరణమగ్నం బయ్యెఁ జంద్రమకుట
తపనీయగిరి వానిదంతాంచలంబునఁ
గందుకాశృతిఁ బొల్చె గరభకంఠ
భవవిష్ణుపద్మసంభవలోకములు వాని
బృంహితధ్వనిఁ బల్కెఁ ద్రిపురదమన
ధరణి యంతయు వానికరశీకరాసార
ధారాహతులఁ గుండె ధరనివేశ

తే. యీదృశాకారదానపు నన్నుఁ జైన
 విన్నదియుఁ గన్నదియు లేదు విశ్వనాథ
 వానిఁ బరిమార్చ నొరులకు వశము గాదు
 జేవర క కాని జగముల దీనరక్ష.

189

చ. వనజభపాండకోలు లని

వారణాశాలదృగగ్ని నేర్చి త

త్వనభసితం బలందుకొను

కాంతతరాంగము గల్గు ప్రోడ నీ
 వనయము కల్పవేళ నచ

రాచర మైనజగంబు నీదు కు

క్షిని దగఁ జొచ్చు నూనిగిని

జీరదుగోప్యాజలంబునోలికన్.

190

తే. నిఖిలము నెడలగునెప్పుడు నిలుచు వొకఁడ

పద్వయం బైనబ్రహ్మాంబ వయ్యు నీశ్వ

రాఖ్యఁ జిచ్చకిరూపిణి మైనకాళిఁ

గలసి క్రిడింపు దానందకాననమున.

191

ప. దేవా వ్రినన్నుండవై యద్దనుజుం దుర్చింది జగంబులు
 మనువు మని పార్థింపిసి నాకర్ణించి విశ్వేశ్వరుం డక్షా
 శికిం గ్లేళావేళి యగు నప్పిళితాగిం బరిమార్గం దలంచి
 యర్ధనారీశ్వరం బైనదేహంబు ధరియించి వెడలె నస్స
 డయ్యిరువురకు నత్యంతదారుణం బైనరణంబయ్యెనందు.

క. శుండాలదానవుఁడు నిజ
తుండం బెగయించి పట్టి ధూర్జటిపై రా
మొడుగ నద్దేవుఁడు శీత
కొండంబులు వలపి వానిగతి మరలించెన్.

193

తే. ఆశరంబులు నైత్యకాయమున నాటి
లోమములరీతి నొప్పి నాలోన వాఁడు
తరులు గిరులును నేయ నత్తఱిఁ బురారి
శకలములఁ జేసి సాయకనముదయముల.

194

చ. కిలలు శిలోచ్ఛయంబులును
జేకొని యద్దనుజుండు వెండియుం
జలమున వైవ శాతకులి
శప్రదరంబుల వాని నెల్ల న
గ్గలిక హరుండు ఖండములు
గా నొనరింపఁదొణంగ నిట్లు ని
శ్చలగతిఁ బోరి రిద్దఱును
సంగరరంగకళాప్రవీణులై.

195

తే. అర్ధనారీశదివ్యదేహంబు దనకు
మృత్యు పని యాత్మ నెంచి యాదైత్యుఁ డపుడు
ధీరతయు శూరతయు బలసారతయును
ప్రాపుగాఁ బోరి నావిశ్వభక్తతోడ.

196

క. ఉరుబలముం గొశలముం

గరలాఘవ మశ్రమితయుఁ గడురంగఁ బోరగా

హరుఁడు గడు మెచ్చి వానిన్

వర మొనఁగెదఁ గోరు మని భ్రువంబుగఁ బలికె. 197

వ. పలికిన పాఁ డిట్లనియె.

198

క. ఈకాళి మృతి యట యది

శ్రీకంఠుఁడ వైన నీదుచే నట యిది ప

త్యేకమ ర్ముక్కొకటియె మో

క్షాతలనకుఁ గారణంబు లగుఁ బరమేశ.

199

తే. అనఘ సాయుజ్యమునకంటె నర్థనీయ

వస్తు వేద్యయు లేదు తద్వస్తు వస్ర

యత్నమునఁ గల్గె దాని నే నడుగ నింక

నొక్కవర మిమ్ము దేన నీ వొనఁగదేని.

200

మ. అజరస్తుత్యవితానభాసురనితాం

తాపారసౌందర్యముం

ప్రదిబగద్విశ్రుతమార్దవంబు నగరు

శ్రీఖండకర్పూరము

ఖ్యజగన్నాన్యమహానుగంధమును గ

ల్లంజేసి యింటొంద నా

యజనం బీవు ధరింపఁగావలయు ర

మ్యాచ్ఛాదనప్రశ్రియగా.

201

ప. అని కోరె నంత దేవగణంబులు దేవా యివ్వరం బొసంగి
లోకకంటకుం డగు నిద్దానపునిం బరిమార్పు మని పల్కిన
స్థలకాక యని యద్దేవుండు. 202

క. సిరికరళరలాఘవ మ
య్యజరులు వినుతింప నొక్కయాశుగమగ న
గ్గజదనుజ నేయ వాఁ డ
క్కజముగఁ గుంభములు పగిలి కడువడిఁ బడియెన్. 203

లయగ్రాహి. భానుహిమభానుపవమానసఖలోచనుని
చే నిశితబాణహతి దానవుండు గూలం
బూని సురదుందుభు లనూనగతి మోపె విరి
వాన గురిసెన్ విబుధమానినులనాట్య
శ్రీ నెరసఁ జారణులు గాన మొనరించి రపు
దాని దిశ లన్నియు నహీనరూచిఁ బొల్పెన్.
మానుగ నమస్తజనమాననము లుబ్బ నస
మానమృదుగంధశిశిరానిలము పీచెన్. 204

తే. అసురవరుకృత్తిఁ దాల్చి యాహారుండు కృత్తి
వాసుఁ డయ్యెఁ దత్కృత్తి యహ్వాహదేవు
మాంసలాంసకయుగళిజై మహితశ్శుదుత
రాంశుకాకృతి నలరాశి నమరులార. 205

చ. జలసుహసంభవాండచయ

జన్మలయస్థితి హేతుభూతుఁడె

యలరినయానదాశివుమ

హర్త్విము దెల్పంగ నెవ్వఁ డోపు న
ద్వళచుధుకాంబుపుష్పములఁ

దాలిమి సవ్యభుఁ బూజచేసినం
గలుగు నభీష్టసిద్ధి ఫల

కాంక్ష మొనర్చినవారి కెన్నఁగఁ. 206

వ. వెండియు నంజోలార్కదోణదుష్కారప్రముఖగుసుమం
బులను గపిత్థబిల్వపత్త్రంబులను శివుం బూజించునతెందు
సాయుజ్యంబుఁ జెందుఁ దక్కినవత్త్రంబులం బూజించిన
రాజనూయాశ్వమేధఫలంబు గాంచు. 207

ఆ. వత్త్రఫలజలాన్న భక్ష్యభోగ్యాదులు
శివున కర్పణంబు సేయవలయు
నిదియె సుకృతములకుఁ గుదు రిట్లు సేయని
యతనిజీవితము నిర్దగ్ధకంబు. 208

తే. హరున కతిభక్తి భక్ష్యభోగ్యాదికంబు
లర్పణముసేయక భుజించునధములకును
శ్వాననూకరముఖనీచజంతువులకు
సంతరము లేదు ధారుణి నరసి చూడ. 209

క. కనకమునకుఁ దొడవులకుఁ
ఘనసలిలంబునకు వీచికాతతికిబలెన్

వనజాక్షవిరూపాక్షుల

కనిశము భేదంబు గలుగ దావంత్రై నకా.

210

క. వారల పేతుగఁ జూచిన

వారలు సంసారఘోరవారిధిఁ బడి దు

ర్వారవృథఁ బొగులుదు ర

ప్పారము గానంగలేక బహుభాబ్దంబుల్.

211

తే. శివుఁడు సర్వంబు జేవుఁడు శివుఁ డొకండ

యవ్యయుం డద్వయుఁడు పరమాత్ముఁ డభవుఁ

డగ్గఘటరుఁడు పరంధాముఁ డతనికంటె

నన్య మేమియు లేదు ధన్యాత్ములార.

212

తే. భూతిధారణ మొనరించుపురుషునకును

ధర రహస్యప్రకాశకృతంబు లైన

పాపములు వాయు సంపద పరిధవిల్లు

సర్వవిద్యలకును వాఁడె జన్మభూమి.

213

న. విభూతిధారణరహితుండు పతితుం డగుఁ ద్రిపుండాగ్రం

కితఫాలభాగుండును భూత్యుద్ధాభితతనుండును శివనామ

స్మరణవరుండును జీవన్ముక్తుం డగు మఱియును.

214

చ. శివుకథ వీనుల నివ్వెనుచుఁ

జిత్తమునకా శివునిం దలంచుచున్

శివభవనాంగణస్థలికిఁ

జేరుచు నాశివుఁ బూజసల్పుచున్

శివునకు నై ద్విజస్మలకుఁ

జెన్నుగ నన్న మొనంగుచుగా శివ

నవపతనాధ్యుడై మెలఁగి

తాన శివుం దగు మానవుం డిలన్. 215

తే. భూతిద్రాక్షధారణంబును శివాల

యాద్వినిర్మాణమును శివధ్యానమును ద

*దర్శనంబుఁ జడియనామానుజీర

నంబు నట్పతపంబుఫలంబు గాదు.

చ. అలరులు వత్తముల్ ఫలము

లంబులు శంభునివేదితంబులై

వలినదభాయతాక్షులను

సంధిససుగదరనిష్ఠు టంబులగా

లలితసువర్ణరత్న శూభ

లక్షణలక్ష్మితసాధపంక్తులగా

గలుగఁగఁజేయు మన్యులకుఁ

గామితవస్తువురస్సరంబుగగా.

216

సీ. యద్రాక్షమిత్రభద్రాంబువులఁ జోగ

భాగీరథీన్నానఫలము గల్గు

నాయువు వర్ధిల్లు నతిఘోరభూతముల్

చేరవు యద్రాక్షధారణమునఁ

గసకవిదుగ్రిమమధ్యఘటితరుద్రాక్షంబు

సనిశంబు ధరియింప నలరు సిరులు

ప్రభవింత రుద్రినేత్రమౌన రుద్రాక్షంబు

వివిధపాపానభివిడిసగీల

శే. వాని న్నర్మోర్ధగశతంబు మాననాఁడు

బ్రహ్మ, తత్సంచశతధృతిఁ బరఁగునాఁడు

నన్నుఁ డగు వెండియును నవి వేయిదాల్చు

నాఁడు శివుఁ డగుఁగాక శేవలనరుండ.

218

శే. ధవళేభసితంబు నొసల వక్త్రంబునందు

శంభునాథుంబు రుద్రాక్షసమితికంత

నీమ నెవ్వని కలరుఁ దజ్జీవితంబె

నీవితము వానిశీలంబె శీల మరయ.

219

శే. భసితరుద్రాక్షధరుఁ డైత బ్రహ్మకులజాఁ

డతిపనిగుండం లోకత్రయంబునందు

నారఁ డెఱుదొది వీక్షించె నది పవిత్ర

నిరతిఁ బెన్నొందు నిందు నందియమే లేదు.

220

శే. భుజితరుద్రాక్షభూషణస్ఫురిత దేహుఁ

గొంది శివునునికింకరుల్ గదూఁ జలించి

దనోభోభోఁగ్గొని దవులఁ బఱచు

వ్యాగ్రతతులుల్ తలఁ బఱతురు మిగులఁ బెగడి.

221

వ. కార్తికసోమవారాదిప్రతిపదప్రతీతవానరంబులను చిత్త
దినంబులను బర్హంబులను విష్ణువ్రతదినంబులను మన్వాది
వ్యతీతాతంబులను స్నానదానాదికక్రియ లాచరించి
యుపవసించి బ్రాహ్మణులకు యథాశక్తి భోజనం విడు
మానవుండు క్రతుశోటిఫలంబువడయు మఱి దరిదుండు
తనలేవడికిం జింతించుచు నాశుభదినంబుల స్నానతర్ప
ణాదికర్మంబులు నలిపి తపోనియతాచారుం డైన దాన
ఫలంబు గాంచు నట్లుగాక ధనవంతుం డయ్యు నస్పృశ్య
కరణశీలుండై దానధర్మాదివిరహీతుం డైనయేని లరు
గుల్మటతాదిస్థావరజన్మంబులు వడసి భద్రచ్ఛేదనశీతాతప
బాధాదిదుఃఖంబులం బొందుచు నిట్లని తలంచు. 222

మ. మనుజత్వంబున మున్ను గౌరవసంధినో
న్మాదంబునం గ్రవ్వి యే
మనిశంబు న్బుధులఁ హసించియు ధనా
ళాయాతదీనాథిఁ బె
ల్చిన మోఘాశులఁ జేసి భోగసుఖి
లాలంపటత్వంబునఁ
మని క్రూరాశయతఁ వసింపఁ దరుజ
స్థం బిచ్చ మా కియ్యెడఁ.

223

క. ప్రాక్తనతనుత్రన తాభా
సక్తిమయిఁ ధర్మవితతి సలుపక భోగో

ద్యుక్తిం ద్రిమ్మరుట స్సుఖ
భుక్తిరహితమైన మ్రానిపుట్టువు గల్గెన్. 224

క. కుజనులము గాన యీగతిఁ
గుజనుల మైతి మిఁక నైనఁ గునుమఫలదళ
న్రజములు సుజనుల కిడి మ
ర్త్యజనిం బ్రాపింతు మనుచు నాత్మఁ దలంచున్. 225

వ. అని చెప్పి వామదేవుండు. 226

ఆ. పాత్రదానమున విపన్నుఁ జాపదఁ దరి
యించు నమ్మహత్త్వ మొచఁ దరమె
తరువులైనఁ దలఁచుఁ డ్వగ్దారు ఫలదళ
మూలవితతిఁ పాత్రములకు నొనఁగ. 227

వ. ఇత్రేణంగునం దలంచి. 228

చ. అట ఫలసూనదానకల

నాభ్యుదయంబునఁ బాపముక్తి గా
విటపిలతాకృతుల్ దొలఁగి
వేమఱుఁ గుక్కుటకాశఘూకమ
ర్కటకిటిముఖ్యయోనులఁ ది
రంబుగ నుద్భవ మంది యందుఁ బ్ర
స్ఫుటశరదుఃఖముల్ గడచి
సాంపటి మర్త్యతఁ గాంతు రంతటన్. 229

సీ. దుష్కృతసిరోముఖ తొలుతఁ జండాలుఁజై
 తుట్టి యొకానొకపుణ్యమహిమఁ
 బన తొద్రొజనితనిఁ బ్రాసించు నందు ని
 త్యము విప్రసేవాదిధర్మకలన
 నటు బహు వేశ్యజన్మానానీఁ గొలులఁచా
 నందు నిధ్యయానాను లలవరించి
 పిమ్మట నృపతనుల్ పెక్కులు చాలుచు
 మహితనద్రక్షణమహిమఁ దనరి

తే. యందుఁ గర్మక్షయంబైన నవనినురతఁ
 జెందు నందును సత్కర్మశీలుఁ డగుచు
 మీఁతీ నితతంబు బ్రహ్మవిచారఁ జైన
 నంత నిర్వాణఘనుఁ డగు నింత నిజము.

280

సీ. ఇట్లు దుర్లభం బైన విప్రత్స్వగము గాంచి యందుఁ గర్మ
 చ్యుతిఁ బతితుం జైన వెండియు స్థావరజంగమాధిజన్మం
 బులఁ బొందు విప్రశీలు హరిహరులకుఁ బూజనీయులు
 వేదసారగుం జైనవిప్రులందు నర్హులగుదునను వందనీయుం
 డు నగు.

281

తే. తెలియ వశమాన శివమాటఁ జేసాలకును
 బాని శివుకృప లే కెట్లు బాంతువచ్చు
 హరుని భజియింపఁ దత్కృప యువుడె కల్లు
 బాని దరియింతె రమ్మాయ ధరణిజనులు.

282

మ. నిరలూచాదులు నిర్మలాశయులు ని
 రిద్రాగమోక్తిక్రియా
 నిరగుత్ జీవతదూషణోక్తి నిముఖ్యుల్
 నిర్మాయులు శంభున
 త్కరుగాపాతులు జీవదూషకులు శౌర్య
 తస్మార్తముఖ్యక్రియో
 త్కరదూరుల్ ఖలులు మహేశుకృపకు
 గా రెంతయుం బాత్రముల్.

233

చ. అననగీర్షణ బాల్కునన
 కాదులు వేదవిశారదుల్ తపో
 ధనులు గనంగలేని శివ
 తత్త్వము, రాగహతాత్ములై ఫలం
 బనయము గోరి కొల్చి ఫల
 మందక తక్కిన, నిష్ప్రజేవత
 భునముగ నిందసేయు నల
 కట్టిడిమిద్యులు గాననేర్తులే.

234

మ. హరమాయాంబునిధిం మునింగి ధనకాం
 తాపరగ రంబుల
 వరుస లోబడి యంత నంతరరిష్ట
 ద్వర్గోగ్రనకృష్టభా

తురతం గుందుచు విష్ణుధర్మ నభవుగా
 దూషించుచు న్నందీ యా
 హగధర్మిన్ హరి విందసేయుదు రనూ
 యాగ్నిస్తులై మానవుల్.

285

తే. భూసురుల దేవతలను దివోధనులను
 నిందనం బొనరించిన నీచతముఁడు
 శంభుమామూఢాత్ముఁడై న్వక్తృతసుక్తృన
 ముహిమఁ గోల్పుడుఁ డా నొకమాటమాత్రం.

286

తే. వసుధఁ గార్తికమున నిందువానెరమున
 శివుఁ దిలక్కుతములఁ ములసీదళముల
 బిల్వదళములఁ బూజించి ప్రీణనంబు
 నలువఁ గలుగు నగ్నిష్టోష్ణనవనఫలము.

287

క. తిలదానదీపదానం

బులు నువవానంబు హరునిపూజయును వ్రతం
 బులు కార్తికమానంబున
 న్నలరారఁగ నొక్కటాకటి యధ్వరసముఘుల్.

288

ఉత్సా. కార్తికమునఁ గల్యణేభ గౌతమిగా మునింగి ని
 ర్వర్తితన్వకర్ముఁడైనవాఁడు త్రిదివవేళియై
 కీర్తిఁ బెక్కుదివసములు నుఖించి యంత మరలి భూ
 భర్త యగుచు నుద్భవించు భవ్యభూతికలికుఁడై.

289

ఆ. కార్తికంబునందు గౌతమీస్నానంబు
శశిదినోపవాసనద్యోతంబు
నందుఁ బురహారార్పితాన్నదానంబును
దురితచరితులకును దుర్లభములు.

240

ఈ. పావనలీలఁ బొల్చు నల
బ్రాహ్మణమానమురాక గాంచి గౌ
దావరివారిఁ గుంకుచు సు
ధాకరవాసరసువ్రతంబు న
దాభీననఁ జేయ భావభవ
భంజనునన్నిధి యబ్బు నరచు దే
వావధి యుర్విఁ బుట్టుటకు
నానపడుం దగ నెల్లవేళలక.

241

చ. అతిథికి నూర్జమానమున
నన్న మొసంగిన నాకలోకముం
జతురపటం బొసంగిన ని
శాకరలోకము తేవ కాంచనాం
చితమణిభూషణం బొసంగి
చెన్నుగ నచ్చర లుండులోకముక
వితరణశాలి గాంచుఁ బృథి
వీచరభీచరప్రాజ్యమానుడై

242

తే. వాని గోదావరీరతావాసు లయ్యుఁ
 గార్తికంబునఁ గ్రుంకని ఖలజనముల
 తనువులు నిరర్థకంబులై తగరుఁ జర్మ
 చారుకృతయంత్రపుత్రికాతరులమాడ్కి.

243

క. గోదావరిమజ్జనమును
 శ్రీదయిత్రపురహారులసేవయు సత్సం
 గాదరణంబును చానద
 యాదలసంగ్రహము నరుల కఘనాశసముల్.

244

తే. ధనికుఁడై యుండి పుణ్యతీర్థంబులందుఁ
 బుణ్యకాలంబులందును బుణ్యతార
 లందుఁ జాత్రములకు లేళ్లమైన నిడని
 జాల్ముఁడు దరిమ్రొడగు బస్మజస్మములను.

245

తే. శైశవంబునఁ జాత్రశ్యాసమయమునను
 స్థావిరంబున ధనము పాత్రముల కొనఁగు
 వరఁడు రెండవజనిఁ దత్తదవసరముల
 నాధ్యుఁడై భోగభుక్తిచే నతిశయిల్లు.

246

క. యాచకుఁ డడుగుచు నుండఁగ
 వాచామూర్ఖంబు ప్రియము పల్కఁడయే న
 స్మించుఁడు మూవయుఁ జెవిటియు
 నెచెడుఁ దా నంత వృక్ష మై జనియించుగా.

247

శా. వై వర్ణ్యస్వరహైస్యకార్యనిరతా
 వాసంబుఁ దృష్టాశనా
 యావల్లీనికురుంబదోహదము డై
 న్యత్రాసకంపత్రపా
 చావాగ్నిన్యదమాతరిశ్వ మురుసం
 తాపాదిస్పృష్టికీయా
 దేవజ్యేష్ఠము యాచకత్వ మది సి
 ధించు లఘుత్వం బిలక.

248

శే. బ్రతిశీయుండిన మఱి మృతప్రాయుఁ డగుచు
 స్థూలతనుఁ డయ్యుఁ డృణగతిఁ జూల్క నగుచు
 సకలజనుల కుపేక్షానిశాఁతుఁ డగుచు
 యాచకుఁడు సంచరించు ధనార్థి యగుచు.

249

ఉ. వాని నమర్షదృష్టిఁ గని
 ద్వారనిరోధన మాశ్చరించి దు
 ర్మానమునకా హాసించుచుఁ ది
 రస్కరణం బొనరించి ముక్తుఁడై
 కానియు నియ్యతేనియల
 కట్టిఁడిమర్త్యుఁడు వేయిజన్మముల్
 దాను దరిద్రుఁడై మెలఁగి
 స్థావరజన్మము బాల్చుఁ బిమ్మటన్.

250

క. దీనత నడుగగ వీరిన

మానితధరణీసురులకు మన్నింపని వృ

ధ్వీనాథునిరాజ్యంబునఁ

బూను ననావృష్టి దుఃఖములు హెచ్చొదవుగా.

151

క. శివునకుఁ బ్రియముగ దానము

శివపూజ పరోపకృతియుఁ జేయని యూమా

నవుఁ డతనితనువుకంటెను

భువి మేలగుచుండు తోలుబొమ్మలమేనుల్.

252

తే. శివుఁడె తల్లియుఁ దండ్రీయు శివుఁడె నఖుఁడు

శివుఁడె బంధురండు భ్రష్టియుండు శివుఁడె సేవ్యుఁ

డఖిలము శివాత్మకంబు దదన్య మొకటి

గిలుగ నేరదా నకలలోకములయందు.

253

ఉ. స్థావరజంగమప్రతి

సర్వ మఖర్వశివాత్మకంబుగా

భావమునం దణంచుచును

భక్తి మయిన్ శివపూజసేయు న

స్పృహననుడే శివుండు శివ

భవ్యతరస్మరగాధ్యుడైన య

క్రేవలభక్త పర్యునకుఁ

గీటునిభుండు కృతాంతం దుర్వరగా. 254

చ. శివుఁ డన నేన కా యమచుఁ

జితమునకా శివసూక్తసేయుచుకా

శివశివ యంచుఁ బల్కుచును

శ్రీశివసత్కథ లాలకించుచుకా

శివమయ మిజ్జగం బనుచుఁ

జెన్నుగ నెంచుచుఁ బ్రొద్దువుత్తు నా

శివుఁ డీక నన్ను నెన్నఁటికిఁ

జేర్చిన నొచ్చెముగాదు మే లగుకా. 255

తే. అన్ఱుచు నేవేళఁ బలికెడు నతఁడె శివుఁడు

సర్వమంగళసంగతు శైలకన్య

కానహితు గాంగర్పురధరుఁ గల్యవేళఁ

జింతసేయంగఁ దగుఁ బావశాంతిఁ గోరి.

256

వృత్తి. శివస్తవచయంబులుకా శివసహస్రనామంబులుకా

శివాంతికతలంబునం జెలఁగి పల్కి యుద్ధాక్షముల్

నవాచ్చభసితంబు సంతతముఁ డాల్చు సమ్మర్త్యుఁడున్;

భవవ్యయవిదూరుఁడై భవతఁ జెండు నిక్కంబుగన్. 257

సీ. శివనామవతనంబు సేయక యటచిన

రసనికల్ మంధూకరసనికాళి

శివమందిరములకుఁ జేరక నడచిన

యంఘ్రిలు దారుమయాంఘ్రిచయము

శివలింగసంవీక్ష సేయక ఏక్షింతు

చక్షురు మాతూరచంద్రకములు

శివసాన్నిధ్యవిద్వంసద్ధవాసన లేని

భ్రాగ్యయుగ్మము భస్మికాయుగంబు

తే. శివునినక్కడ లనిశంబుఁ జెలఁగి వినని

కర్ణగోళము ఘటగళాకాశరలము

శివునిఁ బూజింపఁ గానని చెనఁటికరము

దారునిర్మితనిస్సారదర్శి యుర్వి.

259

క. శివకథ వినుటయ తొడవగుఁ

జెవులకు, దానంబె తొడవు చేదమ్ములకుఁ

మివుల భరం బగుచుండున్

భువిఁ గుండలకంఠనాదిభూషణచయముల్.

259

తే. దేవదేవుని శివు మహాదేవు మాని

యితరదేవార్థిఁ గొల్వఁగ మఱిఁ దలంచు

నతఁడు భాగీరథీతటం బాసఁ జేరి

శైలముఁ ద్రవ్వంగఁ బూనినచెనఁటి గాఁడె.

260

అ. శివుఁడూ మానసాబ్జసీమ వసింపంగఁ

దవులుకలుషనమితి దవులఁ బఱచుఁ

బూర్వశిఖరిమీఁదఁ బాలుపొందురవిఁ గని

సంతమనము వేగ జాఱునట్లు.

261

క. స్మరఘస్మగళుభనామ

స్మరణము తద్ధ్యానరతియు మఱి తత్పూజా

దరణము సంసారా_ణన

తరణులు కలుషాంధతమశతరణులు ధరణిన్.

262

చ. పవలును రేయుఁ జేయు తత

పాతకజాత మడంగఁజేయుఁ దా

గీవ యనుమాట యొక్కవరి

జిహ్వాఁ బొనంగుమనుష్యకోటి కి

యనిని ననేకకోటిదురి

తాళి నడంచు తదీయశక్తి కిం

జవమతిఁ దూఁగుపాతకము

సల్పఁగలండా దురంతపాపియున్.

263

చ. ఒకపరి శంభునామము న

యొన్నతి నాలుకఁ జెందెనేనియుం

బ్రకటితజన్మకోటులకుఁ

బ్రాచితమై విలసిల్లు ఘోరపా

తకయుతుఁడైన శంకరప

దస్మరణంబున ముక్తిఁ జెందు జి

హ్వాకు ఫల మెల్లకాలము శి

వస్మరణంబె మనుష్యకోటికిన్.

264

రే. జన్మశతకౌటికృతపాపశైలములకు
హరునినామంబు శతకౌటి యట్టినామ
కీర్తనంబును దాన్ధాన ర్తనంబుఁ
దత్తిపన్యయు సంసారతారకములు.

265

క. శుభాఖ్యానము వినిన న
సాయంబులు వాయు సుకృత మబ్బు ధరిత్రీన్
ఆయువు పెరుగుం బిదవ శి
వాయతిననివాససిద్ధి యగు మనుజులకుఁ.

266

న. అని చెప్పి నారదుఁ డిట్లనియె నవ్వామదేవువలన స్వర్గా
పవర్గకారణం బైన యీశ్వరమహిమంబు విని కృతా
ర్థులై యమ్మునిబృందారకబృందంబులు సంతి.

267

చ. దశభుజః బంచవక్త్రః గిర
తామరసాక్షపరశ్వధాయుధుఁ

శశిధరు ఫాలలోచనుః బ్ర

సన్నముఖాంబుజా మూనివందితుం

బ్రశమితదోషు సీలగతుః

బర్హతరాక్షసయామనోహరుఁ

విశదశరీరు శంకరుః బ

విత్రిచరిత్రునిఁ గాంతి ముక్కుచుఁ. 268

వృష్టిప్రాంబలులై యిట్లని విన్నవించిరి.

269

చ. భవ భవదీయసన్నహిమ

పన్నుగ వింటిమి వామదేవుచే

దవిలి భవద్భవిష్య దవ

తారకథల్ విన వేడు కయ్యె మా

కవి దయఁ దెల్పుఁగా వలయు

నవ్యయభవ్యనదోవిలాసతన్

శివమతి యశా మృకండసుతు

చే మును వింటిమి గొన్ని దత్కథల్. 270

వ. అన్నియడిగిన నద్దేవగణంబులతో నద్దేవదేవుం డాత్మభవి

వ్యదవతారకథావృత్తాంతం బిట్లని చెప్పం దొనంగ. 271

ఉ. రావణనామధేయుఁ డొక

రక్కసుఁ డుక్కునఁ ద్రేతయందు నా

చే వసజాతసంభవుని

చే వరలాభముఁ గాంచి మానులన్

దేవతల నృలారిముఖ

దిక్పతులం గడు బాధసల్పు దు

ర్భావతఁ గుంభకర్ణుఁ డను

పాపుఁడు వానికిఁ దమ్ముడై తగున్. 272

ఉ. ఆదివిభాభియాతికి మ

హగుణశాలి విభీషణుఁడు నా

సోదరుఁ డొప్పు వెండియును

సోదరి కూర్పణఖాళిధాన యి

మేడినిఁ గల్గుమాయలకు

మేటి యనం బొలుపొందుచుండు మం

దోదరి నాఁగఁ జెల్వగుక్క

శోదరి రావణువత్ని యై తగున్.

278

ఉ. ఆమహిళాలలామకుఁ బి

యాత్మజుఁ డొక్కఁడు గల్గు నింద్రీతి

న్నాముఁడు వెండియుం దనుజ

నాథున కయ్యతికాయముఖ్యు లు

ద్వామబలుల్ జనింపుచును

దారుణగాత్రులు మమ్మెప్పుడు

ల్లామున వృద్ధిఁ గొంది యతఁ

డంత వసించును లంక య న్పురిన్.

274

చ. అదియుఁ ద్రికూట శైలశిఖ

రాగ్రమునం దగి హేమవిస్ఫుర

త్పదనముల నివసాత్మమణి

జాలవినిర్మితసాధవీధులం

గదియు గభీరనీరవరి

భూవృతసాలములం దనర్చు నం

వచలకు నాస్పదంబును శు

భవకరంబులతానకంబు నె .

275

సీ. అందుండి బలగర్వ మడర దళాన్యుండు

ఫలభుగ్గణంబులు బలసి కొలువ

యక్షకింపురుషాహిరాక్షసగంధర్వ

వరుల నిర్జరులఁ గిన్నరుల నరుల

నాహవంబుల గెల్చి యందఱనంపదల్

గైకొని యీగతి గాసి సేయఁ

దిద్దెను భీతిల్లి త్రిదివంబు దొఱఁగి మా

యావేషధరు లయి యవని కరిగి

శ్రీ. సవలు శాఖామృగాదిరూపములు చాల్చి

క్షవలఁ బైశాచవేషముల్ సవదరించి

యార్తిబడిఁ దద్వధోపాయ మాత్మఁ దలఁచి

శరణము భజింపుదురు మము సమ్మదమున.

276

ఉ. శ్రీమతిఁ బుష్కలస్తుతులు

చేసి దళాన్యకృతంబు లైన బల్

బాములు దెప్పిన విని కృ

ప స్మరసంఘముఁ గాంచి యేను శ్రీ

రాముడ నె జనించి యల

రక్కసుఁ ద్రుంచెద నేనె కాక య

స్వామరు గల్వ నొండొకఁడు

పాల్పడనోపున నుజ్జగంబులన్. 277

ఆ. వాఁడు బ్రహ్మదత్తవరగర్వమునఁ గొల్పు

వాఁడు గాన జగమువాఁడి ద్రుంచు

ధరణి దశరథునకుఁ దనయుడనై రాముఁ

డనఁగ దనరి వాసియద టడంతు. 278

క. హరి లక్ష్మణుడై మతోన్

దరతన్ జనియించి నన్నుఁ దగ నేవించున్

హరియించు నిందజత్తున్

హరి దక్కఁగ వాని నొరుల కలవియె త్రుంపన్. 279

ఉ. అననితనూజ సీత గిరి

జూలెముసం బ్రభవిండు రాఘవుం

డవని మదంశసంజనితుఁ

డై తగి జైత్యుల నెల్లఁ ద్రుంచు రా

ఘవుడై భవుండు విష్ణుఁడును

గంబభవుండును సర్వదేవతా

ప్రవరులు సీతయే యునుయూఁ

బద్మయు వాణియు దేవకాంతలున్. 280

వ. అని దేవగణంబుల నమ్మతిల్లంజేసి యనువుడు మనిచెప్పి

యాశ్వరుం డిట్లనియె.

281

అ. భువనమాత సీత భువిఁ గల్గు స్త్రీరూప
ములు ధరించి తోకముల వసించుఁ
బూరుషాకృతులను బాలుపొంది రాముఁ డ
జూండ్భాండ్ములను నిండియుండు.

282

శే. రాముఁడె నిరంజనుఁడు పరబ్రహ్మ మభవుఁ
డాదికారణ మగు జగదావళికిని
సర్వగుఁడు సర్వసాక్షియు సర్వజేవ
— పందితుండును శేవలానందమయుఁడు.

283

క. సనకప్రభృతులు విబుధులు
ఘనులు వసిష్ఠాదిమునులు గననేరరు రా
మునితత్త్వ మల్పమతు లగు
మనుజులు గన నెంతవారు మర్త్యములోనఁ.

284

చ. అనిలజసేవితాంఘ్రిఁ గన
కాంబరుఁ గోటిమనోజసన్నిభున్
ఘనఘనసీలవిగ్రహునిఁ
గొస్తుభశోభితవత్సుఁ బద్మలో
చను నవనీసుతాయుతుఁ బ్ర
సన్నముఖాంబుజ రాము నెప్పుడున్
వినుతి యొనర్చువారలకు
వెండియుఁ బుట్టువు గల్గనేర్చునే.

285

సీ. ఋష్యశృంగమహర్షి కృతసుతకామేష్టి
మహిమచే దశరథమహిభుజనకుఁ

బ్రథవించి రాముఁడు పరమపావననాముఁ

డనుజనమేతుఁడై యరిగి బాహు

క్షీరితశాలాసిఫేటకం చాటకఁ

బరిమార్చి ద్రోహు సుబాహు దునిమి

కాశికుసవనంబు గాచి గంగానరి

వరద త్తరణం బొనర్చి గాతమునిపత్ని

తే. శక్రమోహితయై పతిశాపవశత

దశసహస్రబ్రహ్మములు శిలత్వము భజించి

శ్యామజీమూతసంఘన్నచంద్రగేఖ

యందమున నున్నదానిఁ బూతార్థఁ జేయు.

286

చ. జనకునిపట్టణంబునకు

జానుగ నేగి రఘూద్యహుండు తా

ననువుగఁ గాకపక్షధరుఁ

డయ్య నృపాలురు మెచ్చ మచ్చరా

సనదశనంబుఁ జేసి యల

జానకీ బెండిలియై యయోధ్యకుం

బనుపడ నేగు మార్గమున

భార్గవరాముని గల్చు నుక్కునకా.

287

క. నీతాయుశుఁడై యట సా
 కేతనగరిఁ జేరి నుజనకీర్తి తకీర్తి
 స్థితగతిఁ గొన్నియబ్దము
 లాతతసుఖకేళిఁ జేలు నతఁ డందుఁ జగన్. 288

ప. అంతి. 289

ఉ. రాముఁ గుణాభిరాము యువ
 రాజక్షరంధరుఁ గా నొనర్పఁగాఁ
 చా మది నెంచి పౌరజన
 తం గని పక్షిరథుండు వల్కు నీ
 రాముఁడు సర్వసమ్మతుఁడు
 శ్రాతృహితుండును ధార్మికుండు నే
 నీమహిభార మీయనవ
 యిన్ ఘటియించి శుభింపఁ గోరెడన్. 290

చ. జనకునిపోలికం బ్రజ న
 జన్మముఁ బోచు నుధాంశుకై వజ్ర
 జనులకు నెల్లకాలమును
 జల్లదనం బొనగూర్చు రాముఁ డీ
 సనయుఁడు మీకు రా జగుట
 సమ్మతమే యన వార లుచ్చి యో
 యునకుల మామనోరథము
 నిట్టిజె పట్టము గట్టు మీఘనున్. 291

క. అని పల్కు పౌరజనములు

యనుమతిఁ గొని రామదేవు నభిషేకింపఁ

మనమున నుత్సుకుడై య

జనపతి సంభారసమితి సమకూర్చుఁ దగన్.

293

ఉ. ఆనృపుభార్య శైవ యను

నంగన యయ్యభిషేకసంభ్రమం

బానతీఁ గాంచి మున్ను వర

మాన్యపుఁ దిచ్చుటఁజేసి కోరు న

మ్మానిని యాత్మపుత్తుఁ గరి

మంబునఁ బట్టముగట్ట రామునిం

ఘాని చతుర్దశాబ్దములు

భూరివనాంతరవాసిఁ జేయఁగన్.

298

తే. అతఁడు వరపాశకీలితుం డగుటఁజేసి

భార్య వేడిన నేమియుఁ బలుకకుండు

నట్ల కాదె దృఢవ్రతు లగుమహాత్ము

లొడఁబడినమాట వోఁ దొన నోర్వఁగలరె.

294

ఉ. ఆయెడ జీవరాగణము

లయ్యభిషేకశుభాంతరాయము

జేయఁగ నాశ్రయించి నులి

నేయఁగఁ గైకయు వారిబోధచే

బాయక యవ్వరద్వయము

భర్తను వేడఁగ జై వవంచితుల

యశఁ డిచ్చు సత్యరతి

నాత్మకులాంగనవాంఛితార్థముల్.

295

సీ. సురలు విరులవాన గురియింతు రప్పుణ్య

రాశియైన పశ్చిరధునిమీఁద

నలని సత్యమునకు నలరుచు నాత్మీయ

కార్యసఫలతకును గరముఁ బొంగి.

296

సే. చలఁగి రాముఁడు పట్టాభిషేకవేళఁ

గ్గ క యొనఁగినపరుషవల్కలముఁ దాల్చి

యవిరతానందమయుఁడు దా నగుటఁ దెల్పు

భోగయోగసమత్వవిస్ఫురణ దనర.

297

క. ఆగామునిముఖవిలసన

మారసి యాతండు శీఘ్రఁడ యగు నిక్కము చె

ల్వార మనుజుండు గాఁ డని

యారూఢి న్నిశ్చయింతు రావీటిప్రజల్.

298

ఉ. ఆతఁడే దండ్రీయానతిఁ బ్రి

యావరజుండు సుమిత్రప్రప్తయున్

సీతయుఁ దోడ్చి రాఁగ నత

సీనుమథాముఁడు రాముఁ డేఁగి గ

గానటినీతటయున ను

ఖస్థితి నిల్చి గుహాభిధానవి

ఖ్యాతుని శృంగిబేరనగ

రాధిపుఁ గాంచుఁ గిరాతవల్లభున్.

299

తే. ముందుఁ దా నెక్కి వచ్చిన స్వందనము ను

మంత్రుఁ డనునూతనరునిచే మగల ననిచి

యమరనది దాఁటి యగ్గుహుననుమతమునఁ

జని యతండు భరద్వాజమునికి మ్రొక్కి.

800

ఉ. ఆఱుషియాన పూని చని

యారఘువీరుఁడు గాంచు భూరిమం

దారనమేరువీరతరు

దాడిమముఖ్యమిగ్గివాటమున్

సారసుధారసాచ్ఛరుచి

సాంద్రక్షరాంచితసత్కృతీటమున్

శ్రీరమణీయదేవగణ

సేవితకూటముఁ జిగ్గికూటమున్.

801

తే. అనిజాలక్ష్మణసమేతుఁ డగుచు రాముఁ

డాధరాధరవరమున నధివసించ

నాఘునునిఁ బాసి దుఃఖాకులాత్ముఁ డగుచు

స్వర్గమున కేగు దళరథక్షావరుండు.

802

మ. ఘోషానాథుఁడు స్వర్గతుల డగుడు సతి
 తం గై కయినందనున్
 భరతు న్మంతులు రాజ్య మేలు మరుచు
 బ్రార్థింప నానత్యవా
 జ్ఞీరతుం యొల్లవ తల్లి నుల్లమునఁ దా
 నిందించి శ్రీరాముఁ దే
 సరుగుం జొరపురోహితార్యజనభృ
 త్యామాత్యవర్గంబుతోన్.

303

క. ఈశోరింగునఁ జని యుతఁడు గి
 కాలవతిం గాంచి యట భరద్వాజునిచే
 నాభిభ్యము గొని రామును
 హీతిలపతివసతి యన్ముసేంద్రుఁడు బెలుపన్.

304

చ. భరతవిభుండు గాంచు మద
 బంభరడింభకగీతనాదమే
 దురతరసాటలీనకుఠ
 తుంగలవంగనుగధభారభా
 న్వరమరునంకుకన్ధగిత
 సానుచరత్సరయుగ్మర్మూటమున్
 న్నిరగయవాక్మశోణనుఁ
 చిత్రితకూటముఁ జిత్రికూటమున్.

305

నీ. అన్యసింహాభ్రమదాత్మవిఘ్నాంతిత

ఘరవారటస్సింహాశాబకంబు

హీరరత్నమృతిపూరమిథ్యాజలా

మితపిపాసామిశస్పృగగణంబు

కంజరాగప్రభాపుంజమృషారక

షానలోలద్వీపిపరివృథంబు

గతవర్ణలవలికాతలతాళికాహి

భాదసవ్యగ్రాశిభావశంబు

తే. నివికతాపింఛవనకూబనీలనీర

వాహవార్షిదులోభానవరతవిప్రత

చంచునంచయచాతకనముదయంబు

కూటచయబంధురము చిత్రకూటధరము.

806

ఉ. సింధురదానవర్ణిశవి

చిత్రమహీజవిహారిభిల్లపు

ష్పంధయశ్శికాళిముఖ

పంకజసౌరభ మానః శోరి పు

ష్పంధనంచయంబులు నె

నర జనుదెంచి తదీయనాశికా

గంధఫలీనిలాసములు

గాంచి కలంగి తొలగెన గర్గిరి.

807

శా. అందు స్త్రీలఘనాఘనాభు నరవిం

డాక్టు న్మహాబాహునిం

గిరిదర్శానుల సుందరు నృసుమతీ

కన్యాయుతు శ్శాని మా

శంకరాచార్యులవసంతం రాఘవ్యని శే

ದ್ವಂ ಗಾಂಧಿ ಕೈಯೊಡ್ಡಿ

ల్యాండన్ భూపరిపాలనంబున కలం

ఉష్ణరేఖ బ్రాహ్మింపఁగఁ.

308

త. అమ్మహాత్ముఁ డాచార్యున వమ్ముచేసి

సూరలఁ బనిచిన భరణుఁ డమాత్యమాత్య

హితపురోహితసహితుః యోగదేవి

పురము చొరక నందిగ్రామమున వసించు.

309

శ్రీ భరతుఁ డరిగిన రాముఁ డగిరిఁ దొఱంగి

దండకాటవి కేగు నీదండ నున్న

మరలఁ జొదలు పచ్చిన మద్వారమున

కంతరాయంబు నంధిలు నని తలంచి.

310

స. ఇట్లు దండకాశ్రమముం బ్రవేశించి యందు.

311

భుజంగప్రయాతము, తిసేకాన్వయము, మాత్రతేజాంతక ప్రసంగము.

ఘనోచ్చంతకాండశ్రవణాండముచేత

గననంతతత్రోధుః గోవామిమోధుః

స్వనిర్మలమనిర్మాతసాక్షాత్ స్వీకారము.

312

క. చనిచని గాముఁడు గాంచు

మునివరు శరభంగు యోగముద్రానంగున్

ఘనతరదురితివిభంగుం

జననుతవిమలాంతరంగుఁ జరదర్పాంగుఁ.

212

వ. అమ్మసీంద్రునిచేతం బూజతుండై యంత.

214

లయగ్రాహి. ఏముని జగంబులకు నేమము ఘటించుమతి

నాముకొను వింధ్యగిరిభూమి నదాగించె

దామరససంభవముఖామరులు మెచ్చ నెస

నేమునిపయోధి యభిరామగతిఁ ద్రావె

భీమబలు నిర్వులునిబా మడఁచె నేముని త

పోమహిమ ముల్లసల నేమునివిగుల దు

ద్దామధృతిచే నహుషాఁ బాముగ నెవించె దగ

నాముని నగన్త్య రఘురాముఁ నటఁ గాంచెన్.

సీ. అలఘుపాణినకోపచురుకీతవిషరాశి

హృదిసీలలితజటాంచలుండం

జీవనకలుషవిద్రావణసన్నాధి

వక్రికృతాహర్యపై శత్రుండు

నార్యానురంజనాయుత్తలసన్నతి

మహితకామకోభమగ్దనుండు

జగదభినన్నుతనర్వజ్ఞతాఖ్యాతి

శ్రీకరద్విజరాజశేఖరుండు

తే. ననఘతరశుచిభాస్వదబ్జాంబకుండు
సచలధాముండు ద్వీపిరాడజినచేలి
భవ్రుడు దా నైన కుంభసంభవునిఁ జేరి
యూరఘుస్వామి వందనం జౌచరించు. 316

క. మన్మూర్త్యంతర మగుఘట
జన్ముని వింధ్యాద్రిదమను సన్మునివరు ను
ద్యన్మతి భజియించుచు నా
చిన్మయుఁడు వసించు నతనిచే దీక్షితుఁడై. 317

క. అమ్మని యక్షయతూణీ
రమ్ములు నైంద్ర మగుచాపరత్నము దివ్యా
ప్రమ్ములు నిస్త్రింశంబును
సమ్మోదితహృదయుఁడై యొసంగును బిడపన్. 318

ననమయూరము. జానుగ నిసర్గబలశౌర్యయుతుఁ డయ్యున్
మూనివరదత్త శరమండలి కడంకన్
బూని యురుతేజమున భూపమణి యంతన్
సాన నొరవట్టి మణిచందమునఁ బొల్చున్. 319

తే. అచట నతఁడు వసింపంగ శశిలమునులు
ససురకృతపాదలి నలంగి యరుగుదెంచి
రామ మముఁ గావు మనుచుఁ బార్థన మొనర్చి
విన్నవింపుడు రిట్లు ప్రసన్నఫణితి. 320

ఉ. రక్కసు లాశ్రమంబులకు

రాయినిసేయఁగ లేవగల్గె మ

మక్కట చిస్క నిన్దురయు

సన్నముగాన కనూనభీతి నీ

చక్కటి కేగుడొచిరిమి

స్నానము సంధ్యయు వేదపాఠము

దక్కటికర్మకాండమును

దాలిమిఁ జేయఁగ లేటాకప్పుదున్. 821

వ. స్నానసంధ్యాదిసత్క్రియాకలాపంబు లకాలక్ష్మతంబులై
యర్పింపు బాపాదించుం గావున నారక్కసుల నుక్క
డంచి మమ్ముఁ బ్రోవు మని ప్రార్థించిన నారఘవీరుండు
జేవారులం ద్రుంచుటకుం బ్రతిజ్ఞపడి వారిని సన్ని
యచ్చట నుండునంత. 822

క. శూర్పణఖ యనెడిదానవి

దర్పకదర్పార్త యగుచుఁ ననుఁ జేరఁగఁ జె

పేర్పడఁగి ముక్కు- దుచుమున్

స్వర్పతివినతుఁ డగు రామచంద్రుఁడు గడిమిన్. 823

చ. అదియును నేగి తెల్ప భరుఁ

దాదిగఁ జెక్కురు యుద్ధదుర్మదుల్

త్రిదశవిరోధు లాజి నెదు

రించిన శప్పదునాల్గువేపురం

గదనములోనఁ దుగ్రించు లయ

కాలఘనాఘనశంబడంబర

ప్రదరచయప్రయోగమున

రాముఁడు భీమగతిం జెలంగుచున్. 324

ఉ. వారలు మున్ను భూసురు ల

వారితభక్తి ననుంగుటించి దు

ర్వారతపం బొనర్చి కడు

వక్రతరోక్తుల ముక్తిఁ గోరుటన్

తా రమరారిజన్మములు

దాల్చిరి నే రఘురామునాకృతిన్

ధారుణిఁ బుట్టి వారి నుచి

తస్థితి ముక్తులుగా నొనర్చెదన్. 325

వ. ఇట్లు రఘువీరుండు ఖర దూషణ త్రిశిరఃప్రముఖచతు

ర్దశసహస్రదాసవ్రలం బరిమార్చి మోక్షలక్ష్మీకల్యాణ

గౌరవంబు సంఘటించుఁ బదంపడి యద్దానవి దేవదానవ

దుర్జయంబును ద్రికూటశిఖరిశిఖరస్థితంబును రత్నసం

పూర్ణంబును నవకోటిశివాలయాధిష్ఠితంబును వేదనినాద

నాదితంబును సనేకరాక్షససంకులంబును నిత్యమంగళా

లంకృతంబును నగు లంకాపురంబునకుం జని నిజాగ్రజం

క్షయదశగ్రీవునకుఁ దద్వృత్తాంతం బెఱింగించిన నతండు

ను నిజభగినిం జూచి రాక్షసవినాశనంబునకుం బొడమిన

ధూమకేతువుగా నెంచుచు నిట్లని విరర్కించు. 826

మత్త. మంటి నేబదిలక్ష లేదు లమర్త్యులం బాడఁగంటి ము
క్కంఁగివీటను విష్ణువీటను గంజగర్భునివీటను
గొంటి నంపద లెన్నియేనియుఁ గోరి చంద్రదినేంద్రులం
గంటి సైగ మెలంగఁజేసితిఁ గంటి సర్వనుభోన్నతుల్. 827

ఉ. నందన మంతయుం బెట్టి

నాటితి మద్వనసీమఁ దత్తరుల్

బండను బెట్టితిన్ దివిజ

పత్నులఁ దక్షకముఖ్యగూఢపా

క్షృందము నాదుపేరు విని

భీతిఁ గలంగు మనీయమగదిరా

ధిందమున స్వసింఘుడు

లేఖకులంబును దైత్యవర్గమున్. 828

వ. చతుర్దశలోకాధిపత్యవిరాజితుండ నై త్రిలోకమూహ
కం బైన యైశ్వర్యంబునం జెన్నొందియు ననేకముని
సాధుబృందంబుల బాధించుచు నైశ్వర్యద్విగుణం బైన
పావంబు భోగలుబ్ధుండనై యాచరించితి నన్యక్షోభకర
ణంబు జెలిగ నైశ్వర్యంబు సంపాదించ నైతి. 829

తే. ఆయు విది వ్యర్థమయ్యె నీయఖిలలోక

జయము దేజుంబు నైశ్వర్యసంగ్రహంబు

బంధుహితపుత్రప్రాత్రప్రప్రాత్రతతియు

జాలములు గాక మోక్ష మీఁజాలఁగలవె.

330

బ. వారణాసీమరణంబును బ్రహ్మజ్ఞానంబును నిశ్వాణాప్తికిం
గారణంబులు దురితచరితుండ నగు నాకు నీరెండును
సిద్ధివపు రాఘవుండు తండ్రియానతి నరణ్యంబున
కేతంచి యున్నవాఁ డమ్మహాత్మునిచేఁ గదనంబున
మఠసి ముక్తుండ నయ్యెద నానత్యసంధుం డనపరాధుల
హింసింపండుగావున నతనికి నొక్కయహితం జాచరించి
తగ్భాణహతి స్మృతిఁ బొంది ముక్తి వడసెద నని నిశ్చ
యించి మారీచుం డనురాక్షసునిం జత్కార్యసహాయా
ర్థం బర్థించిన వాఁ డద్దశగ్రీవున కిట్లను.

331

చ. ఎఱుఁగుదు రామదేవు దను

జేశ్వర పిన్నటనఁగటనుండి ముఖ

వెఱచితి నమ్మహాత్ము శర

వేగము సైపక శైశవంబునక

గలచె ననేకదివ్యశర

కాండము లయ్యరువిక్రమాధ్యుఁ డి

త్తుఁ డరమాన యాఘను ను

దగ్రబలుగ రణభీముఁ దాఁకఁగన్.

332

జా. ఏతస్మాక్రమే రాఘవుం డనురలో

కేంద్రా వెనక దానవ

వ్రాతంబుం బొలియింప మానినుజన

వ్రాతంబులు న్మన్యఁ బ్ర
స్థితప్రక్రియ ధర్మము న్నిలుప నీ

వృద్ధ్యా జనించె న్బల
పేతుం జాహనకర్మకుం డతనితో

నేలా విరోధంపఁగఁ.

883

క. రాక్షస ! నీజీవితముగా

రక్షింపుము చెడఁగ నేల రామాగ్ని వెనఁ

భక్షించుఁ దృణకణాకృతి

నక్షయశరణిఖల దుర్మదాసురవిరతిన్.

884

తే. అతఁడు బ్రహ్మాండలయాకర్త యగుశివుఁడు

గాని కేవలమనుజుఁడను గాఁడు వినుము

ఖరవిరాధాదిదుష్టరాక్షసుల నల్ల

సంగరావని నొడుచుట నాక్షిగాడ.

885

క. గిరిజాక్షయకరుఁ డగు

సురపతిగతిఁ బురము లేదృశూలిగతిగా భా

స్కరకులజం జాలంబున

సుర వైరులమద మడంచునూ దనుజేంద్రా.

886

వ. కావున నాబుద్ధి విని రామజీవునితో విగ్రహింపకు నుని

యనేకవిధంబుల తోధించిన గనలి యతండు మండలా

గ్రం బెత్తి దండంబం జూచిన వెఱచి యమ్మారీచుండు. 887

ఆ. ఖలుఁడు వీనిచేతఁ బాలిసిన రాక్షస

జన్మ మబ్బు రామచంద్రుచేత

నీల్ల ముక్తి యొదవు నిది మంచి దని యియ్య

కొనును దశముఖుండు పనుచువనికి.

338

న. అమృతసరంబున నారదుండు రామునన్నిధికేతెంచునంత.

పల్కి. నారకేశ పనస తినిత నాగకేస రామృ మం

నార కుండ కదలికాది తరులు విరుల వఱలి చె

నారకు ఘనమృద్ధి నలరి యతనియాశ్రమస్థుల్

నారదుసకు సంఘటించు నయనకంజపర్వమున్.

340

క. ఎదురేగి మ్రొక్కి యానా

రదుసకుఁ బూజయొనరించి రఘుశతి యంతన్

వదినేందుజ్యోత్స్నాయుత

నుదరస్మితకాంతిగరిమ శోభిలఁ బలుకన్.

341

తే. అనఘ ! మీరు గృహస్థగృహఽతరముల

కరుగుదంచుట వారికి నతులభద్ర

నమితిఁ గృపసేయుటకుఁ గాక సర్వధనవి

రక్తు లగుమీకు వేఱ కార్యంబు గలదె.

342

ప. భవదీయపాదరజంబున నాగృహంబువవిత్రం బయ్యె నని

పల్కిన విని నారదుండు.

343

సీ. హరుఁడవు నీవ బ్రహ్మవు నీవ విష్ణుండ

వీవ శక్రాది దిగీశగణము

గవ్యధుక్త త్రియుఁ దక్షకశంఖవాసుఁ

ప్రసూఖఫణింద్రులు నమరవరులు

పాఖిల్యాదిదివ్యమనీంద్రులును సీవ

కపిలాదులును మహాకచ్ఛపము

మండూకపతియును మహి సీనె హృదయున

ద్భముల వసించి భూతిముల నెల్లఁ

తే. ద్రిప్సదువు నీలుబొమ్మలతెఱఁగు దోఁస

సఖలమును నీ వెలుంగనియర్థ ముద్ది

పంక్తి నదనుఁడు జగములపాధ సల్పఁ

దెలుచువచ్చితి నవ్వార దేవరకును.

844

అ. మహతి యను విపంచి విహియించి యేను గా

నం బొనర్తు దనుజనాగునొద్ద

వేళ దప్పనేని తాళక దండించుఁ

బదరి వీణాకాయఁ బగులు నడఁచు.

845

తే. జలజగర్భుఁడు వేదముల్ సదువుచుండు

దితిజపతియొద్ద వేళ యతిక్రమింపఁ

వతచప్రేతాహతుల నొంచు నతని సురలు

వెట్టి గొట్టుముచేసి సేవింతు రతని.

846

వ. ఇట్లు చతుర్దశభువనంబులకు పాధ గావించుచున్నవాఁ

డద్దురాత్మునిఁ బరిమార్చి జగంబులకు సేమంబు సుఖ

టింపు మని ప్రార్థించిన విని యారామదేవుండు.

847

శే. శ్రుతిపరాయణు లందఱు సోమయాజు
లందఱును జపహోమక్రియాదినిరతు
అందఱు నహర్ముఖస్నాన మూచరితు
రగ్నిదశిముఖముఖుల నే నెట్లగుంతు.

848

క. సోమకుండు శ్రుతుల్ గొని చనె
సోమస విష్ణుండు జెచ్చె నవ్వేదతతుల్
భూమి స్వస్థము లైనన్
శ్రీమతి రావణుండు నమము చేసి పఠించెన్.

849

న. అనిన విని యద్దేవమునిప్రవరుండు.

850

ఉ. వారలు విప్రదేవముని

వర్యవిహీంసకు లార్యనిందకుల్
భూరికృపావిహీనులును

బుణ్యవిహీనులు సత్యహీనులున్
దారుణకర్ము లన్యవని

తాధనలోలుపు లద్దురాత్ములన్
హోర వధించి యీభువన

ముల్ గృహ బ్రహ్మచీన బాప మబ్బునే. 851

తే. స్మరహారుండును హరియు బ్రహ్మయును నీవ
దేనకార్యంబుకొఱకుఁ బంక్తిరథునింటఁ
బుట్టినాడవు రామ యిహ్మలనుడిండ్లఁ
దునుము లోకంబు లెల్లను మనుపఁగోరి.

852

వ. నీస్వరూపంబు చింతింపుము రాజనందనునకు దుష్టనిగ్ర
హంబును శిష్టపరిపాలనంబు నవశ్యకర్తవ్యము లనిన
రాఘవుం డమ్మునీందుగ్రిం గనుంగొని. 853

నీ. సత్యంబు నీమాట నయమి ! సారూప
మే నెఱుంగుదు లోకహితముకొఱసిఁ
బుట్టితి దళరథుపుణ్యగేహంబునఁ
గ్రహ్యాదవర్గంబుగర్వ మడఁప
నీతాహరణకాంక్షఁ జేరుఁ జాలన్యుండు
నా కనపాయిని లోకవినుత
నవనిజఁ జాఁచి మాయానీతఁ గల్పించి
తత్కారణమున దనుఁజఁ ద్రుఱుఁ

తే. బాఱు దర్శించుమాత్రనే బ్రహ్మహత్య
యట్టసేతువు జలనిధియందు నిలిపి
యానుభాకరసూర్య మీయవనిఁ గీర్తి
నినిచి కుశలంబు సంధింతు నిఖిలమునకు. 854

వ. అని పలికి యమ్మునీందుగ్రిం బనిచి యునకులుండు మృ
త్యుదేవత నాకర్షించి నీవు లంకాపురంబునకుం జని రావ
ణాదిదానవులం ద్రుంపు మని పంచిన నది యిట్లును. 855

ఉ. రావణుఁ జేలు నప్పురవ

రంబు చొరంగఁ దరలబె నాకు నా

రావణు నాజ్ఞ లేక నుర

రాక్షస పన్నుగ యక్ష ముఖ్యులు

బోవగలారె రాజకుల

భూషణ బాధ యొనర్చె నన్ను నా

స్తేవవిరోధ ము న్నతని

దిక్కున కేను నమస్కరించెదన్. 356

తే. ఐన నీయాజ్ఞ గైకొని యప్పురవ)

వేశ మొనరింతు దాసవవీరువలనఁ

క్షాణసంశయ మగు నని పలుక రాముఁ

డిట్టు లను దానితోడ నహీనఫణితి. 357

క. రక్కసిరాయని పెన నే

నుక్కడఁచెద వాఁడు చేరు నుగ్రాటవికిం

దక్కటి యసురుల నెల్లను

జక్కడఁపుము వానిపురికిఁ జని నిర్భయతన్. 358

వ. అని పలికి జానకిం జూచి.

359

తే. కంటివే నీత రావణు కైతవంబు

నీధవర్తనుఁ డైన మారీచుఁ గూడి

మాయచేయంగఁ దలఁచె మస్మాయ దెలియఁ

గాన కాతండు దౌష్ట్యంబుకారణమున, 360

వ. అనిన నీత యిట్లని పల్కు.

361

తే. ఈవు చంద్రాక్షిగోలుగడ వేను గిరిజ

నీవు పంకజనాభిండ వేను గమల

నీవు కాంచనగర్భండ వేను వాణి

నిరువురముఁ బూజనీయుల మిద్ధచరిత.

౧౧౩

ప. చిదానందమయుల మైన మన కిరువురకును భేదంబు

లేదు. సూర్యసోమాన్వయులప్రదీపకులమై గఘ్నసిమివం

శంబు లలంకరించి వసిషశతానందగులయనుమలెంబున

వర్తిల్లుచున్నవారే మేను సేడయుంబోలీ వేనువంట నంబు

దేవరకు సేన యాచరింపుదు నిట్లు సర్వతోకనిర్మాణంబు

శయకర్తల మైన మనల నారానఁబం జేమి సేయంగలంబు

నెగడియు.

౧౧౪

సీ. శతకోటిపద్యనిస్త్రుతి మగుగామోదము

గాంబు జగన్మోహినిదంబు దాన

నొకయక్షరము విన్న నుర్వి మానవులకుఁ

గలువసంఘంబులు దొలఁగి వఱుచు

విందు రెప్పుడు దాని విధిశివవిష్ణులు

వాల్మీకి యనుమునిపర్యం దదియు

సంకోచముగఁజేసి జగతిపై వెలయుచు

శాస్త్రయతుల్యమై యమరు నట్ల

తే. వేదములు తత్కథావృత్తి కలయుఁ గాన

సంక్షయములసంభవనీయమై యలరుచుండు

సారే నక్కఱలోనఁ గుశంకసేయ

నరుఁడు మర్గతిఁ జెందు నింతయు నిజంబు.

864

శే. మును వసిష్ఠుండు వ్యత్యస్తముగ నొనర్చి
రామనామోపదేశంబు ప్రేమఁజేయ

నాజపంబున వాల్మీకి యయ్యె శబరుఁ

డితఁడు రామాయణముసేయు నచలనిష్ఠ.

865

శ. వ్యత్యస్త రామమనుజుప

శ్చత్యంబున ద్విజతఁ గాంచె గ్రించుటెఱుకు చా
నిర్మము ఋజుతరజపి యగు

నామోపదేశము భాగభేయ మధుగఁగ నేలా.

866

వ. ఇట్లు భవదీయచరిత్రంబును భవన్నామమహిమంబును

నత్యంతపవిత్రంబులై వెలయు ననిన జానకీదేవివలుకు

లకు సంతసిల్లి రాఘవుఁ డప్పుడ మృత్యుదేవత నొక్క

మాయాసీతఁ గా నిర్మించిన నమ్మాయాసీతయుఁ

బ్రంజలియు నిలిచి యమ్మఘాత్యుత్తోడ.

867

శా. స్నానధ్యానజపాదిసత్కీర్తనలు ని

ష్ఠం జేయుమానీంద్రులు

గానం జాలని గోళగాంబురుహముల్

గంటిం గనుల్ నల్లఁగా

నే నేప్రభాము మున్ను చేసితిన్మోక్షో

నిత్యంబు నుసేవ య

త్యానందంబునఁ జేయఁ గంటిఁ బనిగొ.

మృత భూతికాదుగ్యతిగ.

868

క. అతిసుందరవిగ్రహులఁ డగు

పతి గలుగుట దుర్లభంబు పడఁతులకు నృ

త్కృతసుకృతవశతఁ గలిగితి

వతులొక్కటి నేను నీకు ననురూపఁగదా.

869

ఆ. పరశాల యలికి పాకంబు నేయుదు

మూలవితతిఁ దానమునకు జలము

లంఘియిత్తు దేవతార్చన కలరులు

దెత్తు నుచితవిధులు దీర్చనితుడు.

870

క. చతురమతి నన్నదానం

బతిధుల కిడి యారగింపుఁ డనుజుఁడు నీవుగ

క్షీతి జన్మజన్మములకుం

బతి వీవే కావలయును బార్థివ నాకుగ.

871

క. విహరింపుము నాతోడుత

నహరహము న్నీకు నిష్ఠనై యుండు ర్మఘూ

ద్యహ నీనుందరరూపం.

బహహః వీక్షింప మ్మిగుల నల్లరెం జూడ్కుల్.

872

తే. వనచరులఁ గూడి లక్ష్మణుని పనికి నరిగి

ప్రసవఫలమూలములు దెమ్ము రామునేవ

సేయ జన్మంబు సఫలతఁ జెందు గాత్ర

మతివనిత్రతరం బగు నసఘులకును.

873

వ. అనుచు మాయాసీత వలికిన విని నిర్వికారుండును స్వ
తంత్రుండును శివాత్మకుండును నైన రాఘవుండు సీతా
దేవిం దనయర్థదేహంబున నిమిచ్చికొనియె ని ట్లర్థనారీ
శ్వరుండైన శరీరంబునం దేజరిల్లియు మాయాయవనికా
భిలీనుం డయ్యె నని చెప్పి శివుం డిట్లనియె.

874

ఆ. ఏను రాఘవుండ జానకి శైలజ
గాన యేకగాత్రకలితు లైరి
యట్టిరూపధరుని నారాముఁ దలఁచినఁ
గలుగు నిఖిలపుణ్యకర్మఫలము.

875

మ. భసితోద్ధూభితగాతుఁ బాటలజటా
భారు న్ధరానందనో
ల్లసదర్థాంగు దరస్మితాంచితముభో
ల్లాను న్వరాభీతిహ
స్తసముజ్జృంభితుఁ జాపఖడ్గకలితున్
శార్దులచర్మాంబరున్
రసికుండై తలఁపం దదాత్మకతచే
రంజిల్లు ముర్త్యుం డెల్లన్.

876

శ. అపుడు రావణుఁ డవనిజ నపహరింపఁ
దలఁచి పనిచిన మారీచదానవుండు

కుంటున్నగిరూపధరుఁ డయి కూటసీత

యొద్ద పిహారింప దాని నయ్యవిద గాంచు.

877

సీ. విహరించు నల్లన జహవహాద్భితిని

నలవోకఁ బులుమేయు నాన గొఱలి

చరియించు నొయ్యన చంచలేక్షణముల

ధవళకాంతులు తిళత్తిళలు గులుత

మలయు నుజ్జ్వలహేమమణిమయాంగిద్యుశు

లింద్రచాపప్రభ నినుమడింప

సడచు మెల్లన వసుంధరమీఁద ఖరహీర

దీధితుల్ రేయెండలేరల వజ్రల

తే. గాలిదేవరమందురిఁ గట్టఁ దొఱఁగి

పాటుతొంచినవార్వంబువగిడిఁ బఱచు

నజునినిర్మాణకుశలత యవహాసించి

యందమున సందుఁ దిరిగె మిథ్యామృగంబు.

878

వ. అప్పుడు వినయావనతవదన యై సీత యామృగంబునో

డం గ్రీడింపం గోరి రామున కిట్లును.

879

తే. పతియె తల్లియుఁ దఱియియెఁ బతియెఁ తోడు

పతియె బంధుఁడు మిత్రుఁడుఁ పడఁతులకును

భ్రాతయును దండ్రిఁ సుత్తుఁడు నల్పంబు నిత్తు

రమితముగ నిచ్చు భర్త నయ్యమున సతి.

880

వ. కావున నమ్మగంబుఁ దెచ్చి నాకు మనఃప్రియంబు గా

వింపు మనిస రాముండు తత్తణంబు వరశరాసనధరుండై
తద్రక్షణార్థంబు లక్ష్మణు నియోగించి యమ్మృగంబు
నెనుకొని యతిదూరం బరిగి విసివి. ౩౮౧

క. ఆ లక్ష్మణాగ్రజుఁడు పృ
త్యాలీఢస్థానవసతి నమరి పలాశిన్
వాలమ్మున వేయియుటయున్
హా లక్ష్మణ యనుచు వాఁడూ ననువులు దొఱఁగుట. ౩౮౨

వ. ఆమ్మగక భేబరంబు గొనుచు నతండు నిజాశ్రమంబునకుం
జనుఁడెంచు ననిన విని నై మిశేయు లటమీఁదటికథా
వృత్తాంతం బెట్లయ్యె నని యడుగుటయు, ౩౮౩

ఉ. కైరవిణీమనోరమణ

ఖండశిఖండ యఖండగర్వదు

ర్వారమతంగజాసురజ

వప్రవిఖండనచండకాండ మా

యూరశిఖండమండనస

ముజ్వలకాండ గవేశకాండ సం

తారకమండలాగ్రదిత

దానపమండల భోగికుండలా. ౩౮౪

క. కర్మహరిసానుగర్భం

తర్మగ్నజనోఘవాంఛితప్రియధనస

న్నిర్మాణదక్ష దక్షవి

నిర్మితమమృతంత్రభంగ నిమాతానంగా.

౪౪౫

వసంతతిలకము. తారాగమమదిర విధాతృకీర్తితోటి

స్ఫారాజ్యరాగరుచిబంధుగగిపరేఖా

నీరాజితాచ్ఛవదనీరజ పేషవాహా

వారాశీతూణ నిధివల్లభసఖ్యులాలా.

౪౪౬

గద్యః ఇది శ్రీమద్గురునరణాతిశయలబ్ధకనితాన్త భవ

యీందులపల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీజన

విధేయ భవానీశనామధేయప్రణీతంబైన

స్కందపురాణంబున ధర్మఖండం

బను ప్రబంధంబునం

వప్తమాశ్వాసము.

శుభమస్తు
అవిష్ణుమస్తు

ధర్మ ఖండము

న వ మా శ్వా స ము

శ్రీ లలనాధిపమార్గణ

బాలార్కద్యుతిజటావిభారపినద్ధ

ప్రారేయకీర్ణ దిక్పయ

చేలా చిన్మయవిలాస శ్రీగిరివాసా.

1

వ. అపధరింపుము వివిధపురాణకథాకథనప్రఖ్యాతుం డగు
సూక్తుండు శౌనకాదిముఖ్యులం జూచి హరుండు సుర
గణంబులకుం దెల్పువృత్తాంతం బీట్లని చెప్పందొణంగ
నట్లమ్మారీచవచనంబులు విని సామిత్రిం జూచి నీత
యిట్లనియె:

2

శే. అన్న లక్ష్మణ నిన్ను మీ యన్న దలఁచె

సర్వయో కైత్యమాయ నే మయ్యె నొక్క

చనుము నోడుగ వేగంబె చువు ముతస్సి

యనుడు బసకజం జూచి యిట్లను నతఁడు.

క. పెట పేట నీకు రాముఁడు

కటకంతుఁడు గాని నరుఁడు గాఁ డసురతని

నుటుమాడి వేగ వచ్చు

నెట వగుచేబలిమికలిమి సిక్కువ మబలా.

4

లే. అనుడూ నాథోరణుఁడు మదహస్తి నంకు

శాహతిఁ గలంచుమాడ్కి నయ్యంబుజాక్షి

పరుషశాక్యోఘముల నొవ్వఁ బలుక నోడి

యగ్రజం డున్నదిక్కున కరిగ నతఁడు.

5

ఉ. ఆతఱి భిక్షువేషధరుఁ

డైదశకంధరుఁ డేగుడలచిన

భూతనుజాత నిక్కపుఁద

పోధనుఁ డంచు నమస్కరింపఁగా

నాతఁడు చేతు లిర్వదియు

నాననము ల్పదియుం జెలంగ నా

భీతమ్మగాక్షి కట్టెదుర

భీమతరాకృతితోడ నిల్చిన.

6

ఉ. తక్కసుఘోరరూపము తి

రంబుగఁ గాంచి నిమిలిరాక్షి యై

యక్కమలాక్షి మూర్ఖిలఁగ

నంటఁగ నోడి త్రిశూలధారచే

ద్రక్కొన నప్పలాశి తద

ధిష్ఠితలోష్టము పెల్లగించి నాం

పెక్క రథంబుమీద నిడి

యేగ విహాయనవీధి నొక్కడుగ.

7

౪. ఆయోవః బక్షివంశమణి

యైనజటాయువు సత్త్వశాలి య

చ్చాయకుః జేరి పంక్తిరథు

నఖ్యము నెమ్మదితోఁ దలంచి నే

నీయపురాధముం గడపి

యానుదతిన్ విడిపింపఁ గల్గు నా

కాయతగుభ్రీక్తి ర్తి యని

యాతనిఁ దాఁకి యకుంతితోద్ధతిగ.

8

౫. తగడుముఖతుండమున వానితను వగల్చె

నాతఁ డసిఁ గొని కోధరక్తాక్షుఁ డగుచు

వ్రేయ నది తప్పఁ గ్రుంగి యవ్వీరుఁ జేరె

సజ్జిసఖతుండహతిఁ బక్షివల్లభుండు.

9

౬. ప్రహరద్వయవిద్ధుం డై మూర్ఖిలి కొండొకవడికిం దెలిసి

రాక్షసేశ్వరుం డప్పటి నీక్షించి యోపక్షి రాక్షసులకు

సంగుష్ఠప్రదేశంబు మర్మస్థానం బది ఖండింపక మేలు చేసి

తని పల్కిన సమ్మిథ్యావచనంబులు నిక్కంబులుగాఁ

డలఁచి యాశకుంతకాంతుండు.

10

క. అక్షణమ వానిపెనువే

లక్షయజవశక్తే దునుమ నరుదేరఁగ నా

రాక్షసుఁడు ఖడ్గమునఁ ద

త్పక్షంబులఁ దునిమ నేలఁబడి తన్నుకొనన్.

11

చ. తను విడిపింపవచ్చి నిహ

తం బగుగృధ్రముఁ గాంచి సేత న

య్యన నిజభూషణవ్రతతి

యంశుకఖండమునందుఁ గట్టి తా

ననువుగ నెచ్చెఁ బంప యను

నాపగచెంతఁ జరించుకీశనా

ధునియెదుటం బడం దనుట

ధూన్లుఁడు గానకయుండఁ గ్రక్కు నన్. 12

తే. క్రవ్యభుగ్రాజనీన ధైర్య గగనపీఠ

ను తరీయంబు ముసుఁ గిడి యువిద చనఁగ

ద్రవిడదేశాంగనలు సూచి తను హాసంప

నరసి యమ్ముగ్ధ రోషతామ్రాక్ష యగుచు.

13

క. పయ్యెద దొలఁగిన నను మీ,

రియ్యెడ హాసీయువఁ భాదియే నేడుముద

ల్పయ్యెదలు తేకయుండుఁడు

దయ్యంబులభంగి ద్రవిడతామరపాక్షుల్.

14

వ. అని దుఃఖార్థయై శాపం బొసంగె నారావణుండు వడి విజ
పురంబు ప్రవేశించి సీతారూపాగత యైనమృత్యుదేవత
సశోకననమధ్యంబున నునిచె నంత రాక్షసస్త్రీల వైధవ్య
సూచకంబులును, లంకాపురశృంగారవనవినాశసిశునంబు
లును నైనయుత్పాతంబు లనేకంబులు దోచినఁ గాంచి
నిమిత్తజుండును మహాబలుండును నైనకుంభకర్ణుండు
దశగ్రీవున కిట్లనియె.

15

.ఆ. అన్న చిత్తగింపు మవనిజఁ దెచ్చిన
నాటఁగోలె నీదునగరసీమఁ
బావమె దుర్నిమిత్తములు పెక్కు లాసీత
నకలలోకములకుజనని నుమ్ము.

16

క. సత్యమె తెల్పెద విను మా
ధర్మంబున నవనితనయఁ దగ నంటెదవే
న్నిత్యం బగుతత్పాతి
వ్రత్యానలమేర్చు దనుజవంశస్త్రీలఁ.

17

ఉత్సా. ఏల సాహసంబు నేసె దిట్లు దానవేంద్ర నీ
పాలరాంగి నెచటఁ దెచ్చితచట నిల్చి కమ్ము ది
క్పాలవినుతకీర్తి రామభద్రసంజ్ఞ ననురులం
దీలుపలువ నవతరించె దేవదేవుఁ డిమ్మహిన్.

18

త. యాగకర్మస్థు విపురీని ననపరాధి
వేదవిదుఁ దుగ్గింపఁ దాధర్మవిదుఁడు రాక్షసుఁ

డహహ ! నీ దగుజహహదాప్త్యంబుకతన
నణఁగె నుత్తమవిప్రత్వ మమరవైరి.

19

వ. తత్కారణంబున నీకు వినాశంబు వాటిల్లుట సిద్ధం బని
పల్కినఁ గుంభకర్ణవచనంబు లాదరించి ప్రహస్తుండు
రాక్షసులనెల్ల నిరీక్షించి యిట్లనియె.

20

నీ. శేమముదరవింధ్యహిమశగేంద్రంబుల
బాహులఁ బెకలించి బంతులాడఁ
గలకౌర్యనిధి కుంభకర్ణఁ డీతనిగాత్ర
మీక్షింపఁగా నోడిహేమగర్భఁ
డక్షులెల్లను మూసి యక్షణంబున నిష్ట
మగువరం బిచ్చి పొమ్మనుచుఁ బల్కె
నితనిఁ జూడఁగ నోపరించాడు లెదురించి
చివ్వయైనర్చుట చెప్ప నేల

తే. యిట్టిబలశాలి నీతిమై నిట్లు దెల్పు
టంతకున్నకే న రామున కైన వెఱచి
కాదు పోదరజీవితకాంక్ష గదుర
బంధుశోకానహిష్టుతఁ బలికెఁ గాని.

21

వ. కావున నీమహాత్మ్యనిబుద్ధి యంగీకరించి మీరందఱు నేరి
కనన్నిధిం దెలువవలయు ననినఁ బ్రహస్తుపలుకులకు నమ్మ
తింది మయుండు రావణున కిట్లనియె.

22

ఉ. ఆర్య ! పులస్త్యవంశమణి .

వధ్యయజేదవిశారదుండవున్
 ధైర్యవిజేకశాలివి పౌ
 తాపవిశిష్టుడ విద్యకౌర్యగాం
 భీర్యధురంధరుండవు న
 పేతకళంకుడ విట్టిసీ వయో
 యార్యవినింద్యదుర్గుణస

మంగ్రుడ వైతివి వార్ధకంబునన్. 23

త. వృద్ధుడవు గాన నీకు విజేక శౌడతె

వయసు దిరిగినఁ బరలోకవాంఛచేఁ ది
 తిక్ష నిష్టంబుఁ బూర్తంబుఁ దీర్థయాత్ర
 సన్నానమును దానము జపంబుఁ జటాపవలజె.

24

సీ. వచ్చునే యిపుడు జన్మనము వెండియు నీకు

నేల యిత్రైఱుగున బేల వైతి
 వారాముసతి నేటి కపహరించితి దండ

కారణ్యవీధిఁ దత్కారణమున
 హతుఁ డయ్యో మూరీచుఁ డగుఁగాక యిం కెట్టి
 ఫలము సేకుఱు నీకుఁ బలభుగీశ

యదితకాలంబున నడఁగు నధర్మంబు

ధర్మంబు వర్తిల్లుఁ దరతరంబు

తే. దేవదేవుండు శఘురామదేవుఁ దగుచు

నఖిలలోకహితార్థ మై యవతరించె

సమ్మహాత్మున కవరాధ మాచరించి

లంకఁ జోకార్పఁగల పీవు పొంక ముడిగి.

25

వ. అని పలికె నంత విధిమొందు రావణున కిట్లనియె.

26

ఉ. రాముఁడె విష్ణుఁడు హరుఁడు

రాముఁడె బ్రహ్మయు రాక్షసేంద్ర యా

రాముఁ డవక్రధైర్యుఁడు ప

రాకమధుర్యుఁడు యాగరక్ష

యామునఁ గాకపక్షుఁడు

జెచని కూర్చిబలాభ్యుదాటక

జా ముడఁగించి దీర్ఘ తర

బాపలు సుజాహనునిఁ ద్రుంచ వ్రేల్చిడిగ.

వ. అక్కఱంబున సీమర్నయమహిజంబునకు మూలంబైన

మారీచుని సాహరింపం డియ్యె సమ్మహాత్మునిపరాశ్ర

మంబు వాఁ డెలుగు సది నీచేతనం గొండొక వినంబ

దినయది యది యట్లుండె పెండియు నారఘుపుంగ

వుండు.

28

ఉ. ఆతపవాతబాధఁ బడి

యాకట నస్వహముం గృహించు న

గ్ధాతముధర్మగేహిని న

కల్మషఃగా నొనరించె బాదకం

జాతరజ్జోవిశేషమునఁ

జయ్యన నక్కవలూక్కియుం బలా

రాతిసునంగలబ్ధ మగు

ప్రస్తరభావము వాసె నయ్యెడన్.

29

గే. మిహిరమలసందనుం డంత మిధిల కరిగి

• తుండి చిసకాండమునుబలె ఖండపరశు.

చండ్రోదగవడందంబు ఖండములుగఁ

జేసి భూపాలముండలి చేసి పొగడ.

30

ఆ. ఆ న్వయంవిరోధవాలోకనార్థి వై

యరిగి కాంచి తీవు నమ్మహాత్ముఁ

డమరమనుజవిస్మయాపాదిసోందర్య

నిలయుఁ డగునొ కాఁడొ నిజము సెపుమ.

31

నీ. నానగీనహితుఁడై సాకేతనగరికి

సరుగుచుఁ గోధరక్తాంతనయనుఁ

నయ్యును ముగ్ధునిమొడిగెను రాజతాచల

తులితంగుఁ బ్రళయాన్నిగుర్చిరీతుఁ

గార్తవీర్యభుజువిఖండసంపాండిత్య

స్కంధావలంబితశాలపరశు

ధృతచాపు నేకవింశతివారభూరమ

గాంతురమర్దను యమనమాను

తే. యుద్ధసన్నద్ధు భృగురాము నుగ్రభాము

వీరవరుఁ గాంచి రాముఁ డోవిప్రచర్య

బలము లన్నియు నినుఁ గని పఱపఁదొణఁగ

నెద్ది కాశణముగ వచ్చి తెఱుగఁజెపుమ.

82

స. అనినం బరళురామదేవుండు.

83

తే. విప్రుఁ డని పల్కితివి నన్ను వినుము నీగృ

హాంగణమునకు నన్నభిక్షార్థి నగుచు

నరుగుదెంచినవాఁడనే ? యాజ్ఞభిక్ష

దక్కు నొరుచేతఁ గొందునే దాన మనిన.

84

తే. చండగతి రాఘవుండఁ జోదండకాండ

మెక్కిడి శరంబు సంధింప నుక్కుదఱిఁగి

భార్గవుఁడు వీతలజ్ఞఁ డై ప్రిణాభితి

నతని శరణుసొచ్చి యిట్లనుచుఁ బల్కె.

85

ఉ. దేవ! యజాండభాండములు

దీలఁగఁ జేయుదాండ వీవు లో

కావళి నెల్లఁ బ్రోవ మను

వాక్యతిఁ బొల్చితి వట్లు గానిచో

భావభవారివి ల్లునుమఁ

భ్రాజ్ఞఁ డొరుండు భరం గలందె న

స్వాత్మము దీనపాప కరి

౧౧ శరణాగతి నేరము బాదియే.

86

వ. అని వలికినఁ గరుణాకరుం డైనరాఘవుం జాశరాశులంటు
విడిచి యభేచ్ఛర జను మౌన నట్లు చేసి తిరుళ్ళ
గూర్చువలండు పరమానందకంఠభిరహ్మదయారమింజుల
డై యతనిఁ దీవించి మహిమద్రమ్మహిధరంబునకుం జనియె
నిది యంతయు నే నెఱుంగుదు నిట్టియమానుషవిక్రమ
శోభితుం డైనయారామదేవుని నీవును మేఘసాదాదిలం
కాపురనివాసిదనుజవీరులును నేమి నేయంగల తారా
మునకు సీత నొనంగి శరణులము సొరుము బాలభవు
రక్షింపుము దుర్మార్గవర్తి యెనవాని సోదరులైన చిదం
తు రని పల్కిన రావణుండు గనతి విభీషణుం జూచి. ౮౭

నగ్ధర. ఓరీ ! నాప్రాపుచే నీ పురుషనకనక

ప్రోజ్జ్వలద్రత్నరామా

గారారామాదినంపత్కేలితలలితభా

గంజులం గొప్పియియు మ

ద్రోకిం భూషించుచు దుర్వచనరచన నా

హానఁ గుందించె దారా

మూరాత్మా యొల్ల ని; *న్నీర్వునఁ దలఁగు గుఱి

దోహి వీ వేల మ్మాకు.

88

* ని శ్నీఁగుమ తలఁగు; ని వఁగుమ తొలఁగు—చా.పి.

తే. నాధనంబు భుజించుచు నాదుశత్రు

పక్షభవన్తి నెతివి పాపకర్మ

యధపుకార్యంబు విడిచి పరార్థకార్య

ఘటకుఁ డగువానిజన్మంబు గాల్పు టురవు.

89

వ. అని యతనిపై ననుకంప లేక తుంపం నాచుసముయం

టున నారావణునియ్యంపుఁదొయ్యలి యొసమందోదరి

యిట్లనియె.

40

తే. ముదుసలితనంబు గదిరిన మునుల్ కన

వీటిఁబోవు నునీతి వివేకనరణి

యనినచో, నెందులకో వేఱ యరుగ నేల

యీవె దృష్టాంత మిందుల కింద్రెనెరి.

41

క. ధర్మంబు లచాకరంబు న

ధర్మము జయశరము ననుచుఁ దగఁ బోలున్

దుర్మతి పలికడుఁగాని య

ధర్మాత్ము వహింపలేదు ధర యెల్లపుడున్.

42

తే. ధర్మ మెచట నుండుఁ దడయక యచ్చట

జయము గల్గు ధర్మసంగ్రహండు

చెడఁ డధర్మరతుఁడు చెడుఁ దక్రసంగతి

సార మడఁగు శ్రీరఘూర మిట్లు.

43

తే. మానిజనాశ్రమంబులు గ

మంబుగఁ బాడుగఁ జేసి దేవత

మానినులఁ హరించి గరి

భుం జెఱఁ బెట్టితి ముద్దినీతిచే

మానవనాథులం బిలుకు

మార్చితి పేర్చినవికృమంబునం

దానవనాథ యీగతి న

ధర్మమె చేసితి వెల్లవేళలఁ.

44

మ. భవదానీతపతివ్రతాతిలకశుం

భచ్చిత్తసంక్షోభనం

భవకోపాగ్ని ధరాత్మజాజపమరు

త్వాప్తిన్ దురాధర్మమె

భవదీయాన్వభునీరసాటవిపయిం

జాటిల్లయేర్చున్ మనో

భవుఁ బాటించినధర్మదూరులకు నం

ప్రాప్తింపవే యాపడల్.

45

శా. మాయాభిక్షుండ పై హరించితివి రా

మప్రియసిఁ రాముఁ డ

చ్చాయన్ * లేమిని దీన నేమి కలుగున్

జానొంద నీనమ్మదిఁ

మాయాకృత్యవిశారదుండ ననుచున్

మత్తిలై దాశాముస

స్మాయావార్ధికీ నీదుమాయలు ధర
న్నా దేయకుల్యాతతుల్.

46

సీ. అతనిమాయాంబుధి నబ్జగర్భాదులు
మునుఁగుచు నుండురు మోహవళత
వరవర్ణి నీధనావర్త ద్వయంబునఁ
బడి మును లైనను గడవలేదు
ప్రకృతితమోగుణబద్ధులై పరగడు
దానవు లవావార్ధి దాటఁగలరె
రామానపాయని యామహీనుల శివు
సర్థాంగమున నుండు నార్యవోలె

తే. భర్తృదేవత గాన యప్పద్మనయన
వల్లభునితోన చనుడెంచె వవికీ దత్తు
యోజముఖఁ దెచ్చి యూరళ యున్నవాఁడె
యతనివంచనఁ దెలియలే జెత్తి గాక.

47

సీ. బాహుబలాధ్యు శుభాహుఁ ద్రుంది ముఖంబు
గావంగ జానకీ గావలేఁడె
పతిశాపహత యైనసరి సహల్యాజేవి
గావంగ జానకీ గావలేఁడె
ఖరవిరాధాదుల ఖండించి మునితరిఁ
గావంగ జానకీ గావలేఁడె

శోభికిఁ బలితాంకకబరికి గతు లిచ్చి

కావంగ జానకిఁ గావలేడె

తే. సూర్యుడు హాటకగర్భుండు హరియు నతఁడ
బహుళమాయావి జనులకుఁ బ్రభుఁ డతఁడ
యునిద నతఁడఁ రక్షించియు యున్నవాఁడు
నీవు దెచ్చుట మిథ్య యోనిర్జరారి.

48

వ. అది యెట్లుంటేని.

49

తే. మృత్యు వీలంకఁ జొరలేక మిడికి రాము
శర్థణ భజియింప నమ్మహాపురుషవరుఁడు
నిను సఖాంధవముగఁ ద్రించుచునను పూని
దాని నీతగ. నిర్మించె డనుజవర్య.

50

ఉ. రాముఁడు ధార్మికుం డనవ

రాధుల సాధుల బాధనేయఁ జా

రామున కీ వొనర్చి తప

రాధము నీడగఁ భూసురత్వముం

గాముకవృత్తిఁ బూని పర

కాంతలఁ జెంతుటఁ బోయె; నయ్యెఁ బో

యీమహి రాముకార్యమీను

మృత్యువుకార్యముఁ బ్రాణనాయకా ! 51

క. మృత్యువు నిచటికిఁ దెచ్చితే

సత్యం బది నీత గాదు చని రామున కా

మృత్యున మరల నొసఁగి కృత

కృత్యుడ నై బంధుజనుల నెల్ల మనువుచూ.

52

వ. అని శౌభుషమందోదగివచనంబు లాకర్ణించి రావలెందు

మిక్కిలుండఁ జేరి నిచ్చట.

53

తే. రామదేవుండు తమ్మునిరాకఁ గాంచి

గోమిటికి నచ్చి తీ వమ్మకిఁజ డించి

యామగువ నిన్నుఁ బరుగోక్తులాడె నొక్క

కామినులపల్కులకు మేర గలదె చెప్పును.

54

క. తముఁ గినిసిన మన్నించిన

సమదృష్టిని మగనిఁ గవయుచానలు నైకుం

తమునం గెలానంబున

నమరావత్తినఁ గలుగ రవనిం గలగే.

55

తే. శైటవకు విధేయుఁ డగుచు వర్తించువాఁడు

పూరుషాధముఁ డతని సప్తవ్రతబోడి

క్రోధివలెఁ ద్రుష్టచుండు నిక్కువము ధాత్రి

సతివ యధికార మైన శేషము నశించు.

56

తే. లలన మగవానియంగద దెలియతే

మనుచు మమ్మరతర మగువనికి నైన

స్త్రీవిధేయతచే నేనుఁ, జెలఁగి దాన

ధర్మమున నీవు నిచట విదర్శనంబు.

57

తోటకవృ. అని లక్ష్మణుఁ బల్కుచు నాయనతోఁ
జనుదేర నిబాళిమశాలకుఁ జ
య్యన నేగి ధరాత్మజ యచ్చట లే
ని సతం డట పల్కు సుమిత్రసుతుఁ.

58

తే. పద్మమిత్రాభ కంటే? యిప్పర్ణశాల
విన్ననై యున్న దయ్యలివేణి లేమి
మంజుభాషిణి సీత యమ్మహిషిఁ బాసి
యెలమి విరహనలంబు సహింపఁదరమె.

59

న. అని వంచనానచనంబులం దమ్ముని మోహపఱుచుచు
సరిండునుం దానును సీతాన్వేషణంబునం జని చని గొత
మీసరితీరంబున నిలిచి.

60

క. రావణుడుశ్చేష్టలు గో
దావరి యెఱిగింపదయ్యెఁ దా నిపుడు జగ
త్పావని ననుచుం బట్టుద
ర్పావిలమతి నగ గణింప దయ్యెం గంటే.

61

నే. గొతమీ నేడుమొదలు నిక్కంబు గాఁగఁ
బావనార్థంబుగా నీదుజీవనముల
న్నాత యగువాఁడు చగడాలుజాతిఁ బుట్టి
జగతి నప్పుడ యాత్మతేజంబుఁ దొఱఁగు.

62

చ. అని శపియింప గొతమియు

నారఘనాథునినామకీర్తనం

బనిశము విప్రహృత్య మొక

లెనమహాభుములం దొలంచు న

జనవతిఁ గంటి పెండియును

కాపభయం నీక నేల గల్గు నా
ఘనునకు నేఁ దనూజ ననుఁ

గాభఁడె కారుణికత్య మేర్పడఁ.

63

ప. అని చింతించి.

64

మ. నలినాస్యంబు మృగాశబాహువులు

మీనప్వచ్ఛనేత్రంబు లు

జ్వలహంసీగమనంబు చక్రకుచముల్

సత్కేసహాసంబు భృం

గలసత్కుంతలముల్ దరంగవళులు

గన్పట్ట నాగంగ ర

జలమధ్యంబుననుండి వచ్చె సురయో

మావేష మేపారఁగఁ.

65

క. పనకాదిమానిమానన,

పనకుహాకింజల్కపుంజషాసిత మగురా

మునిచరణద్వయమున కా

ఘనమోః సమస్కరించి గాతూహలతన్.

66

ప. ఇ ట్లని విన్నవించె.

67

మ. విజయద్యంధులు కందరాశ్రయములు సు
 విద్యుత్తు లాబద్ధకు
 ద్దబహుభావులు నైనయోగులు సము
 ద్యన్నిష్ఠ విః గాంచిరే
 నిజజన్మాంతరపుణ్య మెట్టిదయ్యెనో
 నీమూర్తి గాంచెం దరు
 వ్రజవల్లీత్మగులమస్మగళగ
 వ్రాతం బరణ్యస్థలిన్.

68

చ. అనితరలభ్య మైనభవ
 దంఘ్రిలః బూజ యొనర్చుభాగ్య మి
 మ్మునులకు నబ్బె నీమనులు
 ము నొనరించినపుణ్య మెట్టిదో
 యసఘదంత్ర తావకఘ
 నాశ్రయశోభిత యకాట నివ్వనా.
 పని శివవిష్ణులోకముల
 మెఖరి నొప్ప మహత్త్వసంపదకా.

69

క. ఆరామభవచ్చరణ
 భారాంకిత మగునిజోటజప్రస్థలి నీ
 కాలిధ్యము భుజియించిరి
 చేతోమోదమున మానిశేఖరు లెల్లకా.

70

అ. వనజసంభవాను లనికంబు నీదర్శ
నంబుఁ గోరి యవసరంబుఁ జూతు
రట్టిసీకుఁ బాకయత్నంబు నేయుత
పస్వికాంత లెంతభాగ్యవతులొ.

71

తే. స్వామి భవనీయదర్శనస్పర్శనములు
గాంచి మునులు గృతార్థతాగరిమఁ గాంచి
రమ్మశాత్ములు మత్తర మాశ్రయించి
నిలుచుటను భాగ్యవతి నేన నిక్కువంబు.

72

తే. రాముఁ డరుజెంచు మన్మదిరంబున భుజి
యించు నేఁ డని మునిసతు లించువేడ్కఁ
గందఖరూరవనసమాకండములును
ద్వగ్ధధ్యాయములును జెప్పురు మువముస.

73

ఉ. భూమిభరంబు *డించు గురు

బుద్ధి నమస్తజగద్ధితార్థమే
రాముఁడు దండకాటవికి

రాఁగలఁ డత్తనీ మత్తటంబునం
బ్రేమ వసించు నాజని య

పేతకళంకరఁ బొల్పునంచు నే
వేమఱుఁ గొల్పుచుండ రఘు

వీర వసించితి వట్ల మత్తట.

74

మ. హరిపాదోద్భవ గంగ యంచు నను న
 త్యంతంబు మన్నించి యి
 స్పరమర్షు ల్వసియించి రిత్తటి భవ
 త్పాదాబ్జకింజల్కపుం
 జరజఃస్తామపవిత్రితాంగ నగుటక
 సన్మోనిసంఘంబులక
 దురితోన్ముక్తులఁ జేయుదుక దరదమ
 ద్దుర్వారవారాప్లుతిక.

75

తే. ఇట్టిన్లే శాపహత నైన నిమ్మనీంద్రు
 లహరహస్నాన మేగతి నాచరింతు
 రనఘ నున్నానహీనంబు లైనక్రియలు
 భస్మవిన్యస్తహవ్యంబు పగిది గాడె.

76

వ. వేదశాస్త్రపురాణపారగులును, సర్వధర్మవిదులును, శాం
 గులును, సోమయాజులును, ద్వాదశాహదీక్షితులును,
 పాపపేయవ్రతపతులును, పౌండరీకయాజులును, వసంత
 యాజులును, చాతుర్మాస్యయాజులును, నిత్యయాగపరు
 లును, తపస్సాధ్యాయపరులును, జ్ఞాపర్ణజలాహారు
 లును నైనమునీంద్రులు నాయందు విరక్తులై యెఱుఁ
 డొకచోటికి కరిగిన దండకారణ్యవాసు అగురక్కనుల
 నుక్కడంచి మునీంద్రులఁ బోచుటకుం జేసినభవదీయ
 ప్రతిజ్ఞావైఫల్యంబు సంభవించుఁ దత్ప్రతిజ్ఞాభంగభీత

నై సీశరణంబుఁ జొచ్చితి ముఱియును.

77

ఆ. పురుషునింట సర్వభోగాధ్య యయ్యును

గన్య పుట్టివిల్లు గాంక్షసేయు

సందు నల్పమైన నత్యధికంబుగఁ

గాంచుఁ దుడ్డిమీఁదికరుణకలిమి.

78

గీ. కన్య నలరించిరేనియుఁ గలిమి వొదలు

శుభితఁ గానించిరేనియుఁ గులము వొలియు

జగతి బాలురఁ గన్యల స్థవిరేల నవ

మాన మొనరించిరేని సంపద దొలంగు.

79

చ. అననియు నాకసం బనలఁ

దంబులు గంధనహుండు సర్వసిం

ధువననదీవిహంగవశు

దుష్టమృగావళియు న్నిజస్వభా

వవిధి వసింతుఁ గాని నర

హరమొత్తుతఁ బల్కనెట్టునె

యవనిక నేను భాగ్యవతి

నొట నిశుం గని జెల్కనెర్పరిక.

80

క. కావ్రన నీర్పత్రి ననం

గావ్రము కలివాక్యమీక్షఁ గాంచును నేళ

పావృత నగుటం జెచ్చి

హావాప్తిం గలఁగొలొక మనకు మహారా!

81

క. అని పల్కునవసరంబున

ననదుహానంభవుఁడు ద్విదశపర్గము గొలువం
జనుడెంచి రామదేవుని

పినుతించుచుఁ బల్కె నిట్లు విస్ఫుటఫణితిన్.

82

గీ. అనఘ భవదంఘ్రిచిహ్నిత మగుటఁజేసి

పాననం బయ్యె నీదండకావనంబు

తరువు లామరతరువులహరువు దోఁవ

సమితసుమఫలనమితంబు లయ్యెఁ గంటె.

83

క. పూతాత్మ లైరి మఱాని

వ్రాతించులు నీదుపాదవనజంబులు సం

ప్రీతిం గాంచి భజించుచు

నాతిధ్యముసేయఁ గాంచి రతంలితభక్తిన్.

84

క. ఈవు వసియించుభాగ్యం

బీవనికిం గలిగఁగాక యిట్లెల యగు

శ్రీవరునగరికి నైన మ

దావానంబునకు నైన హరుపురి కైనన్.

85

ఉ. నీపదనీరజాతమున

నీపెప్పించితి పావనార్థ మీ

య్యావగ నీదుశాపహత

యైనఁ దదీయఘనప్రతీరసు

స్థాపిత దేవతాయతన
ధి

శుచయ మంతయః శాపదగ్ధ మై
యేపతి లోకపావత

యేగతిః గల్గు నుల్లలామకున్.

86

వ. కావున గంగాశాపంబు మరలింపవలయునని ప్రార్థించినఁ
జతురాననుపల్కు లాకర్ణించి రఘువల్లభుండఁ.

87

తే. శబరి మద్భక్తు రాలు సున్నాన మాచ
రించు నొక్కహృదంబున వింతువేద్యఁ
దజ్జలంబులతోడ నిత్యంబుఁ గలసి
గౌతమీగంగ శాపమోక్షంబుఁ గాంచు.

88

తే. ప్రాధి శబరీహృదంబుసంసగ్ధ-లబ్ధి
నఖిలలోకకపావని యగుచు గంగ
పానఁ దీరినరత్నంబుచంద మొందు
నింద కర్తమై మద్భక్తబృంద మొందు.

89

తే. పడఁతులకు శూద్రులకు బ్రహ్మబంధులకును
లేదు కర్మాధికారిత లేకమైన
యవిరతము దుష్టకర్మము లాచరించు
బాడబుఁడు బ్రహ్మబంధుఁడు పద్మగర్భ.

90

చ. కొలకులనీరఁ గుంకు రిడి

కుంకుమము ల్మరలఁ బుటారణం

బలఁదినమాడ్కి శుద్ధతరుఁ

జేయును మానవుఁ డన్వహించు న

గ్గలముగఁ జేయుదుష్క్రియకుఁ

గత్తుడు నిష్క్రమి కున్న భంగులం

దొలఁగుఁజూచి కృతంబయిన

దోషము దా ననుతాపలబ్ధిచేన్.

91

వ. అని పల్కి నిజకోదండాగ్రంబుచే శబరీహృదజలంబున

నగ్గతమి నాడూజించి శాపవిమలక్తం గావించి పరమేష్ఠి

ప్రస్తుతులం బనిచి కాఘవుండు.

92

చ. స్వరుధరలూనవక్ష మగు

శైలముచాచ్చునఁ బడుమీనుఁడై

ధరవయి రామనామజప

తత్పరతం బడియున్నవక్షి శే

ఖరు నరుణాత్మజా వికృత

కాయం జటాయువు గాంచి వానిచే

ధరణిజవృత్తముం దనుజు

ధౌర్జ్యముఁ జెల్లముగా నెఱుంగుచున్. 93

శ. అధిపసఖవిప్రదేవకార్యార్థి యగుచు

దురమునకు నేగి యునుపులు దొఱఁగువాఁడు

పదముపదమున కధ్వరఫలము గాంచు

వంశజుల సందటగు ద్విదివంబుఁ జేర్చు.

94

క. అని యతని సత్యసంధుం

డని తలఁచుచు నీయభీష్ట మడుగు మనుడు వాఁ

డును జేవ నిన్నుఁ గాంచితి

ఘనతర మగుభాగ్య మింతకంటెం గలజే.

95

క. అని పలికి యమ్మహాత్మునిఁ

గనుఁగొనుచుం దనువుఁ దొఱఁగె ఖగపతి యంతన్

జనకునిగతిఁ గాంచుచు నా

యనయున్ మరలొకమునకు సనిచెన్ వానిన్.

96

బ. అంత.

97

తే. యోజనద్వయద్విర్భూహుని నురస్థస్థి

వదనగహ్వరు పానవవరుఁ గబంధుఁ

బదిపి నిజభక్తురా లగుశిబిరీచేన

వర్చుఁ గెకొని యాపఁ బూతాత్ముఁ జేసి.

98

జా. కాంచెన్ రాఘవుఁ డిటుకాండరసనీ

కాళాంబుశంకాంతముం

జంచన్మందమరుత్ప్రహృష్టవధిక

స్వాంతంబుఁ బడొక్కల్పలో

దంచత్సారమరందమత్తమధుప

ద్వంద్వస్వనోదంతముం

బ్రాంచత్క్రొంచబకాదినాదనిలస

త్వంచనరఃస్రాంతమున్.

99

శే. అపుడు గాతమిసూత యైనయంజనాత
నూజః డనుపమతేజః డనూనసీతి
మంతుః డచలితధృతి హనుమంతుః డంత
నమ్మసీకాంతుః గాంచి యిట్లని తలంచె.

100

మ. భసితోద్ధూభితకాయః డంబుధరశుం
భన్మేచకాంగుండు పా
ణిసరోజాంచితచాపగోపవరుః డు
న్నిద్రాంబుజాతాక్షుః డు
ల్లప్తదాజానుభుజార్ణభుండు సుమన
శ్లాఘ్యక్షమావంతుః డి
యసమస్తైర్థగుణాఘ్యః డెవ్వఁడో సము
ద్యద్భాసుతేజః డిలక.

101

శా. సాక్షాన్మన్మథురీతిః బాలెచ్చ నితః డ
క్షయ్యాకృతిక వారిజా
తాక్షుండో శశభృత్కరామకుటుండా
యంభోజనంభూతుండా
యాక్షోగీ సరమాత్మ్రుడే యితః డు లో
కేశుండు గా కారయన్
మోక్షం బియ్యఁడె యిమ్మహాపురుషు స
మోదంబునన్ జూచినన్.

102

క. ధైర్యంబున హిమగిరి గాం

భీర్యంబున నుదధి యమను చృధివి దలంపగా

స్థైర్యంబున సురగిరి సాం

దర్యంబున నితఁడు కునుమధన్వఁడు జగతిగా.

103

సీ. ఇతనిమాయాంబుధిఁ జతురాననాదులు

తీరంబు చేరక తిరుగుచుండు

రితఁడు జగంబులకెల్ల జనిస్థితి

సంహారక ర్త నిస్సంశయంబు

నిర్వికారుండును నిత్యుండు సత్యుండు

సర్వజ్ఞుఁడును సురంజనుఁడు నితఁడు

సనకప్రముఖు లైనమునులకు నీతని

పదదర్శనము దుగ్గభంబు దలఁప

ఆ. నీతఁ డలిగినీని హేమాద్రి తృణ మగు

నితనికరుణ గలుగుతృణము మేరు

వితఁడు పూజనీయుఁ డీతని నేవించి

కమలజాండమునకుఁ గర్త నగుదు.

104

క. ఇతఁ డన్మదిష్టజేవత

గతి నొప్పెడు విష్ణుహక్కుఁ గమఁగొంటి న

నృతి మత్సరగత్వముదూ

మీత మగు యిత ముఖ్య నితనిసేవ యొనర్పన్.

105

తే. అవి తలందుచు ఫలపాణి యగుచు నాతఁ
డాత్మనామానుకీర్తనం జూచుకొని
మొక్కి యారఘనందనుమోల నిలిచె
నంజలి ఘటించి వినయానతాంగుఁ డగుచు.

106

మహాస్థగర.

కసకాద్రీంద్రాభు నుద్యత్కనకమణిపరి
ష్కారు నామాధదండా

జినమాంజీమేఖలారంజితు జితమదనుత

జిత్రభానువ్రకాశున్

ఘనశౌర్యం దీర్ఘబాహుర్గఘన నిలజవ్రం

గామరూపాభిరామున్

హనుమంతుం గీర్తికాంతున్ హరిపరివృధు న

రాన్వవాయుండు గాంచెన్.

107

ఆ. అట్లు గాంచి యద్భుతాకాశ్రింతచిత్తుఁడై

యేమి గోరి వచ్చి తెఱుగఁ జెపుమ

ప్రాణనదృశుఁ డైన బంధునిగతిఁ గను

వట్టె దీవు మాకుఁ బ్లవగవర్య.

108

వ. భవత్సహాయంబు గల్గిన మహావాయుసహాయుఁ డైన

ప్రళయాగ్నిభంగిం బొంగి రక్కసుల నుక్కడంతఁ మా

ర్గదర్శి యగుపురుషుం డొక్కయంతు లేమిఁ జింతించెద

మద్యానానలంబునకు . మేరుమండరాంబుశప్పధివీసింధువు

తెనను నిలువజాలవు నుద్యక్తుల భేనువు వత్సంబులు
బోలె రక్షింపుదు నని పలికి నిజవృత్తాంతం బంతు
వివరించిన విని సంతసిల్లి రఘునందనునకు వాయుసంపద
నుం డిట్లనియె.

109

సీ. వాలిసుగ్రీవు లన్వాసరుల్ గీశాధి

పులు నన్నదమ్ములు గలదు బాలులు
దారానిమిగ్గు మె వారల కుదయించె
నైరానుబంధం బవార్య మగుచు
నిల మహాత్ముల కైన నింతులకతన నై
రము గల్గు నన మర్కటముల కరునె
శక్రనందనుడు నిర్వక్రవిక్రమశోభి
వాలి మనైశ్వర్యశాలి యగుచు

తే. ననుజవత్ని రుమాకాంత నపహరించి

తారఁ గొని యచలిత పైరకలనఁ
బ్రాణములఁ గొన నల్లినఁ బటచె నరఁ డ
ధర్మవర్తులకడ నుండఁ వగదు గాన.

110

తే. అంబుధినిమగ్నునకు నుడువంబుకరణి

ధ్వంతబాధితునకు వికర్త నునిహొద్ది
రహి దరిద్రునకును ధనరాశిపాత్ని

నీవు గల్గిత రవిపుత్ర నియతికతన.

111

చ. జనకునియాజ్ఞ నివ్వనికి

సన్నతి రాఘవుఁ డేగుదెంచె న
య్యనఘుఁ డమేయశౌర్యనిధి

యా ర్తశరణ్యుఁడత దుష్టశిక్షణం
బనువుగఁజేయు సజ్జనుల

నందట మన్ను దయార్ద్రచిత్తుఁ డా
ఘను శరణంబు సొత్తు ననుఁ

గాచు నతం డని యెంచు నాతఁడున్. 112

వ. త్రిభువననాథుండును, ప్రతిజ్ఞాతార్థపాలకుండును నఖం
డకోదండపాండిత్యశౌర్యుండును నగునమ్మహాత్మునితోడ
సఖ్యంబు సంఘటింపు మని యానుగ్రీవుండు పనిచిన
నేగుదెంచితి నిట మీఁద దేవరచిత్తం బని పల్కిన విని
రాఘవుండు సుగ్రీవుం దోడ్కొని ర మ్మతని కభయం
బొనంగితి నని యానతిచ్చిన నమ్మారుతియు నట్లు సుగ్రీ
వుం దోడితెచ్చుచు నుండె నాశమయంబున. 113

క. పరిపుల్లహల్లకాంబుజ

మరందలహారీప్రమత్తమధుకరఘండ్ర

స్వరపూరం బగుసంపా

నరోవరముఁ గాంచి రామజనపతి పల్కెన్. 114

తే. పాపసంతాపఘర్మనిర్వాపణార్చ

సలిలనంపరిపూర్ణమై సన్మునీంద్ర

చిత్తకమలంబు కనడిఁ జెలువు మెఱసఁ
జూచితే దీని లక్ష్మణ చూడ్యు లటర.

115

క. గంగ ల్గరింగి సముదయ
సంగతచక్రాంగి రేఖ చాలగ నొప్పి
శృంగారార్థముగా నలి
లాంగన ధరియించుతారహారాధి యనన్.

116

ఫ. అని వెండియు.

117

మ. అనఘా లక్ష్మణ కంటె యొక్కబక మీ
యచ్చోదతిరంబునన్
మునిలీలం దవ మాచరింపఁ దొడఁగం
బో ధార్మికత్వంబునన్
విను మీక్షేత్రమహత్త్వవిశ్రుతిఁజమీ
విజ్ఞానసంపత్తి సౌం
పునఁ దిర్యక్తతియుం నవంబు నలుపుం
బూజ్యప్రభావంబునన్.

118

వ. అనిన లక్ష్మణుం డిట్లనియె.

119

తే. దీనిశీలంబు దెలియక దేవ యిట్లు
వొగడ నేటికి నురమునీభానురేలను
యతుల నైన సంతశ్శుద్ధి యురయ కార్య
సంస్తుతించిన దోమంబు సంభటించు.

120

తే. ఇచటఁ గొండాకదడ వున్న నెఱుంగవచ్చు
ననఘ దీనిశీలం బనునంతబోన
నదియు నప్పుడ కదసి మత్స్యముల మ్రింగి
పెండియును ధ్యాన మొనర్చిచునుండఁ గాంచి. 121

క. సామితిఁ బొగడె రాఘవుఁ
డామెయి హనుమత్సమేతుఁ డై రవిజుఁడు ను
ద్దామగతి వచ్చి రాముని
శ్రీమత్పదములకుఁ బ్రణతిచేసి నుతించెన్. 122

న. ల్కారఁ గుశలప్రశ్నంబు చేసి యమ్మహాత్ముం డి ట్లనియె.

క. సుగ్రీవ సీదుశత్రు ను
దగ్రబలుఁ వాలిఁ దునిమి తారణ రుమ న
వ్యగ్రమతి నొసఁగి కసిరా
జాగ్రణిఁ గావించు నిన్ను నభు కేల యిఁకన్. 124

చ. సీసాహాయ్యంబున నేను ధశగ్రీవుని సంహరించెద నని
యగ్నిసాక్షికంబుగా ఫల్గుంబు చేసి యతనితోడన
ఋశ్యమూకగిరిద్రంబునకుం జని యందు వసియించి. 125

చ. హరివర సీవు వోయి కల
హం బొవరింపుము వాల్మీతోడ నేఁ
దరువుమఱుంగున న్నిలిచి
తత్సమయంబున వానిఁ ద్రుంచెదం

దురమున వానితో నెదురఁ

దోడన శక్తి దొలంగుఁజూపె యె
వ్వరికలునఁ మునీంద్రకృప

వానికి నట్టివరంబు గల్గుటఁ.

126

న. అని పల్కి యుంతు.

127

చ. అలరులకమ్మదండ యువు

జాతనికంధరఁ బ్రత్యభిజ్ఞ

నిలిపి దురంబు నేయు మన

నెమ్మది నాతఁడు నట్ల వాలితో

నలుకక పోరఁగాఁ దొంగె

నాసమయంబున నమ్మహాత్ముఁ డు
జ్ఞప్తవిశిష్టాహతిం దునిమి

శత్రుతనూజఁ బరాశ్రమంబునఁ.

128

తే. వాలి విక్రమశాలిని లీలఁ జదిపి

తారఁ చారాధిపాస్య నవ్వారిజాప్త

నూనునకును యమాకాంతతో నొసంగి

మహితవానరరాజ్యసామ్రాజ్య మునుగె.

129

క. రాముఁడు గిరిగుహ నుండఁగె

చామరచలిపట్టి ప్రేమఁ చారావయఁదై

యామున రామునికార్యం

భేముఁటి కామాంధుఁ డగుచు నింట వసించెఁ.

130

క. ప్రమదలనన్నిధి నుండిన

సమయజ్ఞానంబు దొఱుగు సకలజనులకుఁ

క్షమ సరేడు కొమ్మమొక మోట

యమతః బ్రమత్తత వహించుటది యద్భుతమే.

181

ఉ. ఆనమయంబునఁ రఘుకు

లాగ్రణివంపున లక్ష్మణుండు బా

గాసనశత ఖాణధరుఁ

డై విలయాంతకులీల నేఁగి య

వ్యాసరరాజనందనుని

వాటి నిల్చి *యమర్షకాద్రదృ

గ్భాసుడఁడై కఠోరగతిఁ

బల్కె బలీముఖు లెల్ల భీతిలన్.

182

ఉ. వాలికి భీతిఁ జెంద రఘు

వద్యుండు నిన్లవఁ గాచె మున్ను నా

వాలికతూపుచే నిపు డ

వారణ నిన్ బరిమార్చఁ గావఁగాఁ

జాలునె యంతకుం డయినఁ

జక్క నజాండవిభేదమైన యా

భీలమదీయసాయకము

భీతులఁ గోఁతుల నొంపఁజాలదే.

183

తే. సత్యహీనుని నినుఁ గావఁజాలు నెవ్వఁ
డనుచుఁ బ్రళయఁగ్ని కెవడిఁ గినుకఁ బూనఁ
జార మొద్దలైన సుగ్రీవుఁడెరిఁగఁబోఁడు
లతనిఁ బతిఁగి పేడితి * యుంజి యుంజి.

184

సీ. అప్పుడు సుగ్రీవుఁ డవ్వీరుపెంబడి
సమితశాఖామృగసమితి గొలువఁ
జనుదెంచి యారామణనపాలునకు మ్రొక్కి
యమ్మహామహునాజ్ఞ సవనికన్య
సన్వేషణమునేయ ననుపువో రాముఁ డ
వ్యసుభాత్యజకు నాశపాలు గాఁగఁ
దనయంగుళీయకం బనిలనందసుచేతి
కొనఁగిన నాగండు మున్నెఱింగి

తే. పర్వకాలమహాంబుధభంగిఁ బొంగి
సీయనుగ్రహబలమున నెగడుమద్భ
లంబుఁ గను మని పెరిగ దేహంబు వొడలఁ
బట్టజాండ్లోపరిష్థకర్పరము. గడల.

185

గీ. అలత్రీవిక్రమునాకృతి నభినయించు
నట్లు పెరిగివయఁదనియాద్యంతకూన్య
మైనరూపంబువసఁ గాంచి వానరేంద్రు
లండఱును పోత్తఱులు నెదిదంది. రపుడు.

186

వ. వెండియు నతండు ప్రాకృతకవిరూపధరుం డై నిల్చి
రామలక్ష్మణులకు నమస్కరించి తమిళవల్లనంగప్రముఖ
సేనాపరివృతుం డై మానమాత్రులున మరలి వచ్చెద
నని చని పనిగిరిగుహాప్రదేశముల సేర నన్వేషించుచు
సలిదూరం బరిగి యొక్కచిలంబు సొచ్చి యందుఁ గనక
రత్నమందిరగోపురపరిపూర్ణం బైనపురంబుం గాంచి
తన్మధ్యంబున మాయాబలసమన్విత యగునొక్కయో
గినిం గాంచె నంత నక్కపు లిప్పుడం బెవ్వరి దని యడి
గిన నది యిట్లనియె.

187

క. ఈపుర మింద్రునియది నన్
గావుంచె నతండు దీనిఁ గడచినవారి
భాషాహతులుగఁ జేయుదు
నేవనికని వచ్చినార లెవ్వరు మీరల్.

188

క. అనవుడు సీతాన్వేషణ
మొనరింపఁగ వచ్చినార మూర్ఖుని రా
మునిబంటుల మాన నయ్యో
గినియు రామునిఁ దలచి క్రోధోద్భవ దగ్గ.

189

చ. ఫలకుసుమాభినమృతరు
పంక్తులఁ బొల్పెదండాని ముఖ్యో
కిలకులచంచరీకశుక

శ్రీకృష్ణమూర్తి మొనదాని శి

ర్మలవలదీర్చి కాశతప

మంజసతం బాలుపారుదాని న

జలజదభాక్షియాజ నౌక

నద్యనవానికిఁ జొచ్చి రాకపుల్.

140

ఉ. తేనియ గొల్లి సొలి యటఁ

దియ్యనిపంచుల మెక్కి గేటని

రాని సుఖోన్నతిం జెలఁగి

యాఁకలియూం దృవయూం ద్యవంది య

మ్మానినా వెల్వరింపఁగఁ గ్ర

మంబున నగ్గుహ నిర్గమించి యం

భోనితిరభారునికిఁ

బోయి వసించి కపీంద్రు లందఱున్. 141

క. తమలోఁ బలుకుచునుండెడు

సమాజాంబున నచటఁ దిరుగునంపాతి యనం

గొమ రైనపక్షి సీతా

విమతేక్షణఁ బంక నాన్నవిధ మెఱిగించెన్.

142

క. ఎఱిగించిన విని వా రం

దఱు నీసాగరము చాట దక్షుం దెవ్వం

దెఱిగింపుఁ దనిన నంగదుఁ

దటసేయక తెలుపఁజొగఁగ నాత్మజవంబున్.

143

అ. నవతియోజనములు జవగతి లంఘించు
వఱలుబలిమికలిమి వారిరాని
యంత విశ్రమించి యవతల శన్నియ
యోజనములు గడతు నోజ మెఱసి. 144

స. అని పలికిన జాంబవంతం డి ట్లనియె. 145

శ. అమరగిరికిఁ బ్రదక్షణం పూచరంచు
నాఁడు తద్గిరికిఁబరంబు నాఁటుకొనెయె
తాడితం బయి నాజానుతలమునంద
ఖంజతావాప్తి యయ్యెఁ దత్కారణమున. 146

వ. అయినను శతయోజనంబులు లంఘింప నోపుదు మరలి
వచ్చుట న్నదియం బని పలికిన హనుమంతం డి ట్లనియె.

త. సప్తజలధులు దాఁటి యక్షణమ వచ్చు
నట్టిజంఘాలనకు లంక యనఁగ నెంత
యవనినుతఁ జూచి వేవేగ యరుగుదెంతు
మఱిఁ ద్రికూటాచలం బైనఁ బెఱికి తెత్తు. 148

క. అని లంకాభిముఖం డై
యనిలజఁ డనిలగతి నరిగి యంబుధిమధ్యం
మన ఛాయాగ్రహమున్ పుణి
జనని సురసాఖ్య గలిచి చనియెం బెలుష. 149

ప. మైనాకగిరింద్రంబును మన్నింపి కడచి చని లంకావారిం

తంబుం జేరి తద్వారసాలిక యగులంగిని వారించిన దాని

కి ట్లనియె.

15

తే. అల్పబలు వానరుని నేల యడ్డపెట్టె

దేను గనుఁగొన్నయంతన యిప్పురంబు

గాలిపోవునొ పనమెల్ల గాసియగునొ

మడయుదురొ దైత్యు లక్షకుమారములు.

151

చ. అని పలుకంగ రక్కసియు

నయ్యనిలాత్మజాదిక్కుఁ నొది యు

య్యనఘుఁ డలంతి యయ్యును భ

యంకరఁగోక్తులు వల్కెడిన్ నురల్

వనిచిరొ వీని రాఘవుఁడు

వంచెనొ కా కల నందికేళుఁ డి

నున శపియింప నిన్నగరి

సొంపు *దహింపఁగఁ జేరుకీళుఁడొ. 152

క. పలుకులచేఁ దెలియఁగ నగు

కులమును దేజంబు బలము గుణమును ధీమం

తులు వీనిపలుకు నూడఁగఁ

జూలువజు నీలంక వీనిభుజశక్తి మెయిన్.

153

తే. వీఁడు సామాన్యకీళుండు గాఁ డటంచు

శూలమున పైవ సాతఁ డాశూలమునన

మారుతనందనుండు హను

మంత్రుఁడు వారిధి దాఁటి యువ్వర

ద్వారముఁ గాచుదానవి న

వారిధికి వడంచె నీరఁ దా

నారయు నంచుఁ జొరజను

భాధుకొనన్ విని సంతస్థించున్. 157

తే. అనిలజుఁడు దానవేంద్రునియంతిపురము

పొంతఁ జెలువొందు నొక్కవనాంతరమున

క్షీతితనూభవఁ గని నమస్కృతి యుబిర్చి

ఘుడిక యునంగ విశ్వానముద్ర దవర. 158

వ. నిజవృత్తం బెల్ల నెఱుంగించి నమ్మింబల్కి మదాగమనంబు

రాక్షసులకు నెఱుక గావించెద నది యువ్వదా. 159

ఉ. పావని యావనిం బెఱికి

పాటఁగ్గ జెచి తదీయపాలురం

జేవడిఁ ద్రొంది గర్జనము

సేయునదగ్గ హతశేషదానవుల్

రావణునమ్ముఖంబునఁ ది

రంబుగఁ బెల్చిన నాతఁ దుర్కి య

త్యావిలచిత్తుఁ డై పనిచె

పక్షిమూల మురుక్కుమూలపై. 160

తే. లంకలోఁ గల్గునట్టి బలంబునందు
నాలుగివపాలు గొల్వ నప్పాలనుండు
చక్కటికిఁ జేరఁ దోరణ పంభహతుల
గీటకముఁబడె నద్దెత్తు గీటడంచె.

161

తే. ఇట్లు సబలంబుగా వానియేవడంపఁ
గీతవల్లభుపైఁ జాలఁ గినుక వొడమి
తనతనూభవు నింద్రజిద్దనుజఁ బనిచె
నతనిఁ బట్టంగ రావణుం డక్షణంబ.

162

తే. మేఘనాదుండు సమీరనందముఁ గాంచి
యిట్లు సామూహ్యకపీశ్వరుండ
ప్రళయాగ్ని కెవడి భాసిల్లుచున్నవాఁ
డని యనేకాత్ములు లడరఁజేయ
నవియు భాస్కరునిపైఁ గవియునీహారక
ణంబులగతి విఫలము లైన
నలిగి పద్మజబాణ మడరింప చింతంతు
బద్ధమృగేంద్రంబువగిది దానఁ

తే. గట్టువడి వీరభీతుఁ డై కదివరుండు
దానవులు జేర రావణాస్థాని కరిగె
యిట్లు రుద్రాంశనంభవు నతనిఁ గాంచి
యిట్లు రుద్రాంశనంభవు నతనిఁ గాంచి

163

శే. ఈనిశావేళ లంకకు నేగుదెంచి

తేమిగారణమున నిన్ను నెవ్వఁ డనిపెఁ

దన్కరుండవు వానర దండనంబు

సేయఁదగుఁగాక నినుఁ గృపసేయ నగునె.

164

వ. అనిన.

165

మ. నిను వాలంబునఁ గట్టి నీరధుల ని

ర్షిద్రస్థితిం ద్రిప్పి ముం

చినశక్తితమ నొక్కబాణమున ను

స్థేమోన్నతిం బిట్టు గూ

ల్చిన యారామునిబంట వాయుజుడ నే

నీత నివ్రోకించితిగా

హనుమంతుం డనువాఁడ నీసుతుని గ

ర్వాంధుగా వెనం దుగించితిగా.

166

ఉ. హైహయవంశసంజనితుఁ

దరునుఁ డాటి జయించె నిన్నుఁ ద

ద్యాహునహస్రముం దునిమె

భార్గవరాముఁడు దద్దుజాలలో

త్సహముఁ గుఱచె రాఘవుఁడు

దాద్యశవిక్రమశాలిత్తురన్

సాహసవృత్తి విక్రమము

నల్పేద భవ్వఁడు గాచు నిన్నిఁకగా. 167

ఉ. జీనిర మిష్టమేనియును

శ్రీరఘురాముని వే భజంపు మే

నీవిధి బుద్ధిబెల్పుటకు

హీనబలుం డగుమేఘనాదుచే

జేవఁ దొఱంగి పట్టువడి

చేరితి నాదగుపాణిఘట్టనన్

జేవగిరిం బగుల్తు నిఁక

జేవవిరోధులు నాకు నడ్డమే.

168

ఈ. లోక నిశ్చంక నీయచలంబులోన

మేటి రామునిసన్నిధిఁ జెట్టువాఁడ

నోరి రావణ తర్కాయకోరుహతుల

నీవు పరిశుద్ధిఁ జెందెద విది నిజంబు.

169

చ. అనవుడు వానవాగ్గిణి య

హంకరణంబున వీనిఁ బట్టి వే

తునుముఁ డనన్ విభీషణుఁడు

దూతలు వధ్యులు గా రటంచు నే

ర్పుక నదియింప నాప్లవగ

నాదగుపాణిఘట్టనన్

జేవగిరిం బగుల్తు నిఁక

జేవవిరోధులు నాకు నడ్డమే.

170

తే. దానపులు చేలములు చుట్ట వానరేందు
 వాల మభివృద్ధిఁ బొంది యవారితగతి
 నలరె ముప్పదియోజనంబులపొదవును
 వరునఁ బదియోజనంబులవలముఁ గల్గి.

171

క. ఆలంకాపురిఁ గల్గిన
 చేలము లన్నియును నేతిచేఁ దడుపుచుఁ వ
 ద్వాళమునఁ జుట్టి వహ్ని
 జ్వాలానయోజనంబు నల్పిరి డనుజుల్.

172

ఉ. అంశుకము ల్హరించి ప్రభ
 యాపద పౌరులకుం భుటిగచుచుం
 బ్రాంశుశరీరుఁ డై తనదు
 బంధము లన్నియుఁ ద్రెవ్వఁజేసి యి
 వ్వంశతిబాహుప్రోలు కపి
 వీరుఁడు కాల్యఁదోడంగఁ బూర్ణ
 తాంశునిలీల వాలమున
 కాశీఁ చల్లఁదనంబుఁ గూర్పఁగన్.

173

చ. నలలితరామసాదజల

నాటిను లాత్మఁ డలంచుపాలకు స
 బ్బలియుని కన్నీ చల్లనయి
 భాసితి కీతలచందనక్రియం

జేలువుగ రామనామసుధ

చేకొని తాప్రేమధువానికిన్ హాలా

హాలవిలయాగ్నిమృత్యువద

నాపృథ్విఁ దైనను భీతి గల్గునే.

174

సీ. హనుమంతుఁ డీగతి నాలంక యంతయు

హవ్యవాహార్యణం బాచరింపఁ

బొరజనంబు లాబాలవృద్ధాతుర

నహితులై పురబహిఃస్థలి వసించి

కట్టిన్దపుట్ట మొక్కటి దక్క నిజలముఖ

ఖలమయ్యె ననుచు దుఃఖించువాడు

కొన్ని పోకార్చె నిక్కుతుతి యివ్వె దని

నెట్టన బావలఁ దిట్టువారు

తే. నన్నికిని రామదేవున కనిలజనకు

మొనసి చేదోయి మొగుడించి మొక్కువాడు

నెరి యారాత్రి శివరాత్రియంపమున న

భర్వజాగరణక్రియ గడురఁజేయ.

175

తే. హరుఁడు పురములుతోట నవ్వరి దహించి

కడలి వాలాగ్నిఁ జల్లార్చి కపివతుండు

మహినుతాదత్త మగుశిరోమణి గ్రహించి

యుదధి లంఘించె హరివీరు లెదురుకొనఁగ.

176

క. వనచరులకు నుగ్రీవుని

వనిఁ జూఱుమొనంగి భక్తవత్సలుఁ డగురా
మునిసన్నిధికిం జని శం
టిని నీత నటంచుఁ బల్కె- డెందం బలరక.

177

తే. అట్లు చేసినయుపకృతి కార్తృ మెచ్చి

కపివరుని రామచంద్రుండు గాఁగిలించి
యాజలధిమధ్యమున శతయోజనంబు
లనఘ యేగతి దాఁటితి వనుడు నతఁడు.

178 .

తే. రామ నీనామ మొకవరి రహి జపించి

జాల్ము లైనను భవవార్ధి సంతరింప
భద్రభవదంగుళీయకముద్రకలిమి
యంబునిధి శ్రోతి గడచుట యద్భుతంబె.

179

క. అని నిజవృత్తాంతంబును

వశధిగభీరతయు లంక వైభవముం జ
య్యన విన్నవించుటయు న

య్యనఘుఁడు లంకవయిఁ జనఁగ నత్యుత్సుకుఁడై .

180

తే. అంగదుని నెక్కి లక్ష్మణుం డరుగుడేర

తాను మారుతిపై నెక్కి తరతరంబ
సకలవానరయాధవనమితి గొలువ

నరిగి మలయాద్రియును సహ్యాగిరియుఁ గడచి.

181

మహాస్థగర.

నియోం భూపాలుఁ డంతః

భునతరముదితాఖండకూలంకమాలిం

గనమాద్యద్భంగబాహుః

ర్గభద్రతలసత్కంకణోన్నిద్రముదుర్ణ

స్వనితాంతస్వానలీలా

శమితస్పృధుదిశాసామజాత్ముద్రనిదుర్ణ

జనతాతతాతిదత్తా

సమదినమణిరుక్మాండ్రభద్రుః సముద్రుః.

శ. ఆనముద్రవేలాతటం బధిహసించె

వానరబలంబు రెండవవార్ధివోలె

రాజధర్మక్రమంబుఁ బురస్కరించి

యుదధిఁ బ్రార్థించె నపుడు రఘూద్యహుండు.

183

ఉ. రంగదభంగభంగరవ

రాజితమై చెలరేగి నింగికిం

బొంగుచునుండెఁ గాని రఘు

పుంగవునిన్ గణియింప దయ్యె న

వ్యంగలివార్ధి యట్ల పృథి

విఁ సుజనున్ హసియించుచున్ నిజా

ముగళవై భవంబె పలు

మాటును జూపు జడాత్మ్యుడుద్ధతిన్. 184

తే. అంత రఘువతి శ్రోధరశ్రాంతనయనుఁ
డగుచు పారిధియా లేవ మడిఁపఁ జలఁచి
శరము పంధించునాలోన శరభ తచ్చ
శాగ్రమున ముత్తియముగతి నంటికొనుచు.

185

క. శరణము వేడిన శరభి
గదానించి రదీయవచనగౌరవమున న
య్యురుభూఁడు గిరులఁ దరులన్
స్థిరసేతునిబంధనంబు నేయించె పెనన్.

186

జ. అవిభుఁ దాత్మచాపమున

పై న గుణంబున పై న నంబుధిం
దా పెనఁ గట్టి వానరుల
దాఁటఁగఁజేయ వలంతి యయ్య గు
శ్రీవిధి తోకరక్షణము
నేయుటకై కనుకారి బ్రహ్మహ
త్యావినివారణార్థమున
కై వనధిన్ భుటియించె సేతుపున్.

187

తే. అధికబలుఁ పై న దుర్బలుఁ పై న భనికుఁ
పై న నిర్ధనుఁ పై న భాగ్యంబుకలిమి
సేతు వొకపరి చేరి వీక్షించెనేని

తే. అదిగో భూమిపై నాత్మనిద్రావనము.

188

క. నేనువు శ్రీశైలము ల్ప

భ్యాసి న్నీలాచలంబుఁ గాశీశ్వరు నం
ప్రీతిన్ సందర్శించిన

పూతమతికి వాంఛితార్థములు సిద్ధించుట.

189

త. అన్నఁ దొఱఁగి విభీషణుం డన్నరేందు

శరణము భజించె నాలోన శరణి దొఱి

యద్రినమధీరుఁ డై సువేలాద్రి యెక్కి

లంక మీక్షించె వీతకలంకుఁ *డతఁడు.

190

వ. రావణుండును నొక్కమహా తేజఃపూర్ణం బాశోహించి

వాసరవాహినిం గాంచి రామజేవుని గుఱుతుగా నెఱుఁ

గం దలంచి కుకసాశణు లనుచారణజలం జనాదిన పాతలం

సేనాసాగరంబుం ల్రజేరించి యరసి వచ్చి యిట్లనిరి. 191

సీ. అచ్చభల్లాఢీశుఁ డగుజాంబవంతండు

గేల ద్దేతము పూని మోక్ష నిలువ

ననిలపుత్రాంగడం లింఖింకంజవ్యంజ్వ

శేదిశ్శరలమాల నిలిచి కోలంజ

నినజండు సామిత్రియును నంజతి భుజించి

ప్రాణిఁ గార్యము విన్నవంబునేయు

సంకుకసంఛాదితాన్యుఁడై చెవిడండ

మనవిభీషణుఁడు మంతనము జెలుపె

తే. గూటమున మృగకృత్తిపైఁ గూరుచున్న
యసితవర్ణుఁ డాజానుబాహుఁగ్గఱుండు
రాముఁ డాతఁడు రాక్షసతాజవర్య
వాసిమై నిర్వదేసేంద్లవయసుపాఁడు.

192

ద. ఘోరాకారులు వానర

శూరులు గోటానకొట్లు చుట్టుం గొలువన్
మేరుధరాధరధీరుం

దారాముఁడు నిన్ను గెలువ నరుడెంచె పెనఁ.

193

వ. ఇందులకుఁ బ్రతివిభానం బాచరింపు మని తెల్పునక్షన
రంబున.

194

తే. ఆ సువేల్గాదిపై నుండి యర్కనూనుఁ

డెగసి వచ్చి రావణునిపేరల్లి విడిచి

ముష్టిఘాతాహతుల నొంచి మురు వడంచి

చనియె పెండియు రామునిసన్నిధిని.

195

వ. ఆసమయంబున రావణుండు పురప్రాకారరక్షగార్థంబున
కైత్యదానవవీరుల నియోగించి తాను ననేకాశ్విని
మూలజలసమేతంబుగా యుద్ధంబునకు నిర్గమించె నద్దా
నవుల నెదుర్కొని వానరవీరు లత్యంతదాదూరిం పైసర
ణంబు నేయందొడంగి రండు దశగ్రీవు రాఘవుండును,
మేఘనాదుని లక్ష్మణుండును, ప్రహస్తాని సుగ్రీవుండును,
మహాకాయుని జాంబవంతుండును, సతికాయుని శరభుం

దును, మఱియు ననేకు లనేకులతోడఁ దొడరి ద్వంద్వ
యుద్ధం జూనరింప నంత రామకాణదీక్షితం డై భిన్నశ
రాసనుండును, నిహతారంభుండును నై రావణుండు
మరలి లంకకుం బఱచె జనకునిపలాయనంబుఁ గాంచి
మృనునాదుం డత్యంతక్రోధంబునం గపిబలంబుల నెల్ల
నమయించి సౌమిత్రియుం దానును బోరొనరించుచు
నుండి యంత.

196

౬. ఆయుర్ధైర్యధుర్యనిశి

తాళుగవేగము సైవలేక పై

హోయనవిధి నిల్చి గహ

నాటుల గీటణఁగింధి మించి య

చ్చాయకుఁ జేరి రాధువుల

భారశరాహతి నాత్మమాయలం

కాయఁగఁ జేసి గూర్జరఫణి

పాశనిబద్ధులఁ జేసి వారలన్.

197

౭. ఈనటి రామలక్ష్మణుల

నివృత్తి గాసి యొనర్చి అంకకున్

దానవనందనుం డరిగి

తద్విజయప్రద మైనహోమముం

ఋణ నొనర్చ నంత రఘు

పుంగవు లున్న తెఱంగుఁ గాంచి య

శ్వాసదు లెల్లఁ జింతిలఁగ

వారలకాది జడ్యురంటుగఁ.

198

తే. నొరదుఁడు వచ్చి యూరిఘువీరుతోడ

స్వోమి నీవాహనం బైన బైనతేయుఁ

దలఁపు మన నట్ల రలుఁదినఁ దార్మ్యఁ దరుగు

దెంచి వన్నగబంధముల్ దీలుపఱిచె.

199

క. ఆవినతానుతుఁ డహిబం

ధావధి వో మీఁటి పెవ నారాకొమరుల్

పావనిచే సంజీవితు

తై వెలసినకపులు గొలువ నలరిరి గడిమిఁ.

200

శా. అంతఁగ వేలిమి దీర్చి రావణి శరణ

గాహాధుఁడై వచ్చి దు

ర్దాంతానంతబలాధ్యు లత్మగు నము

ద్యతోక్రధుఁడై తాఁడి గ

ల్పాంతాగ్నిస్ఫుటసాయకప్రకరు తే

యో వాని వారింది వి

కాంతిం దక్షిణ వాజలన్ శకలము

ద్యోక్రధుఁడై సామిక్రియఁ.

201

తే. నిజధుఁడై వాఁడు లంకకు చేగ మరిగి

ద్యోక్రధుఁడై సామిక్రియఁ.

- సనుగ నొనరించె దాను లిట్టొజ్జుడు నపుడు
నృత్రీవానన లని నేయువిధము దోష. 202
- (న. పో రొనరింపం దొడంగి రంత.) 203
- మ. శరనంధానము మోక్షణంబు యుగప
త్సంప్రాప్తి జెన్నాండ నా
హరిశౌర్యుండు సుమిత్రపట్టి యని నే
యం. గాంచి యాధృజ్ఞహా
శరవేగంబు సుపర్వసంతతికి ర
క్షాశ్రేణికిం గల్గ దీ
యురుతేజం గెలువంగఁబోల దని తా
నూహించి వాఁ డత్తటిక. 204
- క. సురవరులు ససురయోధులు
హరివీరులు గనఁగ రాఘవానుజు నెమ్మ
శరవృష్టి ముంచిన స
య్యురుభుజు డజశరము వింట యోజించి వెనక. 205
- తే. అనఘుఁ డీరాముఁడు పరాత్ముఁ డయ్యేనేని
యవని మాతల్లి తా సాధ్వ యయ్యేనేని
దశరథున కేను సుతుఁడ నై తగుదునేని
ద్రుహిణసాయక మీదైత్యుఁ డునుముఁగాక. 206
- చ. అని లెగ వాపఁ దత్ప్రదర
మాదనుజుం డెగటార్చ పేర్చె నా

ఘనువయః బుష్పవర్ష మతి

గాఢముగా గురియించి జేవతల్

వినుతి యొనర్చి రంతః గతి

వీరులు నృత్యము నల్ప మేఘనా

దునినిధనంబు దానవులు

దోషన తెల్పిరి దైత్యభర్తకుఁ.

207

ఆ. అతఁడు శ్రోధదీప్తుఁ డై కుంభకర్ణునిఁ

బనిచె రాముతోడ నని యొనర్ప

సమ్మహోన్నతాంగుఁ డప్పురవరణంబు

గడవ దాటుమాడ్కిఁ గడచి చనియె.

208

ఈ. ఆరక్షోపరుఁ ఘోరకాయము వ్రవం

గానీక మీక్షించి య

మృదుగ్రావము మందరంబొ యిటు

లిక్మోఁ దాల్చి కీలావధిఁ

సారోజారత నొంప వచ్చె నని దు

స్తారవ్యథం గుంధి దు

శ్వారాహంకృతి పానిమీఁదఁ దరులుం

గ్రావంబులుఁ బెదినఁ.

209

చ. వనచరహస్తముక్తతఱు

నారకములుం ధరజీధరములుం

నానమాశ్వాసము సడంగుజల

చిందులచందము నొంది వందె న
దానమునురంబుఁ దాకి యట
తత్కపివీరుల మింగఁజొచ్చె వాఁ
దనువుగ నిక్షుఖండములు

హాళి మెనంగుగజేంద్రుకై వడిన్. 210

తే. జాలికుఁడు జాలముల మీననమితిఁబోలె

హస్తములఁ బట్టి వదనగుహఁతరమునఁ

జొనుప నద్వైత్యునాసికాశ్రుతిబిలముల

జెదలి వచ్చిరి గొండలు వృక్షచరులు. 211

క. సుగ్రీవముక్తభూమిరు

హాగ్రావనిపాతజర్జరాంగుం దై వాఁ

దుగ్రీత గదఁ గొని వైచెన్

సుగ్రీవుఁడు మూర్ఛచే వనుంధర వ్రాలన్. 212

క. ఇసఱనిఁ దనభుజమున నిడి

కొని దైత్యుం దరిగ లంకకుం జెచ్చెర న

వృనచరపతిచందముఁ గని

హనుమత్ప్రముఖులు గలంక నందుచుఁ దమలోన్. 213

హనుమత్ ప్రముఖులు

హనుమత్ ప్రముఖులు మోసకారి యా

యినజాఁ డవజ్ఞ గాఁగ మది

నెంచును దాన కడంగి దానవుం

దునుమఁగలం డివార్యబల

ధుర్యుఁడు ధైర్యధురంధరుం దీరం

డని తలపోసి రంత నమ

రారియుఁ గ్రొక్కున నేఁగ నీటికిన్. 214

తే. అపుడు పౌరులు గంధసారాంబువులును

మందమకరందబిందునివ్యంధికునును

దామములు గుంభకర్ణులఁ జేరి మినిది

రతనిదిజయంబునకు హర్షి. తాత్పర్య లగుచు. 115

నీ. శీతలహిమజలీనేచనక్రియ మూర్ఖఁ

డలిసి కాళామృగాధీశ్వరుండు

కరదంతములఁ గుంభకర్ణకర్ణములు

భ్రాంతులఁ జేరించి గగనవిభాఁ

జనియె నద్దానవుండును లజ్జతుం డయి

క్రమ్మణ నరుడొది. కవులుఁ జదివి

నిజకర్ణనాసాస్మినిర్మరధారలు

జావి మత్త గజంబురహిఁ దిరుగుచు

తే. నట విభీషణుఁ గాంచి యోయన్న తొలఁగు

మనుకనంకల్పమునకు నీక్ష యుంతురంబ

వనభు నే నిజశోణితం బానుకతన

నారుల నాత్మయుల నెఱుంగ కున్నవాడ.

216

తే. అనుచుఁ బల్కు విభీషణుం డట్లు తొలఁగ

నంత నద్వైత్యుపై రాముఁ డంపహన

గురిసె కైలంబుపై వానగురియులీల

నది యతనిమేన గోమంబులట్ల యమరె.

217

మ. కడనం బీగతిఁ జెల్ల రాఘవుఁడు దో

ర్గర్వం బఖర్వంబుగా

గడ సారించుచు నేగుడేరఁ గని యా

కృవ్యాదుచేదోయియుం

బదయుగ్మంబును గంతము న్నతీకె శుం

భద్యాణధారాహతిం

ద్రీడగు ల్విస్మితచిత్తు లై నిలిచి నం

వీరిం బ్రశంసింపఁగఁ.

218

ఆ. ఇట్లు కుంభకర్ణుఁ డీల్గిన హతశేష

బలముతోడఁ దాన బనరమునకుఁ

జనియె నాపదబ్ధి మునిఁగియు ధైర్యంబు

కలిమికలిమిఁ బంక్తికంధరుండు.

219

కథలవిలసితము.

తరులును గిడులును దత్తుచరవీరుల

మహాకవిశ్రీకృష్ణశంకరాచార్యులు సేవకుం

ఖరపరశువులును * (గదలును) కాగో

త్కిరములుఁ బఱపిరి గడగుచువారల్.

220

క. ఈరీతి నుభయబలముల్లుఁ

జోరాక్షఁగఁ దనకు నెదురుపొలదిండిపయిం

ధీరత రామజిహ్వపతి

మారుతిపై నెక్కి పఱపె మూర్ఖగవితతుల్.

221

శే. రామకాయకము క్తనారాచనమితి

నిటలమున నాటి మూర్ఖులై నిగ్గరారి

యభికి సారథి యరదంబుఁ దొలఁగఁజేయ

నంతఁ దెలివొంది కినుక నిట్లనుచుఁ బలికె.

222

క. ఓరీ నను భీరునిఁగ వి

చారించి రథంబు దేరఁ జనున నీకుఁ

పైదులు గని నవ్వఁగ దు

శ్చారిత్రక యవయశంబు సంధించితిగా !

223

శే. అనుచుఁ గ్రోధింప వాఁడు నద్దనుజఁ గాంచి

దేవ యిది సూతకృత్యంబు దీని కలుగ

నగునె రాముని గలుపు మీ వనుచుఁ (బలికె)

నట్లు నన్నద్ధుఁ డై యతఁ దనికీ నదిరె.

224

క. వృక్షచరవీరు లాహో

వృక్షంబుల శైలములను వివిధామ్రములక

రక్షోబలములఁ గెడపిన

వీక్షించి యతందు రోషవివశుం డగుచున్

225

ఉ. రాము నెదిర్చి ఘోరశర

రాజ నిగుడ్చిన నాథఁ డల్లి యు

ద్దామగతిం దదశ్వములఁ

దద్రోహనూతుఁ దదీయచాపమున్

భీషకరంబులఁ మునిమి

జ్వల్లుగ నాకుగవృష్టి ముంప న

గ్గాఢిదీరక్కనుండు భయ

కంపితుఁ డై పఱచెన్ రయంబునన్. 226

ప. ఇట్లు రామబాహుకృతవేదన సహింపతేక రణరంబు విడిచి

లంకాపురంబునకుం బఱచుచు నారామబుండు. 227

మ. కుల శైలోపవనావనీరుహలతా

మంజంబులన్ భేయసం

స్థల సాలాంతరసీమలన్ మఱి బహి

ర్ద్వారంబులన్ లంకలోఁ

గలసాధంబుల వీధులన్ నిజగృహ

గ్రామంబులన్ రాము ను

జ్వలబాగాంచితచాపసాగిఁ గనియెన్

సంత్రస్తభావంబునన్

228

మ. ప్రళయంభోదనినాదమేదురధను

రజ్జటంకృతుల్ మీఱ ను
జ్వలకాండంబులు పెల్లుగఁ గురియుచుం
జానొంది రక్షాంతన

*ర్మలసల్లోచనుఁ డై పురంబు లలుకఁ
మర్దించు శంభుండు నాఁ

‡జెలు వౌ రామునిఁ బంక్తి కంధరుఁడు గా
చె నర్వదిగ్భిక్షులన్.

239

క. జగమంతయు రామాత్మక

ముగఁ గని రావణుఁడు జీర్ణముగ రోజె సభఁ
జెగఁబొందుచుఁ గల గని భయ

ము గదుర నరునిగతి మిగుల మోహతురుఁడై . 240

క. తరుణులును సభాసదులును

గర మాశ్చర్యంబు నొనఁగ గడు భీతుండై
దురితతరుఁ డైనదనుజుఁడు

పొరి నుబ్బుఁ దొలంగి వగలఁ బొగులుచు నుండెఁ . 241

వ. అంత నారాఘవుండు నిజవిశ్వరూపంబు శారితంబు గా
వించినం బ్రకృతిస్థుం డై రావణుండు లజ్జావనతుండును
మందోదరీసమేతుండొన నై యంతఃపురంబున శేఁగి
లిచింతించుచుండె నంత.

242

ఉ. రానమఁ బొందె నీసరికి

రాధువుఁ బొందెను నిల్పునట్లుగాఁ
నీనడిఁ జేయునాఁడ నని

చిత్తమునం దెల్లవోసి రాకఁ
పావలలోల శుక్రనిల

యలమున నేరి గడియఁబుగిసి
శ్రీవిధవోపదేశమునఁ

జేయఁ దొంగెను హోమ ముత్తిలో. 283

నే. అట్లు పాగాఢగుహ హోమ మాచోంప

ధిహోమ నేథఁ గనుంగొని రామునకు వి

భీషణుం దెఱింగించి రద్దీమహోమ

విఘ్న ముసరించుటకుఁ గవివిధుల ననిచె.

384

తే. ఆర్తమార్తల్లఁ గుపితుఁగా నాచరింపఁ

బూనుదుర్మతి నిధనంబుఁ బొందు నాఁడె

జగతి మర్తల్లఁ దగువిభీషణుని విమచు

రావణుచరిత్ర మది నివర్తనము గాదె.

385

చ. అగచంపీరు లంతట ద

హాసనుఁ దున్నగుహంతరాఢ మి

మ్మగుగతిఁ పొచ్చి హోమమున

గాయత మై రగుసాధనాధి గా

సిగ శిఖరీన వైచియును

తెన్నగ నారనికామినీదుఃఖి

సిగ దగఁ బట్టి యూర్చియును

తేసిరి విఘ్న మవార్యశోర్యుఁడై. 233

వ. అయ్యనసరంబున విగళితధూనితయు, విభవస్థితమలిక
యు, విక్రీణవేదీబంధయు, వృక్షచరముష్టిభూతరాడితాం
గయును నై మంజోవరి యమందగోమంబునం బను
దెంచి రానఁజూన కీట్లనియె. 237

తే. భామినీదుఃఖి పరులచే భంగపడఁగ

మానయున నేమి ఫల మబ్బు మానహీన !

సత్త్వహీనత హోమింబు నల్పి నీవు

గలుగునే రామభద్రుగిడు గలుచుఁగావ. 239

వ. రామునకు జయంబును సీకుఁ బరాజయంబును సిద్ధంబు
భవద్బాహునియుశి శశివ్రహ్మరంజన లక్ష్మణుండు
మూర్ఖుత్తుండై న హనుమంతుం డనువానరేంద్రుండు
దోషగిరింద్రుఁ డెచ్చి యతని సంజీవితుం గావించె
వినుము తెల్పెద. 241

సీ. ప్రత్యూహాకరుఁ డైన పలలాశి యగుకాల

గేమి నుక్కడఁగించె నినువమునను

జలచరం బయి మునికాపంబుచే గుండు

భాష్యమూరిని నతిధన్యః శేషః

గడిమి మందులగట్టు గాచి యేమటకున్న

సురసంఘముల నెల్ల సురుంగజేసె

ద్రోణాద్రి జెచ్చుచో * దొలివేలుపుల వార్ధి

సడుమఁ బదాహతిఁ బొడ వడంచె

శే. బాసవ్రుగారెములు సముద్రమున నైచి

శివుల లక్ష్మణు బ్రదికించి శ్రవశ్శ్రావంగ

దోణధాత్రీధరము నిల్పెఁ దొలకెదొలక

వాయవేగంబుచేత నన్వాయసుతుఁడు.

240

వ. యామత్రితయకాలమాత్రంబున నియ్యగ్యమం బతంచు

గానించె గుంభకర్ణమేఘనాదాతికాయాదియోధులు

నిహతు లైనను వెండియు సమరంబుసేయ నుద్యోగిం

చెడవు రాజ్యలృష్టం బొగులక సీతాదేవి యైనమృత్యు

జేవిని వినగించి యవశ్యబుంధుజనంబులం బ్రతికింపు

మని తెలివిన నమ్మిదోడరివచనంబులదెన ననాదరంబు

సేసి యారావణుం డప్పుడ నేనాపరివృత్తుం డై వెడలి

రామచంద్రుఁడో ఘోరసంగ్రామం బొనర్చుచుండిసంత.

శే. రాఘవ్రుఁడు భువి రథముపై రావణుండు

నిలిచి యనిసేయఁ గనుఁగొని బలవిభేది

ఖడ్గసూరీధనుశ్శరకలిత మైన

రథము మాతలిచేఁ బంచ రాఘవ్రుఁడు.

242

ఉ. ఆయరదంబు నెక్కి - నిల

యొగ్గినమప్రిథుఁడై నిఘూర్వహలు
దాచును గొమ్మమస్తకము

లన్నియు నొక్కటఁ దుగ్గిదిన్నె నొక
నామెడ నాదగాస్యతల

లవ్వడ సెండియు మొల్పె మొల్పిం
దోయజబగధువంశజుఁడు

దోషవ స్మరించెను పాని నున్నియె. 348

క. శిరములు పెరుగం బెరుగిం

ధరణిశుఁడు దునుముః దునుముః దన్మస్తకముల్

గిరులగతి రాను లయ్యెను

సురవినులును వరుచరులును జోన్వయు నొండొక. 349

న. ఆనమయంబున సగిస్త్యదుహమునీంచుగిం దగునుదెంచి

శత్రుభంజనార్థంబు రాముని కాదిత్యహృదయం బువ

చేరించె నంత.

350

మ. శరణివంశమునొక దైత్యశిరముల్

ఖండించి ఖండించి య

వృషనం చేరి విధిముం దెలుగఁ దె

ల్పక వికృతాంశమై

పాదరాధనాహరి వానినాధినుధధా

రన్ నొకటి రాజేంద్రుఁ డిం

పు దిల్లి స్నిగుడించె నాశుగతి నం

భోజారజారాశ్రమము.

246

వ. అద్దూరుగాబాగంబున జగద్విద్యావగుం దగురావగుండు
నిహతుం దయ్యె నయ్యననరంబున.

247

ప్రహరగాలిత, తిరమగునెలింగ దిశలు నుంగ భా

స్కరకుచి దనరెం గదిబల మలరెం

నరనకుసుమవగము నెరయంగ లం

ధురిగతి సురదుందుభు లులిసె దివిన్.

248

చ. రంగమున రామం దిక్కరగి

రావిం గల్వంగ నిర్జరావధుల్

ప్రగతి యొనర్చి రచ్చరల

నాటలు నాటలు గాట మయ్యె

క్షృణుడును రామునానతి న

చంచల నెఖరి లంకలో విధి

మను సభిషక్తు శేసి కది

సంఘము లచ్చెరు వొంది చూడంగ. 249

త. రవియు శశియును భువియును రామకథయ

నంతపర్యంత మలరు నీ మంతదనాకి

నలను నిక్కంక నీలంక యేలు మనుచు

జతిని దీచిచి దూరరాజ్యమున నిర్మె.

250

సీ. అవుడు రామునియాస నగచరవరు లళో

*కారామమున నున్న యవనిజారః

దోడైర నారః డత్తాయులిః గనుఁగొని

ప్రత్యయం బొనరింపఁ బనుప నదియా

సీతాంగనాకృతిచే లంకఁ జొచ్చితి

నే మృత్యుదేవత నిక్క మరయ

నేమహామహానిమాయామహాబ్ధి మునింగి

పారంబుఁ గనలేరు పద్మజుడు

తే. లట్టి రామునిచేఁ బరమాత్ముచేత

ననువమప్రాధి నాకార్య మయ్యె ననుచు

నకలలోకంబులు వినంగఁ జాటిచెప్పి

చనియె మృత్యువు తనరూపు నచడరించి.

251

తే. నకల దైవతవిమళుల సంహరించి

సమరహతా లైనకాసనచరుల మనిది

యిననుతవిభీషణాదినమేతుఁ డగుచు

నవుడు రాముఁ డయోధ్యకు నరుగఁ దలఁచి.

252

క. నిజసీతానంగతుఁ డై

యజరులు జేసితలకుఁ బుష్పకాచాధంబు డై

ప్రభవగతి నరిగఁ జ్చుటకుఁ బోయితి నెప్పుడు

ధ్వజసీనముదయము నొప్పుదరబునఁ జేలకొని

253

6౫౪ *కారామముననున్న ప్రత్యయం బొనరింపఁ బనుప నదియా

తే. కామగమ మైన యాపుష్పకము రయమున
సరిగి కిష్కిరింపఁ జేరఁ దారాదినసచ
రాంగిసల నందు నెక్కింది యర్హ సరణిఁ
జని యతందు భరిచావ్వాజమునిఁ ముక్కి.

254

క. నందిగ్రామముసకుఁ జని
యందుఁ భరితాదినహితుఁ జై నిబిడజటా
బృందము విడిచి యమందా
సందమతిం జెలఁగుచు రఘునందనుఁ దంతఁ.

255

సీ. సమలంకృతం బయి సంతృప్తరాజన
మాన్యతం బగునయోధ్యాపురంబు
మహిమఁ బ్రవేశించి మణిమయసింహాన
నారూఢుఁ జై యమాత్యానమతిని
బట్టాభిషిక్తుఁ జై భరతశత్రుఘ్నల
క్షుణ్ణధరానందనాసహితుఁ డగుచు
నిలుఁ బదొకొందువేలేడతిలు నిమ్మంట
కంబుగా నేలి భోగములు దనిసి

తే. వివిధమఖములు పెక్కు గావించి సుతుల
రాజ్యమున నిల్చి సద్ధర్మరతి సెలంగ
వెనుక నానన్నిధిఁ జచ్చు వినూతకీర్తి
రామచంద్రుండు సుగుణాభిరామఁ డగుచు.

256

వి. అని చెప్పి యూశ్వరుడు.

257

గీ. మన్ముఖోద్ధిత యైస యామహితదివ్య
కథ పఠించిన శుభములు గలుగుఁ గలుష
వితతు * లలు నాతఁ దప్పరోవితతి గొలువ
సంతమున మర్పదంబున సుధససించు.

258

ఆ. వేదసమ్మతము పవిత్రింబు దురితఘ్న
మైనరాముచరిత హానఘమూర్తి
వామలూరుభవ్రదు వాల్మీకి యానుమాని
రచనసేయఁగలఁడు ప్రచురఃపఃపః.

259

తే. అతఁడు మూను పూరిందుఁ దయ్య వసిష్ఠావ
శేషమునఁ జెలంగి ద్విజతఁ గాంచి
యాదికవి యనంగ నలదు మహామని
పుట్టలోనఁ బుట్టా భూనుతిముగ.

260

వ. అని యానతిచ్చి శివాసమేతుం జై శివుండు నిజఘామ
లు ప్రవేశించె నిక్కడ నద్వైతనివలన నాకర్ణించితి నని
చెప్పి నారదుండు వసిష్ఠాదుల కిట్లనియె.

261

క. మును నే వాల్మీకాంతిక
మునఁ జరియించుచును వింటి మునులారా రా
మునినామ మిపుడు మీరున్
ఘనగతి వింటి రది యరయఁగాఁ దగు నిచటన్.

262

మృతనిన వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి.

263

మృతనిన వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి.

క. శివరాములచారిత్రము

దివిజమునిశ్రీష్ట నీవు దెల్పుగ నినుటగా

భవములు సఫలతః జెలదెగ

శ్రీవరాసందంబు మాకు సంధిలై గడున్.

264

వ. అని యగ్రేనమునిం బూజించి యతందును చారును .

ఖనిత్రప్రముఖసాధనంబులు గొని వల్మీకప్రాంతంబునకు

నరిగి చిరకాలావృతం బైన యప్పుట్టం గొచ్చి యందు. 265

సీ. పుటఞ్చకశోభితఘోరివ్రధాసాంద్ర్య

సఃసవల్కలనిచయావృతాంగుః

బాటలస్ఫుటజటాపటలాభిశోభితు

రామనామాసక్తరమ్యరసను

సద్గురువరసాదజలజార్పితేక్షుః

దీప్యమానానలదిప్యతేజః

నవిదితబాహ్యలోకానీకవర్తను

శ్రీరామచరణాబ్జచింతనాత్ము

తే. బద్ధవద్మాననస్థుః దవప్రదీప్తు

మునివరు నొకనిఁ గాంచి యమ్మునులు వివిధ

విధుల బోధించి విసిరి రాద్వీజుఁడు వారి

పలుకు విసఁ దయ్యె నిశ్చలభావమునను.

266

౧౮. సానవముఖ్యనిర్జరులు

వాసిజనాభుఁ తుమావిధుఁడు బ

స్వామిఁడుఁ దిగివ్వరులు

నచ్చటికిం జనుడెంచి యూరెపఁ

ప్రసముపేతు బోధి యున

రింపఁగఁజాలక విస్మితాత్ము లై

సానమయంబునగా మునికు

లాగ్రికి యైసవసిష్ఠుఁ డాగ్మితోఁగ. 267

౧౯. సున్న వనచరత్వమున నుంచుచును గురు

కాదవద్మథక్తిఁ బ్రసలునితని

నిజి ధర్మ మెచటి కరిగెదూఁ దద్విధుఁ

జలుప మూనులకును ధీరుఁ డిరఁడు.

268

౨౦. అని యూహించి నిజాంతేవాను లనునుతింప వసిష్ఠము

నిచంద్రుఁ డిన్లుపింద్రు నిరీక్షించి.

269

౨౧. దేశికుఁడగా జనుడెంచితి

నోశిష్యుఁడ పూజనీయు ముగి ఖద్రము నీ

కాశుగతిఁ గల్గు నాయువ

దేశమునను డవము నర్పితిని నిష్ఠమెయిన్.

270

౨౨. అని వల్కిన నశ్వునియు న

యనయుగళము దెలిచి లేచి యభివాదన ము

బుద్ధుడే జేసి యోగుమాత్రము

భువనభ్రమ్యుడ నైతి మిమ్ముఁ గాంచుటకతసన్.

271

వ. అని పల్కె. నానమయంబున భగవంతుం డైన వసిష్ఠముని
నీంద్రునిం డతనిని బ్రచేతసునిచేత పేదొక్క క్రమంబున

జాతకర్మాన్యఖలసంస్కారములు సేయించి శ్రీపూర్వ
శంబుగా రామనామములీగి బుధజేగదిన నవాస్త్మిక

యుం దపోవినిహితపూర్వదేహముచూచు, గృహకృష్ణుని

చూచు నై నిర్మలత్వంబునం దేజరిల్లి సురమునిగణంబు

నన్నిధి సవసిష్ఠునకు గురువక్షిణ యుసంగి యుల్లనియె. 272

గ. అసఖు నేడను కులీనుండ నైతి నీదు

శిష్యుడను దుస్సరాష్ట్రానసిగ్గుమధ్య

మగ్గు నను నుద్ధరించితి మానితర్య

కృత్య మెయ్యది నా కింక నెఱుంగఁ జెపుము.

273

వ. భవదీయకింకగుండ నను బనిగొనుమని పల్కునవచరంబున.

శోదకము. అచ్చరముద్దయ లాడిరి వేడ్కం

గ్రచ్చుటఁ జల్లనిగాడుపు వీచెం

హచ్చి ప్రసూనసువృష్టులతో నై

యచ్చగమందుధు లచ్చగ మోసెన్.

275

మ. సిరి విద్యుల్లతభంగి రం గమరఁగాఁ

జేవద్ది *శాగంబు నుం

జ్జి

* దరశక్తాయుధలీల నొందఁ గృహ *యు

ద్యద్వృష్టి గా నన్మునీ

శ్వరసారంగము లుబ్బ నీలజలక

శ్యామాభిరామాంగుఁడై

నకనీతేక్షిణుఁ డమ్మునీంద్రానెడుటన్

సాక్షాత్కరించెం దగఁ.

వ. అట్లు సాక్షాత్కరించి దేవగణంబులును, మునిసంఘంబు

లును విన నవిష్ణుం డిట్లని యానతిచ్చె.

ఉ. శ్రీకృష్ణఁ డిమ్మహామహాఁడు

సేయుతపంబున కింద్రముఖ్యులౌ

నాకనివాసముఖ్యులు మ

నంబుల భీతిలి రిమ్మునీశ్వరుం

డాకమలాననాంధ ముకఁ

జాల నృజంపఁగఁ బోవ నేర్చు న

స్తాకతపఃప్రభావమున

సాంపటఁ క్షణేని జగంబులం గడుఁ.

క. వల్మీకమున జనించుట

వాల్మీకి యనంగ నితఁడువర్ధిలు నతిని

ష్కల్మషతపమ్ము నలుపుట

కల్మిం బ్రహ్మర్షి యై జగంబున వెలయుఁ.

ధరణ్యాయుధలీలః* తుద్యద్వృష్టిరాశీ శ్రీశ్రీ—బ్రా. పృ.

౪. ఈఱుపిరననాగ్రింబున

భారతి నటియింప మధురభణితి నితఁడు చా

శ్రీరామాయణదివ్యక

భారచన యొనర్చు సుకవితానిధి యగుచున్.

280

౫. వేదవేద్యుఁ డైన విష్ణుగడ నేను శ్రీ

రామనూపమునఁ గరం బలగఁగ

జసుధ వేద మితనివదనాంబుజమున రా

మాయణాఖ్యచేత నవతరించు.

281

౬. రామాయణశ్రవణపఠనగలు లాచరించినమానవుండు బ్ర

హ్మహిత్యాదిసకలపాపనిర్మూక్తుం డై చందురునిచందంబు

నొంది జీవన్ముక్తుం డగు వెండియు నిమ్మనీడద్రుసకు

సకలలోకి సుచరణపాటపంబు గలుగు నని వరం బొసంగె

సత సతని వార్మికిమహాముని యని యందఱుం గొని

యాది యిల్లు లబ్ధవరుం డైన యావార్మికి యవ్విష్ణుజీవుని

నిట్లని స్తుతియింపె.

282

౭. విశ్వాత్మ విశ్వకూసక

శశ్వత్స్వైగుంథనిలయ చక్రధర విహం

శశ్వరతురంగ శశివారి

తశ్వేయణ సతి యొనర్చు వచ్యుత సీకున్.

283

గూఢచతుర్థపాది.

చ. దరధర సేవకేష్టఫలదా కమలాక్ష మనోజ్ఞోటిః
 ధుర మణిహార భూభరణ దోర్విజితామర్కజెరి తక్రీప్తా
 దర *సరసన్నుతాంచితపదా గ్ధీనకగా శివవేష ముఖము
 దర కమలాక్షోన్మోహమా తామరసోదర సన్నుత గావతే,
 భాస్కరవిలసితము.

వారిజసయన వివాహ రమేశా

స్వర్ణవనన సవనసభరసీలా

సారసభవముఖనర్వసురాళి

స్ఫారమకుటమణిచయరుదిపాదారీ

భోరుహ మునిజనప్రూఢత దుగ్ధాం

భోనిధిశరణుస పిపులభగోరణ్యా

దాతెదినజ గిరీశ్వర భక్త

ధార మనుపు సను దయ చలువారికావతి

లాటీపటన్మతము.

అవతారసహస్రము దాలిది య

త్యంతానక్తిం హోతితుప్త ధాత్రిక

భవవారిధి దాటగోర కేయచు న

ద్భుక్తామంబు సాక్షిని నీవై

వివిధస్థితి నుండుదు లోన వెలిన్

నే లోకాని న్నిల్లువు వేడ్క

ననవారిదవర్ణ జనార్దన న

న్నవ్యాంభోజాత్మ భగవాహ.

286

గీ. నీ కనంతరూపంబులు నివ్వటిల్లు

నైన రామరూపమున నాయూర్థ్వముందు

మొప్పుల విలసిల్లుదువు నీదుమ్మదూపములు

గంటి నాకోర్కి కలియించ మంటి కలిపి.

287

సీ. దశరథనందన తాటకామర్దన

సవపాల మునిసతిశాపభంగి

భనచాపఖండన భాగ్గినమదహర

ఖరవిరాధాదిరాక్షసవిదార

మ.

నాలివిమర్దన వనజాప్త సుగంధపాల

కంధిబంధన కుంభకర్ణపారంగ

పంక్తికంధరదర్పభారభంజన విధి

షణ్ణరాజ్యదాయక సాధుసేవ్య

భూసుతాయుగ్త సాక్షేతపురనివాస

యమలిసన్వర్ణ సింహాసనాధిపూఢ

ప్రాజ్యసామ్రాజ్యధారేయ రామధన

నీకు వేనందసంబులు నిష్కళంగ.

288

అరవిందజముఖుల కగో

చర మగు నీతిర్న మున్నజూలమనె యు

సర్వం నివర్తయంతి క్షణేన సర్వములు

గురుఁ డనునట్టి వినునట్లు గొను నానాశులన్.

౨౭

క. మానసవాక్యా యములః

మానసానగణైః కేయల సకలాభుజులం

బూని ట్టమియ్యుని నరుఁ డె

ల్పాదిం గరుఁగునియు నేలు ముఖాభివర్తి.

౨౮

పుష్పమాళికాబంధము.

క. కనకనయనహార భరితః

వసవనయన సురదరహార విరజితకర ధీ

జనజలజహారభరితః

సనయనలినహారిగీర్వాణనిరంజనః.

౨౯

గోమూర్తికాబంధపద్మబంధపుష్పమాళికాబంధాటనెలది.

గోవిందభేదరాగసూదివర్తిద

శ్రీదవాదనేనవాదనాద

కాదభేదనూననాదకీదర్పద

భేదవాదనూదనాదనాద.

౩౦

ఖడ్గబంధోత్సాహవృత్తము.

హేమవాస వాసవాద్యధీశ కూనిశేఖరా

రానునెత్త నీలజలనరమృకాంతిభాసురా

రాను నీలవాతసేత్త రక్షితాభిలామనః

రాను వీరముఖ ప్రోవు రాజరాజ సైనికవరా.

౩౧

ధరఁ దనయుతోక్క పలుకులు

గురుఁ డనురక్తి వినునట్లు గొను నానుతులన్.

289

క. మానసవాక్కాయములన్

జ్ఞానాజ్ఞానగతిఁ జేయు నకలాఘములం
జ్ఞానాజ్ఞాన

బూని క్షమియించి ననుఁ జె

ల్వారం గరుణమెయి నేలు మఖలాధిపతి.

290

పుష్పమాలికాబంధము.

క. కనకనయనహర ధరధరి

వసజనయన సురదరహర వరదరకర ధీ

జనజలజవారఖరకర

ససయనలినజాతగీతశాతనిలసా.

291

గోమూత్రికాబంధపద్మబంధపుష్పమాలికాబంధాటవెలఁది.

భేదశాదభేదరాగమూదవ్రీద

శ్రీదపాదనేనవాదనోద

కాదభేదయాదవాదకీదర్పద

భేదవాదనూదనాదవాద.

292

ఖడ్గబంధోత్సాహవృత్తము.

హేమవాస వాసవాద్యధీశ మానిశేఖరా

రామచైత్రీ నీలజలగరన్యకాంతిభాసురా

రామ నీలజాతసేత్రీ కక్షి రాఖిలామలా

రామ ఘమ్ముఁ బ్రోవు రాజగాజ క్షాంతీకర్షరా.

293

క. శ్వేతద్వీపంబున బద

రీతరుషండమున మానిహృదయములన్ వి

ఖ్యాతిగ క్షీరోదంబున

నాతత్వైకుంఠనగరి నలరుదు వీళా.

294

వ. అని యిట్లు వివిధవిధుల నొనరించుస్తోత్రంబు లంగీక

రించి యవ్వాలికిమహామునికి వెండియు ననేకవరంబు

లొనంగి యుద్దేవుండు దేవగణసమేతుండై నిజధామంబు

ప్రవేశించె నంత.

295

క. ధీరుండగువాల్మీకియు

గౌరవ మొప్పార రామకథ యఖిలంబున్

నాగదమునివలన న్విని

శ్రీరామాయణ మొనర్చెఁ జిత్రఫణితులన్.

296

వ. అని చెప్పి సూతుండు రామనామప్రభావంబు నాకుఁ

దోచినకరణి వర్ణించితి నని వెండియు శౌనకాదులం

జూచి.

297

చ. కొమరుగ రామనామ మొక

కోటి జపించిన మానవుండు బా

నమరఁగ రాఘవుండె యగు

నం దొకలక్ష జపించు చంత భూ

మ్యమరుల దక్షిణం దనిపి

యన్న మొనంగఁదగున్ మహామర్తిం

గ్రామమున జాపకుండు భవ

కథిథిఁ దరించు వరించు సంపదఁ. 298

గీ. ప్రథమకోటి జపించిన బ్రహ్మసదశ

మంత రెండవకోటిచే హరనివాస

మట్ల మూడవకోటిచే నబ్జసూభ

పదముఁ గను రామనామజాపకుండు నియతి. 299

వ. యావజ్జీవజాపకుల కై నను సంఖ్యానియమంబు లేక

శుభంబు సెందదు మఱియును. 800

మ. శివనామంబు త్రికోటిజాపకునకుం

జేకూర్చుఁ దల్లొక మా

శివరామాఖ్య త్రికోటిజాపకునకుఁ

శ్రీశాఖ్రీ కేశాత్మతా

దివిశేషంబులఁ జేర్చు వెండి భగవ

ద్వీతాజపాసక్తుండుఁ

శివగీతాపఠనాపరుండును నుఖ

శ్రీ దాటు జన్మాంబుధిఁ. 801

వ. మఱియు శివవిష్ణుసహస్రనామంబులును, దేవీమాహా

త్వంబును స్తోత్రంబును జపియించువాఁడు జీవన్ముక్తుం

డగు నని చెప్పిన విని శౌనకాదులు భగవద్గీతాపఠన

ప్రభావం బెఱుంగింపు మని యడిగిన సూతుం దిట్లనియె. 801

గీ. మున్ను యుగాంతరంబునఁ గాలమందరు
 లను భూసురాత్మజు లనఘచరితు
 లన్యోన్యహితమిత్రు లఖిలధర్మజ్ఞులు
 తీర్థయాత్రకు నేఁగి ధృతి సజేష
 పుణ్యావగాసనానపూతాశ్మకై యుక్త
 యగ్రహారస్థానినాగ్రిలయమున
 నవ్విప్పుచేతఁ గృతాతిథ్యులై తదీ
 యాలయవేదిక నధినసించి

గీ. దేశకాలప్రసంగంబు దిగిచి యందుఁ
 దగఁ బరస్పరమును వివాదంబు నల్పి
 శాస్త్ర మిడుకొని పెళ్ళాచరూపఘోరు
 లై వసించిరి యొకరావి నాశ్రయించి.

303

వ. అంతం గొంతకాలం బరిగిన యనంతరంబ వారలజనకులు
 పుత్రాన్వేషణతత్పరులై పెక్కుదేశంబులు గుమ్మరి
 జాడ లరయుచు నయ్యగ్రహారంబు చేరి యతిథిపూజా
 పరుం డగు నవ్విప్పునింట నాతిథ్యంబు గొని వితర్దిశాత
 లంబునం గూర్చుండి రయ్యవసరంబునఁ బ్రసంగవశంబున
 నవ్విప్రుండు వారల కిట్లనియె.

303

చ. ఇననిభతేజు లైస యొక

యిద్దఱు భూసురు లేగుడెంచి ప్రా

మినుకుల సత్ప్రసంగమున

మిన్నక పో రొనరించి రోషముల్

పెనఁగొన శాపతప్తు లయి

పిప్పలవృక్షము నాశ్రయించినా

రెనయఁ బిశాచవేషముల

నెచ్చటివారలొ యమ్మహామహల్. 804

గీ. అనిన వారు నిజాత్మజు లగుట దప్ప

దనుచు నిశ్చయ మొనరించి యజుగుఁజించి

యుగ్రతప మాచరింప నవ్యగ్రీల

నతఁడు ప్రత్యక్షమై వరం బడుగుఁ డనుడు. 805

వ. నిజపుత్తుల నొసంగు మనుటయు సంభోజసంభవుఁ డి

ట్లనియె. 806

శు. వటతరుమూలవాసి యగు

వాఁ డొకశూద్రుఁ డవంతి యగ్ర పురిగ

జటి యవధూతవేషమున

సంచరణం బొనరించు పానికి

బటుతరశిష్యసంచయము

పంచశతంబు సెలంగు నమ్మహా

నటసముఁ డేగుడేర నిజ

సందసలాభము గల్గు మీ కిలగ. 807

వ. వాని నశ్వత్థతరుప్రాంతంబునకుం తెచ్చుయత్నం బొన

రింపుఁ డని బ్రహ్మ చనిన వారలు నట్ల యజ్ఞమునీ
పురంబున కేఁగి యిక్క యరసి యస్థిమాలికాధరుల
డైన యాయవధూతం గాంచి చిరకాలంబు ప్రిక్షించి
తమయింటం గుడువ ర మృని తోడితెచ్చి యక్కుంజ
రాశనభూజంబు సమీపంబున నిల్చిన.

308

1. వానిఁ గనుమాత్ర భూసుర
సూనులు నిజరుచిరరూపశోభితు లగుచుం
డోన చనుడెంచి యనిరి మ
హానందాంబునిధిఁ దేలి ప్రింజలు లగుచున్.

309

2. అసఘ సీదర్శనము సేయు సంతమాత్ర
శాపము దొఱంగి విగతాపశాచవిగ్ర
హతఁ జేలంగుచు జన్మజేహములు దాల్చి
యరుగుడెంచితి మేము మహానుభావ.

3. అనిన నజ్జటాధరుం డత్యంతవిస్మితుండై వారలం నూచి.

4. స్నానసంధ్యావిహీనుఁడ మేన భసిత
మలఁది చరియింతు నేను శూద్రాస్వయుండ
మీశాచాంగములు వోవ మీఁగుశక్తి
యెట్టిమహిమంబుచే నాకు నెలసెఁ జెప్పుడ.

311

5. అనుడు వారిజనకు లజనాజ్ఞచే నిన్నుఁ
దేరవలసె నొండు తెలుగు గాదు

జండదీధితి జగముల బెండుపలువ

నిండె వేసవి పాంథులగుండె లగల.

౩౩౧

వ. అక్కాలంబున.

౩౩౨

క. బహులాతపోష్మనీతిం

మహినురుడు సదీతటమునమహనీయగతిం

న్ను హివృక్షద్వయికుఱుగట

సహరహముల జదువుకొనుఁ దనధ్యాయంబున్.

౩౩౩

ప. ఇట్లు సదువుచునుండఁ దత్పాతశ్రవణప్రభావంబున నావృ

క్షంబులు సంత్యక్త దురితంబులై రాజకులంబున రాజులై

జనియించి సర్వలక్షణలక్షితులును, జాతిన్మతనిసంత్యక్తు

లు నై రాజ్యంబు సేయుచు (శ్రీమద్భగవద్గీతానుగత

గతాధ్యాయద్వయనిరంతరపఠనండును) విష్ణుసమానుం

డును నగు నబ్జిప్రపుంగవుం గాంచి నమస్కరించి యిట్లనిరి.

ఉ. ఓ ధరణీసురాన్వయవ

యోనిధిపూర్ణను ధామయూఖ సీ

వీధరఁ బూజనీయుండ వ

హీనగుణాధ్యుండ విద్ధబుద్ధి మూ

మాధవమానవేళ గరి

మౌ న్ను హివృక్షయుగంబునీడ నీ

వోద్బధను విశ్వరూపము వి

భూతియు శీవు పతింపు దెన్పడున్.

౩౩౪

గీ. మును దదధ్యాయుగళంబు వినుటఁజేసి
జెముడుమాఁకులు రెండుఁ బాపము దొఱంగి
భవ్యభూతివివేకసంపదఁ జెలంగి
యవనివిభులై జనించె ధరామరేంద్ర.

827

క. అమ్మహిభుజులము మేమే
చుమ్మి వితరణగుణంబు శూరత యశముం
గొమ్మల్లుఁ గరితురగమ్ములు
నిమ్మగుసంపదలుఁ గలిగె నిదె నీకరుణా.

828

గీ. స్వామి జాతిస్మృతియు మాకు సంఘటిల్లె
ప్రాప్తరాజ్యలమై ధర్మరతిఁ జెలంగి
యిద్దఱ్ఱోగావతియు సంగ్రహింపఁ గంటి
మిన్నిపుణ్యంబులకు నీవె హేతు వరయ.

829

క. అని యతని సబాంధవముగఁ
గొని చని తమధరకు నరిగి గురుతరభక్తి
మన మలరఁ బూజఁ దనుపుచు
నొనరఁగ సుఖవంతు లగుచు నుండిరి వరుసగా.

830

వ. అని చెప్పి నూతుండు.

831

క. గాయత్రియు మఱి రుద్రా
ధ్యాయముఁ జండీస్తవంబు హరిహరగీతా
ధ్యాయంబు లొకటి కొకటియు
సాయుజ్యం బొసఁగు నిరతజపశీలునకుగా.

832

వ. వాల్మీకిచరిత్రం బయిన యీపుణ్యాఖ్యానంబు వేదవ్యాస
విరచితంబు మీకు సవిస్తరంబుగా నెఱింగించితి దీనిని
శ్రద్ధాభక్తి సమన్వితములై పఠించువారలు వినువారలును
విప్రహత్యాదికల్మషంబులం దొఱంగి సకలకామంబు
లం బొంది శతవర్షంబులు జీవించురు. ౩౩౩

సీ. హరిహరామేయమహత్త్వశోభితమును
సకలధర్మవితానసంగ్రహంబు

సర్వవేదమయంబు సర్వోపనిషదాత్మ
కము నగు నీధర్మఖండ మర్థి.

సర్థార్థలకు నిఖిలార్థప్రదంబును

పుత్రకాములకు సుపుత్రదంబు
నాయుష్యకరముః బుణ్యాన్వదంబును యశ

స్కరముః జతుర్వర్గసాధనంబు

ఘోరసంసారసాగరతారకంబు

నగు నిరంతరభక్తి సమంచితముగ

వినిన చదివిన వ్రాసిన మనుజులకును

బ్రహ్మవిదులార యిది వ్యాసభాషితంబు. ౩౩౪

గీ. పాతమున వ్రాసి యిక్కడ పూజనేయ

నన్వయంబున శరణు నచలభూతి

యఖిలతీర్థాన్వదంబు శుభాకరంబు

నగుచు విలసిల్లు తద్గీత మరఘులార. ౩౩౫

గీ. అవని నభ్యాయ మైనఁ దదర్థ మైన
నందు శ్లోకార్థమయినఁ దదర్థమైన
హాళిఁ జదివిన రాజసూయాశ్వమేధ
ఫలము గలిగించు స్కందంబు పాక్షికమును.

886

శా. దేవా నీకరుణాకటాక్షమున ను
ద్దీపించు విద్యన్నత
శ్రీవాగ్దేవభరి ధర్మఖండ మను నీ
చిత్రప్రబంధంబు నా
భావప్రాణిని గద్యపద్యములచేఁ

బాటించి యర్పించితిగా
శ్రీవాల్మీకమునం గ్రహించు మెలమిన్
శ్రీశైలమల్లేశ్వరా.

887

శా. గంగాతుంగతరంగసంగతదళ
*త్కంజభ్రమన్మత్తసా
రంగీగానవిలోలకర్ణయుగళి
*రంగద్విలాసాత్త త
ద్దంగామంగళదూతికాభ్రమనమీ
తాకువ్యదాత్మీయవా
మాంగాః ద్రింద్రసుతోపలాలనపరా
హరీకృతాహీశ్వరా.

888

* కంజాతమన్మత్త; * రంగద్విలాసంత; † దిండ్ర—చా. ౧. ౪).

క. పత్రికృతమాహాప్రియ
 పత్రిప్రభువాహబాణ పాలితబాణ
 పాత్రీకృతవిధిమస్తక
 సత్తాశనవంశ్యమానచరణాబ్జతా.
 మంగళమహాశ్రీవృత్తము.

889

శ్రీకర నిశాకరణశేఖర యుమారమణ
 సింధుతనయహారమణబాణ
 పాకపరిపంథిమణిభాగళ మనీషిమణి
 బాంధవ పత్యోధిమణిమూణ
 ప్రాకటశుభాచరణ పన్నగపతాభరణ
 భక్తజనతారణ(వి)లోలా
 శ్రీమధరవాస వరచిన్మయవిలాస హర
 సిద్ధనుత మంగళమహాశ్రీ.

890

గద్య. ఇది శ్రీమద్గురుకరుణాతిశయలబ్ధకవితామృతభాస
 యీదులవల్లి శంకరమంత్రితనూభవ సుధీపన
 విధేయ భవానీతనామధేయప్రణీతంచైవ
 ధర్మఖండం బనుప్రబంధపరిపూర్తి
 న వ మా త్వా న ము.

సంకలనము

పుట	చంక్రి	తెలుగు	తెలుగు
492	15	జేరి	జేరి
493	20	నాల్గవ	నాల్గవ
499	10	తావని	తావని
519	2	కదియించు	కదియించు
555	14	కదియించు	కదియించు
567	8	మనస్	మనస్
576	8	తత్త్వములు	తత్త్వములు
611	9	సంయమి	సంయమి
612	7	గండుక	గండుక
621	8	యగ్ర	యగ్ర
689	5	స్థాన	స్థాన
748	15	దొంగి	దొంగి
784	8	వహద్యుని	వహద్యుని
807	12	గాదె	గాదె

(ఇట్టివే కొన్ని, అర్థమందువులు)

ముఖ్య పాఠ భేదములు

పుట.	పంక్తి.	పాఠ భేదము.
482	11	సీ. శునియందు (వ్రతులన్నిట నిర్ణీ)
577	3	భక్తయశస్కరాయ
674	7, 8	పూజితగును, బాలుగుచెచట
691	2	గాంచిరప్పుడన్వస్న
697	10	ధవళకరవిభానద్వజ
799	17	చాయన్ డాయమి
800	18	డించి యూరక
801	1	బ్రహ్మస్రూపాధచే బటచుకాకొనుదు
806	18	డించుటకుఁ బుట్టి
821	10	యమరతామ్ర
848	4, 5	రక్తాంతప, ద్మలనన్
852	20	సుధ వాచక
858	12	మాన మెదలు
862	4	నిరగా వరభేష

866 పుట 800 వద్యమును దీక్రిందిపద్యమున్నది.
 త. శ్రీమద్భక్తకౌమారయోగవల్లభాయవార్ధ
 కవలనందెన రామనామము జపింప